

සර්ව විසුද්ධිය

සුභසාද මානිකඩවල සුදස්සන ස්වාමීන් වහන්සේ

ප්‍රථම මුද්‍රණය
2020 දෙසැම්බර් - පිටපත් 2000

සංස්කරණය
රොහාන් තිලක සමරරත්න

පිටපත් කිරීම සහ පරිගණක පිටු සැකසුම
සී. රත්නපාල

සෝදුපත් බැලීම
නොසා ලියනගේ

පිටපත් ලබා ගැනීමට
හෝමාගම : 011-27 52 352
මහනුවර - කේ. දයානන්ද : 077-766 51 98
මාතලේ බෝගහකොටුව විහාරය : 071-44 66 838
දේශබන්ධු කේ. පී. මුණිදාස : 071-44 38 747 / 077-329 51 74
රොහාන් තිලක සමරරත්න : 071-30 30 300

ප්‍රකාශනය
දේශබන්ධු කේ. පී. මුණිදාස
නො: 33/6, අකුරැස්ස පාර, මාතර.

මුද්‍රණය
කොලට් ප්‍රින්ට්ස්,
නො: 17/2, පැඟිරිවත්ත පාර, නුගේගොඩ.
011-4 870 333

පටුන

(01). සීම විසුද්ධිය	01
(02). විත්ත විසුද්ධිය	24
(03). දිවිසි විසුද්ධිය	47
(04). කඩිබා විතරණ විසුද්ධිය	69
(05). මග්ගාමග්ග ඥාන දර්ශන විසුද්ධිය	90
(06). පටිපදා ඥාන දර්ශන විසුද්ධිය	120
(07). ඥාන දර්ශන විසුද්ධිය	140

ධර්ම දානය පිණිසයි.

Strictly For Free Distribution

පුත්‍රාසානුමෝදනාව

බන්තමුල්ලේ මාලමේ පාටේ පදිංචි ලංකා ගිගනගේ සහ ඩාලන් නිලවිර ලංකා ගිගනගේ වන අපගේ පරලොව සැපත් දෙමාපියන් දෙදෙනාට සහ පරලොව සැපත් මාමාට පින් පිණිස සුපිවත්ව සිටින සකල නැදැයින්ට දිගාසිරි පතා මෙම ධර්ම පුස්තකය ඔබ අතට පත් කරන්නෙමු

සිල විසුද්ධිය

2020 - 08 - 30 වන දින

බෞද්ධයා රූපවාහිනී නාලිකාව මගින් ප්‍රචාරණය කරන ලද
බුදුමග ධර්ම දේශනා මාලාවේ සප්ත විසුද්ධිය දක්වන
දේශනයන් හි පළමුවැනි දේශනාව යි.

නමෝතස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමෝතස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමෝතස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස

සදා පූජනීය, වන්දනීය මහා සංඝරත්නයෙන් අවසරයි, ශ්‍රද්ධා බුද්ධි සම්පන්න කාරුණික පින්වතුනි,

මේ පින්වත් සියළු දෙනාම දැන් මේ සුදානම් වෙන්හෙ ලොව්තුරා බුදුරජාණන් වහන්සේ අපි කෙරෙහි අනුකම්පාවෙන් දේශනා කළ සද්ධර්මයෙන් බිඳක් ශ්‍රවණය කරන්න. ඒ නිසා හැම දෙනාම ඉතාමත්ම උවමනාවෙන්, ඉතාමත්ම ඕනෑකමින් මේ දේශනාව ශ්‍රවණය කරන්න කියල මුලින්ම මතක් කරනවා.

විශේෂයෙන්ම මම බලාපොරොත්තු වෙනව අද දවසෙදී බුදුරජාණන් වහන්සේ අනුකූලයෙන් නුමුහුකළ චිත්ත විමුක්තිය මුහුකිරීම පිණිස පවතින සජ්න විසුද්ධි ධර්මයන් ගැන සතිපතා කොටස් කොටස් වශයෙන් විස්තර කරල දෙන්න. එයින් මූලික වශයෙන් සීල විසුද්ධිය ගැන අද දවසෙදී මේ පින්වතුන්ට කරුණු පැහැදිලි කරල දෙන්න මම බලාපොරොත්තු වෙනව.

එතනදී පින්වතුනි, බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළ ත්‍රිපිටක ධර්මයේ මජ්ඣිම නිකායෙ රට විනිත කියල සූත්‍රයක් තියෙනව. ඒ රට විනිත සූත්‍රයෙ සැරියුත් මහ රහතන් වහන්සේත් මන්නානිපුත්ත පුණ්ණ තෙරුන් වහන්සෙන් අතර වෙච්ච කතා සංවාදයක් තියෙනව. සැරියුත්

මහ රහතන් වහන්සේ පුණ්ණ තෙරුන් වහන්සේගෙන් අහනව 'ඔබ වහන්සේ මේ ශාසනයෙ බුන්මවරියාව පුරන්නෙ කුමක් නිසාද?' කියල.

පුණ්ණ තෙරුන් වහන්සේ මතක් කරනව 'ඇවැන්නි, මම අනුපාදා පරිනිර්වාණය සඳහායි මේ ශාසනයෙ බුන්මවරියාවෙ හැසිරෙන්නෙ' කියල.

එතකොට සැරියුත් මහ රහතන් වහන්සේ අහනව,

'අනුපාදා පරිනිර්වාණය කියල කියන්නෙ සීල විසුද්ධියද?'
'නැහැ'

'එහෙනම් චිත්ත විසුද්ධියද?' 'නැහැ'

'එහෙනම් දිට්ඨි විසුද්ධියද?' 'නැහැ'

'එහෙනම් කඛ්ඛා චිතරණ විසුද්ධියද?' 'නැහැ'

'එහෙනම් මග්ගාමග්ග ඥාන දස්සන විසුද්ධියද?' 'නැහැ'

'එහෙනම් පටිපදා ඥාන දස්සන විසුද්ධියද?' 'නැහැ'

'එහෙනම් ඥාන දස්සන විසුද්ධියද?' 'නැහැ'

'එහෙනම් මේ හතමද' 'නැහැ'

'මේ හතෙන් බැහැරවද?'

එතකොට "එහෙමත් නෙමෙයි" කියනව. එතකොට ඉතින් මේ සීල විසුද්ධිය අනුපාදා පරිනිර්වාණයයි කියල පැහෙච්චොත් උපාදාන සහිත දෙයක්ම අනුපාදා පරිනිර්වාණය කියල පනවනව.

චිත්ත විසුද්ධිය අනුපාදා පරිනිර්වාණයයි කියල පැහෙච්චොත් උපාදාන සහිත දෙයක්ම අනුපාදා පරිනිර්වාණය කියල පනවනව.

මේ විදිහට දිට්ඨි විසුද්ධිය, මේ විදිහට අනුක්‍රමයෙන් කියල
ඥාන දස්සන විසුද්ධිය අනුපාදා පරිනිර්වාණයයි කියල පැහැවෙවොත්
උපාදාන සහිත පරිනිර්වාණයක්ම තථාගතයන් වහන්සේ පහවනව. ඒ
නිසා මේ ධර්මතා හතෙන් එකක්වත් අනුපාදා පරිනිර්වාණය නෙමෙයි.
ඉතින් මේ හතෙන් බැහැරව නම් එහෙනම් බණක් භාවනාවක්
නොකරන සාමාන්‍ය ගෙවල්වල ඉන්න පෘථග්ජන පුද්ගලයන් එහෙනම්
අරිහත්වයට පත් වෙනව. මොකද? සාමාන්‍ය පෘථග්ජන පුද්ගලයට මේ
ධර්මතා හතෙන්, මේ විසුද්ධි හතෙන් එකක්වත් නැති නිසා.

එතකොට ඒ වෙලාවේදි සැරියුත් මහ රහතන් වහන්සේ අහනව
'ඔබ වහන්සේට මට උපමාවක් පෙන්වන්න පුළුවන්ද?' කියල.
එතකොට පුණ්ණ තෙරුන් වහන්සේ පවසනව. 'මම ඔබ වහන්සේට
එහෙනම් උපමාවක් කියන්නම්' කියල. උපමාවෙහුන් යම්කිසි නුවණැති
පුරුෂයෝ, නුවණැති පුද්ගලයෝ ධර්මය වටහා ගන්නව කියල,

කොසොල් රජපුරුවන්ට හදිස්සියෙ සාකේන නුවර ඉඳල
සැවැත් නුවරට ගමනක් යෙදෙනව. එතකොට දැන් හදිස්සි ගමනක්.
ඉක්මනට යන්න ඕන. ඒ නිසා ඉස්සෙල්ලාම බොහොම ජව සම්පන්න,
ශක්තිමත් අසුන් යෙදූ රථයක් සාකේන නුවරින් තියෙනව. ඒ රථයෙන්
මග දුරක් ගිහිල්ල ඊ ගාව රථයට නගිනව. ඊ ගාව රථයෙන් මද දුරක්
ගිහිල්ල තව රථයකට නගිනව. මේ විදියට රථ හයකින් ගිහිල්ල
හත්වෙති රථයෙන් සැවැත් නුවරට යනව.

එතකොට සැවැත් නුවරට මේ කොසොල් රජපුරුවෝ රථ
හතෙන්ම ගියෙන් නැහැ. එතකොට එකම රථයකින් ගියෙන් නැහැ. රථ
හතකින් බැහැරව ගියෙන් නැහැ. එතකොට එක පළවෙති රථය හේතු

වුණා දෙවන රටය ළඟට යන්න. දෙවෙනි රටය හේතු වුණා තුන්වෙනි රටය ගාවට එන්න. තුන්වෙනි රටය හේතු වුණා හතරවෙනි රටය ගාවට එන්න. මේ විදිහට හත්වෙනි රටයෙන් සැවැත් නුවරට ආව.

මෙන්න මේ විදියට ඇවැත්නි, මේ සීල විසුද්ධිය උපකාරයි වින්න විසුද්ධියට. වින්න විසුද්ධිය උපකාරයි දිට්ඨි විසුද්ධියට. දිට්ඨි විසුද්ධිය උපකාරයි කඛ්ඛා විතරණ විසුද්ධියට. කඛ්ඛා විතරණ විසුද්ධිය උපකාරයි මග්ගාමග්ග ඥාන දර්ශන විසුද්ධියට. මග්ගාමග්ග ඥාන දර්ශන විසුද්ධිය උපකාරයි ප්‍රතිපදා ඥාන දර්ශන විසුද්ධියට. ප්‍රතිපදා ඥාන දර්ශන විසුද්ධිය උපකාරයි ඥාන දර්ශන විසුද්ධියට. ඒ ඥාන දර්ශන විසුද්ධිය නිසා අනුපාදා පරිනිර්වාණය වෙනවා කියල මේ අර්ථය පැහැදිලි කරල වදාළා.

එතකොට එතනදී අපි පොඩ්ඩක් බලන්නට ඕන අනුපාදා පරිනිර්වාණය කියන්නේ මොකක්ද කියල. ලෝකයේ සාමාන්‍ය ජරා, මරණ, සෝක, පරිදේව, දුක්, දොම්නස් ආදී දුක් විදින ලෝකයාගේ පැවැත්මට කියන්නේ උපාදාන සහිතව වාසය කරනව කියල. කුමක්ද උපාදානව වාසය කරන්නේ? අපි කියමු ඇහැ-ඇහැට ගැටෙන රූප, කණ-ශබ්ද, නාසය-ගන්ධ මේ වගේ ආධ්‍යාත්මික ආයතන හයත් ආධ්‍යාත්මික ආයතනයන්ට හමුවෙන රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, පොට්ඨබ්බ,ධම්ම කියන බාහිර ආයතන හයත් ඒ ආයතන දෙක නිසා උපදින ධර්මතා ටික මම, මගේ, මගේ ආත්මය යන හැඟීමෙන් අල්ල ගෙන උපාදාන සහිතව ජීවත්වෙන වටපිටාවක් තමයි ලෝකේ කියල කියන්නේ.

කෙටියෙන් ගන්නොත් අපි තුළ යම් වින්ත වෛනසික ධර්මයක් උපදිනව නම් උපදින්නේ ඇහැ පැත්තට, රූප පැත්තට නැඹුරු වෙලාමයි. කණ පැත්තට, ශබ්දය පැත්තට නැඹුරු වෙලාමයි. නාසය පැත්තට, ගන්ධය පැත්තට නැඹුරු වෙලාමයි. දිව පැත්තට, රස පැත්තට නැඹුරු වෙලාමයි. කය පැත්තට, කයට ගෑටෙන ධර්මතාවයන්, පොට්ඨබ්බියන් පැත්තට නැඹුරු වෙලාමයි. මනස පැත්තට, ධර්මාරම්මණ පැත්තට නැඹුරු වෙලාමයි අපි ගාව උපදින යම්ම වින්ත වෛනසික ධර්මයක් උපදින්නේ. එබඳු වූ මනස මේ ආධ්‍යාත්මික ආයතන හයෙහුත්, බාහිර ආයතන හයෙහුත් මිදිල නැහැ. ඒ ටිකම ඇසුරු කරගෙන පවතින නිසා ඇහැ, කණ, දිව, නාසය, ශරීරය, මනස කියන ආධ්‍යාත්මික ආයතනත්, රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, පොට්ඨබ්බ, ධම්ම කියන බාහිර ආයතනත් ඇසුරු කරගෙනම පවතින නිසා උපාදාන සහිතව වාසය කරනවා කියල කියනව.

එතකොට මේ ස්කන්ධයන්, ආයතන ටික උපාදාන සහිතව වාසය කරන පැවැත්මටයි ලෝකය කියල කියන්නේ. ඒ තුළ තමයි ජරා, මරණ, සෝක, පරිදේව සියළුම දුක් දොමනස් වලින් යුක්ත පැවැත්මක් තියෙන්නේ. එතකොට අනුපාදා පරිනිර්වාණය කියල කියන්නේ උපාදාන වශයෙන් නොගෙන ආසුවයන්ගෙන්, කෙලෙසුන්ගෙන් මිදුණු මනසක්. කුමක් උපාදාන වශයෙන් නොගෙනද?

ඇහැ - රූප, කණ - ශබ්ද, නාසය - ගන්ධ, දිව - රස, කය - පොට්ඨබ්බ, මනස - ධර්මාරම්මණය කියන ආධ්‍යාත්මික ආයතන හයත්, බාහිර ආයතන හයත් මම, මගේ, මගේ ආත්මය වශයෙන්

උපාදාන ලෙස නොගෙන කෙටියෙන් කිව්වොත් යම්ම වින්ත වෛතසික ධර්මයක් උපදින කොට ඇහැ පැත්තට, රූප පැත්තට නැඹුරු වෙලා උපදින්නේ නැති, කණ පැත්තට, ශබ්දය පැත්තට නැඹුරුවෙලා උපදින්නේ නැති, නාසය - ගන්ධය, දිව - රස, කය - පොට්ඨබ්බය, මන - ධම්ම කියන ආයතන පැත්තට නැඹුරු වෙලා උපදින්නේ නැති, සිත-සිත පැත්තටම නැඹුරු වෙලා ඉපිද නිරුද්ධ වෙන ධර්මනාවයකටයි අනුපාදා පරිනිර්වාණය කියල කියන්නේ.

එතකොට එබඳු මානසික මට්ටමකට ඇහැ උපාදාන වෙලා නැහැ. රූපෙ උපාදාන වෙලා නැහැ. ඒ කියන්නේ දැඩිව හසුවෙලා නැහැ. කණ - ශබ්දය, නාසය - ගන්ධය මේ වගේ මේ බාහිර ආයතන හයත්, ආධ්‍යාත්මික ආයතන හයත් ඒ වගේම තව පැත්තකින් ගන්නොත් ආයතන, ධාතු වශයෙන් ධාතු අටළොසක් කියල කියනව. දහ අටක්. ඇහැත් - රූපයත් - වකු විඤ්ඤාණයත්, කණත් - ශබ්දයත් - සෝත විඤ්ඤාණයත්, නාසයත් - ගන්ධයත් - ඝාණ විඤ්ඤාණයත් කියල. මේ ස්කන්ධ පඤ්චකය, දොළොස් ආයතනය, ධාතු අටළොස උපාදාන වශයෙන් නොගෙන මිදුණු, එයින් වෙන් වෙව්ව මනසකට කියනව අනුපාදා පරිනිර්වාණය කියල.

මේ ආයතන හයේ වාසය කරන පැවැත්ම තමයි ලෝකය කියල කියන්නේ කියල මතක් කළා. ඒ කියන්නේ අපි හැමෝගෙම යම්ම නෑදෑකමක් තියෙනව නම්, ක්‍රියාකාරිත්වයක් තියෙනව නම් ඇහැට පෙනෙන රූප, කණට ඇහෙන ශබ්ද, නාසයට දැනෙන ගන්ධ ආදී මේ ආයතන ටිකත් එක්ක තියෙන ගනුදෙනුවක් මිසක ලෝකෙ කියල කියන්නේ ඒ ආයතන ටිකෙන් මිදුණු මනසකට අත හැරෙන්නේ මොකක්ද? ලෝකය. එතකොට අනුපාදා පරිනිර්වාණය කියල මතක්

කළේ මේ ස්පර්ශ ආයතන හය උපාදාන වශයෙන් නොගෙන මිදුන මනසට.

අභ්‍යන්තර, කණ, දිව, නාසය, ශරීරය කියන ආධ්‍යාත්මික ආයතන ටිකේ උපාදාන සහිතව මම, මගේ, මගේ ආත්මය යයි කියන මට්ටමේ ඉඳුල මේ ආයතන ටික මම, මගේ, මගේ ආත්මය වශයෙන් උපාදාන ලෙස නොගෙන මිදෙන තැන දක්වා යන ගමන් මාර්ගය තුළ ප්‍රධාන වශයෙන් පිරිසිදුවීම් හතක් තියෙනව. විසුද්ධි හතක්.

බුදුරජාණන් වහන්සේ ලෝකයට අවවාද අනුශාසනා කරන කොට අපි අහල තියෙනව ප්‍රධාන ගාථාව, 'සබ්බ පාපස්ස අකරණං' කියල. එතන, 'සචිත්ත පරියෝදපනං' සිය සිත පිරිසිදු කරගන්න.

එතකොට තමන්ගේ චිත්ත පාරිශුද්ධිය ඇති කරගන්න. ඒ වැඩ පිළිවෙල තව පැත්තකින් අපි බෙදල විභජනයට ලක් කළොත් ඒ තමයි මේ සප්ත විසුද්ධිය කියල කියන්නේ.

එතකොට ඒ සප්ත විසුද්ධිය එකින් එක, එකින් එක අනුක්‍රමයෙන් තියෙන්නේ. සිල විසුද්ධිය පිරිසිදු වෙත කොට තමයි චිත්ත විසුද්ධිය, නිවරණ ධර්මයන් දුරු කරගෙන චිත්ත විසුද්ධිය ඇතිවෙන්නේ.

ඒ චිත්ත විසුද්ධිය පූර්ණ වෙච්ච කෙනෙකුට තමයි වර්තමාන නාමරූප ධර්මයන් හරිහැටි අවබෝධ වෙත, දිට්ඨිය දුරුවෙත, නාමරූප ධර්මයන් පිරිසිදු වෙත දිට්ඨි විසුද්ධිය ඇතිවෙන්නේ.

එතකොට ඒ නාමරූප ධර්මයන්ට ප්‍රත්‍යය කෙසේද කෙසේද යන ආකාරය පෙන්නල පුබ්බ අන්තය අපර අන්තය අරබයා

කඩිබාවන් දුරකරන, නාමරූප ධර්මයන්ට ප්‍රත්‍යය පිළිබඳ අවබෝධයක් ඇති කරන තැනින් තමයි කඩිබා විතරණ විසුද්ධිය පෙන්න්නේ. මේ වගේ එකින් එක, එකින් එක විසුද්ධියෙන් විසුද්ධිය පූර්ණය වෙලා තමයි මේ උපාදාන සහිත ලෝකය තුළ ඉඳල අනුපාදා පරිනිර්වාණය දක්වා ගමන් මාර්ගය තියෙන්නේ. අනුපාදා පරිනිර්වාණයට කියන තව නමක් තමයි සෝපධිසේස නිබ්බාණ කියල. උපධි ශේෂයක් සහිතව නිවන් දකිනව කියන එක. තව පැත්තකින් ගන්නොත් අපි රහතන් වහන්සේ කියල කියන්නේ.

එතකොට ඒ අනුපාදා පරිනිර්වාණය සඳහා පවතින ගමන් මාර්ගය තමයි මම මතක් කළේ මේ සප්ත විසුද්ධිය. ඒ සප්ත විසුද්ධි ධර්මයන්ගෙන් අද දවසෙදි මම මේ පින්වත් සියළු දෙනාට පැහැදිලි කරල දෙන්න උත්සාහවත් වෙනව සීල විසුද්ධිය කියන්නේ මොකක්ද? ඒ සීලයකින් විසුද්ධි වෙන්නේ කුමන ධර්මයක්ද? ඒ සඳහා සිල්වත් වෙනව කියල අපි කටයුත්තේ කුමක්ද? කුමන ධර්මයක් කරණ කොටද සීලය කියන ඒ ධර්මතාවය පිරිසිදු වෙලා ඒ සිත පිරිසිදු වීමට උපකාර වෙන්නේ? ඊ ළඟ විසුද්ධි ධර්මය ආරම්භ කරන්න හේතු වෙන්නේ? කියන කාරණා ටික පැහැදිලි කරල දෙන්න බලාපොරොත්තු වෙනව. ඒ නිසා මේ ටික හොඳට ශ්‍රවණය කරන්න කියල මතක් කරනව.

පින්වතුනි, එතන විසුද්ධි ධර්මතා හතෙන් තථාගතයන් වහන්සේ මුලටම මතක් කළා මේ හැම ධර්මතාවයකටම මුල් වෙන්නේ සීලය කියල. ඒකට උපමාවක් පෙන්නනව යම්කිසි පුද්ගලයෙක් යම්කිසි ගොවි කර්මාන්තයක් හරි කුමන හෝ කර්මාන්තයක් කරනව නම් පොළවේ පිහිටල, පොළවේ ඉඳගෙන හැම වැඩක්ම කරනව වගේ නුවණැති පුරුෂයා, නුවණැති පුද්ගලයා සීලයෙ පිහිටල, සීලයෙ

ඉඳුගෙන මේ ගුණ ධර්ම වඩා වර්ධනය කරගන්නව, පුහුණු කරගන්නව කියල.

එතකොට එතනදි සීල විසුද්ධිය සඳහා ඇති කරන ප්‍රධාන ධර්මතා ටිකක් තියෙනව. ඒ කියන්නෙ දැන් අපි දන්නව සීලය කියන කොට කායික වාචසික සංවරය කියල අපි දන්නව. ඒ කායික වාචසික සංවරය ඇති වෙන්නෙ නිකම්ම නෙවෙයි. සීලය කියන එක ගත්තහම ප්‍රධාන වශයෙන් 'කිං සීලං' සීලය කියන්නෙ කුමක්ද? කියන අදහස අනුව ධර්මයේ පෙන්නන කොට 'චේතනා සීල, චෛතසික සීල, සංවර සීල, අවිචික්කම සීලය කියල සීලය ප්‍රධාන වශයෙන් කොටස් හතරකට බෙදෙනව. එතකොට තව පරියායකින් ගත්තහම ප්‍රාතිමෝක්ෂ සංවර සීලය, ඉන්ද්‍රිය සංවර සීලය, ආජීව පාරිශුද්ධ සීලය, ප්‍රත්‍ය සන්නිශ්‍රිත සීලය කියල තව පරියායකින් හතර කොටසකට බෙදෙනව.

එතෙන්නදි විශේෂයෙන්ම ගත්තහම සීලය කියන කාරණාව සම්පූර්ණ වෙන්න ප්‍රධාන වශයෙන් කොටස් හතරක් අයිති වෙනව. ඒ කොටස් හතර පරිපූර්ණ වශයෙන් සම්පූර්ණ විමෙන් නමයි සීල විසුද්ධිය නැත්නම් සීලයකින් ලැබෙන්න තියෙන පිරිසිදු බව ලැබිල තියෙනව, හිවරණ ධර්ම දුරුකිරීමට තරම් විත්ත සමාධිය ඇති කිරීමට තරම් සුදුසු සීලයක් තමන් කෙරෙහි පිහිටල තියෙනව කියන කාරණාව හඳුනාගන්න පුළුවන් වෙන්නෙ අන්න අර ධර්මතා හතරේ පිරීම දිහා බලල. මොන ධර්මතා හතරේද? චේතනා සීල, චෛතසික සීල, සංවර සීල, අවිචික්කම සීල කියල මෙන්න මේ ධර්මතා හතර. මං ඒකෙදි අනුක්‍රමයෙන් ඒකෙදි පැහැදිලි කරල දෙන්නම්.

වේනනා සීල කියල කියන්නේ ඒ කියන්නේ මේ අපි සීලය කියල ගන්නහම හැම දුස්සීල බවකට පත් නොවෙනකම සිල්වත්කම. ඒක තමයි අවිනික්කම සීලය කියල කියන්නේ. විනික්කමය කියල කියන්නේ කයෙන් හෝ වචනයෙන් හෝ වැරැද්ද කෙරෙන අවස්ථාව. සීලය කැඩෙනකම. එක්කො සත්තු මරනව. සත්තු මරන්නේ නැහැ කියල සිල්වත් වුණොත් සත්තු මරනව කියනකම වෙනව කියන එක. භොරකම් කරනව කියනකම වෙනව කියන එක. කාමයෙහි වරදවා හැසිරෙනව කියන එක කරනවා කියන සිද්ධියට තමයි විනික්කමය කියන්නේ.

අවිනික්කම කියල කියන්නේ එහෙම වෙන්නේ නැහැ. කය - වචන දෙකෙන් ඒ වැරැද්ද වෙන්නේ නැහැ. හැබැයි කය - වචන දෙකෙන් ඒ වැරැද්ද නොවෙන මට්ටමට පත්වෙන්නේ, වැරැද්ද නොවෙන්නේ නිකම්ම නෙවෙයි. මේක පුද්ගලයෙක් වැරැද්ද නොකර ඉන්නව නෙමෙයි. ඒ වැරැද්ද කෙරෙන්න තියෙන හේතු ටික අයිත් වෙනව. ඒ හේතු ටික අයිත් වෙන සිද්ධිය තමයි අන්න අර වේනනා සීල, චෛතසික සීල, සංවර සීල, කියන තැනින් පිරෙන්නේ. වේනනා සීලය පිරෙන කොට චෛතසික සීලය පිරෙනව. ඒ දෙක පිරෙන කොට සංවර සීලය පිරෙනව ඒ තුන්දෙනා පිරීම නිසා තමයි අන්න අර කය - වචන දෙකෙන් වැරැද්ද කෙරෙන්නේ නැහැයි කියන තැන දක්වා හැඳෙන්නේ. අන්න ඒ මට්ටමට පත්වෙව්ව සීලය තමයි සමාධියට හොඳ සුදුසු මට්ටමකට මුහුකුරා ගිය පිරිසිදු භාවයක පිහිටි සීලය හැටියට ධර්මයෙ හඳුන්වන්නේ.

එතකොට එතෙන්නිදි වේනනා සීල කියල කියන්නේ යම්කිසි වේනනාවක්, වේනනාවක් කියන්නේ සිල්පද රැකීම සඳහා හෝ වත්

පිළිවෙත් කිරීම සඳහා හෝ හිතරම සිතින් හිතන අලෝභ, අද්වේෂ, අමෝහ කියන කුසල සහගත චේතනාවන් හුරු පුරුදු කිරීම මේ සිල්වත් බවට තියෙන එක කොටසක්. මේ කායික වාචසික වැරද්දු නොවෙන්න, සිල්වත් බව රැකෙන්න එතකොට සිල විසුද්ධිය. සීලයකින් පිරිසිදු වෙන්නෙ මොකකින්ද? දුස්සීල බවින්. දුස්සීල බව නැමැති ධර්මතාවය දුරුකරල පිරිසිදු බව කියන ධර්මතාවය ඇති වෙන්න ප්‍රධානම එකක් තමයි චේතනාව. එතකොට ඒකට කියනව චේතනා සීල.

මේ හොඳම මතක තබාගන්න ඕන අපි සමහර විටක ඔහන සිල් සමාදන් වුණාම, ඒ කියන්නෙ ප්‍රාතිමෝක්ෂ සංවර සීලයෙන් සිල්වත් වෙව්ව පමණකින් ඒ කියන්නෙ පන්සිල් හරි උපෝසථ අන්ටාංග සීලයක් හරි ආජීව අන්ටමක සීලයක් හරි සමාදන් වුණාහම අපි හිතන්නෙ සිල් සම්පූර්ණයි සිල්ගන්න කියල. නමුත් එහෙම නැහැ. සීලය කියන එක සම්පූර්ණ වෙන්න මේ ධර්මතා ටික ඔක්කොම අවශ්‍ය බව පෙන්වනව. එහෙම වුණොත් තමයි සිල් පිරිසිදුයි කියල කියන්නෙ එතකොට ඒ සිකපද රැකීම සඳහා හෝ වත් පිළිවෙත් පිරීම සඳහා හෝ අවශ්‍ය හිත හසුරුවන ආකාරය, චේතනා පහළ කරන ආකාරය හැම වෙලාවෙම අලෝභ, අද්වේෂ, අමෝහ කියන මට්ටමක හිත හසුරුවන්න ඕන. ඔන්න ඒකෙන් චේතනා සීල කියල සීලයෙ එක පැත්තක් හදනව.

ඊට පස්සෙ චෛතසික සීල කියල එයා ඒ චේතනා සීලය කොච්චර කටයුතුද, චෛතසික සීල කියල කියන්නෙ සාමාන්‍යයෙන් සිතක් උපදින කොට වාචා, කම්මන්න, ආජීව කියන ධර්මතා තුන ඒ චෛතසික ධර්ම සිතක යෙදෙන. තව පැත්තකින් අපි මෙහෙම

ගත්තොත් හිතනව සහ හිතෙනව කියල. හිතන පැත්ත හැම වෙලාවෙම හෙක්බිම්ම සහගත, අව්‍යාපාද සහගත, අවිහිංසා සහගත නැත්නම් අලෝභ, අද්වේෂ, අමෝහ සහගත සිතුවිලි හිතරම පහළවෙන නැත දුක්වා නමන් හිතිය යුතුයි. නමන් හිතන කොට යම් කලක නමන්ගෙ සිතේ වෛතසික සීල කියන්නේ, කෙනෙකුගෙ හිතේ ඉබේම ඉන්න කොට හිතේ හිතේ කතාකරන බව තියෙන්නේ. හිතරම අලෝභ, අද්වේෂ, අමෝහ කියන කුසල සහගත පැත්තෙ සිතුවිලි නම් හිතේ හිතරම යෙදිල තියෙන්නේ අන්ත සිල්වත්කමේ ලක්ෂණයක්.

එතකොට මේ චේතනා සීල, චේතනා සීල කියන එකෙන් කියන්නේ හිතරම අලෝභ, අද්වේෂ, අමෝහ පැත්තට හිතන එක. ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ කියන චේතනා, සිතුවිලි අයිත් වෙන විදිහට අලෝභ, අද්වේෂ, අමෝහ කියන කුසල සහගත සිතුවිලි ඇති වෙන්න හිතන එක. එතකොට වෛතසික සීල කියල කියන්නේ හිතෙනව නම් හිතරම අලෝභ, අද්වේෂ, අමෝහ සහගත සිතුවිලිම උපදින විදිහෙ විත්ත පැවැත්මක්. අන්ත සිල්වත් බවට ඒකත් හේතුයි. එතකොට චේතනා සීල සහ වෛතසික සීල කියල කිව්වෙ හිතනකම සහ හිතෙනකම කියන දෙපැත්තම ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ කියන අකුසල ධර්මයන්ට බර නොවී කුසල ධර්මයන්ට බරවෙන විදිහට යම්කිසි කෙනෙකුගේ පැවැත්ම තුළ තියෙනව නම් චේතනා සීල සහ වෛතසික සීල කියන පැත්තෙන් ඔන්න හිත පැත්ත පිරිසිදුයි.

එතකොට ඊළඟට මේ ධර්මනා දෙකට උපකාර පිණිස තමන් තුළ ඇති කරගන්න ඕන නව පැවැත්මක් තියෙනව. ඒ පැවැත්ම මොකක්ද? සංවර සීල කියල කියනව. මේ සංවර සීලය ගත්තහම ආපහු ඒකත් කොටස් පහකට තියෙනව. සංවර සීලය ගත්තහම

ප්‍රාතිමොක්‍ෂ සංවර සීලය, ඉන්ද්‍රිය සංවර සීලය එතකොට ප්‍රාතිමොක්‍ෂ සංවරය, ඉන්ද්‍රිය සංවරය, පඤ්ඤා සංවරය, විරිය සංවරය, ඛන්ති සංවරය කියල සංවරය ප්‍රධාන වශයෙන් කොටස් පහකට තියෙනව. එතකොට එතනදී අපි යම්කිසි කෙනෙක් පින්වතුන්ල අපි හොරකම් කරන්නෙ නැහැ. සත්තු මරන්නෙ නැහැ කියල පන්සිල් සමාදන් වුණා කියන්නකො. අන්න ඔය සංවර සීලයන්ගෙන් ප්‍රාතිමෝක්‍ෂ සංවර සීලය ඒ තුළින් තියෙනව.

ඒ පද සමාදන් වෙන සීලය උපෝසථ අෂ්ටාංග සීලය හෝ ආජීව අෂ්ටමක සීලය හෝ එහෙම නැත්නම් පන්සිල් සමාදන් වුණහම ඒක අයිති වෙනව මොකේටද? ඔය සංවර සීලවල තියෙන ප්‍රාතිමොක්‍ෂ සංවර සීලයට. ඒ ප්‍රාතිමොක්‍ෂ සංවර සීලයෙන් සංවරව ඒ විතරක් නෙමෙයි භිතාමතාම තමන් තුළ ඇති කරගන්න වෙනව තව ඉන්ද්‍රිය සංවර සීලයන්. ඒ කියන්නෙ මේ කායික වාචසික දුස්සීල බව දුරුකරල සීල විසුද්ධිය ඇති කරගන්න නම් චේතනා සීලය වගේම චෛතසික සීලය වගේම සංවර සීලය ඇති කරගන්න ඕන. ඒකෙන් පළවෙහි එක මතක් කළා පන්සිල් හෝ අටසිල් හෝ අධිෂ්ඨාන කරල සංවර වෙන්න ඕන. මම හොරකම් කරන්නෙ නැහැ, සත්තු මරන්නෙ නැහැ කියල. ඒකට කියනව ප්‍රාතිමොක්‍ෂ සංවර සීලය. ඊට පස්සෙ කියනව, දෙවනුවට තියෙනව ඉන්ද්‍රිය සංවර සීලය.

ඉන්ද්‍රිය සංවර සීලය කියන්නෙ,

‘වකඛුනා රූපං දිස්වා න නිමිත්තග්ගාහී හෝති
 නානුවසඤ්ජනග්ගාහී යතවාධිකරණ මේතං වකඛු ඉන්ද්‍රියං අසංචුතං
 විහරන්තං අභිජීජා ද්‍රෝමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා

අන්වාසවේදයයුග්‍රං තස්ස සංවරායපටිපජ්ජති රක්ඛති වක්ඛු ඉන්ද්‍රියංවක්ඛු ඉන්ද්‍රිය සංවරං ආපජ්ජති'

ඒ කියන්නේ ඇහෙන්න රූප දැකල ලාමක අකුසල ධර්මයෝ තමන් අනුව ලුහුබදි නම්, උපදි නම් එබඳු විදිහේ රූප බලන්නේ නැතුව ඇහැ සංවර කරගන්න. ඇහේ සංවරයට පැමිණෙන්න. එතකොට මේ ශාසනයේ ඉන්ද්‍රිය සංවර සීලය කියල කියන්නේ රූප නොබලන එක හෙමෙයි. ශබ්ද නොඅහන එක හෙමෙයි. එතෙත්දි රූප බලන්න ඕන. ඇහැ පරිහරණය කරන එක දෙකට බෙදාගන්න කියනව බුදුරජාණන් වහන්සේ. සේවනය කටයුතු, නොකටයුතු. ඇහෙන්න යම් රූපයක් බලනකොට ලෝභ, ද්වේෂ ලාමක අකුසල ධර්මයෝ උපදි නම් තමන්ට ජීවත්වීම සඳහා අත්‍යවශ්‍යය අර්ථයක් ගෙන දෙන්නෙත් නැත්නම් එබඳු වූ දේ රූප අත හරින්න. එබඳු වූ රූප බැලීම අත හරින්න. යම් ඇහෙන්න රූපයක් බලන කොට අලෝභ, අද්වේෂ, අමෝහ කියන කුසල ධර්මයෝ උපදි නම් තමන්ගේ අර්ථ අභිවෘද්ධිය වර්ධනය වෙයි නම් එබඳු වූ රූප බලන්න.

කණෙන් ශබ්ද අහන කොටත් යම් සද්දයක් අහන කොට ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ ලාමක අකුසල ධර්මයෝ උපදි නම් යම් සද්දයක් අහල ඒ සද්දේ අහන්න එපා. යම් සද්දයක් ඇහීම නිසා අලෝභ, අද්වේෂ, අමෝහ කියන කුසල ධර්ම වැඩෙයි නම් ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ කියන අකුසල ධර්ම පිරිහීමට යයි නම් එබඳු ශබ්ද අහන්න. දැන් අපි කියමු ඔක්කොම සද්දනේ මේ, දැන් බණ ඇහුවොත් මොකද වෙන්නේ? අපිට අලෝභ, අද්වේෂ, අමෝහ කියන කුසල ධර්ම වැඩෙනව. ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ කියන අකුසල ධර්ම දුරු වෙනව. හොඳයි අපි සරාගී ගීතයක් හෝ යම්කිසි දේකට ඒවා අහන්න

ගියොන්? කෙලෙස් ධර්ම වැඩෙනව. එතකොට කුසල ධර්ම පිරිහෙනව. අන්ත ඒ වෙලාවෙදි මට මෙලොව යහපත පිණිස, පරලොව යහපත පිණිස, ඒ වගේම සංසාර විමුක්තිය පිණිස උපකාර වෙන්හෙ මෙන්හ මෙබඳු විදිහට කණ පරිහරණය කළොත් කියල තමන් නුවණැත්තෙක්ව ඇහෙත් බලන රූප වගේම කණෙන් අහන ශබ්ද ඒ වගේම නාසය, දිව, ශරීරය කියන මේ ආයතන හය පරිහරණය කරන කොට ඒක දෙකට බෙදාගන්නව. සේවනය කටයුතු හා නොකටයුතු කියල. ලෝභ, ද්වේෂ ලාමක අකුසල ධර්මයෝ උපදි නම් ඒ විදිහට ආයතන ටික පරිහරණය කරන්නෙ නැහැ. අනිත් විදිහට අලෝභ, අද්වේෂ, අමෝහ කියන කුසල ධර්ම ඇතිවෙන විදිහට පරිහරණය කරනව. මෙන්හ මේකට කියනව ඉන්ද්‍රිය සංවර සීලය.

ඊට පස්සෙ ප්‍රඥා සංවරය කියල කියනව තමන් තුළ යම්; ඒ කියන්නෙ ගිත ව්‍යාකූල ස්වභාවයට පත්කරන, ගිත කැළඹෙන ස්වභාවයට පත්කරන, දුකට පත්කරන, කෙලෙස් වලට ඇද දමන විදිහේ විතර්ක තමන් තුළ පහල වෙනව පහල වෙන්හ පුළුවන්. ඒ වගේ වෙලාවකදි තමන් මොකද කරන්නේ? මේ ප්‍රඥාව නැමැති සංවරය ආදේශ කර ගන්නට ඕන. අර ධර්මයෙ පෙන්නන්නෙ මොකක්ද? මේ ලෝකෙ යම්තාක් කෙලෙස් සෝතස් ඒ කියන්නෙ කෙලෙස් ගංගාවන් ගලා හැරෙන කොට 'සති තේසං නිවාරණං' සිතිය ඒවායේ වැලැක්මත් 'පඤ්ඤායත්තෙ පිරීයරෙ' ප්‍රඥාවෙන් ඒ පැත්ත වහල දානව.

ඒ කියන්නෙ තමන්ට රාග, ද්වේෂ, මෝහ සහගත කෙලෙස් සහගත අරමුණක් එන කොට ලෝකෙ ස්වභාවය තමයි ඒ උපදින අරමුණට අනුව හිනිම්, කිම්, කිරිම් කිරීමට ඊට අනුගතව යන එක.

නමුත් ප්‍රඥා සංවරය කියල කියන්නෙ ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ සහගත කෙලෙස් සිතිවිලි පහල වෙනකොට ඒ ටික අරඛයා නුවණින් මෙනෙහි කරල ඒ අරමුණේ ඇලෙන්නෙන් නැතුව, ගැටෙන්නෙන් නැතිවෙන විදිහට සංවර විය යුතුයි. අපි කියමු කෙනෙක්, පුද්ගලයෙක් සිතිවෙල තරහ ගිහිල්ල ගහන්න යන්න ඕන කියල හිතනව. වෙනදට නම් ගහනව. නැත්නම් ගිහිල්ල බහිනව කියන අදහසින් නැගිටල යනව. හැබැයි දැන් එහෙම සිතිවෙන කොටම ප්‍රඥාව ඉදිරිපත් වෙල ඒ එතන තියෙන අරමුණ විදර්ශනා කරල හෝ නුවණින් මෙනෙහි කරල අර අරමුණ සංසිඳවගෙන ඊට අනුගතව කෙලෙස් සහගතව කටයුතු කරන්න නොදී ඇලෙන හෝ ඒ ගැටෙනකම ප්‍රඥාවෙන් දුර්වල කරගන්නව. අයිත් කරගන්නව ඒකට කියනව ප්‍රඥා සංවරය කියල.

ඊගාවට බන්ධි සංවරය කියල කියනව. සමහර විටක තමන් ඉන්න පරිසරයෙ මැසි, මදුරු, අවි, සුළං ආදී ස්පර්ශ වෙන්න පුළුවන්. එතකොට ඉවසීමෙන්, ඒක ඉවසීමෙන් පුරුදු කරන්න ඕන, සංවර වෙන්න ඕන, කෂ කෝ ගහල දැගලන්නෙ නැතුව. ඒ වගේම ඒ විතරක් නෙවෙයි තමන්ට දැඩි බඩගින්නක් වෙන්න පුළුවන්. පිපාසයක් වෙන්න පුළුවන්. ඉන්න පරිසරයේ ආහාරපාන අඩුකමක් වෙන්න පුළුවන්. නමුත් ඒ වගේ වෙලාවකදී ඉවසිය යුතු තැනකදී ඉවසල සංවර ස්වභාවයක් ඇති කරගත නොඉවසන කමින් අසංවර කමින් ඇතිවෙන වෙහෙසක් තියෙනව නම්, ගැහැටක් තියෙනව නම් අන්න ඒ ටික ඇති නොවන විදිහට තමන් වලක්ව ගත යුතුයි. ඒ කියන්නෙ මැසි, මදුරු, අවි, සුළං, සා-පිපාසා ආදී අරමුණු අබියස දී ඉවසල කටයුතු කරන්න පුරුදු වෙන්න ඕන. එහෙම ජීවිතයෙ සංවරකම ඇති කරගත යුතු පැත්තකුත් තියෙයි. ඒකට කියනව බන්ධි සංවරය කියල.

එතකොට නව පැත්තක් තියෙනව. විරිය සංවරය කියල ඒ කියන්නෙ උපන්න, උපන්න ලාමක අකුසල ධර්මයො මම මේ අකුසලයට හිත යන්න දෙන්නෙම නැහැ කියල විරියෙ බලයෙන් සංවර කරගන්නට ඕන.

මෙන්න මේ වගේ සිල්වත් කෙනෙකුගෙ ජීවිතය සිල්වත් කරන්න, සිල්වත් කෙනෙකුගෙ ජීවිතය යන ගණයට යන්නෙ මෙන්න මේ සංවර සීලයෙන් කියන කාරණාවෙන් සන්නද්ධ වෙච්ච කෙනා. එතකොට එතන ප්‍රධාන වශයෙන් පෙන්නුව කරුණු පහක්. ප්‍රාතිමෝක්‍ෂ සංවරය, ඒ වගේම ඉන්ද්‍රිය සංවර සීලය, ප්‍රඥා සංවරය, බන්ති සංවරය, විරිය සංවරය කියල.

යම්කිසි කෙනෙක් අලෝභ, අද්වේෂ, අමෝහ කියල කියන කුසල පැත්තටම නිතරම හිතනව නම් ඊළඟට මෙහෙම හිතනකම කොච්චරද ඵයාට හිතෙන්නෙත් නිතරම කුසල වගේ පැත්තකට නම් ඒ සඳහා ඉන්ද්‍රිය සංවර ඒ වගේ සංවරයක පිහිටල කටයුතු කරනව නම් මෙන්න මේ චේතනා සීල, වෛතසික සීල, සංවර සීල කියන ටිකේ ප්‍රතිඵලය වෙනව, මොකක්ද? අවිනික්කම සීලය කියන ධර්මනාවය පිරෙනව.

අවිනික්කම කියල කියන්නෙ කය - වචන කියන දෙකෙන් වැරද්දකට වැටෙන්නෙ නැතිකමෙන් සමාදන් වෙච්ච ශික්‍ෂාපදය නොපිරිහෙන කමෙන් සිල්වත් වෙලා. ඵයා හොරකම් කරන්නෙ නැහැ. සත්තු මරන්නෙ නැහැ. කාමයෙහි වරදවා හැසිරෙන්නෙ නැහැ කියල සමාදන් වුණා නම් සමාදන් වෙච්ච ශික්‍ෂාපදය, සමාදන් වෙච්ච ශික්‍ෂාපදය රැකුණො, රැක ගත්තො, කැඩෙන්නෙ නැති, නැත්නම්

විනික්කමයට පත් වෙන්නෙ නැති තත්වයට පත් කරගන්නෙ පෞද්ගලික හැකියාවකින් නෙවෙයි. මේක පුද්ගලයෙක් කරන ධර්මතාවයක් නෙවෙයි. චේතනා සීල, චෛතසික සීල, සංවර සීල කියන්නෙ මෙන්න මේ සීලයට අයිති අනිත් ධර්මතා ටිකේ බලය.

එතකොට හොඳට මතක නියාගන්න ඕන මේ චේතනා සීල කියල කියන කොට හැම වෙලාවෙම සිල්වත්කම පිණිස හිත කායික - වාචසික සංවරය සිල්වත්කම ඇතිවෙන විදිහට සිත මෙහෙයවන්න ඕන අර්ථය, අද්වේෂ, අමෝහ පැත්තට. චෛතසික සංවරය කියනකොට හිතේ අර්ථය, අද්වේෂ, අමෝහ සහගත යුක්ත වූ වාචා, කම්මන්න, ආජීව කියන චෛතසික ධර්ම. තව පැත්තකින් ගන්නොත් නෙක්බම්ම කල්පනා, අව්‍යාපාද කල්පනා, අවිචිංසා කල්පනාවෙන් යුක්ත චෛතසික ධර්ම, සිතුවිලි නිතරම පහළවෙන වටපිටාවක්.

ඒ ධර්මතා දෙකේ උපකාරය තමයි සංවර සීලයට. සංවර සීලයෙ උපකාරය තමයි ඒ ධර්මතා දෙකට. මේ ධර්මතා තුන පූර්ණ වෙන කොට ඒකෙ ප්‍රතිඵලය වෙනව මොකක්ද? කය - වචන දෙකෙන් වැරද්දක් වෙන්නෙ නැහැ. තමන් අර පොරොන්දු වුණානෙ මේ වැරද්ද කරන්නෙ නැහැ කියල. අන්න ඒ පොරොන්දුව ඒ විදියටම ඉෂ්ට වෙන මට්ටමට තමන්ගෙ ජීවිතය හැදිල තියෙනව. මොකක් නිසාද? සීලය කියල කියන්නෙ තව පැත්තකින් ගන්නහම කායික - වාචසික සංවරය. එතනදී ඒ සීලය ගන්නහම කායික සීලයකින් නොකෙරෙන වැරදි තුනක් තියෙනව. හොරකම් කරනව, සත්තු මරනව, කාමයෙහි වරදවා හැසිරෙනව. වචනයෙන් නොකෙරෙන වැරදි හතරක් තියෙනව. බොරු, කේලම්, හිස් වචන, පරුෂ වචන කියනව. එතකොට

මේ කය වචනයෙන් වැරදි කෙරෙන මට්ටමට නමයි දුස්සීල බව කියල කියන්න.

මේ දුස්සීල බව හැම වෙලාවෙම හේතු ප්‍රත්‍යයයි. එනන දී කයෙන් කෙරෙන භොරකම් කරනකම, කාමයෙහි වරදවා හැසිරෙනකම, වචනයෙන් කෙරෙන බොරු කියනකම කියන මෙන්න මේ වැරදි තුන සිද්ධ වෙන්නෙ ලෝභ මූල අකුසල සිතෙන්. ලෝබය නැමැති අකුසල සිතෙන් නමයි ඔය වැරදි තුන වෙන්නෙ කයෙන් කෙරෙන භොරකම් කිරීම, කාමයෙහි වරදවා හැසිරීම, වචනයෙන් කෙරෙන බොරු කීම කියන මේ වැරදි තුන වෙන්නේ මොන සිතෙන්ද? ලෝභ සහගත අකුසල සිතෙන්.

ඊළඟට කයෙන් කෙරෙන සත්තු මැරීම, ඒ වගේම වචනයෙන් කෙරෙන කේලම් කීම, පරුෂ වචනය කියන මෙන්න මේ ටික එතකොට වෙන්නෙ ද්වේෂ සහගත අකුසල සිතෙන්.

එතකොට හිස් වචන කතා කරනවා කියන ටික වෙන්නෙ මෝහ සහගත සිතෙන්.

හැම වෙලාවෙම මේ අකුසල ධර්ම කය වචන දෙකෙන් වෙන්නෙ හිත අකුසල සහගත වුණොත්මයි. එතකොට අපි 'මම භොරකම් කරන්නෙ නැහැ, සත්තු මරන්නෙ නැහැ, කාමයෙහි වරදවා හැසිරෙන්නෙ නැහැ, බොරු, කේලම්, හිස් වචන, කියන්නෙ නැහැ' කියල අපි වචනෙ සමාදන් වෙලා, හිතරම වේනනා පවත්වනව නම් ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ ඇතිවෙන විදිහට, හිතනව නම්, සිතේ සිතුවිලි හිතරම ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ ඇතිවෙන විදිහට නම් තියෙන්නෙ, ඉන්ද්‍රිය අසංවරයි නම් අපි වචනයක් කිව්වට මේක කරන්නෙ නැහැ

කියල නමුත් හේතු ටික හැඳිල නියෙන්නෙ කොහොමද? අර ශික්ෂාපද ටික කැඩෙන විදිහටයි. තේරුණා නේද?

ඒකයි මේ සිල්වත් වෙන එක වේනනා සීල, වෛතසික සීල, සංවර සීල කියන තැනින් කය - වචන දෙකෙන් කෙරෙන වැරැද්ද නතර වෙන්න නම් ඒ අවිනික්කම සීලය සම්පූර්ණ වෙන්න නම් සීල විසුද්ධිය ඇතිවෙන්න නම් මෙන්න මේ ටික හැඳිල සිල්වත් වෙන්න ඕන කියන තැනකින් පෙන්නන්නෙ, වෙන මොනවත් නින්ද නෙමෙයි. මොකද අපි ලෝකෙ ස්වභාවය තමයි 'මම සිල්වත් වෙන්නේ, මම සමාධි වඩන්නෙ, මම විදුර්භතා කරන්නෙ' කියල මේ ගුණ ධර්ම පූරණය කරන එකත් සත්ව පුද්ගලභාවයකින් ගන්න එක ලෝකෙ ස්වභාවය. නමුත් තථාගතයන් වහන්සේ එදා බෝධි ධ්‍රැව මුලදී මේ ලෝකය ඇති හැටි අවබෝධ කරගත්ත, සවිඤ්ඤාණක පුද්ගලභාවයක් පවත්වන අපේ ජීවිත තුළත් එයින් පරිබාහිර අවේනනික වස්තූන් තුළත් පවතින්නෙ එකම යථාර්තයක්, හේතුවල දහමක් කියල. පටිච්ච සමුප්පාද පඨර්මතාවයක්.

එතකොට අපි මේ 'මම සිල්වත් වෙනව, මගේ සීලය' කියල නිතා ගන්නට, ඇති කරගන්නට ඇත්තටම සීලය කියන එකත් හේතු ප්‍රත්‍යයයි. හේතූන්ගෙන් හට ගන්න එකක්. එතකොට මොකක්ද? අලෝභ, අද්වේෂ, අමෝහ නැමැති කුසල හේතුවක් තිබුණොත් ඒ කුසල හේතුව නිසා තමයි කය වචන දෙකෙන් වැරැද්ද නොවුණො, වැරැද්ද වෙන්නෙ නැත්තේ කියල සිල්වත් බව කියන එක මෙන්න මේ හේතුව නිසයි කියන කාරණාවක් නියෙනව.

දුස්සීලකම ගන්නොත් දුස්සීලකමත් පුද්ගලයෙක්ගෙවත් සන්වයෙක්ගෙවත්, නව කෙනෙක්ගෙවත්, මගෙවත් නෙවෙයි හේතු ප්‍රත්‍යයයි. ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ කියන අකුසල සිත් උපන්නොත් ඒ අකුසල සිත් නිසා අකුසල සහගත කාය කර්ම, අකුසල සහගත වාග් කර්ම වෙනවා කියන ධර්මනාවයක් වෙනව. ඒ අකුසල සහගත කාය කර්මය, අකුසල සහගත වාග් කර්මය කිලිටක්, අනර්ථයක් ඇති කරන, දුගතිය පිණිස යන දෙයක් නිසා අපි ඒකට කියනව දුස්සීලකම කියල සිල්වත් නොවුණාකම. සීලයක් අර්ථයක් ඇති නොකරනකම කියල.

එතකොට මෙතනදී පින්වතුන්ට මතක් කරන්න තියෙන්නෙ එක දෙයයි මම. තමන්ට මේ විත්ත විමුක්තිය නැත්නම් අනුපාදා පරිනිර්වාණය පිණිස නුමුහුකළ විත්තය මුහුකිරීම පිණිස පවතින මේ විසුද්ධි ධර්මයන් වැඩෙන මේ ප්‍රතිපදාවේ සීල විසුද්ධිය නැත්නම් දුස්සීලබව දුරුකරල සීලයකින් පිරිසිදුකම බලාපොරොත්තු වෙනව නම් අන්න ඒ සෑම පින්වතෙක්ම විත්ත විසුද්ධියට උපකාර පිණිස හිතේ නිවරණ ධර්මයන් දුරුකිරීමට උපකාර පිණිස ඒ සීලයෙ පිරිසිදුකම ඇතිවෙන්නෙ කොහොමද කියන කාරණාව දැනගත යුතුමයි. ඒ තමයි මෙන්න මේ චේතනා සීල, චෛතසික සීල, සංවර සීල කියන ධර්මනා තුනේ පිහිටල කය - වචන දෙකෙන් වැරද්ද කෙරෙන තැන නතර කරගත යුතුයි. අන්න ඒකට කියනව අවිනික්කම සීලය චේතනා සීල, චෛතසික සීල, සංවර සීල අවිනික්කම සීල කියල මෙන්න මේ ධර්මනා තුන පිරුන තැනට කියනව සීල විසුද්ධිය කියල සිල්වත්කම.

මේ සීලය කියන එක කුමන අර්ථයක් සඳහාද? ඇයි මේ සීලයකින් වෙන ප්‍රධානම අර්ථය මොකක්ද? සමෝධාන ලක්ෂණය. සමෝධාන ලක්ෂණය කියල කියන්නේ සියළුම කුසල ධර්මයන් විසිර යන්න නොදී එකට එකතු කරන ලක්ෂණය නමයි මේ සීල්වන් කමෙන් කරන්නේ. සීල්වන් කමෙන් කරන්නේ සියළු යහපත නමන් තුළ රඳා පවත්නා කම. නව පැත්තකින් ගන්නොත් අවිජ්ජාසාරකම. මේ සීලයේ සැබෑම අර්ථය කුමක් සඳහාද? විපිලිසර නොවීම ලක්ෂණය. යම්කිසි කායික - වාචසික අසංවරයක් තියෙන කොට ඒ හේතුවෙන් තමන් තුළ නොයෙක් විදියේ විපිලිසරයන් උපදින්න පුළුවන්. මම මේ වැරද්ද කළා. වැරද්ද වුණා. මේ වචනෙ කිව්ව. මේ විදිහට මම හැසිරුණා අපරාදෙ කියල ඒ හිතේ කෙසේද කෙසේද යන විපිලිසරකම ගන්නහම හිත විසිරෙන්න හේතුයි. හිත සමාධියට පත් වෙන්නේ නැහැ. එකග වෙන්නේ නැහැ. හිත සතුටු වෙන්නේ නැහැ.

ඉතින් මේ කායික වාචසික සීලයේ ඒ කියන්නේ වේතනා සීල, චෛතසික සීල, සංවර සීල කියන එකේ අර්ථය වුණා මොකක්ද? අවිනික්කම සීල. කය-වචන දෙකෙන් වැරදි කෙරෙන්නේ නැහැ කියන ස්ථාවර මට්ටම හැදව ඔන්න ඒක නමයි සීලය. මේ සීලය කුමක් සඳහාද? සියළු කුසල ධර්මයන් ඒකරාශී කරන සමෝධානය සඳහායි. ඒ සියළුම කුසල ධර්මයන් විසිරෙන්න නොදී තමන් තුළ සියළුම යහපත ගොනු කරන්න පුළුවන් මට්ටම හැදුණා හදාගන්නේ මොකේද? ඒ නමයි විපිලිසර නොවීම ලක්ෂණය. අවිජ්ජාසාර ලක්ෂණය. ඒ කියන්නේ තමන්ට කුමන ආකාරයකවත් තමන්ගේ සීලය නිසා තමන්ගේ යහපත නිසා තමන්ට කිසි වෙලාවක විපිලිසරවීමක් වෙන්නේ නැහැ. යම්කිසි කෙනෙකුට විපිලිසරවීමක් වෙනව නම්

වෙන්හෙ කයෙන් හෝ වචනයෙන් හෝ වෙච්ච විනික්කමයක් නැත්නම් ඒ කයෙන් හෝ වචනයෙන් හෝ කෙරුන දුස්සීල කමක් නිසයි. එතකොට එබඳු වූ මහස හැම වෙලාවෙම දුක් සහගතයි.

විපිලිසර ස්වභාවයට පත් නොවෙන මනසේ ඒ කියන්නේ මට අහවලා උපවාදු කරයිද දන්නේ නැහැ වෝදනා කරයිද දන්නේ නැහැ බනියි ද දන්නේ නැහැ කියල මේ මොන ආකාරයකින් හෝ විපිලිසර බවක් තමන් තුළ නැත්නම් පෙන්නනව භාත්පස තමන්ගේ සීලය නිසා නිර්භය ස්වභාවයක් දකින ඔහුට ඒ නිසාම ප්‍රීති ප්‍රමෝදය උපදිනව. ඒ දුස්සීල භාවය නිසා එන එකදු බියක් සැකක්වත් තමන් කෙරෙහි ලා නොදකින කොට ඒ නිසා තමන්ට ප්‍රීති ප්‍රමෝදයක් ඇතිවෙනව දකින කොට අන්න ඒකෙන් තමන්ට හිතේ විපිලිසරභාවය ඇති කරන එකදු කරුණක්වත් නොදකින කොට ඒ ස්වභාවය තමන්ට ප්‍රීති ප්‍රමෝදය ඇති විමට හේතු වෙනව. අන්න ඒ මට්ටමට පත් වුණ කෙනෙකුගේ ජීවිතය තුළ නියෙනව දුස්සීල බවේ අඳුර නැහැ. එතකොට සීලයකින් පිරිසිදු වෙන්න ඕන යම් පැවැත්මක් නියෙනව නම් ඒ සියල්ල පිරිසිදු වෙලා කියන එක කියනව. අන්න එබඳු මට්ටමක කෙනාගේ සිත නිවරණ ධර්මයන්ගෙන්, කෙලෙසුන්ගෙන් දුරුකරල විත්ත විසුද්ධියක් හදාගන්න බොහොම පහසුයි.

ඉතින් අද දවසෙදි මේ සීල විසුද්ධිය සඳහා අවශ්‍යය කාරණා ටික මම මතක් කළා. මම නැවතත් කෙටියෙන් ඔය පින්වතුන්ට මතක් කරන්නම්. ඒ වේතනා සීල, වෛතසික සීල, සංවර සීල කියන ධර්මනා තුන උපකාරයි අවිනික්කම සීලයට. අවිනික්කම සීලය කියන්නේ කය - වචනය දෙකෙන් වැරදි නොකෙරෙන මට්ටම. එතකොට ඒ සඳහා ඔය පින්වතුන්ට හැම වෙලාවෙම හිත ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ ඇති

නොවෙන අලෝභ, අද්වේෂ, අමෝහ කියන කුසල ධර්මයන් ඇතිවෙන වෛතසික ධර්මයන් කුසල සහගත ස්වභාවයට හැරෙන පැත්තකට හිතරම හිතන්න වෙනව. සිත නිරායාසයෙන්ම හිතෙන ස්වභාවය කුසල ස්වභාවය වුණොත් හිතන ස්වභාවය ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහයන්ට ප්‍රතිපක්ෂ අලෝභ, අද්වේෂ, අමෝහ පැත්තට වුණොත් හිතන ස්වභාවයත් අලෝභ, අද්වේෂ, අමෝහ පැත්තට වුණොත් ඉන්ද්‍රිය සංවරයකින් යුක්ත නම් තමන්ට බය නැතුව තමන්වම ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කරන්න පුළුවන් තමන් තුළ සීලයකින් ලැබෙන්න ඕන රැකවරණය ලැබිල තියෙනව. සීලයකින් වෙන්න ඕන පිරිසිදුකම තමන් තුළ වෙලා තියෙනවා කියන කාරණාවට සැහිමට පත්වෙන්න පුළුවන්.

ඉතින් හොඳට මතක තබාගන්න ඕන මම මුලින් මතක් කළා අර විදිහට වේතනා සීල, වෛතසික සීල, සංවර සීල කියන කමෙන් මේ දුස්සීල බව අයිත් කරන්න කටයුතු කරන්නෙ වෙන මොකුත් හින්දු නෙවෙයි. දුස්සීල බව කියල කියන්නෙන් යම් හේතුවක ඵලයක්. දුස්සීල බව කිව්වෙ ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ අකුසල සිතක, අකුසල හේතුවක ඵලයක් නිසා අලෝභ, අද්වේෂ, අමෝහ කියන කුසල හේතුවක් ඇති කරල අර අකුසල හේතුවෙන් ඇතිකරන ඵලය දුරු කටයුතුයි. ඒකට තමයි අපි මේ දුස්සීල බව අයිත් කරල සිල්වත් වෙනව කියන කොට තියෙන කාරණා ටික බලන්න.

දුස්සීල බව අයිත් කරල සිල්වත් වෙනව කියනව. එතන දුස්සීල බව කිව්වෙ කායිකව වාචසිකව වැරද්ද වෙන එක. ඒකට හේතුව කිව්වෙ ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ. දුස්සීල බව අයිත් කරල සිල්වත් වෙනව කියන නැතකදී අපිට හිතල කරන්න බැහැ. අපි ඒකට කළා යමක් මොකක්ද? දුස්සීල බව කියන කය - වචන දෙකේ වැරද්ද කරනව

නම් වැරද්දක් වෙනව නම් ඒකට හේතුව ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ කිව්වනෙ. ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ කියන ඒ අකුසල හේතු වෙනුවට අලෝභ, අද්වේෂ, අමෝහ කියන හේතු ටික පැත්තට හිතල හිතෙන්නට හදල ඒකට උපකාර වෙන විදිහට ඉන්ද්‍රියන් සංවර කරගෙන අපි තුළ හොඳ කුසලයකට හේතුවෙන ඒ වගේම සිල්වත් බවට හේතුවෙන හොඳ පරිසරයක් හැදව කියන එකනෙ ඒකෙන් අපි කියන්නෙ. එතකොට ඒකෙ ප්‍රතිඵලය වුණා; මොකක්ද? කය - වචන දෙකෙන් වැරදි කෙරෙනවා කියන හේතුව අයින් වෙනව කියන එක.

දුස්සීලකම අයින් වුණේ එහෙම නැත්නම් සිල්වත් බව ගන්නෙ මොකක් නිසාද? අලෝභ, අද්වේෂ, අමෝහ කියන හේතු තුන හදල ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ අයින් කෙරුව කියන කාරණාව මතයි. කය - වචනය දෙක සිල්වත් දුස්සීල කියන දෙක මාරු කරන්න පුළුවන්කම තියෙන්නෙ මනසෙ තියෙන ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ හා අලෝභ, අද්වේෂ, අමෝහ කියන හේතු ටික මාරු කිරීම මතයි කියන එකයි මේකෙන් කියන්නෙ. එතකොට අපි එහෙම කරලයි මේ සිල්වත්කම කියන එක හැදුවෙ. සිල්වත් වුණේ එහෙමයි. සිල්වත්වෙන්නෙ මෙහෙමයි කියන එක ධර්මයෙන් පෙන්වුවේ ඒ නිසයි. හොඳට මේ ටික මතක තබාගන්නට ඕන.

නැතිනම් අපි සාමාන්‍යයෙන් හිතාගෙන ඉන්නෙ පෝයට පන්සලට ගිහිල්ල නැත්නම් ගුවන් විදුලිය ඉදිරිපිට ඉඳගෙන සිල් සමාදන් වුණහම අපි සිල්වත් කියලනෙ හිතාගෙන ඉන්නෙ. හරි ඒක සීලයෙ එක පැතිකඩක්. ඒ කියන්නෙ මම මේ වැරද්ද කරන්නෙ නැහැ කියල මේ හොරකම් කරන්නෙ නැහැ කියල අපි විරති සීලයක් හදා ගන්නව. ඒක එක පැත්තක් විතරයි. නමුත් නව සීලය කියන එක

පිරිනැමීම කොටුවට පැත්තක් තියෙනවද කියන එක අපි කතා කළා. ඒ නිසයි සාමාන්‍යයෙන් ධර්මයේ හඳුන්වන්නේ සීලයට; සමාධි සංවත්තනික සීලය කියල. මේ සීලය රකින්න කියල යමක් කරන කොට ඒකටම හිත සමාධි වෙන්නේ මිසක සමාධිය පිණිස වෙන කමටහනක් නැහැ කියල කියනව.

මොකද දැන් හොඳට බලන්න ඔය පින්වතුන්, සීල රකින්න කියල අපිට කරන්න වුණේ මොකක්ද? නිතරම හිතෙන් අලෝභ, අද්වේෂ, අමෝහ කියන කුසල යමක්ම හිතන්න වුණා. කුසල සහගත සිතිවිලි පහළ කරන්න වුණා. ඉන්ද්‍රිය සංවරය ඇති කරගන්න වුණා. මේ ටික කරලනෙ කය - වචන දෙකෙන් වැරද්ද අයිති කළේ.

එතකොට ඒ කියල අපි රැකල, හදල, පෝෂණය කරල තියෙන්නෙ කොහේද? හිත පැත්ත නේ? එතකොට ඉබේම නේද මේ සීල රකින්න කරන දෙයින් නිවරණ ධර්ම, කෙලෙස් නැතිවෙලා හිත සමාධි වෙනව කියන එක පුදුමයක් එහෙම නෙමෙයි.

ඉතින් ඒ නිසා තවත් මේ සීල සංවරය සඳහා තව පැත්තකින් ගන්නොත් ඔය පින්වතුන්ට නිතරම සමට කමටහනක් නුවණින් මෙනෙහි කරන්න පුළුවන් නම්, ආචර්ජනා කරන්න පුළුවන් නම් වැඩ කටයුතු කරන කොටත් අනිත් වෙලාවටත් එහෙම නැත්නම් තමන් දන්න ඉගෙන ගන්න විදිහට විදුර්ගනාදි ගුණ ධර්මයක් නිතරම හිතේ හිතේ හුරු පුරුදු කරන්න පුළුවන් නම් ඉබේම ඔබ තුළ වෙනනා සීල, වෛතසික සීල, සංවර සීල කියන තුනම හැදිල. හැදිල අලෝභ, අද්වේෂ, අමෝහ කියන කුසල හේතු හැදිල අකුසල හේතු අකුසල

ධර්මයෝ නැත්නම් දුස්සීලකම හදන අකුසල හේතු ඉබේම අයින් වෙලා. එපමණකින්ම ඔබ සිල්වත් වෙලා.

එතකොට මෙන්න මේ විදිහටයි සීල විසුද්ධිය හදාගන්න ඕන. හදාගත යුත්තේ ඒ විදිහට සීල විසුද්ධිය හදා ගන්නහම ඒක විත්ත විසුද්ධිය ඇති කරගන්න, විත්ත විසුද්ධිය ඉපදීමට ප්‍රධානම හේතුවක් වෙනව. කෙටියෙන් ගත්තොත් මේ රටයෙ ඇවිල්ල, අර කොසොල් රජ්ජුරුවන්ගේ උපමාවේ පළවෙනි රටයෙන් එන්නෙ කොතෙන්නද? දෙවෙනි රටය ළඟටම එනව. මේ සීල විසුද්ධිය කොච්චරද කියනව නම් විත්ත විසුද්ධිය කියන ධර්මතාවය උපද්දල තමයි මෙයා නතර වෙන්නේ.

නිවරණ ධර්ම දුරුවෙන විත්ත විසුද්ධිය කියල කියන්නෙ මොකක්ද? උපචාර අර්පණා ධ්‍යාන උපදවන නිවරණ ධර්ම දුරුකරන මානසික මට්ටම. ඒ තැන දක්වාම ඔය පින්වතුන්ව කිසිදු වෙහෙසක් නැතුව අරගෙන එනව සීලයකින්. මේ රටය එනව එනනින් මෙතෙන්නටම. ඒ නිසා තමන්ට ඒ විත්ත විසුද්ධිය ඇතිකර ගැනීම සඳහා අමුතුවෙන් යමක් කරන්න දෙයක් නැහැ. මේ සිල්වත් වෙන ටිකමයි කරන්න තියෙන්නේ. ඒ හින්ද ඔය ටික හොඳට මතක තබාගන්න.

අපිට උපාදාන සහිත අද අපේ මේ පැවැත්මේ ඉඳල අනුපාදා පටිනිර්වාණය දක්වා අපේ ජීවිතය අරගෙන යන්න නම් ඒ ප්‍රධානම භූමිකාව වූ සීලය, ඒ සීලය ගොඩනැගිල තියෙන්නේ මං හිතන ආකාරයේ වේතනාවෙන් මට සීලය පුරවන්න තියෙනව. හිතේ ඉපදුණු ගති ටිකෙන් වෛතසික ටික කුසල පැන්නට හරවල මට සිල්වත්

වෙනෙන නියෙනව. ඉන්ද්‍රිය සංවර ආදී මේ සංවර ධර්මයන්ගේ පිහිටල මට සිල්වත් බව පූරණය කරන්න නියෙනව. කය - වචන දෙකෙන් වැරදේද නොකෙරෙන ආකාරයට මට මේ සීලය පූරණය කරන්න වෙනව. ඒ වගේ වේතනා සීල, වෛතසික සීල, සංවර සීල අවිනික්කම කියන ධර්මනා හතරම පිරුණහම මෙන්න මේ සීලය පරිපූර්ණයි. විසුද්ධයි. පිරිසිදුයි. හැම ආකාරයෙන්ම පිරිසිදු සීලයක් යන ගණයට යනවා කියල තේරුම් ගන්න ඕන.

ඉතින් මේ සප්ත විසුද්ධි ධර්මයන්ගෙන් පළවෙනි සීල විසුද්ධිය ගැන මම අද දවසෙදි මතක් කළා. ඊළඟ දවසෙ ඉඳල අනුක්‍රමයෙන් වින්න විසුද්ධි, දිට්ඨි විසුද්ධි ආදී ධර්මයන් මේ පින්වතුන්ට විස්තර කරල දෙන්න බලාපොරොත්තු වෙනව. හොඳයි අද දවසෙදි අපි හැමදෙනාම මේ දේශනාව තුළින් ජනිත වුණු කුසල ධර්මයන් අනුමෝදන් කටයුතු තැන්වලට අනුමෝදන් කරවමු..

විශේෂයෙන්ම අද මේ දේශනාව තුළින් ජනිත වුණු යම් කුසල ධර්මයක් තියේ නම් ලෝකයත් සම්බුද්ධ ශාසනයත් මේ පින්වතුන්වත් මේ පින්වතුන්ගේ ගෙවල් - දොරවල්, රැකි - රකෂා ආදී ස්ථානවලට අධිගෘහිත වූ ශාසනමාමක, ඉෂ්ටකාරක ඒ සියළු දෙවියෝ මේ පින් අනුමෝදන් වෙත්වා..!

දෙවියන්ගේ දිව ඉසුරු වඩා වර්ධනය කරගනිමින් දෙවියෝත් පතනා බෝධියකින් උතුම් නිවනින් සැනසෙත්වා කියන අදහසින් අපි දෙවියන්ට පින් අනුමෝදන් කරමු..

තෙරුවන් සරණයි..!
සාදු..! සාදු..! සාදු..!
ධර්ම දේශනය නිමා විය.

චිත්ත විසුද්ධිය

2020 - 09 - 06 වන දින

බෞද්ධයා රූපවාහිනී නාලිකාව මගින් ප්‍රචාරණය කරන ලද
බුදුමග ධර්ම දේශනා මාලාවේ සප්ත විසුද්ධිය දක්වන
දේශනයන් හි දෙවැනි දේශනාව යි.

**නමෝතස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමෝතස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමෝතස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස**

සදා පූජනීය, වන්දනීය මහා සංඝරත්නයෙන් අවසරයි, ශ්‍රද්ධා බුද්ධි සම්පන්න කාරුණික පින්වතුනි,

මේ පින්වත් සියළු දෙනාම දැන් මේ සුදානම් වෙන්හෙ ලොව්තුරා බුදුරජාණන් වහන්සේ අපි කෙරෙහි අනුකම්පාවෙන් දේශනා කළ සද්ධර්මයෙන් බිඳක් ශ්‍රවණය කරන්න. එහිසා හැම දෙනාම තමන්ගේ සිත නොයෙක් නොයෙක් අරමුණුවල දුවන්නට නොදී ඉතාමත්ම උවමනාවෙන්, ඉතාමත්ම ඕනෑකමින් මේ දේශනාව ශ්‍රවණය කරන්න කියල මුලින්ම මතක් කරනව.

පින්වතුනි, මම ගිය සතියෙදි මේ පින්වතුන්ට මතක් කළා උපාදාන සහිත අපේ මේ ජීවිතය අනුපාදා බව සඳහා පවතින ගමන් මාර්ගයේ ඒ සජ්න විසුද්ධි ධර්මයන් අනුකූලයෙන් පවතින ආකාරය මම විස්තර කරල දෙන බව. ඒ අනුව සීල විසුද්ධිය අපි තුළ ඇතිකර ගන්නේ කොහොමද? කියන කාරණාව ගිය සතියෙදි මම පැහැදිලි කළා.

ඒ වගේම අද දවසෙදි වින්ත විසුද්ධිය කියන්නේ කුමක්ද? ඒ වින්ත විසුද්ධිය ඇති කරගැනීම සඳහා අපි කුමක් කටයුතුද? කියන කාරණාව අද දවසෙදි පැහැදිලි කරල දෙන්න බලාපොරොත්තු වෙනව. ඒ ගැන විශේෂයෙන් මම මතක් කටයුතු කාරණාවක් තියෙනව. අපි ඒ ඒ විසුද්ධි ධර්මයන් පුරණය කිරීම සඳහා අවශ්‍යම කාරණාවල, වටපිටාවල තේරුම් ගෙන තිබිය යුතුයි. තේරුම් ගත යුතුයි.

එතකුදු වුවත් බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළ චතුරාර්ය සත්‍යය ධර්මය යම් දුවසක අහගෙන මේ දුක, මේ දුක ඇති කරපු හේතුව වූ තණ්හාව, මේ තණ්හාව නැති කළොත්, නැති වුණොත් මේ සියළු දුක් නිරුද්ධ වෙනව, ඒ සඳහා මෙන්න මේ සීලයක පිහිටල වින්න සමාධිය ඇති කරගෙන මෙන්න මේ ධර්මයන් හුවණින් මෙහෙති කටයුතුයි කියල ප්‍රතිපදාව අහල දැන ගත්තහම එදා ඉඳල අපි සීල, සමාධි, ප්‍රඥා කියන ත්‍රිශික්ෂාව අඛණ්ඩව පුරණය කරන්නට නැත්නම් සීලයක පිහිටල සමථ - විදුර්ශනා ධර්මයන් වඩන්නට උත්සාහවත් විය යුතුයි.

ඒ වඩන කොට අනුක්‍රමයෙන් සිල් පිරිසිදු වෙලා, නිවරණ ධර්මයන් දුරුවෙලා, වින්න පාරිශුද්ධිය ඇති වෙලා ඒ වගේම වර්තමාන නාමරූප ධර්මයන් පිරිසිඳ දකින දිට්ඨි විසුද්ධිය ඇති වෙලා මේ වගේ එකින් එක, එකින් එක අපිරිසිදු ධර්මයන්, කෙලෙස් සහගත ධර්මයන් දුරුවෙව්, දුරුවෙව් පාරිශුද්ධත්වය ඇතිවීම සඳහා අනුක්‍රමයෙන් සිද්ධ වෙන ධර්මනාවයක්. ඒ සඳහා එකින් එක, එකින් එක අපි කටයුතු නැහැ. අපි සීලයක පිහිටල සමථ - විදුර්ශනා ධර්ම වඩන කොට සිල් පිරිසිදු වෙනකම, ඒක අපිට හොඳ නිදසුනක් හැටියට හම්බවුණා. මම ගිහන්හෙ ගිය සතියෙදි සීලය පිළිබඳව කතා කරන කොටත් සීලය කියන ධර්මනාවය පිරිසිදු වීම සඳහා අපි කටයුත්තේ ගිහ පිරිසිදු වෙන ආකාරයට කටයුතු කිරීමයි කියන කාරණාව මතක් කළා.

ඒ වගේම අද දවසෙදි මතක් කරන නිවරණ ධර්මයන් දුරුකරල වින්න පාරිශුද්ධිය ඇතිකරන ධර්මනාවයන් සිද්ධ කරන්නටත් ඒ වගේම නාමරූප ධර්මයන් පිරිසිඳ දැකල දිට්ඨි

විසුද්ධිය ඇති කිරීම සඳහාත් ඒ වගේම ඒ නාමරූප ධර්මයන්ට ප්‍රත්‍යය සෙවීම අර්ථයෙන් පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය අවබෝධ වීමෙන් කංඛාවිතරණ විසුද්ධිය ඇතිවෙන ආකාරයත් කියන අනුක්‍රමයෙන් නුවණ ටිකෙන් ටික, ටිකෙන් ටික අපිට වැඩෙනව අපි සීලයක පිහිටල සමට - විදුර්ගනා ධර්ම වඩන කොට.

ඉතින් ඒ සඳහා මම දැනුත් සීල විසුද්ධිය ඇති කරන්න මෙහෙම කටයුතුයි. වින්ත විසුද්ධිය ඇති කරන්න මෙහෙම කටයුතුයි. දිට්ඨි විසුද්ධිය ඇති කරන්නට මෙහෙම කටයුතුයි මේ නැත සම්පාදනය කටයුතුයි කියල අමුතුවෙන් නොකළට සීලයක පිහිටල සමට - විදුර්ගනා ධර්ම වැඩෙන කොට අනුක්‍රමයෙන් සීල විසුද්ධියේ ඉඳල ඥාන දුර්ගන විසුද්ධිය දක්වා විසුද්ධි ධර්මයන් එකින් එක එකින් එක පූරණය වෙලා අනුපාදා පරිනිර්වාණය දක්වාම පවතින ආකාරයට ප්‍රතිපදාව ගොඩනැගෙනව.

නමුත් මේ මේ ධර්මයන් විසුද්ධියට පත් වෙන්නෙ මේ මේ ධර්මතාවය කියන කාරණාව අපි වෙනම දැනගෙන සිටිය යුතුයි. නමුත් අන්තිමට අපිට හොඳට බැලුවොත් උත්තරයක් එයි මේ සියළුම විසුද්ධි ධර්මයන් පූරණය කිරීම සඳහා එකින් එක එකින් එක පිරිල ඊගාව ධර්මයන් පිරීම සඳහා උපකාර වෙන වැඩ පිළිවෙලේ යථාර්ථ වශයෙන් සීලයක පිහිටල සමට - විදුර්ගනා වඩනවා කියන ධර්මතාවයක්. එතකොට ඒ ටික කරන කොට අනුපූර්ව මේ සප්ත විසුද්ධීන් පිරීමට යනවා කියන කාරණාව මම මෙනෙදි මතක් කරනවා.

එතකොට අපි සිල විසුද්ධිය පුරන්හ දන්නෙ නැහැ, වින්හ විසුද්ධිය දන්නෙ නැහැ, දිට්ඨි විසුද්ධිය දන්නෙ නැහැ, කඩ්ඛා විචරණ විසුද්ධිය දන්නෙ නැහැ, මග්ගාමග්ග ඥාන දුර්ගන විසුද්ධිය කොහොමද දන්නෙ නැහැ, පටිපදා ඥාන දුර්ගන විසුද්ධිය, ඥාන දුර්ගන විසුද්ධිය කියන්නෙ මොකක්ද අපි ඒව දන්නෙ නැහැනෙ කියල කෙසේද කෙසේද යන අදහස් විමති ඇති කරගන යුතු නැහැ. සිලයක පිහිටල සමට - විදුර්ගනා වඩන කොට අනුපූරව පිරීමට යනව.

නමුත් ඒ තුළ ප්‍රධාන ප්‍රධාන ලක්ෂණ ටිකක් පවතිනව ඒ ඒ කාලවල යෝගාවචරයගෙ මනසට හමුවෙන මනසට ගොනුවෙන. ඉතින් ඒක නිරෝධී ප්‍රතිපදාවක් කියල ගමන් කරන කොට නිරායාසයෙන්ම එකින් එකට තමන්ව ඊට සම්බන්ධ වෙමින් අනුප්‍රාප්තියකට පත්වෙනව කියන කාරණාවන් මතක් කරනව.

එතකුදු වුවත් අද දවසෙදි අපි වින්හ විසුද්ධිය පිළිබඳව අවශ්‍ය වටපිටාව කතා කරමු. විශේෂයෙන්ම මම මතක් කළා වින්හ විසුද්ධිය කියන්නෙ මොකක්ද? ඒ සඳහා කටයුතු වැඩ පිළිවෙල මොකක්ද? කියන කාරණාවල්. ඇත්තටම වින්හ විසුද්ධිය කියන්නෙ සිතේ පිරිසිදුකම. සිත අපිරිසිදු වෙලා තියෙනව බොහෝ සෙයින්ම ආවරණීය ධර්මයන් නැත්නම් නිවරණ ධර්මයන්ගෙන්. ඒකට කියනව පඤ්ච නිවරණ ධර්ම කියල. කාමච්ඡන්ද, ව්‍යාපාද, ටීනමිද්ධි, උද්ධච්ච කුක්කුච්ච, විචිකිච්ඡා කියන මෙන් මේ පඤ්ච නිවරණ ධර්මයන් දුරු කරල වින්හ විසුද්ධිය, වින්හ පාරිසුද්ධිය ඇති කරන වැඩ පිළිවෙලට, ඇති කරන ධර්මතාවයට කියනව වින්හ විසුද්ධිය ඇතිවෙනව කියල.

ඒ වින්හ විසුද්ධියට භූමිය හැටියට නැත්නම් වින්හ විසුද්ධියට පත්වුණා කියන එකට ප්‍රධානම ලක්ෂණය තමයි අපේ සමාජයේ. ඒ කියන්නේ රජපාලවර ධ්‍යාන හතරත් අරජපාලවර ධ්‍යාන හතරත් පත්වෙන අපේ සමාජයේ සම වදින අවස්ථාව අපේ සමාජයේ උපදවා ගෙන වාසය කරන කොට ඒ තුළත් වින්හ විසුද්ධියක් තියෙනව. ඒ වගේම අපේ සමාජයේ නොලැබුවත් කාම භූමියේ ඉහලම සමාධිය වූ අර්පණා සමාධියට ඒ කියන්නේ අර්පණා කියල කියන්නේ ධ්‍යාන මට්ටමේ සමාධියට ආසන්න සමාධිය වූ උපචාර සමාධි මට්ටමත් වින්හ විසුද්ධිය ඇතිවෙන වටපිටාවක්.

එතකොට මේ උපචාර අර්පණා කියන වින්හ සමාධිය ඇති කරගන්න කොට ඒ වින්හ සමාධිය ප්‍රධාන වශයෙන්ම හමුවෙනව අපිට තදංග සහ විශ්කම්භණා කියන අවස්ථා දෙකකින්. තදංග කියල කියන්නේ ඒ ඒ කමටහනක් මෙහෙහි කරන කොට ඒ ඒ අවස්ථාවට නිවරණ ධර්මයන් දුරුවෙලා වින්හ පාරිශුද්ධිය ඇති වෙනව. අන්න ඒ අවස්ථාවටත් වින්හ විසුද්ධියක් පවතිනව. ඒ වගේම ධ්‍යාන ලබන කොට රජපාලවර, අරජපාලවර ධ්‍යාන ලබන කොට ඒ ධ්‍යාන ලබන අවස්ථාවේදීත් ධ්‍යාන වටපිටාවේදීත් මේ නිවරණ ධර්මයන් දුරුවෙලා වින්හ පාරිසුද්ධිය ඇතිවෙනව. ඒකට කියනව විෂ්කම්භණා වශයෙන් ඒ කියන්නේ කාලෙකට නිවරණ ධර්ම එන්නේ නැති විදිහට විෂ්කම්භණා වශයෙන් කියල. කාම භූමියේ ඉහලම සමාධි මට්ටම වූ උපචාර මට්ටමේදී තදංග වශයෙනුත් ඒ වගේම ධ්‍යානයට සමවදින අවස්ථාවේදී විෂ්කම්භණා මට්ටමෙනුත් මේ වින්හ විසුද්ධිය ඇතිවෙනව කියන කාරණාව මතක් කරන්න ඕන.

සීලයක පිහිටල ඒ සීලය රැකීම පිණිස යම්කිසි කෙනෙක් වේනනා වශයෙන් නිතරම අලෝභ, අද්වේෂ, අමෝහ කියන කුසල ධර්මයක හිත මෙහෙයවනව නම් චෛතසික ධර්ම හෝ සිතේ ඇතිවෙන ගති අලෝභ, අද්වේෂ, අමෝහ කියන කුසල ධර්ම මට්ටමක ඇති කිරීමට නිතරම උත්සාහවත් වෙනව නම් ඒ වගේම ඉන්ද්‍රිය සංවරයක් ඇති කර ගන්නව නම් අවිනික්කම සීලය සම්පූර්ණ වෙනව වගේම අනුක්‍රමයෙන් නිවර්ණ ධර්ම දුරුවෙලා වින්ත සමාධියක් ඇති වෙන බව මතක් කටයුතුයි.

ඒකයි සමාධි සංවත්තනික සීලය කියල මතක් කළේ සීලයම වින්ත සමාධිය පිණිස පවතිනව කියන මේ ශාසනේ වැඩ පිළිවෙලක් තියෙන්නෙ. එතනදී නමුත් අපිට ඒ වින්ත සමාධිය ඇතිවීම පිණිස වෙනම කමටහන් හුරු පුරුදු කරන්නත් ඕන. හුරු පුරුදු කරන්නත් පුළුවනි. ඒ සඳහා ක්‍රම රාශියක්ම තියෙනව. විශේෂයෙන්ම නිවර්ණ ධර්මයන් දුරු කරල මේ වින්ත සමාධිය ඇති කරන වැඩ පිළිවෙල සඳහා වින්ත සමාධිය ඇති කරන කමටහන් ප්‍රධාන වශයෙන් හතලිහක් තරාගනයන් වහන්සේ දේශනා කරල තියෙයි. මේ හතලිහෙන්ම කෙරෙන්නෙ ආවරණීය ධර්මයන් දුරු කරල උපචාර අර්පණා මට්ටමේ වින්ත සමාධියක් ඇති කරගන්න වටපිටාව තමයි පැහැදිලි කරල තියෙන්නෙ.

එයින්ද අපි දන්නව බුදුරජාණන් වහන්සේ හැම වෙලාවෙම මතක් කරල තියෙන්නෙ මේ නිවර්ණ ධර්මයන් දුරු කරල වින්ත සමාධිය ඇති කරගන්න කොට,

‘අරඤ්ඤාගතෝවා රුක්ඛමූලගතෝවා සුඤ්ඤාගාරගතෝවා නිසීදුති පල්ලඛිකං ආභුජීථවා උජුං කායං පණ්ඩාය පරිමුඛං සතිං උපට්ඨපෙත්වා’

ඒ හැම තැනකම ආරණ්‍යයකට ගිහිල්ල, ඒ වගේම ‘රුක්ඛමූලගතෝවා සුඤ්ඤාගාරගතෝවා’ ගහක් මූලකට ගිහිල්ල, හිස් ගෙයකට ගිහිල්ල කියල මතක් කරනව.

ඒ කියන්නෙ පින්වතුනි, මතක් කරන්නෙ හැම කෙනෙක්ම නිවරණා ධර්මයන් දුරු කරල වින්න විසුද්ධියක් ඇති කරගැනීම පිණිස වින්න පාරිසුද්ධිභාවයක් ඇති කරගැනීම පිණිස කැලේකටම යා යූතුයි, ගහක් මූලකට යා යූතුයි, හිස් ගෙයකටම යා යූතුයි කියන කාරණාවම හෙමෙයි මේ තුළින් තථාගතයන් වහන්සේ පැහැදිලි කරන්නේ බොහෝ සෙයින් කාය විවේකය. බොහෝ පිරිස් අඩු, සද්ද අඩු, සෝභා අඩු, ‘අප්පසද්දෝ අප්පනිග්ගෝසෝ’ එතකොට ‘විජනවානානි’ මහජනයගෙ ඇඟේ වැදිල එන වාතයන් නැති, සද්දෙ අඩු, සෝසා අඩු පරිසරයක් වෙනව නම් ඒක මේ වින්න පාරිසුද්ධිය ඇති කරගන්න බොහෝම හොඳ වටපිටාවක්, පහසුයි කියන කාරණාව ඒකෙන් සඳහන් වෙන්නෙ.

ඒ විදියට අපිට පුළුවන් ආකාරයකට සද්ද අඩු, සෝභා අඩු, නිහඬ පරිසරයක් අපි තෝර ගන්නට ඕන. තෝර ගෙන අපිට බොහෝ වෙලාවක් වින්න සමාධිය පිණිස හුරු පුරුදු කරන්න පුළුවන් කමටහනක් අපි තෝරගන්නට ඕන. ඒකෙදි පින්වතුනි, අපිට මම කලිනුත් මතක් කරල තියෙනව මේ ශාසනයේ වරින් පෙන්නල

නියෝගව බුදුරජාණන් වහන්සේ. එතකොට ශ්‍රද්ධා වර්ත, බුද්ධි වර්ත, විචාරක වර්ත මේ වගේ වර්ත නියෝගව.

ඒ ඕනම වර්තයක් නියෝග වර්තයකට ගැලපෙන ප්‍රධාන කමටහනක් නියෝගව බුදුගුණ, අසුභය, මරණය, මෙමත්‍රිය කියන මෙන් මේ සතර කමටහන්. ඒ සතර කමටහන් නිතරම තමන්ට ඕනෑම ඉරියව්වකදී භාවිතා කිරීම සඳහා තමන් සන්නකයේ තබා ගන්නට ඕන. තබා ගත යුතුයි. ඊට අමතරව තමන් සබ්බන්තිකභාවනා කියල සියළුම අර්ථ සම්පාදනය සඳහා තමන්ට උපකාර වන තමන් විසින් බොජ්ඣංග ධර්මයන් ඉපදීම පිණිස පවතින, සමාධිය ඇති කරගැනීමට උපකාර වන විදිහේ පෞද්ගලිකව නිතර ආසේවනය කරන හුරු පුරුදු කමටහනක් හදාගන්නට ඕන වර්ත වශයෙන්.

අපි උදාහරණයක් වශයෙන් මතක් කළොත් කෙනෙකුට පුළුවන් තමන් එක තැනක ඉඳගෙන ඉන්න කොට හොඳට ආනාපාන සති භාවනාව හුරු පුරුදු කරන්න. මේ තරාගතයන් වහන්සේ දේශනා කළ කමටහන් හතළිහ අතරින් කමටහන් නිස් නමයක්ම එක පැත්තක. ආනාපාන සති කමටහන තනියම තව එක පැත්තක. ඒ මොකද? කුමක් නිසාද? අනිත් හැම කමටහනක්ම නිවරණ ධර්ම දුරු කරන්න කුසල සහගත තව මනසිකාරයක බලයකින් තමයි සිද්ධ කරන්නේ. හරියට වේගයෙන් යන ඔරුවක් ඊටේ බලයකින් නවත්තනව වගේ විචාරක බලයකින් විචාරක සන්සිඳුවන්න අකුසල සහගත ගේහ නිශ්‍රිත කාමය අනුව ගියා වූ විචාරක සන්සිඳුවීම සඳහා කුසල සහගත විචාරක උපදවන ක්‍රමයක් තමයි අනිත් කමටහන් නිස් නමයකින්ම නියෝගවේ.

හැබැයි ආනාපාන සති කමටහන ස්වභාවය තමයි ආරම්භයේ පටන් සියළුම විතර්ක සන්සිඳුවමින් ඒ අකුසල විතර්කයක් දුරු කරන්න කුසල විතර්කයන් අරගෙන අනුක්‍රමයෙන් වින්ත පාරිසුද්ධිය ඇති කරගන්න කටයුතු කරනව නෙමෙයි. සියළුම විතර්ක සන්සිඳුවන ආකාරයට තමයි මේ ආනාපාන සති කමටහන පෙන්නල තියෙන්නෙ. එතෙන්දි ආනාපාන සති කමටහන බොහොම සියුම් ඒ වගේම ඉතාමත්ම වේගවත්. ඒ නිසා බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනව.

‘නාහං භික්ඛවෙ මුට්ඨසතිස්ස අසම්පජානස්ස ආනාපාන සතිං භාවනං වදාමි’

‘මහණෙනි, සිහි මුලා වූ නුවණ හැති කෙනාට මම ආනාපාන සති භාවනාව නොකියමි.’ කියල.

හොඳට සිහිය තියෙන්නට ඕන. හොඳට අවදි බව තියෙන්නට ඕන. ඒ වගේම ඉතා තියුණු මට්ටමේ අරමුණක හිත පවත්වන්න පුළුවන් නුවණ තියෙන්න ඕන. අන්න ඒ වගේ ඉතා තීක්ෂණ වර්ත ගතියක් තියෙන කෙනෙකුට මේ ආනාපාන සති භාවනාව බොහොම පහසුයි. ඒ වගේම ආනාපාන සති භාවනාවෙන් හරි ඉක්මනටම විතර්ක සන්සිඳෙනව. බුදුරජාණන් වහන්සේ උපමාවක් පෙන්වනව. ‘මහණෙනි, යම් සේ කුඩා වැස්සක් වැස්සත් වැස්ස වැහැපු ගමන්ම දැවිලි අතුරුදහන් වෙනව වගේ මේ ආනාපාන සති භාවනාවෙන් වහා විතර්ක සන්සිඳුවනව.’ විතර්ක කියල කියන්නෙ අපි එක තැනක ඉන්න කොට හිතේ හිතේ කතා කෙරෙන ගතිය තියෙනවනෙ. අන්න ඒ ගතිය.

ඉතින් යම්කිසි කෙනෙකුට ගහක් මුලකට හෝ හිස් ගේකට හෝ කැලේකට ගිහිල්ල ‘උජුං කායං පණ්ඩාය’ කය සෘජුව පිහිටුවාගෙන ‘පරිමුඛං සතිං උපට්ඨපෙත්වා’ සිතිය අභිමුඛ කොට තබාගෙන නාසය ළඟ හෝ මුඛ නිමිත්ත ගාව සිතිය තබාගෙන හොඳට සිතියෙන්ම ආශ්වාසයේ සිතියෙන්ම ප්‍රශ්වාසය අනුව හිත මෙහෙයවන්නට පුළුවන්. සිතිය ‘සෝ සතෝව අස්ස සති සතෝව පස්ස සති’ සිතියෙන්ම ආශ්වාස කරනව. සිතියෙන්ම ප්‍රශ්වාස කරනව මේ විදියට සිතියෙන්ම ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස කරනව.

හැරැසි හොඳට මතක තබාගන්න ඕන. ආශ්වාසය අනුව හිතට යන්න නොදී ප්‍රශ්වාසය අනුව හිතට යන්න නොදී මුඛ නිමිත්ත හෝ නාසය ළඟ හිත තබා ගන්න ඕන. හිත තියෙන්නේ තොල් දෙක ළඟ හෝ නාසය ළඟමයි. තොල් දෙක හෝ නාසය ගාව දැනුම් ඇතුළු ඉඳුගෙන ආශ්වාස වෙන බව ප්‍රශ්වාස වෙන බව දන්නව. එතකොට ආශ්වාසයත් තමන්ට වැටහීමයි ප්‍රශ්වාසයත් තමන්ට වැටහීමයි වෙන්හෙ. ඒ වගේම තොල් දෙක හෝ නාසය ළඟ හිත තියා ගත්තහම ඒ නාසය ළඟ හිත තියාගන්න එකත් තමන්ට වැටහෙනව.

ඒ විදියට සිතියෙන්ම ආශ්වාස කරනව. සිතියෙන්ම ප්‍රශ්වාස කරනව ‘චිත්තං පශ්ගණ්භාති පදුහති’ හිත දැඩි කරගන්නව. ඔන්න විරිය සංවරය ඇති කර ගන්නව ඕකෙන්. හිත දැඩි කරගන්නව. හිත කොහොටවත් යන්න දෙන්නේ නැහැ. ‘මම මේ සති නිමිත්තේ දැනුම් තියාගෙන ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසෙට නුවණින්ම, ‘පජානාති’ ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසෙට නුවණින්ම කටයුතු කරනවා ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසය දැනුම් සහගතවම ඉන්නවා. වෙන දැනුමකට හිතට දුවන්න දෙන්නේ නැහැ’

කියල හොඳ උවමනාවෙන් ඉන්නව. එහෙම හිටියට ඔන්න ටිකකින් හිත ආපහු අහකට යනව.

ආයෙත් මතක් කරල සති නිමිත්තට සති නිමිත්ත කිව්වෙ නාසිකාග්‍රයේ හෝ තොල් දෙක ළඟ හිත තබාගන්නව. හිත තබාගෙන වෙනදටත් වැඩියෙ හිත දැඩි කර ගන්නව දැන් නම් හිත කොහාටවත් යන්න දෙන්නෙ නැහැ කියල හොඳට සිහියෙන්ම ආශ්වාස කරනව. සිහියෙන්ම ප්‍රශ්වාස කරනව. ඒ විදියට එහෙම කරත් ටිකකින් හිත ආපහු අහකට යනව. හිත අහකට ගියත් පින්වතුනි, මේ වෙලාවේදි වෙන කිසිම දෙයක් මෙනෙහි කරන්නවත් වෙන උපායක් කරන්නෙවත් නැහැ. මෙතන තියෙන ප්‍රධානම උපාය තමයි මතක් කරල ආපහු සති නිමිත්තට එනව. සති නිමිත්තට ඇවිල්ල ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසයන්ට හොඳට නුවණ යොමු කරන එක.

ඒ වගේ නැවතත් හිත අහකට ගියොත් හොඳට සිහියෙන්ම හිත තබාගෙන හොඳට හිතෙන්ම සිහිකරනව ආශ්වාසය නුවණින්ම සිහිකරනව ප්‍රශ්වාසය මේ විදිහට හිත අහකට යනව. ආපහු ගන්නව. ආපහු අහකට යනව. ආපහු ගන්නව. මේ විදිහට හිත වෙන කොහාටවත් යන්නට නොදී තමන් තුළම එකඟ වෙන්න තමන් තුළම හිත දුවන්නෙ නැතුව නතර වෙලා ඉන්න විදිහට තමන් නැවත නැවත, නැවත නැවත ප්‍රයෝග කරනව. උත්සාහවත් වෙනව. තමන්ට දැන් තැනකුත් තියෙනව, හිත එක්තැන් කරන්න, හිත තැන්පත් කරන්න, හිත නතර කරන්න තැනක් තියෙනව මොකක්ද මේ 'නාසිකග්ගේ වා මුඛ නමිත්තේ ' තොල් දෙක හෝ නාසය ළඟ හිත තියාගෙන මේ විදියට සිහියෙන්ම ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස කරන කොට තොල් දෙක ළඟ

හෝ නාසය ළඟ හිත බැඳී පවතින ගතිය ටිකෙන් ටික, ටිකෙන් ටික තමන්ට දුවසෙන් දුවස, ටිකෙන් ටික වැඩි වෙන බව තේරෙනව.

ඒ විදියට හිත දුවසෙන් දුවස ඒ සති නිමිත්ත තුළ පවතින බව වැඩි වෙනව කියල කියන්නේ විසුරුණුකම හිත ඇතුළේ නොයෙක් නොයෙක් දේවල් සිහිකරන කම ටික ටික ටික ටික අඩු වේගන එනව කියන එකයි. ඒ විදියට ටිකක් ඔන්න හොඳට උත්සාහවත් වෙලා තොල් දෙක ළඟ නාසය ළඟ හිත නියාගෙනම නැගිටිනව. නැගිටල ඒ සති නිමිත්තේ හිත නියාගෙනම සිහියෙන්ම තව කුමන හෝ වැඩ කටයුත්තක් කරනව. ඒ කරන කොට තමන්ට තමන්ගේ හිත බාහිර අරමුණෝ විසිට්ලා අළුතෙන් නිවරණ ධර්මයන් ඇති වෙයි නම් එහෙම ඇතිවෙන්න නොදී, බාහිරට හිත විසිරෙන්නට නොදී තමන් තුළ හිත රැකගෙන වැඩ කටයුතු කරන්න උත්සාහවත් වෙන්න ඕන. අන්න ඒ සඳහා තමයි බුදුගුණ, අසුභය, මරණය, මෙත්‍රිය කියන මේ කමටහන් හතර ඕනම වටිනාක කෙනෙකුට පුළුවන් කියල මතක් කළේ.

ඕනම වටිනාක කෙනෙකුට හිත ඇතුළෙන් බුදුගුණ හෝ කයේ අසුභ ස්වභාවය හෝ මරණ ස්වභාවය හෝ සියළු සත්වයන් කෙරෙහි මෙන් සිත පතුරුවන ආකාරයට සිත ඇතුළතින් හෙමින් හෙමින් හෙමින් හෙමින් මෙහෙහි කරමින් ඇතුළතින් හිත රැකගෙන පිටතට යන්න නොදී, කෙලෙස් වශයෙන් පිටත ආරම්භණයන් අරඹයා ඇතුළට කෙලෙස් එන්න නොදී, ඇතුළතින් කෙලෙස් සහගතව පිටට යන්න නොදී පිටතින් කෙලෙස් සහගත අරමුණු ඇතුළට එන්න නොදෙන විදියට 'නගරූපමං චිත්තමිදං ධිපෙත්වා' මේ හිත රක්ෂිත නගරයකට උපමා බඳුව තබාගන්න කියල තර්කානන්දන් වහන්සේ දේශනා කරන්නේ.

ඒ කියන්නේ නගරයක් ආරක්‍ෂා කරන කෙනා හොඳට දන්න අඳුනන අය නගරයට ඇතුළු කරනව. නොදන්න නොහඳුනන අය දොරටුවෙන් ඇතුළට ගන්නේ නැහැ. ඒ වගේ තමන් බාහිර වැඩ කටයුත්තක් කළත් අරමුණුවල පැටලිලා අරමුණුවල රැවටිලා නොයෙක් විදිහේ කෙලෙස් අත්දැකීම් අළුතෙන් ඇති වෙන්නත් පුළුවන්, ඇතුළත කෙලෙස් අත්දැකීම් සිහි කරල තමන්ව පිටතට කෙලෙස් වශයෙන් පැමිණෙන්නත් පුළුවන්කම දන්න නිසා ඇතුළත කෙලෙස් අවදි වෙලා බාහිරට හොයාගෙන යන එකත් බාහිර අරමුණු දැකල කෙලෙස් සහගතව සිතේ අවදිවීමක් වෙනව නම් ඒක නවත්වන්නත් ඔහේ කියන මෙන්න මේ අදහස් ඇතුව මේක තමයි ඒකේ කෘතෘය.

මෙන්න මේ අදහසින් බුදුගුණ හෝ අසුභය හෝ මරණය හෝ මෙත්‍රිය හෝ කියන ධර්මනා හතරෙන් කුමන හෝ ධර්මනාවයක හිත නියාගෙන ගෙදර දොරේ වැඩ කටයුතු කරන්න. උයන්න, පිහන්න, මිදුල් අමදින්න, ගේ අමදින්න, ඇඳුම් පැළඳුම් හෝදන්න, වාහනයක් පදවන්න මේ වගේ හැම වෙලාවකම ඔබ උත්සාහවත් වෙනව නම් පින්වතුනි, මේ හිත සමාධි කරගන්න එක ඒ තරම් අමාරු නැහැ.

ඒ නිසා එහෙම වැඩ කටයුතු කරන කොට ඔන්න ඒ විදිහට අර බුදුගුණ, අසුභය, මරණය, මෙත්‍රිය කියන කමටහන් හතරෙන් එක කමටහනක හිත පිහිටුවාගෙන නිවරණ ධර්මයන්, කෙලෙස් ධර්මයන් උපදින්නත් නොදී ඇතිවෙන්නත් නොදී රැකගෙන කටයුතු කළ යුතුයි. මේ විදියට කටයුතු කරන කොට ආපහු ඔබ ඉඳුගෙන ආනාපාන සති ආදී කමටහනක් වඩනව නම් ඒක බොහෝම පහසුවෙන් හිත බාහිරයට විසිරිලා දුවන්නත් නොදී, හිත හැකිලෙන්නත් නොදී ඒ

කමචනනෙ හොඳ අවදි බවකින් කටයුතු කරන්න ඔබට පහසුකම ලැබෙනව. ඒ වගේම ඉඳුගෙන ඉන්න කොට ආනාපාන සති කමචනන ආදි කමචනනක හොඳට අවදියකින්, නුවණින් සහ සිහියෙන් ඒ කමචනන තුළ හැසිරෙන්න පුළුවන් නම් වැඩ කටයුතු කරද්දින් ඔබට කුසල ධර්මයක හිත පිහිටුවාගෙන ඇතුළතින් කෙලෙස් සහගත අවදි වෙලා බාහිරට යන්නත් නොදි බාහිර කෙලෙස් සහගත අරමුණු ඇතුළත උපදින්නත් නොවෙන ආකාරයකට හොඳට සිහියෙන් නුවණින් හිත රැකගෙන කටයුතු කරන්න පුළුවන්.

ඒදිනෙදා ආයතන පරිහරණයේදි හිත රැකගෙන කටයුතු කරන එක බොජ්ඣංගිග භාවනාවක නැත්නම් එක තැනක ඉඳුගෙන ඉන්නකොට කටයුතු කරන්න ඔබට පහසුවක් ලැබෙයි. එක තැනක ඉඳුගෙන ඉන්නකොට නුවණ ඇතුළු හොඳ සිහිය ඇතුළු කමචනන පවත්නන එක ඔබට ජීවිතය ආයතන පරිහරණයේදි විසුරුණ මහසක් ඇති නොවන ආකාරයට වින්න ඒකග්ගතාවයක් ඇති වෙන ආකාරයකට කරගන්න පහසුයි.

යම් වෙලාවක මෙන්න මේ විදිහට කටයුතු කරද්දි ඔබට නිරායාසයෙන් නැවත නැවත, නැවත නැවත හිත අරමුණක් අරමුණක් ගානෙ රකින්න ඕන නැහැ. රකින්නෙ නැතිව සති නිමිත්තෙ හිත තියාගෙන ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසයට තියන කොට, හිත තබන කොට, සිහිය තබන කොට, නුවණ තබන කොට ඒ සිහි-නුවණ ඒ අරමුණ පිළිඅරගෙන සති නිමිත්තෙ දැනුම් සහගතව හොඳට ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසය තුළ හොඳට පවතිනව නම් බාහිර රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, පොට්ඨබ්බ කියන බාහිර ආයතන පැත්තට හිත දුවන්නෙ නැතිනම්, හිත විසිරෙන්නෙ නැතුළු තමන් තුළම පවත්වන්න පුළුවන්කම තියෙයි

නම් අන්ත ඵපමණාකින් දැනගන්න ඔබට උපචාර මට්ටමේ වින්ත විසුද්ධියක් ඇතිවෙලා තියෙනව කියල.

තාම සති හිමින්නෙ හිත තියාගන්න, ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසය අනුව හිත මෙහෙයවන්න හැදවට එහෙම මොන විදිහටවත් ඉන්න බැහැ. මේ කමටහන අමතක වෙලා ආපනු බාහිර දේවල් වලට යනව නම් ආපනු කුඹුරකට හෝ කොටුවකට පැහපු ගොනෙකුට දඬුවම් කරල ආපනු අහකට ගන්නව වගේ අර කාමය අනුව ගිය සිතට ආපනු දඬුවම් කරල කමටහනට ගත යුතුයි.

මේ විදිහට නැවත නැවත බාහිරයට යනව නම් සති හිමින්නෙ හොඳට හිත තියන කොට පිහිටල හිටින්නෙ නැතිනම් ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසය අනුව නුවණ යොමු කරන කොට සිතිය යොමු කරන කොට ඒ තුළ තියෙනව නමුත් බොහෝ සෙයින් තියෙන්නෙ ආපනු බාහිරයට යනව නම් තාම නුවණින් මෙනෙහි කරන දෙයක් දකින්න තරම් වින්ත පාරිසුද්ධි කමක් තවම ඇතිවෙලා නැහැ මදි තාම. තාම වින්ත පාරිසුද්ධිය සඳහා වින්ත විසුද්ධිය සඳහා හික්මිය යුතුයි. හික්මෙන කාලෙයි කියල දන යුතුයි. ඒකටත් තව දුරටත් කරන්න තියෙන්නෙ තමන්ට මේ විදිහෙම සමට කමටහනක් මෙනෙහි කරන්න ඕන. ඒ එක්කම අවශ්‍යයෙන්ම වග බලා ගත යුතු තව කාරණාවකුත් තියෙයි. මේ වගේම ආනාපාන සතිය වඩමින් එක තැනක ඉඳගෙන ඉන්න කොට වින්ත සමාධිය ඇති කරගන්න කටයුතු කරනව වගේම නොයෙක් විදිහේ ආයතන පරිහරණයේදී ජීවත් වෙන කොට මනසිකාර මට්ටමකින් නිවරණ ධර්මයන් තියන්නට නොදී ඒ කමටහනට හිත රැකගෙන කටයුතු කරන්නට ඕන.

මේ තුළින් බලාපොරොත්තු වෙන ප්‍රධානම දෙයක් තියෙනව. ඒ තමයි මොකක්ද? පින්වතුනි, මේ පඤ්ච නිවරණ ධර්මයන් තමන් කෙරෙහි ලා නොදකින එක. පඤ්ච නිවරණ ධර්මයන් දුරු කරන එක. යම් යම්ම නැතක පඤ්ච නිවරණ ධර්මයන්ගෙන් එකක් හෝ තමන්ගේ සන්නාහයේ පවතිනව කියල දැක්කොත් ඒක දුරු කරගැනීම සඳහා කටයුතු කළ යුතුයි.

අපි කියමු. ඒකෙන් මම මතක් කළේ ඔබ ආනාපාන සති භාවනාව වඩනව. ආපහු හිත අහකට ගියත් ආපහු ගත්ත. ආපහු සමට නිමිත්තට ගන්නව. අරගෙන සමට නිමිත්තෙ හිත නියාගෙන නිවරණ ධර්මයන් ඇති නොවෙන විදිහට හොඳට සිතිය පවත්වන්නට උත්සාහවත් වුණාට කාම සහගත සංඥා මනසිකාරයන් නැවත නැවතම එනව. කමටහනත් යටපත් කරගෙන පෙරලගෙන එනව නම් ඒ වගේ වෙලාවකදී ඔබ මොහොතකට ඒ ආනාපාන සති කමටහන වඩන එක පොඩ්ඩක් නතර කරල දැන් කාමච්ඡන්ද නිවරණය බොහෝ සෙයින් වැඩියි. ඒ කාමච්ඡන්ද නිවරණය දුරුකිරීම සඳහා අසුභ සංඥාව මොහොතකට වැඩිය යුතුයි.

අපි අර මේසීය සූත්‍රයේදී කතා කරල තියෙනව. මතක් කරල තියෙනව,

රාගය දුරුකිරීම පිණිස අසුභ සංඥාවත්,

ද්වේෂය දුරුකිරීම පිණිස මෛත්‍රියත්,

චිත්ත සංසිදුවීම පිණිස ආනාපාන සතියත්,

අස්මි මානය දුරුකිරීම පිණිස අනිත්‍ය සංඥාවත්

වැඩිය යුතුයි කියල. මෙන්න මේ කමටහන් මාරුවෙන් මාරුවට ගත යුතුයි. ඒ වගේ වෙලාවකදී අපි ඒ අරමුණුවල දැක්මක් වෙන්නට ඕන.

නැවත නැවතත් කාමරාග ආදී අරමුණු වලටම හිත බෙහෙවින් දවනව නම් ආනාපාන සතිය ආදී කුමන හෝ කුසල ධර්මයක හිත පිහිටුවා ගන්නට හැදවත් ඒක පිහිටන්නේ නැහැ. හරියට දෙන කරා දිවෙන වසු පැටියෙක් වගේ හිත අර ආස්වාදය දැනෙන කාම සහගත අරමුණු කරාම දිවෙනව. ඒ වගේ වෙලාවකදී ඒ කාම සහගත සංඥා මනසිකාරයෙ දුබලත්වය සඳහා අපි කටයුතු කළ යුතුයි. එහෙම කටයුතු කරල ඒ කෙලේසය අඩු වුණහම ආපනු අපි ආනාපාන සති කමටහනට එන්නට ඕන. ඒ වගේ වෙලාවකදී අපි කරන්නට ඕන අර දැඩි සේ කාමරාග ස්වභාවය ගෙනෙන අරමුණු වල තියෙන කාමරාග ස්වභාවය අඩු වෙන විදියට නුවණින් මෙහෙහි කළ යුතුයි.

හොඳට එතෙක්දී මනක තබා ගත යුතු කාරණාවක් තියෙනව පින්වතුනි, ඒ තමයි යම් වෙලාවකට අපිට ස්ත්‍රී රූපයක් වේවා, පුරුෂ රූපයක් වේවා අරමුණු කරගෙන රාගාදී අරමුණු ඇති වෙනව නම් ඒ රාගාදී අරමුණු ඇතිවෙන රූපයෙ අසුභයවත් බලන්නට නොයා යුතුයි. මේ රූපයෙ තියෙන්නේ කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම්, මස්, හහර කියල මේ වගේ අපි ඒ රාගාදී කෙලෙස් ඇතිවෙන අරමුණේ කුණාප කොටස් ටික බලන්න ගියා කියල අපිට රාගය දුරුවෙලා අසුභ බව එළඹ සිටින්නේ හෝ පිහිටා සිටින්නේ නැහැ. බොහෝ සෙයින්ම කුසල ධර්මය දුබල නිසා රාගාදී අරමුණු බලවත් වැඩි නිසා අර අසුභ මනසිකාරයන් යටපත් කරගෙන, අසුභ සංඥාවන් යටපත් කරගෙන ඒ නිමිත්තේ බලවත්ව රාග සහගත සංඥාවල්ම උපදින්නට ගන්නව.

ඒ නිසා ඒ වගේ වෙලාවකදී අපි උපායක් කරනව. ඒ කියන්නේ රාගය දුරුකිරීම සඳහා අසුභ සංඥාව උපදවා ගන්නව. ඒකෙන් මතක් කරන්නේ රාගය උපදින අරමුණේ අසුභ සංඥාව උපදවා ගන්නවමයි කියන එක නෙමෙයි. ඒකෙන් මතක් කළේ යම්කිසි කෙනෙක් හෝ දෙයක් අරඹයා රාගාදී අරමුණක් ඇතිවෙන වෙලාවේදී අපි ජීවිතේ ගත කරන කොට දැක්ක ඉතාමත්ම පිළිකුල්, අප්‍රසන්න ස්වභාවය සිහිවෙන, ඇතිවෙන පිළිකුල් නිමිති අපිට ඇති. නිතරම පනුවො ගහපු හොරි කුෂ්ඨ හැදුණු ඒ වගේම වමනෙ, අසුවි ආදී පිළිකුල් ස්වභාවය ඇතිවෙන නිමිති ඇති.

අන්න ඒ අසුභ සංඥාවක් සිහිකර ගන්නව අපි. ඉස්සරවෙලාම හොරි, කුෂ්ඨ හැදිල අර කඩුවේගන් වගේ කියල කියන්නෙ කකුල්වල අත්වල හොරි කුෂ්ඨ හැදුණු අප්‍රසන්න ස්වභාවයෙන් යුක්ත නැත්නම් තුවාල හැදිල කුණු වෙලා, පනුවො ගහපු අරමුණු, ඒ වගේම ඇස්වල කඩ පිරිල නොයෙක් විදිහේ දුගඳ සහගත අරමුණු ඒ වගේම මැරිල ඉදිමිලා නිල්වෙලා පනුවො ගහපු සැරව විහිදෙන විදිහෙ අරමුණු ඒ වගේම වමනෙ, අසුවි පිඬවල් ආදී දැකපු නිමිති අපි ගාව ඇති. අන්න ඒ නිමිති සිහිපත් කරගන්න ඕනෙ.

ඒ නිමිති සිහිපත් කරගන්න කොටම පින්වතුනි, අර කාමරාග නිමිත්තේ බාගයක්ම අත හැරෙනව. ඒ නිමිත්ත සිහිපත් කරගෙන ඒ නිමිත්ත හොඳට නිතෙන් ඔසවල අරගෙන රාග නිමිත්ත ඇතිවෙච්ච රූපෙට ආදේශ කරනව මේකයි ඒ තියෙන්නෙන් මෙබඳු දෙයක් නේද මේ කයත් මෙබඳු ස්වභාවයට පත්වෙන්න පුළුවන් නේද කියල අර අසුභ නිමිත්ත අරගෙන රාග සහගත අදහස් ඇති කරන්න පුළුවන් රූපෙට ආදේශ කරල බලනව. ආදේශ කරනව. අන්න එතකොට මේ

අසුහ සංඥාව මනසින් ඔසවන කොටම අසුහ සංඥාව උපදවන කොටම පින්වතුනි, අන්ත අර රාගාදී නිමිත්තේ බලය අඩු වෙනව.

නැවත නැවත උපායශීලීව නමන් හොඳට එහාට පෙරලල මෙහාට පෙරලල අසුහ නිමිත්ත අරගෙන භාත්පසකින් අන්ත අර රාගය ඇතිවෙන්න පුළුවන් නිමිත්තට නැඹුවහම රාගය අඩුවෙනව. ඔන්න ඊට පස්සේ ආපහු ආනාපාන සති කමටහනට එනව. සති නිමිත්තේ හිත නියාගෙන හොඳට ආනාපාන සති කමටහන නැවත වඩනව. එහෙම වඩන කොට ආපහු හිත අහකට යනව. ආපහු අරගෙන සති නිමිත්තේ හිත නියාගෙන කමටහන වඩනව.

නමුත් හිත ආපහු අර වගේම පෙරළල අප්‍රිය අමනාප පුද්ගලයෙක් හෝ දෙයක් සිහිපත් කරනව. නැවත හිත අරගෙන කමටහනේ තබාගන්න හැදවට මොන විදිහටවත්ම පවතින්නේ නැතැ අර අකැමැත්තම පෙරළ ගෙන නමන්ගේ සිත යටපත් කරනව. අර අමනාප ගතියම අමනාප කෙනාම එනව. ඒවගේ වෙලාවකදී ආනාපාන සති කමටහන වඩන එක මොහොතකට නතර කරල ඒ අමනාපය දුරුවෙන විදිහට නුවණින් මෙහෙහි කටයුතුයි. ඒකට එක එක උපායන් තියෙනව. අපි කලින් කතා කරල තියෙනව ඒ එක එක උපායන් තමන් ගත යුතුයි.

අපි කියමු මේ ශරීරය කන-බොන ආහාරයෙන් සැදුණු කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම්, මස්, නහර ආදී කුණාප කොටස් වලින් හැදුණු කුණාප කොටස් ටිකක් තියෙන්නේ. මම පුද්ගලය කෙනා කියල තරහ ගන්නේ කෙස් එක්කද? ලොම් එක්කද? නිය එක්කද? කියල මේ වගේ

අරමුණේ අනාත්ම ස්වභාවය ප්‍රකට කරල මේ ද්වේෂය අයිත් කරවන්න හඳුනව.

එහෙම නැත්නම් සසරගත ඥානිත්වය සිහිපත් කරල අනේ බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනව මේ දීර්ඝ සසරෙ එනකොට තමන්ට මව් නොවුණු, පියා නොවුණු, සහෝදරය නොවුණු, සහෝදරිය නොවුණු කෙනෙක් නැහැ කියල. අනේ අද මම මේ විදිහට තරහ අරගෙන ද්වේෂයෙන් පලිගන්න කටයුතු කරන්නෙ ජීවිතයෙ සසරෙ කවදාම හරි දවසක ඇඟ ලේ කිරි කරල පොවපු අම්ම වෙන්න ඇති, දාඩිය මහන්සියෙන් හම්බ කරපු පියා වෙන්න ඇති නේද කියල ඥානිත්වය හෝ සිහිකරල තරහව අයිත් කරනව.

එහෙම නැත්නම් ප්‍රකට මට්ටමේ හොඳම දේ තමයි පටිඝය නැවත නැවත ඇතිවෙන විදිහට නිමිත්ත මෙහෙති කරන්නෙ නැහැ. අහවලා මට බැන්න නේද? අහවලා මට ගැහුව නේද? කියල තරහව ඇතිවෙන නිමිත්ත නැවත නැවත ගන්න එක නිතාමතාම නුවණැති පුරුෂය, තමන්ගේ අභිවෘද්ධිය කැමති සන්පුරුෂය වින්න විසුද්ධියත්, වින්න පාරිසුද්ධියත් ඇතිකර ගැනීමට කැමති, අනුපාදා පරිනිර්වාණය සකස් කර ගැනීමට කැමැති පුද්ගලයා නිතාමතාම තමන්ගේ හිතම තමන්ව තරහ ගස්සන විදිහට නිමිති ගන්නෙ නැහැ. අහවලා ගැහුව නේද? බැන්න නේද? මේ විදිහට මට අවැඩක් කළා නේද? කියන තැනකින් එහෙම හිතන්නෙ නැහුව කරපු එකම එක හොඳක් හෝ තියෙනව නම් අන්න ඒක සිහිකරනව සන්පුරුෂය.

අනේ මට මේ විදිහට අවැඩක් කළාට මට එදා මේ වතුර උගුර දන්නනෙ, මට මේ වැඩේ කරල දන්නනෙ කියල මෙමනි සහගත සිත්

උපද්‍රවන විදිහෙ එකම හොඳක් හරි තියෙනව නම් අන්න ඒ හොඳ සිහිපත් කරල මෙව්වර නරක කළත් මේ හොඳ කළානෙ මට කියල නිමිති ගන්නව. මෙන්න මේ විදිහට අර අමනාපය අකමැත්ත සිතෙන් අත ඇරෙන විදිහට මෙමිත්‍රී සහගත සිතුවිලි තමන් තුළ උපදින විදිහට නුවණින් මෙනෙහි කරනව. මෙනෙහි කරන කොට තමන්ට තේරුණාහම තමන් ආපු ඒ කාරණාව දැන් සිද්ධ වුණා. ඒ කියන්නෙ ඒ අමනාපය අත හැරගන්න විදිහටයි කළේ.

දැන් ඒ මෙමිත්‍රී මනසිකාරයෙන් ඒ අකමැත්ත අත හැරුණා කියල දැන ගන්නම ආයෙ හිටපු තැනට එනව. ආපහු පූර්ව නිමිත්තට එළඹිය යුතුයි. ආපහු සති නිමිත්තෙ හිත තබාගෙන සිහියෙන්ම ආනාපාන සතිය වඩනව. එහෙම කරන්න හැදවට කරන්නම බැහැ හොඳටම නිදිමතයි. අමාරුයි. අපහසුයි. ඒ වගේ වෙලාවකදි මොකද කරන්නේ? ඒ කමටහන ඒත් හිත නැමෙන්නෙ නැහැ. ආනාපාන සති කමටහන වඩන්න හැදව. එහෙම නැත්නම් මේ විදිහට හිත එක තැනක පිහිටල මෙමිත්‍රී කමටහන හෝ එක දිගට කමටහනක් වඩන්න හැදව.

දැන් ඒ පාර හොඳටම ටීනම්ද්ධිය. හිතේ මැලිකමයි. හිත කමටහනට බැහැල ඉන්නෙන් නැහැ. කයත් මැලියි. හිතත් මැලියි. දෙකම මැලියි. ඒ හින්ද මොකද කරන්නෙ? මොහොතකට ඔන්න දැන් එහෙම දැනෙන කොට ටීකක් නතර කරනව. නතර කරල මොකද කරන්නෙ? හොඳට මුණ ටීකක් හෝද ගන්නව. තමන් ඉන්න ඉරියව්ව පොඩ්ඩක් වෙනස් කරල ටීකක් සක්මන් කරනව සක්මන් කරල නිදිබර ගතිය, කම්මැලි ගතිය අඩුවෙන විදිහට ඒ කයේ ඉරියව්ව මාරු කරල

නිවරණ ධර්මයන් අඩුවෙන විදිහට, ඊනමිද්ධිය අඩුවෙන විදිහට පොඩ්ඩක් කටයුතු කරනව.

ඒ වගේම ආහාර පාන ගන්න කොට වුණත් ඔත් මතය ඇතිවෙන විදිහට ඔඩ පිරෙන්නම ආහාර ගන්න නැහැ. එහෙම කමටහන වඩා ගන්න උදව් කර ගන්න ඕන. ඒ විදියට කයේ මැලි ගතිය දුරු කරනවා වගේම හිතේ තියෙන ලිහන්වය දුරු කර ගැනීම සඳහා, හිතෙන් වෛතසික විරිය ඇති කරගැනීම සඳහා ජාති, ජරා, ව්‍යාධි කියල එතකොට සසරේ ඉපදීම ඒ වගේ මහළුවෙ මරණය ආදී දුකෙන් තමන් නොමිදුණ කමත් තවම ඒ දුක අනුව යන සසරේ ඉන්න කමත් මේ බුද්ධෝත්පාද කාලේ ලැබුණ වෙලාවේ කොහොම හටි අජරාමර නිර්වාණ ධාතුව තමන් සාක්‍ෂාත් කර ගන්න වෙර විරිය කර ගත යුතු ඔවට තමන් උත්සාහවත් වෙන්න ඕන.

ඒ වගේම අතීතයේ වින්ද දුක් අනාගතේ විඳින්න වෙන දුක් සසරේ හිටියොත් ඒ වගේම හතර අපායේ කොච්චර දුක් විඳල ඇද්ද? සසර හිටියොත් තව කොච්චර දුක් විඳින්න වෙයිද? කියන එකත් මේ විදිහට නැවත නැවත හිතෙන් මෙහෙහි කරල හිතට විරිය අරගෙන දෙන්නට ඕන.

එහෙම තමන්ට නොපෙනෙයි නම් තමන්ට පෙනෙන වටපිටාවෙන් අද මේ මොහොත වෙන කොට, මේ කාලේ වෙන කොට රෝහල්වල මොන මොන විදිහේ රෝග ආබාධයන්ට පත්වෙල මොන තරම් ජනකායක් මේ රටේ මේ ලෝකේ රෝහල්වල ඇද්ද? සසර ඉන්නව නම් ඔය ඕනම විදිහේ රෝගයක් හැදෙන්න පුළුවන්, රෝගෙකට ගොදුරු වෙන්න පුළුවන් පසුබිමක නේද මම තවම

ඉන්නේ? තාම ඒකෙන් මිදිල නැහැ. අනේ ඒකෙන් මිදීම සඳහා වෙර විරිය කටයුතුයි නේ? කියල හෝ හිත උත්සාහවත් කටයුතුයි.

අද මේ මොහොත වෙනකොට මේ දැන් මේ අවස්ථාව වෙනකොට මේ රටේ මේ ලෝකේ මොන මොන විදිනේ ආකාරවලට මැරීවීව අය ඇද්ද? ඒ ඕනම විදිනේ ක්‍රමයකට ආකාරයකට මැරෙන්න පුළුවන් කමක තමන් තාම ඉන්නව නේද? තමන් ඒකෙන් මිදිල නැහැ නේද? කියල තමන්ට හොඳට ඒ බව මෙනෙහි කරන්න පුළුවන්. අද මේ දැන් මේ මොහොත වෙන කොට දැරුවො මැරීම අඩන අම්මල, අම්මල මැරීම අඩන දැරුවො, තාත්තල මැරීම අඩන පුත්තු, පුත්තු මැරීම අඩන තාත්තල කොච්චර ඇද්ද?

ඒ ඕනම විදිහක තමන්ට ශ්‍රැති ව්‍යසන නිසා අඩන්න පුළුවන් කමක තමන් ඉන්නව නේද? තමන් ඒකෙන් මිදිල නැහැ නේද? කියල මේ සඳහා ඒ අවස්ථාව ලැබුණා එකෙන් බේරීම යන්න මේ දුකෙන් විරිය කටයුතුයි කියල වෛනසික විරිය, හිතේ විරිය ඇතිවීම සඳහා ඉඩ ලැබෙන විදිහට ටික ටික හෝ මෙනෙහි කටයුතුයි.

මේ විදිහට කායික, වෛනසික විරිය ඇතිවෙන විදිහට හොඳට මෙනෙහි කරනකොට තමන්ට තේරෙනව දැන් හිතේ මැලි ගතියත්, කයේ මැලි ගතියත් දැන් අඩුයි. ඒනමිද්ධ ස්වභාවය අඩුයි කියල දැක්කමම අන්න අර කමටහනට, තමන් කලින් වඩපු ආනාපාන සති කමටහනට ඉඳල අර මුළු විදුර්ශනා කරන, විදුර්ශනා කරමින් කමටහන වඩන ආකාරයට ආපහු එනව. ඒ විදිහට කරන කොට හිතේ හිතේ විසුරුණුකම තියෙනව තාම. ඒ වගේ වෙලාවකදි වඩාත් හොඳට මේ හිත නොයෙක් බාහිර අරමුණක දුවනව. නෑ දුවන්න දෙන්න

නැහැ කියල ආපනු හොඳට සති නිමිත්තට ගන්නව. ආපනු හිත අහකට යනව. ආපනු ගන්නව.

මේ විදිහට කරන කොට කෙසේද කෙසේද යන විමනි, විවිකිවිඡා තියෙයි. ඒ විවිකිවිඡා ධර්මයන් දුරුකිරීම පිණිස හෙමින් නුවණින් චතුරාර්ය සත්‍යය මෙහෙති කරනව. ඒ චතුරාර්ය සත්‍යය මෙහෙති කරන කොටත් හොඳට පටිච්ච සමුප්පාද ආදී ධර්මයන් තමන්ට පුළුවන් ආකාරයකට අපි කියමු කන-බොන ආභාරයෙන් හැදුණු රූපයන්, ඒ කය ඇසුරු කරගෙන පෙර අවිද්‍යා කර්මයට හට ගන්නාවූ චිත්ත-වෛතසික ටිකත් තියෙන තැනක මේ නාමරූප දෙක නොදන්න නිසා පුද්ගලභාවය ඇති කරගෙන මේ සියළු දුක් විදිනව නේද? කියල එතකොට මෙනත මේ නාමරූප ධර්මයන් තියෙන තැනක පුද්ගලභාවයක් ඇති කරගෙන ජරා-මරණ දුක් ඇතිකර ගන්න ආකාරය කලින් ඉගෙන ගෙන තියෙන ආකාරයකට මෙහෙති කරනව.

එහෙම නැතිනම් තමන්ට මේ රූපය කියන එක සතර මහා ධාතුවෙන් යුක්තයි. කන-බොන ආභාරයෙන් හැදිල තියෙන්නෙ. ඒ වගේම වේදනා, සංඥා, චේතනා ස්පර්ශය නිසා හටගෙන ස්පර්ශය නැතිවෙන කොට නැතිවෙනව යම් දැනගැනිල්ලක් තියෙනව නම් නාමරූප ප්‍රත්‍යයෙන් හටගෙන ඒක නැතිවෙනව කියල මේ ආකාරයකට විදුර්ගනාවට ටික ටික නැඹුරු කරනව. නුවණින් බලනව. එහෙම බලන කොටත් සන්වයෙක් පුද්ගලයෙක් ඉන්නවා කියල කෙසේද කෙසේද යන තමන්ට විවිකිවිඡාවක් තියෙනව නම් ඒ ගතිය දුරුවෙනව.

එතකොට එහෙම නැතිනම් බුද්ධාදී සන්පුරුෂයන් වහන්සේලා දේශනා කළ අහගන්ත පමණකින් මේ ලෝකය කියන එක තමන් තුළ පිහිටි ධර්මයක් කියන ආකාරය තේරෙන විදිහට හොඳට නුවණින් ටිකක් මෙහෙහි කරන කොට විවිකිවිෂා ස්වභාවය දුරුවෙනව.

ඒ විදිහට කාමච්ඡන්ද, ව්‍යාපාද, ටීනමිද්ධ, උද්ධච්ච කුක්කුච්ච, විවිකිවිෂා කියන නිවරණ ධර්මයන් තමන් කෙරෙහි ලා එකක් හෝ දැක්කොත් ඒක දුරුකරන්න කටයුතු කරල ආපනු මූලික කමටහනට එනව. ආයෙත් කමටහන වඩන කොට තමන් කෙරෙහි අන්ත අර ආවරණීය ධර්මයන්ගෙන් එකක් හරි තියෙනව දැක්කොත් ඒක දුරුකරල ආපනු කමටහනට එනව. මේ වගේ උදේ ඉඳුන් හවස් වෙනකල් දවල් කල ඉඳු ගනිමින් සක්මන් කරමින් නිවරණ ධර්මයන් දුරුකරන්න වෙහෙසෙනව. රාත්‍රි කාලයේදීත් පෙන්නන්නේ ප්‍රථම යාමයේදීත් ඉඳු ගනිමින්, සක්මන් කරමින් මේ විදියට නිවරණ ධර්මයන් දුරුකරන්න වෙහෙසෙනව. මධ්‍යම යාමයේදී හොඳට සිහි - නුවණින් නැගිටිනව කියන සංඥාව ඇති කරගෙන හාන්සි වෙලා පශ්චිම යාමයේදී ආපනු උදේ කලත් නැගිටල මේ වගේ ඉඳු ගනිමින් සක්මන් කරමින් නිවරණ ධර්මයන්ගෙන් හිත පිරිසිදු කරගන්න උත්සාහවත් වෙනව.

මෙන්න මේ විදිහට කටයුතු කරන කොට ඒ මං ආනාපාන සතිය කිව්ව වගේම ඔබ සමහර විටක මෙමනි කමටහන ගන්නේ. එක තැනක ඉඳුගෙන සති නිමිත්තේ හිත තියාගෙන හොඳට මෙමනි කමටහන වඩනව.

ඒ කමචහන වඩ වඩා ඉන්න කොට කාමච්ඡන්දය එනව. ඒ කමචහන නතර කරල කාමච්ඡන්දය දුරු කරන්න බලල ආපනු කමචහන වඩනව.

ආපනු එහෙම කර කර ඉන්න කොට ව්‍යාපාදය, තරහව, අකමැත්ත එනව. අකමැත්ත තමන්ගෙ සන්නානයේ තියෙනවා කියල දුරු වෙනව දැකින කොට ඒ අකමැත්ත අනභරල ආයෙත් කමචහනට එනව.

එහෙම වඩ වඩා මෙහි කමචහන කර කර ඉන්න කොට චීනමිද්ධිය තියෙනව නිදිබර ගතිය තියෙනව කියල තේරෙනව. ඒක දුරු කරන්න කටයුතු කරල උත්සාහවත් වෙලා ඒක දුරු වුණාම ආපනු අර මෙහි කමචහනට එනව.

ඊට පස්සෙ හිතේ හිතේ විසුරුණුකම තියෙනකොට ඒක දුරුවෙන විදියට හිත විසිරෙන්නෙ නැති විදියට කමචහනට හොඳට හිත දැඩිකරල, තදකරල හිත තබාගන්නව. සිතිය තබාගන්නව. මේ විදිහට විචිකිචිඡාව කෙසේද කෙසේද විමති යන කොට සත්වයෙක් පුද්ගලයෙක් ඇතිවුණා නෙමෙයි මේ වගේ අවිද්‍යා-කර්මයට හටගන්න විපාක ටිකකට කෙලෙස් ටික යෙදුන හින්ද මේ වගේ පුද්ගලභාවය ඇතිවෙල නේද තියෙන්නෙ කියල ඒ ඥාන දර්ශනය තමන් තුළ උපදින විදියට තර්කනයන් වහන්සේ පෙන්නපු ඒ ධර්මය කෙරෙහි කෙසේද කෙසේද විමති නොහිටින විදියට පටිච්ච සමුප්පාද ආදී අභගන්ත ධර්මයන් නුවණින් මෙනෙහි කරල නැත්නම් විදර්ශනා කරල විචිකිචිඡාව දුරු කරනව කරල ආයෙන අර මෙහි කමචහනට එනව.

ඒ වගේ කෙනා කෙනා කුමන හෝ සමාධිය පිණිස පවතින එක කමටහනක් ගන්නව. ඒ කමටහනට හාත්පසින් පරිවාරයක් හැටියට තබා ගන්නව. නිවරණ ධර්ම දුරුවෙන විදියට කමටහන වඩනව. ඒ ඒ නිවරණ ධර්ම දුරුවෙන කොට ඒ ඒ නිවරණ ධර්මය දුරුවෙන විදියට එතෙන්ට පැමිණිලා ඒ අරමුණු ළඟට ගියා බැලුව. ඒ නිවරණ ධර්ම අඩු කෙරුව. තමන්ගේ ප්‍රකෘති කමටහනට ආව. මේ විදිහට කමටහන වඩන කොට වඩන කොට යම් වෙලාවක ඔබට අනුක්‍රමයෙන් ගිහිල්ල ටික දවසක් කරන කොට මේ සති නිමිත්තේ හොඳට හිත පිහිටා හිටින්න පුළුවන් බාහිර පංචායතනය අනුව හිත නැමෙන්නෙම නැතුව සති නිමිත්ත තුළ ආනාපාන සතිය තුළ කමටහන තුළ හිත හොඳට තියාගන්න පුළුවනි.

අන්න ඒ ලක්ෂණයෙන් දකින්න ඔබේ හිත නිවරණ ධර්මයන්ගෙන් බොහෝ සෙයින්ම අතුවෙලා, දුරුවෙලා උපචාර මට්ටමේ සමාධියකින් යුක්තයි. සිතේ තියෙන නිවරණ ධර්මයන් නිසා එන අපිරිසිදුකම දැන් සෑහෙන මට්ටමකට දුරුවෙලා වින්ත පාරිසුද්ධියක් ඇවිල්ල හොඳට මෙහෙහි කරන අරමුණක තියෙන නාමරූපයන් වෙන් කරල පුද්ගලභාවය දුරුවෙන විදියට දකින්න පුළුවන් මට්ටමේ වින්ත පිරිසිදු බාවයක් සිතේ විනිවිද ස්වභාවයක් තමන් තුළ ඇතිවෙලා තියෙනවා කියල දකින්න ඔබට පුළුවනි. ඔබ වින්ත විසුද්ධිය හඳුනා ගත යුත්තේ ඒ විදියට.

ඒ වගේම තමන්ට සති නිමිත්තේ හිත තියාගෙන කමටහනක ඉන්න පුළුවන් නම් බාහිර පංචායතනෙට හිත නැමෙන්නෙම නැතුව රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, පොට්ඨබ්බ කියල මහා භූතයන්ගෙන් හට ගන්න උපාදාය රූපයන්ට, මහා භූතයන්ට, සතර මහා ධාතුව

පැත්තට හිත නැමෙන්නේ නැතුව ඔබට පවත්වන්නට පුළුවන් නම් ඔබට තදංග වශයෙන් ධ්‍යාන මට්ටමක් ඉපදිලා තියෙනව. තදංග වශයෙන් උපචාර සමාධි මට්ටමක් ඉපදිලා තියෙනව.

ඒ වගේම විදුර්ගනා කරන අරමුණක කෙලෙස් දුරුකරල ඒ පවතින ඇත්ත දැකින්න නරම් වින්න සමාධියක්, වින්න පාරිසුද්ධියක් ඇතිවෙල තියෙනවා කියල දැකින්න. මෙන්න මේ මට්ටමට ගත්තහම වින්න විසුද්ධිය ඇතිවෙලා තියෙනව කියල ඔබ දැනගෙන තියෙන්නට ඕන. දැනගන්නට ඕන. ඔන්න ඔය විදියටයි වින්න විසුද්ධිය අපි ඇති කරගන්නේ දිට්ඨි විසුද්ධිය සඳහා.

ඒ කියන්නේ ඊළඟ තියෙන, පවතින ධර්මයන් විනිවිද දැකින්න අවශ්‍ය සිතේ පැහැදීම, අඳුර දුරුකරල සිතේ පැහැදීම ඇති කරගන්න මට්ටම මෙන්න මේකයි කියල දැනගෙන තියෙන්නට ඕන. මෙන්න මේ විදියට වින්න විසුද්ධියක් ඇතිකර ගන්න ඒ ඒ කමටහනක පිහිටිල උදේ ඉඳුන් හවස් වෙනකල් ආචරණීය ධර්මයන්ගෙන් තමන්ගේ මනස වැහෙන්නේ නැති විදිහට කමටහන ආචරණය කරගෙන ඉන්නට ඕන. ඒ විදිහට උපායශීලීව කරල වින්න විසුද්ධිය ඇති කරගන්න හැම දෙනාම උත්සාහවත් වෙන්න ඕන.

එතකොට ඒ වින්න විසුද්ධිය ඔබට අරමුණක් මෙහෙහි කරන කොට මෙහෙහි කරන අරමුණක තියෙන යථාභූත ස්වභාවය දැකින්න පුද්ගලභාවය ඒ වගේම දිට්ඨිය සත්ව පුද්ගල ආත්ම දෘෂ්ටිය දුරුවෙන ඒ නාමරූපයන් දැකින්න හොඳම ප්‍රමාණවත් වින්න සමාධියක් ඔබ තුළ ඉපදිලා තියෙනවා කියලත් ඔබට සැහිමකට පත් වෙන්න පුළුවන්. ඒ තමයි තමන් සිහිකරන කමටහනෙන් දුවන්නේ

නැතුව කමටහනෙ හිත නියා ගන්න පුළුවන් බාහිර රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, පොට්ඨබ්බ කියන පංචායතනෙට හිත නැඹුරු නොකර මනස තුළම කමටහන තුළම පවත්වන්නට පුළුවන් ගතිය දකින්න විත්ත විසුද්ධිය ඇතිවෙලා තියෙන මානසික මට්ටමක් හැටියට.

හොඳයි එහෙනම් අපි ඊළඟ සතියෙදි දිට්ඨි විසුද්ධිය කියන්න මොකක්ද? ඒ සඳහා කුමක් කටයුතුද? කියන කාරණාව මෙහෙහි කරල බලමු.. එතෙක් අද දවසෙ මේ දේශනාව තුළින් ජනිත වුණ කුසල ධර්මයන් අපි අනුමෝදන් කටයුතු තැන් වලට අනුමෝදන් කරවමු.. විශේෂයෙන් ලෝකයන් සම්බුද්ධ ශාසනයන්, මේ පින්වතුන්වත් මේ පින්වතුන්ගෙ ගෙවල් දොරවල් රැකිරිකෂා ස්ථාන ආදියට අධිගෘහිත වූ ශාසනමාමක ඉෂ්ටකාරක සියළු දෙවියෝ මේ පින් අනුමෝදන් වෙන්නා..! දෙවියන්ගෙ දිව ඉසුරු වඩා වර්ධනය කර ගනිමින් දෙවියෝත් පනනා බෝධියකින් උතුම් නිවහින් සැනසෙන්නා..!

කියන අදහසින් අපි දෙවියන්ට පින් අනුමෝදන් කරමු..

**ආකාසට්ඨාව භූමිමට්ඨා - දේවානාගා මහිද්ධිකා පුඤ්ඤදංතං
අනුමෝදිත්වා - චිරං රක්ඛන්තු බුද්ධ ශාසනං**

මබ සැමට සම්මා සම්බුදු සරණයි..!

සාදු..! සාදු..! සාදු..! ධර්ම දේශනය නිමා විය.

දිවයින විසුද්ධිය

2020 - 09 - 13 වන දින

බෞද්ධයා රූපවාහිනී නාලිකාව මගින් ප්‍රචාරණය කරන ලද
බුදුමග ධර්ම දේශනා මාලාවේ සප්ත විසුද්ධිය දක්වන
දේශනයන් හි තෙවැනි දේශනාව යි.

නමෝතස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමෝතස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමෝතස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස

ගෞරවණීය මහා සංඝරත්නයෙන් අවසරයි, ශ්‍රද්ධා බුද්ධි
සම්පන්න කාරුණික පින්වතුනි,

මේ පින්වත් සියළු දෙනාම දැන් මේ සුදානම් වෙන්නේ
ලොව්තුරා අමාමැණී සම්මා සම්බුදු රජාණන් වහන්සේ අපි කෙරෙහි
අනුකම්පාවෙන් දේශනා කළ සද්ධර්මයෙන් බිඳක් ශ්‍රවණය කරන්න. ඒ
නිසා හැමදෙනාම නොයෙක් නොයෙක් අරමුණුවල තමන්ගේ සිත
දවන්නට නොදී ඉතාමත්ම උවමනාවෙන්, ඉතාමත්ම ඕනෑකමින් මේ
දේශනාව ශ්‍රවණය කරන්න කියල මුලින්ම මතක් කරනව.

පින්වතුනි, මීට පෙර මම මේ පින්වතුන්ට මතක් කළා උපාදාන
සහිත වූ අපේ මේ පැවැත්ම අනුපාදා පරිනිර්වාණය දක්වා ගෙන
යන්නට, අනුපාදා පරිනිර්වාණයෙන් මිදෙන්නට අනුපාදා
පරිනිර්වාණයෙන් පිරිනිවන් පාන්නට තියෙන ගමන් මාර්ගයේ
අනුක්‍රමයෙන් පවතින ඒ විසුද්ධි ධර්මයන් එකින් එක, එකින් එක මම
විස්තර කරල දෙන්නම් කියල.

ඊට අනුව මීට පෙර මම මතක් කළා සීල විසුද්ධිය හා චිත්ත
විසුද්ධිය ඇතිකර ගන්නා ආකාරය. ඒ විසුද්ධි ධර්මයන් අතරින් අද
තියෙන්නේ දිට්ඨි විසුද්ධිය කියන්නේ මොකක්ද? ඒ දිට්ඨි විසුද්ධිය ඇති
කරගන්නේ කොහොමද? ඒ විසුද්ධිය කියන්නේ, කුමන ධර්මයන්ගෙන්
දුරුවීමෙන්ද විසුද්ධියට පත් වෙන්නේ? කියන කාරණා ටික.

එතකොට ඒ අනුව මේ සජීන විසුද්ධි ධර්මයන්ගෙන් තුන්වෙනි දිවිසි විසුද්ධිය කියන ධර්මතාවය අද අපි නුවණින් මෙනෙහි කරල බලමු.. විශේෂයෙන්ම ධර්මයෙ සඳහන් වෙන්නෙ නාමරූප ධර්මයන් ඇත්ත ඇති සැටිය අවබෝධ කරන ස්වභාවයෙන් යුක්තයි දිවිසි විසුද්ධිය.

එතකොට නාමරූප ධර්මයන් ඇත්ත ඇති සැටිය අවබෝධ කරගන්නහම, අවබෝධ වුණහම දෙසැටක් මිට්ඨා දෘෂ්ටිත්ගෙන් මනස මිඳෙනව. පිරිසිදු වෙනව. එතකොට කුමන දෘෂ්ටිත්ගෙන්ද විසුද්ධි වෙන්නෙ. විශේෂයෙන්ම ශාස්වත දෘෂ්ටිය, උච්ඡේද දෘෂ්ටිය ඇතුළත් වූ, ශාස්වත, උච්ඡේද දෘෂ්ටිත්ගේ ප්‍රභේද වූ දෙසැටක්, හැට දෙකක් වූ සියළුම මිට්ඨා දෘෂ්ටිත්ගෙන් අපේ මනස මිඳෙනව. දුරු වෙනව. එයින් පිරිසිදු වෙනව. ඒ හින්දා දිවිසි විසුද්ධි කියල කියනව. මේ සියළුම දිවිසි ටික තියෙන්නෙ පින්වතුනි, වර්තමාන සත්වයෙක් ඉන්නවා, පුද්ගලයෙක් ඉන්නවා, ආත්මයක් තියෙනවා කියන හැඟීම මතයි.

ඒ ඉන්න සත්වයා කොහේ හරි ඉඳන් එන්න ඇති හෝ ඒ ඉන්න සත්වයා කොහොට හරි යයි හෝ කියන අදහසින් ශාස්වත දෘෂ්ටියත්, ඒ සත්වයා කොහේ හරි ඉඳන් ආවට කොහොටවත් යන්නෙ නැහැ මරණින් පස්සෙ සිඳේය, වැනසේය එයින්ම ඉවරයි කියල මරණින් පස්සෙ නැවත උපදින්නෙ නැහැ එනනින්ම මේ ආත්මෙ ඉවරයි කියන උච්ඡේද දෘෂ්ටියත්, මරණින් පස්සෙ නැවත ඉපදෙනව හෝ නැවත උපදින්නෙ නැහැ කියන ශාස්වත හා උච්ඡේද කියන දෘෂ්ටි දෙක පවතින්නෙ පින්වතුනි, ඒ සත්වයෙක් ඉන්නවාය කියන පදනම මතයි.

ඉන්න කෙනා නැවත ඉපදෙන්න ඕන එක්කො, එක්කො ඉපදෙන්නෙ නැතිවෙන්න ඕන. නැවත ඉපදෙනව නම් ශාස්වත දූෂ්ටිය. නැවත ඉපදෙන්නෙ නැත්නම් උච්ඡේද දූෂ්ටිය. එතකොට නැවත ඉපදෙනව හෝ නැවත ඉපදෙන්නෙ නැහැ හෝ කියන ශාස්වත සහ උච්ඡේද කියන දූෂ්ටි දෙකට, අන්න දෙකට නොවැටී ඉන්න බැහැ පින්වතුනි, සත්වයෙක් ඉන්නව පුද්ගලයෙක් ඉන්නව ආත්මයක් තියෙනවා කියල දිට්ඨියකට පත් වුණාම.

මොකද ආත්මයක් තියෙනව නම් ආත්මිය වූ පුද්ගලයෙක් ඉන්නව නම් ආත්මිය වූ සත්වයෙක් ඉන්නව නම් ඒ ඉන්න ආත්මිය වූ පුද්ගලය, ආත්මිය වූ සත්වයාට ගති දෙකෙන් එකක් තියෙන්නම ඕන. ඒ ඉන්න සත්වයා එක්කො මරණින් පස්සෙ ඉපදෙන්නට ඕන. එක්කො මරණින් පස්සෙ නොඉපදෙන්නට ඕන.

මරණින් පස්සෙ ඉපදෙනව නම් ඒ ඉන්න සත්වයා ඒකට කියනව ශාස්වත දූෂ්ටිය. ඒ අනුව ප්‍රභේදගත දූෂ්ටි රාශියකුත්, මරණින් පස්සෙ සත්වයා නැත්නම් මේ ආත්මය නැවත ඉපදෙන්නෙ නැහැ කියන උච්ඡේදය සිද්දේය වැනසේය කියන අර්ථයෙන් උච්ඡේදය ඇසුරු කළා වූ දූෂ්ටි රාශියකුත්. මේ ශාස්වත - උච්ඡේද කියන දූෂ්ටි දෙක ප්‍රභේදගතව හැට දෙකක් දක්වා වර්ධනය වෙලා තියෙනව. මේකට කියනව දෙසැටක් මිථ්‍යා දූෂ්ටි කියල. ඒ දෙසැටක් මිථ්‍යා දූෂ්ටි දුරුවෙලා ඇතිකරන පිරිසිදුකමට කියනව දිට්ඨි විසුද්ධිය කියල.

එහෙම දිට්ඨි විසුද්ධියක් ඇතිවෙන්න නම් ආත්මයක් තියෙනව, ආත්මිය වූ පුද්ගලයෙක් ආත්මිය වූ සත්වයෙක් ඉන්නවා කියන හැඟීම නැති වෙන්න ඕන. ඒ කියන්නෙ මරණෙන් පස්සෙ හෝ මරණෙන්

පස්සෙ ඉපදෙන්න හෝ මරණෙන් පස්සෙ නොවෙනවා කියන අන්ත දෙකට පත් නොවෙන්න නම් ජීවත්ව ඉන්නවා කියන කාරණාව අත ඇරෙන්න වෙනව. එතකොට ඒ සඳහායි වර්තමාන ධර්මයන් පිරිසිඳ දැකින නාමරූප ධර්මයන් පිරිසිඳ දැකීම දිට්ඨි විසුද්ධිය නම් කියන්නෙ මේ දෙසැටක් ප්‍රභේද දක්වා ප්‍රභේද වෙච්ච උච්ඡේද - ශාස්චන කියන දෘෂ්ටි දෙක විසෝධනයට පත් වෙන්නෙ, පිරිසිදු වෙන්නෙ පින්වතුනි, වර්තමාන සත්වයෙක් ඉන්නව පුද්ගලයෙක් ඉන්නව, ආත්මිය වූ සත්වයෙක් ඉන්නව, ආත්මිය වූ පුද්ගලයෙක් ඉන්නවා, ආත්මයක් තියෙනවා කියන හැඟීම නැති වුණහම.

එහෙම හැඟීම නැතිවෙන්න නම් එහෙම හැඟීම ඇතිවෙන්න තියෙන පසුබිම මොකක්ද කියන එක හොඳට පිරිසිඳ දැකින්න ඕන. එතකොට අපිට සත්වයෙක් ඉන්නව පුද්ගලයෙක් ඉන්නව සත්ව පුද්ගල ආත්ම භාවයක් තියෙනවා කියන මේ හැඟීම ලෝකයට ඇතිවෙන්න හේතුව තමයි විශේෂයෙන්ම මේ සවිඤ්ඤාණාක කය. මොකද අපි බොහෝ වෙලාවට මේ රූපය කුණාප කොටස් ටිකක්. සතර මහා ධාතුයි කියල කිව්වත් නමුත් අපිට එහෙම කිව්වත් පුද්ගල ආත්ම සංඥාව දුරුවෙන්නෙ නැහැ ලේසියකට.

කුමක් නිසාද? ඉරියව් පවත්වනව පෙනෙනව. කතා කරනව පෙනෙනව. යෑම්-ඒම්, ඉරියව් පැවැත්වීම්, කතා කිරීම්, වැඩ කටයුතු කිරීම් ආදී ධර්මයන් පෙනෙන නිසා සත්ව පුද්ගල ආත්ම දෘෂ්ටිය ඇති වීමට හිත පිණිසවමයි මේ ජීවිතය පවතින්නෙ. එතකොට එහෙම සත්ව පුද්ගල ආත්ම දෘෂ්ටිය තමයි අපිට ශාස්චන උච්ඡේද දක්වා මරණෙන් පස්සෙ ඉපදෙනව හෝ මරණෙන් පස්සෙ උපදින්නෙ නැහැ

කියල උච්ඡේද ශාස්වත දෙකට බෙදිල දෙසැටක් දක්වා ප්‍රහේද වෙලා තියෙන්නෙ.

එහෙනම් ඒ සියළු ප්‍රහේදගත උච්ඡේද - ශාස්වත දෘෂ්ටි දුරුකරල ඒ දෘෂ්ටීන්ගේ විසෝධනයක් ඇති කරන්න හේතු වෙන නාමරූප ධර්මයන් ඇත්ත ඇති සැටියෙ දැකින පැවැත්ම තමයි මේ කොටසින් බලාපොරොත්තු වෙන්නෙ. ඒ කියන්නෙ දිට්ඨි විසුද්ධිය කියන තැනින්. අපි ඒ ගැන පොඩ්ඩක් බලමු.

මම මුලින්ම මතක් කළා විශේෂයෙන්ම සවිඤ්ඤාණාක කයක් තමයි, සවිඤ්ඤාණාක රූපයක් තමයි, අපිට ආත්මවත් වූ පුද්ගලයෙක් ආත්මවත් වූ සත්වයෙක් ඉන්නවා කියන හැඟීම ඇති කරන්න හේතු වෙන්නෙ. එහෙම හැඟීම ඇති කරන්න හේතු වෙන්නෙ, අපි එහෙම හැඟීම ඇති කරන්න හේතුවෙන තැන තියෙන, පවතින ආකාරයෙන් ඒ පවතින ධර්මතා නොදන්නකම, නොදකිනකම. හොඳයි අපි ඒ පිළිබඳව පොඩ්ඩක් සත්ව පුද්ගලභාවය ඇති වෙන්න, ඇති කරන්න හේතු වෙන ඒ සවිඤ්ඤාණාක කය පිළිබඳව පොඩ්ඩක් බලමු.

එතෙන්දිත් හොඳට දකින්නට ඕන කය කිව්වට නිකම්ම නෙවෙයි සවිඤ්ඤාණාක කය. විඤ්ඤාණාය සහිත කයක්. එතනදී කය නැත්නම් රූපය දිහා අපි බැළුවොත් අපි හැම ආකාරයකින්ම, හැම විදියකටම කතා කරල තියෙනව මේ රූපය කියන ධර්මතාවය, මේ කයක් අපි විභජනයකට ලක් කළොත්, බෙදීමකට ලක් කළොත් කය කියන කාරණාවෙන්ම පෙන්නව කය කියන්නෙ කොට්ඨාස කියන අර්ථයෙන්. කොටස් කියන අර්ථයෙන්.

‘ජනි මේ හිඤ්චෙ වෙදනා කායා’

‘මහණෙනි මේ වේදනාව කොටස් හයයි.’

‘ජනි මේ හිඤ්චෙ සංඥා කායා’

‘මහණෙනි මේ සංඥාව කොටස් හයයි’

කියල, කායා කියන අදහස දෙන්නෙ කොටස් කියන එකට. එතකොට කාය කියල කියන්නෙ කොටස්. එතකොට කොටස් නිස් දෙකකින් නිර්මිත වෙච්ච මේ රූපයට කය කියල කියනව.

ඒකෙදින් පින්වතුනි, මේ කය කියන එක සැබවින්ම අර්ථ දැක්වුවොත් අපිට කොට්ඨාස, කොටස්, ධාතු වශයෙන් ගන්නොත් හතළිස් දෙකක් ලැබෙනව. නමුත් අපිට අසුභ නිමිත්තක් හෝ එහෙම නැතිනම් අපිට නිමිත්තක් පවත්වන්න පුළුවන්, නිමිත්තක් ගන්න පුළුවන්, අපිට සංඥාවක් ඇති කරගන්න පුළුවන්, අපේ දැක්මකට නිදර්ශනයක් දෙන්න පුළුවන් කොටස් තියෙන්නෙ නිස් දෙකක්.

පඨවි ධාතුවට අයිති කොටස් විස්සක් තියෙනව. දැන් කෙස් කිව්වහම අපිට ඒක දකින්න පුළුවන්. මෙන්න මේ වගෙයි කියල නිදර්ශනයක් දෙන්න පුළුවන්. එතකොට ලොම්, නිය, දන්, සම්, මස්, නහර කියන මේ වගේ අපට නිමිති ගන්න පුළුවන් කොටස් වශයෙන් ගන්නහම විස්සක් තියෙනව. ඒකට කියනව පඨවි ධාතු කියල. තද කොටස් විස්සක්.

ඊළඟට පිත, සෙම, සැරව, ලේ, දහඩිය, කදුළු, මේද, තෙල් කියල මේ වගේ නිමිති ගන්න පුළුවන්, නිමිත්තක් පෙන්නන්න,

පවත්වන්න පුළුවන් කොටස් ද්‍රෝණකක් තියෙනව. ඒ කොටස් ද්‍රෝණකට කියනව ආපෝ ධාතු කියල.

මේ පඬුව කොටස් විස්සයි ආපෝ කොටස් ද්‍රෝණයි එකතු කරල ද්විත්තිංසාකාර තිස් දෙයාකාරයක් කියනව. නිමිති ගන්න පුළුවන්, නිදර්ශනයක් දෙන්න පුළුවන් කොටස් තියෙන්නෙ එව්වරයි.

තේජෝ කොටස් හතරක් තියෙනව, වායෝ කොටස් හයක් තියෙනව මේ කය අනුව ගිය, කය අනුව පවතින. නමුත් මෙන්න මෙහෙමයි කියල අපිට නිදර්ශනයක් දෙන්න අමාරුයි. ඒකෙ නිමිත්තක් ගන්න අමාරුයි. ඒකෙන් පිළිකුලක් හෝ ඇති කර ගන්න අමාරු නිසා ඒ කොටස් දෙක අපි ද්විත්තිංසාකාර භාවනාවට ගන්නෙ නැත්තෙ. එහෙම නැත්නම් නැති හින්දු නෙමෙයි.

එතකොට මෙනනදි නමුත් මේ කාය හැටියට ගන්න කොට නිමිත්තක් වශයෙන් ගන්න පුළුවන් කොටස් තිස් දෙකක් අපි ගත යුතුයි. කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම්, මස් කියන පඬුව කොටස් විස්සත් පිත්, සෙම්, සැරව, ලේ, දහඩිය කියන ගලන, වැගිරෙන, බැඳෙන ස්වභාවයෙන් යුක්ත ආපෝ කොටස් ද්‍රෝණත් කියන තිස් දෙකත් ඒ වගේම කන - බොන ආහාර පාන දිරවන ශරීරයේ පැවැත්මට උපයෝගී කරන ඒ වගේම ශරීරයේ දාහය උෂ්ණත්වය ඇති කරන සන්නාපන, ජීරාපන, පරිදහන, පාවක යන තේජෝ කොටස් හතරත් ඒ වගේම උද්ධංගම වාතය, අධෝගම වාතය, කුච්චිසය වාතය, කොට්ඨාසය වාතය, අංගමංගානුසාරී වාතය, ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස වාතය යන මේ වායෝ කොටස් හයත් කියන ටික ගත්තහම ධාතු

වශයෙන් ගන්නොත් හතරයි. ඒක කොටස් වශයෙන් ගන්නොත් කොට්ඨාස හතළිස් දෙකක් තියෙයි.

එතකොට මේ කය සම්පූර්ණ බෙදීමකට ලක් කළොත් පඩවි කොටස් විස්සයි, ආපෝ කොටස් දොළහයි, තේපෝ කොටස් හතරයි, වායෝ කොටස් හයයි. ඒකෙන් නිමිත්තක් ගන්න පුළුවන්, නිදර්ශනයක් දෙන්න පුළුවන් කොටස් තිස් දෙකයි. පඩවි කොටස් විස්සයි. ආපෝ කොටස් දොළහයි. ඒ පඩවි, ආපෝ දෙකේ පැවැත්මට උපකාර වන හා ඒ පඩවි, ආපෝ දෙකේ වලනයට උදව් වෙන තේපෝ හා වායෝ කියන කොටස් වල දනයයි කොටස් හතළිස් දෙකයි.

එතකොට මේ කයේ සම්පූර්ණම අපි බෙදීමකට ලක් කළොත් කෙස්, ලොම්, නිය, දන්, සම්, මස් කියල මේ නියෙන කයේ එක එක කොටස් අරගෙන අහකට අහකට අහකට බැලුවොත් කෙස් ටික ගලවල පැත්තකින් තිබ්බොත්, ලොම් ටික ගලවල පැත්තකින් තිබ්බොත්, නිය ටික ගලවල පැත්තකින් තිබ්බොත් අපිට හම්බවෙනව කෙස්, ලොම්, නිය, දන්, සම්, මස් කියල මේ වගෙ කොටස් විස්සන් ආපෝ කොටස් දොළහත් එතකොට ඔන්න මේ සතර මහා ධාතු මහා භූත හතර. සතර මහා ධාතු කය.

ඊට පස්සෙ මේ කය ඇති වෙන්නෙ කොහොමද කියල බැලුවොත්,

‘ඕප්ඨිමකං රූප කල්‍යාපං ආභාරතීති ආභාරො’

‘ඕජාව අටවෙති කොට ඇති රූප කල්‍යාප ගෙන එනවා ආභාර’

හින්දුයි ආහාර කියන්නේ. බන්, පාන්, කවිපි, මුංආට ආදී කන-
 බොන ආහාරය, ආහාරය කියන්නේ මොකේටද? පඨවි, ආපෝ,
 තේජෝ, වායෝ, වර්ණා, ගන්ධ, රස, ඕජා කියල ඕජාව අටවෙනි
 කොට ඇති මේ මහා භූත රූප කලාප කන-බොන ආහාරය නිසයි
 හැදෙන්නේ. කන-බොන ආහාරය නිසයි කෙස්, ලොමි, නිය, දුන්, සම්,
 මස්, නහර ආදී මේ සියළුම කොටස් හැදෙන්නේ.

එතකොට ඔන්න කය කිව්වහම කුණාප කොටස් නිස් දෙකක්
 එහෙම නැතිනම් නිමිති ගන්න පුළුවන් හෝ බැරි වශයෙන් ගත්තහම
 කොටස් හතළිස් දෙකයි. ධාතු වශයෙන් හතරයි. කන-බොන
 ආහාරයෙන් තමයි හැදෙන්නේ. ඔන්න දැන් අපි හොඳට මේ කය ගැන
 බැලුව. සතර මහා ධාතූයි, ඒ වගේම ඒ සතර මහා ධාතු කය ඇසුරු
 කරගෙන පවතින ප්‍රසාද ටිකකුත් නියෙයි ඕන නම්. වකු ප්‍රසාද, සෝත
 ප්‍රසාද, ඝාන ප්‍රසාද, ජීවිහා ප්‍රසාද, කාය ප්‍රසාද කියල ඒ ටිකට කියනව
 උපාදාය රූප. මහා භූතයන් නිසා පවත්නා රූප, බිත්තියක ඇඳපු
 චිත්‍රයක් වගේ. එතකොට චිත්‍රයට කියනව බිත්තිය නිසා පවතින
 රූපයක් කියල. අන්න ඒ වගේ මහා භූතයන් නිසා පවතින ඔපවත්කම.
 ඒ වගේම තව නියෙනව ධම්මායතන පරියාපන්න රූප කියල ටිකක්.
 මෙන්න මේ පුද්ගලභාවය ඇති කර ගන්න, කය පුද්ගලයෙක්,
 සන්වයෙක් කියල රැවටෙන්න ඒකත් හේතුවෙනව. මොකක්ද?

මේ හිත අනුව පවතින රූප ටිකක් නියෙනව. අන්න ඒ රූප
 ටික නොදන්නාකම. ඕකට කියනව ධම්මායතනය පරියාපන්න රූප
 කියල. ධම්මායතන පරියාපන්න රූප කියන්නේ හිතේ නියෙන ගතිය
 මහා භූතයන්ගෙන් ප්‍රකට වෙන රූප වලට, හිතේ නියෙන ගතිය
 නැත්නම් හිත නිසා මහා භූත පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ කියන

මහා භූතයන්ගෙන් විද්‍යමාන වන පැවැත්මට, රූප වලට කියනව ධම්මායතන පරියාපන්න රූප කියල. ඒව සියුම් රූප. හැබැයි මහා භූතය ඇසුරු කරගෙන තියෙන්නෙ. ඇසුරු කරගෙන හටගන්නෙ. හැබැයි ඒක සිත නිසයි හටගන්නෙ.

අපි ඒකට උදාහරණයක් වශයෙන් ගනිමු., ඉන්චින්ද්‍රිය කියන රූපය ගන්න. පුරිසින්ද්‍රිය කියන රූපය ගන්න. ඒක කර්මජ රූපයක්. සිනේ සිතුවිලිවල ඇති ගතියක්. හැබැයි ඒක ප්‍රකට මහා භූත රූපයන්ගෙ. ඔය පින්වතුන්ට ඒකත් නොතේරෙනව නම් අපි මෙහෙමත් ගනිමු. කම්මඤ්ඤතා රූපය ගන්න. කම්මඤ්ඤතා කියල කියන්නෙ කර්මන්‍ය බව. දැන් මේ අත ඇඟිලි නවන්න පුළුවන්. අතපය හොල්ලන්න, කරකවන්න පුළුවන්. මේ කර්මන්‍ය බව ගන්න මේක ධම්මායතන පරියාපන්න රූපයක්, හිත නිසා කයෙන් ප්‍රකටවන රූපයක්.

ඒ කියන්නෙ අපි යම්කිසි කෙනෙක් මැරුණා කියල කියන්නෙ වින්තය නැත්නම් මේ සිත නැත්නම් විඤ්ඤාණය මේ කයෙන් නිරුද්ධ වෙන එක. ඒ සිත නිරුද්ධ වුණොත් මේ කයේ මේ ඇඟිලි නවනව දිග අරිනව නැත්නම් අතපය කරකවනව කියන මේ කම්මඤ්ඤතාවය නැහැ. දුරදඬයි. හරියට කෝටු කෑලි ටිකක් වගේ. එතකොට බලන්න හිත නිසා මේ කයෙන් ප්‍රකට වෙව්ව ගතියක් තමයි කම්මඤ්ඤතා රූපය. එතකොට ඒකට කියනව ධම්මායතන පරියාපන්න රූපයක් කියල.

දැන් අපි කෙනෙක්, පුද්ගලයෙක් හැටියට මේ රුවටෙන්නත් හේතුව හිත නිසා කයේ ප්‍රකට වන මේ රූප. මේක සිත නිසා කයේ

ඇති වෙච්ච ගතියක්. මේ ගතිය ඇතිවෙල තියෙන්නෙ සිත නිසයි කියල අපි දන්නෙ නැතුව අපි අත නමන්න පුළුවන්, අත දිග අරින්න පුළුවන්, එහෙනම් කෙනෙක්මයි කියලයි අපි හිතන්නෙ. නමුත් අපිට මේ රූපවල අවබෝධය හොඳට තිබුණම, ඒකයි නාමරූප ධර්ම පිරිසිඳු දැකීමම දිට්ඨි විසුද්ධිය කියන්නෙ.

පුද්ගලයෙක්, සත්වයෙක් හැටියට ගන්න, තියෙන, ඇති කරගන්න දිට්ඨිය දුරුවෙනව. දැන් අපි කෙනෙක්, පුද්ගලයෙක් හැටියට කෙනෙක්ගෙ, පුද්ගලයෙක්ගෙ අත නමන්න දිග අරින්න පුළුවන් කියනකම තමයි අපි දැන් දැක්ක, හිත නැතිවෙනකොට මේ කය නමන්න දිග අරින්න බැහැ. එහෙනම් මේ ඇඟිලි නමන්න දිග අරින්න අකුළුවන්න අතපය කරකවන්න බැහැ. එහෙනම් අපි දැක්ක හිත තියෙන නිසා. හැබැයි හිත තිබුනට හිතෙන් නෙමෙයි ඒක ප්‍රකට කයෙන්. හිත තියෙන නිසා කය නමන්න දිග අරින්න පුළුවන්. කම්මඤ්ඤතා රූපය කාය කම්මඤ්ඤතා රූපය කයේ කම්මඤ්ඤභාවය එතකොට ඒක ධර්මායතන පරියාපන්න කියන්නෙ හිත අනුව ගිය ධර්මයක්. හිතේ තියෙන සිතුවිලි තියෙන හින්දයි වෙන්නෙ.

ඊට පස්සෙ අපි කියමු නව පැත්තකින් බැලුවොත් මුදිතා රූපය. අපි කියමු මළ මිනියක් ගත්තොත් මේ කයේ මෙහෙම පෙනෙන මුදු මොලොක් ගතිය නැහැ. 'අනේ ඔයාගෙ අත හරි සිහිදැයි. හරි මොළොක්.' කියල අපි පුද්ගලභාවයෙන් රැවටෙනව. හැබැයි හිත නැතිවුණොත් මේ මුදු මොළොක් ගතිය නැති වෙනව. නමුත් හිත තියෙන නිසා මේ කයේ මුදුකම, මොළොක්කම ඇති වෙන්නෙ, මුදිතා රූපය.

ඊට පස්සෙ අපි බලමු ලහුනා රූපය කියල. අපි කියමු නව පුද්ගලභාවයෙන් සත්වයෙක් කියල රුවටෙන් හේතුව ඒ ගති නොදන්න නිසා. අපි මේ රූපය තරාදියකට දාල කිරුවොත් කිලෝ හැට පහක් හැත්තෑවක් විතර පෙන්වයි තරාදියෙ බර. නව කෙනෙක්ව උස්ස ගත්තොත් අපිට තේරෙයි කිලෝ පණහක් හැටක් විතර බරයි. හොඳයි අපි ගමනක් යන්න යන කොට කිලෝ හැට පහක් හැත්තෑවක් බර කයක් උස්සගෙන යනව කියල අපිට දැනෙනවද? දැනෙන්නෙ නැහැ. ඇයි ඒ? ඒ කය ඇසුරු කරන හිතෙන් මේ කය නිබර කරන ලක්ෂණය තියෙන නිසා. ඒකට කියනව ලහුනා රූපය කියල. සැහැල්ලු කරනව.

අලියෙක් තරාදියකට දැමීමොත්, ඇතෙක් තරාදියකට දැමීමොත් කිලෝ භාරදාහක් පන්දාහක්වත් බර ඇති. ඊටත් වැඩි ඇති. නමුත් ඒ සනාට කිලෝ භාරදාහක් උස්සගෙන දුවනව. පන්දාහක් උස්සගෙන දුවනව කියන එකක් නැහැ. කිලෝ හැටක් බර මේ කය උස්සගෙන යන මටත් කිලෝ භාරදහස් ගණනක් උස්සගෙන යන ඒ සනාටත් දැනෙන ගතිය සමානයයි. ඒ මොකද? සිත ඇසුරු කරන කය නිබර කරල පෙන්නනකම සිතේ තියෙන ලක්ෂණයක්.

එතකොට ඒකත් හේතුවක් වෙනව මේ කය සැහැල්ලුවෙන් එහාට මෙහාට ගෙනියන්න පුළුවන් ගතිය හිතෙන්මයි ඇති කරල තියෙන්නෙ නමුත් ඒක හිතෙන්ම ඇතිකරපු ගතියක් නිසයි කියල අපිට පෙනෙන්නෙ නැහැ. අපිට පෙනෙන්නෙ නැහැ කිලෝ පණහක් හැටක කයක් මේ ඔසව ගෙන යනව කියල. කය නිබර කරල නිසා. ඒ නිසයි හිත හොඳට වඩාපු කෙනෙකුට මේ ලහුනා රූපය කයට බහාලල කය ලහුනා රූපයට බහාලල නව පැත්තකින් හිත කයට බහාලල කය

හිතට බහාලල හිතේ වේගෙන් මේ කයෙන් වැඩගන්න පුළුවන් කියල කියන්නෙන් ඒ නිසයි.

එතකොට මෙන්න මේ වගේ කයේ මහා භූත අනුව පවතින උපාදාය රූප, මහා භූත ටික නිසා පවතින රූප ටිකක් තියෙනව. අර ඒ උපාදාය රූපයන්ගෙ වකඩු, සෝන, ඝාණා කියන ටික මතක් කලා, උපාදාය රූපයන්ගෙ රළු රූප ටික. උපාදායයි මහා භූත ඇසුරු කරගෙන නමුත් සියුම් කියන රූප ටික නමයි ඔය ධර්මායතනය පරියාපන්න ධර්මායතනය කියල කියන්නෙ හිතේ තියෙන වේදනා, සංඥා, සංඛාර කියන චෛතසික ටික නිසා කයෙන් ප්‍රකටයි. ඒ කියන්නෙ සිතේ ගතිය, සිතුවිලිවල ගතිය කයෙන් ප්‍රකට වෙන රූප. කයෙන් ප්‍රකට වෙන රූපවලට කියනව ධර්මායතන පරියාපන්න රූප.

ඒක මම කෙටියෙන් ඔය පින්වතුන්ට නිදසුනක් වශයෙන් බලාගන්න මතක් කලා. කම්මඤ්ඤතා රූපය, ලහුතා රූපය, මුදිතා රූප වගේ ඒ උපමා ගන්න පුළුවන් තැන්වලින් ඔය පින්වතුන්ට තේරුම් ගන්න මම මතක් කලා. මෙන්න මේ විදිහට හොඳට රූපය පිළිබඳව අපි තේරුම් ගන්න ඕන. මේ රූපය කියන එක මහා භූත සහ උපාදාය රූපයි කියන එක නොදන්නාකමත් හේතු වෙනව රූපය පුද්ගලයෙක් හැටියට රැවටෙන්න.

ඊට පස්සෙ මේ මහා භූත සහ උපාදාය රූප ටික මොකේටද තියෙන්නෙ? මොකේටද උපකාර? ඒ මහා භූත සහ උපාදාය රූප ටික පින්වතුනි, උදව් වෙලා තියෙන්නෙ පෙර අවිද්‍යා කර්මය නිසා හටගන්න මේ කය ඇසුරු කරගෙන පවතින වින්න චෛතසික ධර්මයන්ට පවතින්න උපකාර කරල. මේ කය නිසා පවතින පෙර

අවිද්‍යා කර්මයෙන් හටගන්න වින්ත-වෛතසික ධර්මයන්ට පැවැත්මෙන් උපකාර කරල නියෙනව මේ මහා භූත සහ උපාදාය රූප ටික. ඊට පස්සෙ පෙර අවිද්‍යා කර්මයෙන් හටගන්න මේ වින්ත-වෛතසික ටික කන-බොන ආහාරයෙන් හැදුණු රූපය නැසෙන්නෙ නැතිවෙන්න රූපය පවතින්න උපකාර කරල.

ඔන්න හොඳට බලන්න කන-බොන ආහාරයෙන් හැදුණ රූපය වින්ත-වෛතසික ටිකේ පැවැත්මට උපකාර කරල. අවිද්‍යා-කර්මයෙන් හටගන්න වින්ත-වෛතසික ටික රූපයට උපකාර කරල. ආහාරයෙන් හැදුණ රූපයත් අවිද්‍යා කර්මයෙන් හටගන්න, අවිද්‍යා-කර්ම-නණ්හා කියන හේතුවෙන් හටගන්න වින්ත-වෛතසික ටිකත්. පෙර අවිද්‍යා-කර්ම-නණ්හා කියන හේතුවෙන් හටගන්න වින්ත-වෛතසික ටික උපකාරයි රූපයට. ආහාර ප්‍රත්‍යයෙන් හටගන්න රූපය උපකාරයි වින්ත-වෛතසික ටිකට.

හරි දැන් ඒ රූපය හොඳට මතක තබාගන්න. නිමිත්තක් වශයෙන් ගන්න පුළුවන් කොටස් තිස් දෙකයි, ඒ වගේම ධාතු වශයෙන් ගත්තොත් ඒකට නිමිත්තක් වශයෙන් ගන්න නැතත් නුවණින් අල්ලා ගතයුතු කොටස් දහයත් එක්ක කොටස් හතළිස් දෙකයි, පඨවි කොටස් විස්සයි, ආපෝ කොටස් දොළහයි, තේජෝ කොටස් හතරයි, වායෝ කොටස් හයයි. සතර මහා ධාතූයි, ඒ වගේම කන බොන ආහාරයෙන් හැදිල නියෙන්නෙ. කුණාප වශයෙන් නිමිති ගත හැකි තිස් දෙකයි. මෙන්න මේ රූපය.

ඒ මහා භූත රූපය ඇසුරු කරගෙන පවතිනව උපාදාය රූප. ඇහැ, කණ, දිව, නාසය, ශරීරය කියන්නෙ උපාදාය රළු රූප. සිත

නිසා සිතුවිලි නිසා කයෙන් ප්‍රකට වන ඉන්චීඡදිය, පුරිසිඡදිය, ජීවිතිඡදිය වගේම කම්මඤ්ඤතා රූපය, ලහුනා සැහැල්ලු බව ඇතිකරන රූපය, මුදු බව ඇතිකරන ගති කියල සිත නිසා කයෙන් ප්‍රකට වන රූප උපාදාය සුබ්‍රම රූප.

ඔන්න මේ රූප ටික උපමා නඩාගන්න මොකේටද?

‘කුම්භුපමං කායමිමං විදිත්වා’

බිඳෙන මැටි කළයක් බඳුයි. මළ මිනියක් බඳුයි. ඒකෙන් පෙන්නුවෙ ඒකෙන් කියන්නෙ මොකක්ද? මේ කිසිම රූපයකට යෑම් ඊම් කරන්න පුළුවන් කමක් හෝ ඉරියව් දක්වන්න පුළුවන් කමක් හෝ කතා කරන්න, ක්‍රියා කරන්න පුළුවන් කමක් හෝ නැහැ. ඒ වගේම රූප දකින්න, සද්ද අහන්න, ගඳ සුවඳ ලබන්න පුළුවන් කමක් නැහැ. කන-බොන ආහාරයෙන් හැදුණු රූපයක් හරියට බිඳිල යන මැටි කළයක් බඳුයි. අවේනනික වස්තුවක් කියල ඔන්න භොඳට කය දන්නව.

කය කියන්නෙ කොට්ඨාස හතළිස් දෙකක්, කොට්ඨාස නිස් දෙකක්, ධාතු මාත්‍රයක්, ආහාරයෙන් හැදිල තියෙන්නෙ ඒක හරියට මළ මිනියක් බඳුයි. ඉරියව් පවත්වන්න, කතා කරන්න පුළුවන් කමක් නැහැ.

ඒ වගේම මේ කය ඇසුරු කරගෙන පවතිනව පෙර අවිද්‍යාවෙන් කර්ම රැස් කරල මරණාසන්න මොහොතෙ ඒ කර්ම නිමිත්ත කෙරෙහි ඇතිකර ගන්නා වූ තණ්හාව නිසා මේ රූපෙට පැමිණෙන්න හේතු වෙච්ච විඤ්ඤාණායට, පෙර අවිද්‍යා-කර්ම කියන හේතූන්ගෙන් හටගන්න වින්න - වෛතසික ටික කර්මානුරූපව

ඇවිල්ල පවතින්නේ, ඇසුරු කරන්නේ, බැඳී පවතින්නේ මෙන්න මේ ඉහත කියපු කයේ.

ඔන්න දැන් ඒ අවිද්‍යා-කර්මයෙන් හටගන්න වින්ත-වෛතසික ටික නියෙන හින්දු අර කන-බොන ආහාරයෙන් හැදුණු කුණාප කොටස් නිසි දෙකකින් යුක්ත සතර මහා ධාතු රූපය කුණුවෙන්නේ, හරක් වෙන්නේ නැතුව පවතිනව. ඔන්න සිත නිසා කයේ පැවැත්ම ඇතිවෙලා නියෙනව කය පිහිටා නියෙනව. සිනේ පිහිට ලබල නියෙනව කය. එබඳු කයේ පිහිට ලබාගෙන එතකොට ඒ පෙර අවිද්‍යා කර්මයට හටගන්න වින්ත-වෛතසික ටිකට නැති වෙන්න නොදී, වෙනස් වෙන්න නොදී පිහිට හිටින්න උපකාර කරල නියෙනව කන - බොන ආහාරයෙන් හැදුණා රූපය.

මේ රූපයේ පිහිටල නියෙන මේ වින්ත-වෛතසික ටික මොකද කරන්නේ? මෙන්න මේ පිහිටල නියෙන වින්ත-වෛතසික ටික තමයි හැම වෙලාවෙම දැකීම, ඇහීම, දැනීම, දැනගැනීම කියන කෘත්‍යය ටික කරමින් ඒ ඒ චේතනාවන්ට අනුව ඉරියව් පවත්වමින් මේ කය සොලවන, චලනය කරන ටික කරන්නේ.

මෙතනදී දිට්ඨි විසුද්ධිය ඇති කරගන්න අපි වෙනදට බොහෝ වෙලාවට කරන්නේ මේ වගේ රූපය බලල ඒ කය ඇසුරු කරගෙන උපදින ස්පර්ශයෙන් උපදින වේදනාව කියල යමක් නියෙනව. සංඥාව කියල යමක් නියෙනව. චේතනාව කියල නියෙනව. වේදනා, සංඥා, චේතනා කියන වෛතසික ඒවා ස්පර්ශයෙන් හටගන්නේ. මේ මේ මේ දේවල්. වකඩු සම්චස්සයෙන් උපන්න, සෝත සම්චස්සයෙන් උපන්න, වේදනා, සංඥා, චේතනා කියල. මේ නාමරූප ප්‍රත්‍යයෙන් හටගන්න

විඤ්ඤාණය කියල අපි පෙළ දහමේ තියෙන විදියට කතා කරනව. ඉගෙන ගන්නව.

නමුත් මම අද මේ නාමරූප ධර්මයන් පිරිසිඳ දැක්නන ඔය පින්වතුන්ට පෙන්වන්නෙ වෙන ක්‍රමයකට. වෙන ආකාරයකට. මොකද දිට්ඨි විසුද්ධිය ඇතිවෙන ආකාරයට පුද්ගලභාවය, සත්ව භාවය, සත්ව පුද්ගල ආත්ම භාවය අවලංගු වෙන්න නම් නාමරූප ධර්මයන්ගේ පැවැත්මක් තියෙන්නේ කියන එක හොඳට ඇති සැටි දැක්න ඕන. ඒක දැක්නන අපි පුද්ගලය වෙනම ඉඳුගෙන, පුද්ගලය පැත්තක ඉඳුගෙන ඒ පුද්ගලය නාමරූප ධර්මයක් මෙහෙහි කරල හරි යන්නෙ නැහැ.

අපි වෙනදට කරන්නෙ මේ මම ඉන්නව, වෙනම නව සත්වයෝ, පුද්ගලයෝ ඉන්නව, ඒ සත්වය, පුද්ගලය නාමරූප ධර්මයක් තියෙන්නෙ කියල හොඳට මෙහෙහි කරනව කියන එකක්. එහෙම නෙමෙයි ඇත්තටම වෙන්නට ඕන නාමරූප ධර්මයෝ මෙහෙහි කිරීමම පුද්ගල භාවය නැතිවෙන්න ඕන සිද්ධියක් මිසක, ඒ සත්ව පුද්ගල දෘෂ්ටිය දුරු වෙන්න ඕන එකක් මිසක සත්ව පුද්ගල භාවයෙන් යුක්ත කෙනා නාමරූප ධර්මයෝ බලනව නෙමෙයි වෙන්න ඕන.

ඒ නිසා මම අද මේ නාමරූප ධර්ම පිරිසිඳ දැක්න ආකාරය ඔය පින්වතුන්ට වෙන ක්‍රමයකට පෙන්වන්න යන්නෙ. වෙන ක්‍රමයකට කිව්වේ දැන් මම රූපය හොඳට පෙන්නුව. පෙන්නල රූපයේ අවේනනික බව, අවේනනික කියන්නෙ වේනනා නැති, අවිත්තක බව, සිත් නැති මළ මිනිසකට උපමා බඳුව තබාගන්න කියල මතක් කළා. එබඳු වූ අවේනනික, කන-බොන ආහාරයෙන් හැදුණු, කුණාප කොටස්

ටිකකින් යුක්ත මේ කය චිත්ත-වෛතසික ටිකේ පැවැත්මට උපකාරයි කියල මම මතක් කළා.

පෙර අවිද්‍යා-කර්මයෙන් හටගන්න චිත්ත-වෛතසික ටික, ආභාරයෙන් හැදුණු මේ කයේ පිහිටි ලබාගෙන මොකද කරන්නේ කියල බලමු දැන් අපි. දැන් කයේ හැටි නොදන්නාකමත් පුද්ගලභාවය ඇතිවෙන්න උපකාරයි. පුද්ගල දෘෂ්ටිය ඇතිවෙන්න උපකාරයි. ආත්ම දෘෂ්ටිය ඇතිවෙන්න උපකාරයි. ඒ හින්දා පුද්ගලභාවය ආත්ම දෘෂ්ටිය දුරු කරගන්න උපකාර වෙන විදියට අපි කය ගැන බැලුව. ඔය විදියට හැබැයි අපි ඔයට කලින් බලල තියෙනවනේ. රූපය සතර මහා ධාතුයි. කුණාප කොටස් ටිකක් තියෙන්නේ. ආභාරයෙන් හැදිල තියෙන්නේ කියල අපි කොච්චරවත් හිතල තියෙනව. හිතනව. ඒ හිතල තිබුණාට, හිතුවට පුද්ගලභාවය ගෙවෙන්න නැහැ. සතෙක්මයි, පුද්ගලයෙක්මයි, කෙනෙක්මයි කියල හිතෙනව අපිට.

එහෙම හිතෙන්නේ ඇයි? එහෙම හිතෙන්නේ කුණාප කොටස් ටිකක්, කන-බොන ආභාරයෙන් හැදිල තියෙන්නේ. මළ මිනිසක් බඳුයි කියල ඒ වෙලාවට හිතුවට වචන කතා කරනව පෙනෙනව. උත්තරේට උත්තරේ දෙනව පෙනෙනව. වැඩක් පලක් කිව්වහම කරනව පෙනෙනව. ඉටියව් පවත්වනව. යෑමි-ඊමි කරනව, කියල මේ කයේ චලනයක් පෙනෙනව. ක්‍රියා ප්‍රතික්‍රියාවක් පෙනෙනව. මේ කයේ ක්‍රියා ප්‍රතික්‍රියාවක් පෙනෙන්නේ, චලනයක් පෙනෙන නිසයි අපිට නැවත නැවතත් පුද්ගලයෙක්මයි කියන එක තහවුරු වෙන්නේ.

කය කුණාප කොටස් ටිකක්, කෙස්, ලොම්, නිය කියන ටික පුද්ගලයෙක් හෙවෙයි කියල දන්නව හොඳට. දකිනව. දන්නව වුණාට,

දකිනව වුණාට ඒකෙ පිහිට හිටින්න බැහැ. ඊළඟ මොහොතෙදී කයේ ඇතිවෙන වලනය එක්ක, ක්‍රියාව එක්ක, ක්‍රියා ප්‍රතික්‍රියා එක්ක ආපහු අපි සම්මෝහයට පත්වෙනව පුද්ගලයෙක්මයි කියන තැනකින්. ඒකට හේතුව තමයි එබඳු වූ ක්‍රියා ප්‍රතික්‍රියාවන් කරන, එබඳු ඉරියව් පවත්වන චිත්ත - වෛතසික ගැන තේරුමක් නැතිකම. මේ කය මේ ඉරියව්වට සුදානම් කරවන ඒ ඒ ඉරියව්වට කය පිළියෙල කරවන චේතනාවන්ගේ චේතනා ලක්ෂණය නොදන්නාකම

ඒකයි බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළේ,

‘නායං භික්ඛවෙ කායො තුම්භාකං නාපි අඤ්ඤද්දසං
පුරාණමිදං භික්ඛවෙ කම්මං අභිසංවේතිතං ’

‘මහණෙනි මේ කය නුඹලාගේ නෙවෙයි. තව කෙනෙකුගෙන් නෙවෙයි. පුරාණ කම්මයෙන් හටගන්න. ‘අභිසංවේතිතං’ චේතනාවෙන්ම පිළියෙල වෙනව.’

ඒ ඒ ඉරියව්වට චේතනාවෙන් තමයි කය පිළියෙල කරන්නේ. අන්න ඒ කයේ ඒ ඒ ඉරියව්වට පිළියෙල කරන චේතනාවන්ගේ චේතනා ලක්ෂණය සහ ඒ චේතනා ඇතිවුණ චිත්ත ගතිය අපි නොදන්නනාක් නොදකිනනාක් ආපහු පුද්ගලභාවයේ සම්මෝහයට පත්වීම වළක්වන්න බැහැ.

ඒ භින්න භාමරූප ධර්මයන් පිරිසිඳ දකින ධර්මතාවයේ රූපය ගැන හොඳට බැලුව වගේ නාම ධර්ම ටිකත් අපි බලමු. හැබැයි වෙන ආකාරයකට මම පෙන්වන්නම් මෙතනදී දැන් අපි හොඳට දන්නව නාම ධර්ම කියන්නේ මොකක්ද?

වේදනා - කියන්නේ විඳින බව,

සංඥා - කියන්නේ හඳුනන බව,

වේතනා - කියන්නේ හිතන බව.

මේව සිතක ඇති චෛතසික නැත්නම් ගනි, ස්පර්ශයකින් හටගන්නේ කියල දන්නව. චිත්ත නැත්නම් විඤ්ඤාණය කියන්නේ සිත. දැන ගන්නකම. මේක නාමරූප ප්‍රත්‍යයෙන් හටගන්නේ කියල අපි දන්නව.

එහෙම දැනගන්න කියල අරමුණු පැවැත්මෙදි, ඉරියව් පැවැත්මෙදි අපිට ඇතිවෙන පුද්ගලභාවයෙ සම්මෝහය දුරුකරන්න ඒ විදිනේ ඉගෙනුමකින් පුළුවන්කමක් නැහැ. එහෙම නම් ඒ ඉරියව්ව පිළිබඳව ඒ ක්‍රියා ප්‍රතික්‍රියාව පිළිබඳව පවතින වෙලාවෙදි නාමරූප ධර්මයන්ගේ හැසිරීම ගැනයි අපි බලන්න ඕන. අන්න ඒ විඳිනට බැලුවොත් අන්න ඒ විඳිනට ඉගෙන ගන්නව නම් අපිට මේ පුද්ගලභාවය, සන්වභාවය ඇතිවෙන්න පුළුවන් කමත් ඒ තුළින් ඇතිවෙන්න පුළුවන් දිවිසිය දුරු කරන්න පුළුවන්. මොකද ඒ නාමරූප ධර්මයන් පිරිසිඳ දැකින නිසා.

හරි අපි එතකොට දැන් පොඩ්ඩක් බලමු. මෙතනදී රූපය ගැන අනාත්මයට බැලුව අපි මළ මිනිසකට උපමා වශයෙන් තබාගන්න.

‘කුම්භුපමං කායමිමං විඳිත්වා’

මේ කය බිඳෙන මැටි කළයකට උපමා තබාගන්න.

‘කුමභූපමං කායමීමං විදිත්වා’ මේ කය කළයකට උපමා තබාගන්න කියන්නේ මේ කුඹලන් විසින් හදන මැටි කළයක් නිතරම බිඳීම කෙළවර කොට පවතිනව වගේ මේ කය බිඳිල යන ස්වභාවයෙන් යුක්තයි කියන එකෙන් කියනව මළ මිනියකට උපමා තබාගන්න. කය බිඳෙන මැටි කළයකට උපමා තබාගන්න කියන වචනයෙන් කියනව හිතන්න, කියන්න, කරන්න බැරි අවේනනික වස්තුවක් වූ මළ මිනියකට බඳුව උපමා තබාගන්න කියන ටිකයි තර්කයන් වහන්සේ පෙන්වන්නේ.

ඔන්න කය බැඳෙන මැටි කළයකටම බඳුව උපමා තබාගන්න කියන්නේ අවේනනික වස්තුවකට මළ මිනියකට බඳුව උපමා තබාගන්න. ඊට පස්සේ මේ කය ඇසුරු කරගෙන පෙර අවිද්‍යා-කර්මයට හටගන්න චිත්ත-වෛතසික ටික මොකද කරන්නේ කියල බලමු අපි දැන්. අපි දන්නව මැටිවිච මිනියකට රූප පෙනෙන්නේ නැහැ. ශබ්ද ඇහෙන්නේ නැහැ. ගඳ-සුවඳ ලැබෙන්නේ නැහැ. රස විඳින්න ස්පර්ශයන් නැහැ. හිතන්න බැහැ. කියන්න බැහැ. කරන්න බැහැ. එහෙනම් දැන් අපිට යමක් පෙනෙනව කියන කොට අරමුණක් පෙනෙනකම හෝ අරමුණක් බලනකම කයට ආදේශ කරන එකයි පුද්ගලභාවය ඇතිවෙන්න තියෙන හේතුව.

අර රූපේ පෙනෙන්නේ මට, අර රූපේ පෙනෙන්නේ අර කෙනාට, අර රූපේ බලන්නේ අර කෙනා කියල අපි බලන සිද්ධිය රූපෙට ගැට ගහලයි කෙනෙක්ව නිර්මාණය කරගන්නේ. දැන් අපි දැක්ක කය බිඳෙන මැටි කළයක් බඳුයි. රූපය මළ මිනියක් බඳුයි රූප පෙනෙන්නේ හරි. දැන් අපි දැක්ක එබඳු කය ඇසුරු කරගෙන පවතින හිතට නේද රූප පෙනෙන්නේ. ඔන්න දැන් පෙනෙනව කියන දර්ශනය

කයට නබන්තෙ නැතුව කය කන-බොන ආහාරයෙන් හැදුණු සතර මහා ධාතුයි. කුණාප කොටස් ටිකක්. බිඳෙන මැටි කළයක් බඳුයි.

එබඳු කය ඇසුරු කරගෙන පෙර අවිද්‍යා-කර්මයට පැමිණි චින්ත-වෛතසික ටික පවතිනව. ඒ වකු ප්‍රසාදයට ඉඳිරියෙන් තියෙන රූප ටික ගැටුණහම ඇහැර උදව්වෙන්, ඉඳිරියෙන් තියෙන රූපය දැනගන්නකම තියෙන්නෙ වකු විඤ්ඤාණ සිතෙන් නේද කියල රූප දැනගන්න කෘත්‍යය අපි ව්‍යවහාර කරනව දකිනව කියල. රූපයක් දකිනකම වෙන්තෙ වකු විඤ්ඤාණ හිතට නේද? ශබ්දයක් ඇහෙනව කියන එක කණ ඇසුරු කරගෙන පවතින සිතට නේද දැනෙන්නෙ? සිතීන් නේද වෙන්තෙ? ගඳ සුවඳ දැනෙනව කියන එක මළ මිනියක් බඳු නාසයට තේරෙන්නෙ නැහැ. නාසයේ උදව්වෙන් සිතෙන් නේද ගඳ-සුවඳ දැනගන්නෙ? දිව උදව්වෙන් සිතෙන් නේද රසයක් දැනගන්නෙ? කියල රූප බලන, ශබ්ද අහන, ගඳ සුවඳ විඳින, රස දැනෙන මේ දේවල් වකු විඤ්ඤාණ, සෝභ විඤ්ඤාණ, ඝාණ විඤ්ඤාණ, ජීවිහා විඤ්ඤාණ, කාය විඤ්ඤාණ කියන ඒ ඒ අරමුණ දැනගන්න ඒ ඒ සිතෙන් පස්සෙ නිරුද්ධ වෙත සිද්ධියක්.

මේව ඒ ඒ සිතෙන් දැනගන්නවා කියල රූප දැනගන්නකම රූප දකිනකම සිතෙන්, ශබ්ද අහනකම සිතෙන් වෙන්තෙ කියල හොඳට පෙන්නන්න. රූපය දකින්නෙ ඇහැර සහිත කෙනයි, රූපය අහන්නෙ මේ කන සහිත කෙනයි, ගඳ-සුවඳ බලන්නෙ, ගඳ-සුවඳ ආඝ්‍රාණය කරන්නෙ නාසය සහිත කෙනයි කියල ඒකට දැනුම ඇති කරගන්නෙ ඇහැර - කණ - දිව - නාසය - ශරීරය කියන කයට ඩාර නොදී ඒ උදව්වෙන් හිතට බව පෙන්නන්න.

ඊට පස්සෙ හොඳට දන්නව කය මළ මිනියක් බඳු යි. එයා දන්නව කුසල සහගත සිතක් යම් වෙලාවක ඇති වුණාහම කුසල සහගත සිත නිසා, කුසල සහගත සිතේ ඇතිවෙන චේතනාව නිසා යහපත් දේ කියවනව. යහපත් දේ කරනව. එතකොට අපි දන්නව කෙනෙක් මයික් එකක් අරගෙන කතාකරනව. මයික් එකක් අරගෙන කතාකරන කොට ඒ හඬ වයරයක් දිගේ ගිහිල්ල ස්පීකරයකින් පිටවෙනව. අපි අහවල් කෙනා, කතාකරන කෙනා කියල ස්පීකරයට ගැහුවොත් හරි යනවද? නැහැ. ඒ ස්පීකරය කියන්නෙ වෙන තැනක කෙනෙක් කරන කතාව පිටකරන තැනක්.

නමුත් එහෙම කතාව කරපු කෙනා කියල දුඬුවම් කරනව නම් අර මයික් එකෙන් ඒ කතාව කරන කෙනාට වෙන්න ඕන. ඒ වගේ සිත නිසා, කුසල සහගත සිතේ චේතනාව නිසා, යහපත් වචනයක් පිට වුණොත් ඒ වචනය පිටකරන කට කියන්නෙ ස්පීකරයක් වගේ. හැබැයි එහෙම නම් කට සහිත ස්පීකරයකට කියපු කෙනා කියල බැනල හෝ ගහල හරි යන්නෙ නැහැ. එහෙම නම් ඒ වචනයක් කියන්න උදව් වෙච්ච උපකාර වෙච්ච ඒ සිත සහිත චේතනාවටයි එහෙම නම් ගහන්න වෙන්නෙ.

නමුත් ඊගාව සිතක් උපදින කොට ඒ කුසල සහගත සිතත් ඒ සිතේ පවතින චේතනාවත් නැති වෙනව. එතකොට හොඳට දන්නව හිනිමි, කීම්, කිරීම කරන්නෙ කොහොමද කියල. කුසල සහගත සිතක් ඇති වුණාහම ඒ සිතේ ඇති චේතනාව නිසා නැවත නැවත කුසල සහගත බවක් සිතනව. ඒ හිතෙන් ඔසවන ලද සිතෙන් මෙහෙයවන ආකාරයට වචනය පිටවෙනව. ඒ සිත නිසා යහපත් දේ කිරීමට කයේ සෙලවීමට යනව. එතකොට කයේ මළ මිනියක් බඳු කය සෙලවෙන්නෙ

හෝ ස්පීකරයක් බඳු කට කියවන්නේ හෝ වචන පිට වෙන්නේ හෝ කුසල සහගත වේතනාවෙන්. අකුසල සහගත සිතක් ඇති වුණහම අකුසල සහගත සිතේ ඇති වේතනාව මත නරක යමක් කියවෙනව. නරක දෙයක් කෙරෙනවා.

බලන්න එකම ස්පීකරෙන් හොඳ වචනත් කියනව. නරක වචනත් කියනව. එකම කයින් හොඳ දේත් කරනව. නරක දේත් කරනව. ඒ හොඳ දේ කරන්නේ කුසල සහගත සිතක් ඇතිවෙල ඒ වේතනාවෙන්. නරක දේ කරන්නේ අකුසල සහගත සිතක් ඇතිවෙල ඒ වේතනාවෙන්. කුසල සිතත් කුසල වේතනාවත් නැහැ අකුසල සිතත් අකුසල වේතනාවත් ඇති වෙන කොට. අකුසල සිතත් අකුසල වේතනාවත් නැහැ කුසල සිතත් කුසල වේතනාවත් ඇති වෙනකොට. එහෙනම් හොඳ-නරක දෙක කයෙන් වචනයෙන් කියන දෙකෙන් වචන කතා කරනව. හොඳ-නරක හෝ කය ක්‍රියා කරන හොඳ-නරක දෙක තීරණය වුණෝ සිත මතයි.

එතකොට එයා දන්නව මේ පුද්ගලභාවය දුරුවෙන්න ඉබේම කරන්න පුළුවන් එකම දෙයයි තියෙන්නේ කෙලින්ම. කය බිඳෙන මැටි කළයකට බඳුව උපමා තබාගන්න. කයට යන්න එන්න බැහැ. සිතීම, කීම, කිරීම කරන්න බැහැ. ඉරියව් පවත්වන්න බැහැ. ඒ කය කුණාප කොටස් නිස් දෙකක්. සතර මහා ධාතුයි. කන-බොන ආහාරයෙන් හැදිල තියෙන්නේ. අවේනනික වස්තුවක් මළ මිනියක් බඳු. කය හොඳට බැලුව. රූපෙ හොඳට දැක්ක. ඒ හින්දත් ඔන්න සත්වයෙක් පුද්ගලයෙක් මැටිල උපදින්න පුළුවන් සත්වයෙක් හෝ උපදින්නේ නැතිවෙන සත්වයෙක් කයෙන් දකින්න නැහැ.

ඊට පස්සේ කය ඇසුරු කරගෙන පවතින වින්ත-වෛතසික ටිකත් දන්නව අරමුණු හිතන්න, අරමුණු දැනගන්න පුළුවන් හැකියාවක් තියෙනව කය ඇසුරු කරගෙන. හැබැයි පෙර අවිද්‍යා-කර්ම නැමැති හේතුවෙන් හටගෙන තියෙන්නේ. පෙර අවිද්‍යා-කර්ම නැමැති හේතුවෙන් හටගන්න අරමුණු හිතන්න, අරමුණු දැනගන්න පුළුවන්කම තියෙන නිසා මේ කයේ ඇහැ, කණ, දිව, නාසය, ශරීරය කියන ආයතන ටික හරහා රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, පොට්ඨබ්බ කියන දැනගැනීම් ටික වෙනව. එතකොට ඒ දැනගන්න එකට කය මිම්මකට තියන්නේ නැහැ.

රූප පෙනෙන කෙනා, ශබ්ද අහන කෙනා කියල කයේ මිම්මකට තියන්නේ නැතුව, රූප දැනගන්නේ වකු විඤ්ඤාණ සිතෙන්, ශබ්ද දැනගන්නේ සෝභ විඤ්ඤාණ සිතෙන්, උපකාරක ධර්මයක් ඇහැ කණ, කියන තැනකින් හොඳට එයා දන්නව. ඒ වගේම කුසල සහගත සිතක් ඉපදුණහම හොඳ දෙයක් හිතීන් හිතනව. හොඳ දෙයක්ම කියවෙනව. ස්පීකරෙන්න පිටවෙනව වගේ හොඳ දෙයක්ම කරනව හරියට බැකෝ යන්ත්‍රයකින් යමක් කරනව වගේ. බැකෝ යන්ත්‍රයකින් මොකක් හරි වලක් කපන්න හරි මොනව හරි දෙයක් කරන්න හරි කියල යන්ත්‍රයට ගහල වැඩක් නැහැනේ. යන්ත්‍රය ක්‍රියා කරවන කෙනාටනේ ඕන නම් ගහන්න ඕන. ගහන්න වෙන්නේ. යන්ත්‍රය ක්‍රියා කරවනව වගේ අතපය හකුළුවන දිග හරින ක්‍රියා කරන චේතනාව නමයි එහෙනම් පුද්ගලය. ඒ චේතනාවට හේතුයි කුසල හෝ අකුසල හිත.

එතකොට එයා හොඳට දන්නව අවස්ථාවට උපන්න කුසල සිත හෝ අකුසල සිත නිසා කුසල සහගත හෝ අකුසල සහගත වචන

කතා කිරීම් වෙනව. ස්පීකරයක් බඳුයි. කායිකව ක්‍රියා කිරීමක් අනපය සෙලවීමක් ඉදිරියට යාමට ආපසු ඒමට කටයුත්තක් වෙනව හරියට බැකෝ යන්ත්‍රයක් බඳුයි. යන්ත්‍රයක් බඳුයි එනකොට එහෙනම් මේ කුසල සිත සිතෙන් පස්සෙ නිරුද්ධ වෙනකොට ඒ කියපු දේන් නිරුද්ධයි. කරපු දේන් නිරුද්ධයි.

අකුසල සිත අකුසල චේතනාවක් ඇතිවෙලා ඒ චේතනාව නිසා හිතුවොත්, කිව්වොත්, කළොත් ඒ සිත නිරුද්ධ වෙනකොට නිරුද්ධ වෙනව. එනකොට විත්ත-වෛතසික ධර්ම ඒ ඒ හේතු නිසා හටගෙන නිරුද්ධ වෙන නිසා විත්ත-වෛතසික ධර්මතා ටික ප්‍රතිඵලය ඒකෙ හිතීන් හිතනකම හෝ වචන කතා කරනකම හෝ ක්‍රියා කරනකම එනහින් ඒකෙ ඔබ්බට යන්නේ නැහැ නිරුද්ධ වෙනබව දැකින නිසා. විත්ත-වෛතසික ටිකෙන් දැකින්න මරණෙන් පස්සෙ යන හෝ මරණෙන් පස්සෙ නොයන සන්වයෙක්.

අරමුණු දැකින්න පුළුවන්, අරමුණු අහන, පෙනෙන ඒ වගේම හිතන, කියන, කරන මේ පැවැත්ම නිසා නම් පුද්ගලයෙක් හැටියට රැවටුණො. එයා හොඳට දන්නව රූපයන්, රූපපෙ හේතු ටිකත්, නාමයන්, නාමෙ හේතු ටිකත්. නාම ධර්ම ටික මේ රූපයෙ පිහිටල. මේ රූපය නාමධර්ම ටික ඇසුරු කරගෙන මේ අරමුණු දැනගන්නව. අරමුණු හිතනව. හිතන දේට අනුව කටයුතු හිතීම්, කීම්, කිරීම් කරනවා කියල. මෙන්න මේ වගේ විත්ත-වෛතසික ටික නිසා රූපයෙ පැවැත්මත්, රූපය නිසා විත්ත-වෛතසික ටිකේ පැවැත්මත් දැකින කොට මේ අරමුණු දැකින, අහනකම නිසා පුද්ගලභාවයක් නියෙනව නම් ඒක ද දුරුවෙනව.

ඒ වගේම හිනිමි, කිමි, කිරිමි, ඉරියව් පැවැත්වීම් දකින නිසා පුද්ගලභාවයක් එනව නම් ඒකද දුරුවෙලා නාම ධර්ම ටිකක් රූපෙට උපකාරව රූප ධර්මනා ටික නාම ධර්ම වලට උපකාරව ඔවුනොවුන්ට පවතින ධර්මභාවයක් තියෙන්නෙ. එයද හේතු ප්‍රත්‍යයයි.

රූපය ආහාර ප්‍රත්‍යයයෙන් හටගන්න එකක්. නාම ධර්ම පෙර අවිද්‍යා, කර්ම, තණ්හා කියන හේතු ප්‍රත්‍යයයෙන් හට ගන්න එකක්. අවිද්‍යා, කර්ම, තණ්හා, ආහාර කියන හේතු ප්‍රත්‍යයයෙන් හටගන්න පැවැත්මක් මේ නාමරූප ධර්මය කියන්නෙ කියල දෙපැත්තකින් ආපු හේතු ටික ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වෙලා අරමුණු දැනගන්න, අරමුණු සිහිකරන සහ රූපයාගේ වලනය පැවැත්ම ඇති කරන ආකාරය පිළිබඳ දකින කොට නාමය පැත්තෙවත්, රූපය පැත්තෙවත්, නාමරූප දෙක පැත්තෙවත් පුද්ගලයෙක් හෝ සත්වයෙක් හෝ ආත්මයක් තියෙනවා කියන දැක්ම එයාට අත ඇරෙනව. හොඳට රූපය පිරිසිඳ දකිනව ඇති සැටිය. නාමය පිරිසිඳ දකිනව ඇති සැටිය. නාමරූප දෙකේ පැවැත්ම දකින කොට මරණින් පස්සෙ යන, ඉපදෙන සත්වයා කියල ඇඟිල්ල දික් කරන්න රූපෙටත් බැහැ. චිත්ත-වෛතසික ටිකටත් බැහැ.

මරණින් පස්සෙ සත්වයා උපදින්නෙ නැහැ කියල ඇඟිල්ල දික් කරන්නෙ, සත්වයා මරණින් පස්සෙ උපදින්නෙ නැහැ කියල ඇඟිල්ල දික් කරන්නෙ නැත්නම් පෙත්වන්නෙ මේ නාම ධර්ම ටිකද? දැනීම, දැනගැනීම කරන නාම ධර්ම ටිකද? නැත්නම් ඒකට උපකාර කරල තියෙන රූප ධර්ම ටිකද? කියල දන්න නිසා, මේ දෙකෙන් එකක්වත් පනවන්න බැහැ කියල දකින නිසා, එයාට සත්වයා මරණෙන් පස්සෙ උපදිනව හෝ නැහැ හෝ උපදින්නත් පුළුවන්, නැතිවෙන්නත් පුළුවන්,

උපදින්නේ නැහැ, නැතිවෙන්නේ නැහැ කියන ප්‍රභේදගතව උපදින සියළුම දෘෂ්ටි දුරුවෙලා යනව.

සියළුම දෘෂ්ටි නැති වෙලා දිවිඬි විසුද්ධියක් ඇතිවෙනව. දෙසැටක් මිට්‍යා දෘෂ්ටිම දුරුවෙලා යනව. මෙන්න මේ විදියට නාමරූප ධර්මයන් පිරිසිඳ දැකීමෙන් දිවිඬි විසුද්ධිය ඇතිවෙනව. එතකොට ඒ නාමරූප ධර්මයන් පිරිසිඳ දැක්ක යුත්තේ දිවිඬිය ඇතිවෙන්න පුළුවන් ඒ ඒ ඉරියව් පැවැත්වීම තුළම ඉරියව් පවත්වන ආකාරයට නාමරූප ධර්මයන් තියෙන ආකාරය දැකීමෙන් කියන කාරණාවන් මතක් කරනව.

මේ විදිහට හොඳට නුවණින් ඔබ මෙතෙහි කළොත් එවිට ඔබට මේක තව එක්තරා ක්‍රමයක් ජීවිතේ හම්බවෙන. පුද්ගලභාවය, සත්වභාවය හම්බවෙන්න හේතු වෙන ඇත්තම තැන්වල ඔබ රූපයෙ අනාත්ම ස්වභාවයටත් නාම ධර්ම ඒ විදිහටත් හොඳට බලන්න. ඔබට මේ ස්වභාවය හොඳට තේරුම් ගන්න පුළුවන්. මේ දෘෂ්ටිය දුරුකරල ඔබට දිවිඬි විසුද්ධිය සම්පාදනය කරගන්න පුළුවන්. ඒ සඳහා මේ දේශනාව හේතු උපනිශ්‍රය වේවා කියලත් ආශීංසනය කරනවා.

තෙරුවන් සරණයි..!
සාදු..! සාදු..! සාදු..!
ධර්ම දේශනය නිමා විය.

කඩිබා විතරණ විසුද්ධිය

2020 - 09 - 19 වන දින

බෞද්ධයා රූපවාහිනී නාලිකාව මගින් ප්‍රචාරණය කරන ලද
බුදුමග ධර්ම දේශනා මාලාවේ සප්ත විසුද්ධිය දක්වන
දේශනයන් හි සිව්වැනි දේශනාව යි.

නමෝතස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමෝතස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමෝතස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස

සදා පූජනීය, වන්දනීය මහා සංඝරත්නයෙන් අවසරයි, ශ්‍රද්ධා
බුද්ධි සම්පන්න කාරුණික පින්වතුනි,

මේ හැම දෙනාම දැන් මේ සුදානම් වෙන්හෙ ලොව්තුරා
බුදුරජාණන් වහන්සේ අපි කෙරෙහි අනුකම්පාවෙන් දේශනා කළ
සද්ධර්මයෙන් බිඳක් ශ්‍රවණය කරන්න. ඒ නිසා හැම දෙනාටම මුලින්ම
මතක් කරනව නොයෙක් නොයෙක් අරමුණුවල සිත දවන්නට නොදී
ඉතාමත්ම උවමනාවෙන්, ඉතාමත්ම ඕනෑකමින් මේ දේශනාව ශ්‍රවණය
කරන්න කියල.

පින්වතුනි, අපි මීට පෙර සඳහන් කළ දහම් පරියාය වුණේ
උපාදාන සහිත වූ ලෝකය ඇසුරු කරගෙන පවතින අපේ මේ මනස
ඒ උපාදාන සහිත බවින් මිඳෙන්හට නැත්නම් අනුපාදා පරිනිථිවාණය
සඳහා පවතින ප්‍රතිපදාව වඩන ආකාරය පිලිබඳව සප්ත විසුද්ධිය
අනුක්‍රමයෙන්.

එයින් අපි මුල් කාලෙදී සීල විසුද්ධිය, චිත්ත විසුද්ධිය, දිට්ඨි
විසුද්ධිය ආදී විසුද්ධි ධර්මයන් වඩන ආකාරය, වැඩෙන ආකාරය
මතක් කලා. අද දවසෙදී තියෙන්නෙ හතරවෙනි විසුද්ධි ධර්මය වූ
කඩ්ඛා විතරණ විසුද්ධිය ගැන පැහැදිලි කරගන්න.

විශේෂයෙන්ම අපි මතක් කළ යුතුයි බුදුරජාණන් වහන්සේ
ලෝකයාට අවවාද අනුශාසනා කරනකොට,

**‘සබ්බ පාපස්ස අකරණං - කුසලස්ස උපසම්පදා - සචිත්ත
පරියෝදපනං’**

‘සියලු පව් කරන්න එපා. කුසල් කරන්න. හිත පිරිසිදු
කරගන්න.’

කියල නමයි ලෝකයාට අවවාද අනුශාසනා කරන්නෙ. ඒ හිත පිරිසිදු
කරගන්න නව එක ආකාරයක පරියායක් නමයි මේ සප්ත විසුද්ධිය
කියල කියන්නෙ.

අපේ සිතේ ඇති එක් අඳුරු පැති කඩක්, අඳුරු බවක්, කිලටු
බවක් තියෙනව නම් ඒ අඳුරු බව, කිලටු බව ඒ ඒ නුවණවල් තුළින්
දුරුකරල පිරිසිදු කරගන්න ආකාරය නමයි මේ සප්ත විසුද්ධීන්ගෙන්
පෙන්වන්නෙ. එතකොට අපි අවසාන වශයෙන් මතක් කළා ගිය
සතියෙදි නාමරූප ධර්මයන් පිරිසිදු දැකල දිට්ඨි විසුද්ධිය ඇති
කරගන්න ආකාරය පිළිබඳව.

එතකොට අද හතරවෙනි ධර්මතාවය හැටියට අපිට හම්බ
වෙන්නෙ මොකක්ද? කඛ්ඛා විතරණ විසුද්ධිය. එතකොට කඛ්ඛා කියල
කියන්නෙ මොකක්ද? අපිට තියෙනවා විශේෂයෙන්ම,

**‘පුබ්බන්තේ කඛ්ඛති - අපරන්තේ කඛ්ඛති - පුබ්බන්ත අපරන්තේ
කඛ්ඛති පටිච්ච සමුප්පාදා ධම්මේසු කඛ්ඛති’**

කියල විශේෂයෙන් සැක සංකා අපිට පවතිනව. ඒ නමයි කොහොමද? අපි පෙර හිටියද? හිටිය නම් කොහෙ ඉන්න ඇද්ද? කොහොම ඉන්න ඇද්ද? මොන විදිහට මොන කෙනෙක් වෙලා ඉන්න ඇද්ද?

අපේ අපරාන්තය අරඹයාත් කඩිබිති තියෙනව. අපි අනාගතේ උපදිසිද? උපදිනව නම් කොහෙ උපදිසිද? කොහොම උපදිසිද? මොකෙක් වෙලා මොකෙක් වෙයිද? කියල මේ විදිහට අපිට පූර්වන්තය අරඹයා අපරන්තය අරඹයා කඩිබා තියෙනව. මේ කඩිබාවන් දුරුවෙන්නෙ පින්වතුනි, ඒ පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය අවබෝධ වීමෙන්. ධර්මය හරහායි.

ඒකෙදි අපි කලින් මතක් කළා වර්තමාන ස්කන්ධයන්ගේ ස්වභාවය නාමරූප ධර්මයක් තියෙන්නෙ කියල. ඊට පස්සෙ මේ නාමරූප ධර්මය බුන්මයෙක් මැව්වද? දෙවියෙක් මැව්වද? කෙනෙක් මැව්වද? නැත්නම් ඉබේමද හටගන්නෙ? කියල නිශ්චිතයක් අපිට තවම නැහැ. එතකොට වර්තමානයේ නාමරූප ධර්මයන්ට ප්‍රත්‍යය සෙවිම් වශයෙන් තමයි මෙන්න මේ පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය අනුව නුවණින් මෙහෙහි කරන්නෙ.

අන්න ඒ පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය අනුව නුවණින් මෙහෙහි කරන කොට තමයි අපිට අපි පෙර හිටියද? නැද්ද? අපි අනාගතයෙදි උපදිසිද? නැද්ද? කියල කෙසේද? කෙසේද? යන විමති කඩිබා සම්පූර්ණව ප්‍රහාණය වෙලා, දුරුවෙලා යන්නෙ. එතකොට දැන් අපි මුල් ධර්මතාවයෙන් බැලුව. එතන නාමරූප ධර්මයක් තියෙන්නෙ කියල. එතකොට මේ නාමරූප ධර්මයන්ට ප්‍රත්‍යය හැටියට

බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වා වදාළා. පෙර අවිද්‍යාව නැමැති ධර්මතාවය නිසා සංස්කාර සකස් වුණා. කර්ම රැස් වුණා. පුඤ්ඤාති සංස්කාර, අපුඤ්ඤාති සංස්කාර, ආනෙඤ්ඤාති සංස්කාර කියල.

එයින්ද කාම හවයේ උත්පත්තිය වශයෙන් පැමිණෙන්නට පුඤ්ඤාති සංස්කාරයන් අභිසංස්කරණය වෙලා තිබුණා. ඒ පෙර අවිද්‍යා කර්මයට හටගත්ත විපාකයක් හැටියට තමයි මෙන්න මේ නාමරූප කියන ධර්මනා දෙක ලැබුණේ. පෙර අවිද්‍යාවෙන් අපි කර්ම රැස් කළාට පස්සේ මරණාසන්න මොහොතෙදි ඒ කළ කර්ම නිමිත්තක් අරමුණු වෙන කොට ඒ කර්ම නිමිත්තට අනුවම ප්‍රතිසන්ධියට පැමිණෙන තැන ගතියත්, ගති නිමිත්තත් පහළ වෙල ඊට අනතුරුවම චුතිය ඇතිවෙන ආකාරය තමයි ධර්මයෙ පෙන්වන්නේ.

එතකොට ඒ කර්ම නිමිත්ත නිසාම ප්‍රතිසන්ධි විත්තය පහළ වුණාම ඒ ප්‍රතිසන්ධි සිත පින්වතුනි, සිතේ තියෙන නාම ධර්ම ටිකත්, නාම ධර්ම ටිකට අනුව රූපයත් හදුන්න වැයවෙනව. ඒ කියන්නේ ප්‍රතිසන්ධි සිත ප්‍රතිසන්ධි විපාක නාමරූප දෙක හදුන්න වැය වෙනව. ඒ විපාක නාමරූප දෙක නිසා තමයි මේ ඇහැ, කණ, දිව, නාසය, ශරීරය, මහස කියන ආයතන ටික හැදෙන්නේ. ඒ ආයතන ටික නිසයි ඛාහිර රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස ආදී අරමුණු ස්පර්ශ වෙන්නේ.

ඒ ස්පර්ශය නිසයි මේ වේදනා, සංඥාවන් පහළ වෙන්නේ කියල විඤ්ඤාණා, නාමරූප, සලායතන, එස්ස, වේදනා කියන මේ ධර්මනා ටික පෙර කර්මයට විපාකයක් හැටියට කියන කාරණාව එයාට පෙනෙනව. එතකොට ඔන්න මේ වර්තමාන නාමරූප ධර්මයක් තියේ නම් කවුරුවත් බ්‍රහ්මයෙක් ආදී කෙනෙක් මවල තියෙනවත්

නෙවෙයි. අහේතුක අප්‍රත්‍යයක ඉබේම හටගන්න අධිවිච සමුප්පන්න ස්වභාවයකුත් නෙමෙයි. හේතු ප්‍රත්‍යයයි. කර්මය නැමැති හේතුවකට එලයක් නමයි මේ විපාක නාමරූප දෙක කියල ඔන්න නුවණක් ආව.

ඊට පස්සෙ වර්තමානයේදී මේ විපාක නාමරූප දෙක අරඹයා, එතකොට විපාක නාමරූප දෙක කියන කොට දැන් අපි ගිය සැරෙත් බැලුව. සත්ව පුද්ගල ආත්ම භාවයෙන් ගන්න පුළුවන් ධර්මතාවයක් නැති, කන-බොන ආභාරයෙන් හැදුණු රූපෙකුත් පෙර අවිද්‍යා-කර්මයට හටගන්න විත්ත-වෛතසික ටිකත් කියල ප්‍රත්‍යය දෙකකින්, දෙයාකාරයකින් හටගන්න ධර්මතා දෙකක් නමයි මේ නාමරූප දෙක. එයින් රූපය විත්ත-වෛතසික ධර්මයන්ට උපකාරයි. විත්ත - වෛතසික ධර්මයෝ රූපෙ පැවැත්මට උපකාරයි. ඔවුනොවුන්ට උපකාර කරමින් මේ නාමරූප ධර්මයෝ පවතිනව.

එතකොට මේ නාමරූප දෙක සත්ව, පුද්ගල, ආත්ම භාවයෙන් තොරයි. එතනදී මේ විපාක නාමරූප දෙක අරඹයා වර්තමාන තණ්හා, උපාදාන කියන කෙලෙස් ටික යෙදුනට පස්සෙ සත්ව, පුද්ගල, ආත්ම භාවය කියන ධර්මතාවයක් හටගන්නව. මේ නාමරූප දෙක විපාක නාමරූප දෙකට පුද්ගලයෙක්, සත්වයෙක් කියන හැඟීම ඇතිවෙනව. අපි ඒක වෙන ආකාරය පොඩ්ඩක් බලමු. ඇහැට රූපයක් පෙනෙනවා කියන ධර්මතාවය දක්වාම පුරාණ කර්මයට විපාක. එතකොට ඇහැට රූපයක් පෙනෙන කොට පෙනෙන රූපයට අපි තණ්හාවෙන් මම කියල, ඒ වගේම දිට්ඨියෙන් මගෙ ආත්මය කියල හිතනව.

අපි කියමු අත දිහා බලල මේ මගේ අත කියල හිතනව. ඊට පස්සෙ කකුල දිහා බලල මගෙ කකුල කියල හිතනව. කණ්ණාඩියට

ගිහිල්ල මුණ දිහා බලල මගෙ මුණ කියල හිතනව. මේ මගේ ඇඟ කියල හිතනව. එතකොට දකින දකින අරමුණුවලට මගෙ අත, මගෙ කකුල, මගෙ ඔළුව, මගෙ මුණ, මගෙ ඇඟ කියල අපි හිතුවහම ඊළඟට මේ හිතන හිතන දේ එකට එකතුවෙන තැන තමයි, රැස් කරගන්න තැන තමයි හවය කියල කියන්නෙ.

ඒ වගේම කණට ඇඟෙන ශබ්ද, නාසයට දැනෙන ගන්ධයන්ට අපි පුද්ගලභාවය ඇතිවෙන විදිහට, තණ්හාව ඇතිවෙන විදිහට හිතුවහම ඒ පුද්ගලභාවය ඇතිවෙන විදිහට හිතපු, තණ්හාව ඇතිවෙන විදිහට හිතපු ආකාරයට දැනගන්නව. එතකොට හවය කියල කියන්නෙ අපි ඇඟෙන් යම්තාක් අරමුණු මම, මගෙ කියල හිතල දැනගන්න නම්, කණෙන් අහල හිතල දැනගන්න නම් ඒ දැනගන්න හැම දෙයක්ම ඇති බවට පෙන්වනකම තමයි හවය කියන්නෙ.

ආධ්‍යාත්මික කොටස් ටිකත් බාහිර රූප, ශබ්ද ආදී ගිම්හිත් ඔක්කෝම ඇතිබවට පෙන්නකම තමයි විඤ්ඤාණා ධීනිය. මේ අරමුණු විඤ්ඤාණායේ පවතින තැන තමයි හවය කියල කියන්නෙ. 'හව පච්චයා ජාති.' හවය දකින දකින දේ එකතු වුණා කියන්නෙ, අහන අහන දේ එකතු වුණා කියල කියන්නෙ ඉබේම පුද්ගලයෙක් නිර්මාණය වෙලා. ඔන්න දැන් ඒ පුද්ගලයෙක්, සන්වයෙක් ඉන්නව වගේ තැනකින් තමයි අපිට මේ ඇඟෙන් මගෙ අත කියල වෙනම දැක්කෙ. මගෙ ඔළුව කියල වෙනම දැක්කෙ. කණ්ණාඩිය ළඟට ගිහිල්ල මගෙ මුණ කියල වෙනම දැක්කෙ. මගෙ ඇඟ කියල වෙනම දැක්කෙ. මගෙ කකුල කියල වෙනම හිතුවෙ. නමුත් මේ ඔක්කොම

එකතු කරල මේ ඔක්කොම මම කියල සම්පූර්ණ ශරීරයක්ම අපිට හිතට මැව්ල තියෙයි.

එතකොට මේ විදිහට දකින අහන හැම දෙයක්ම ඇති බවට එකට එකතු කරල පෙන්නන අවස්ථාව තමයි, සිහි කරගන්න පුළුවන් අවස්ථාව, ලැබෙන අවස්ථාව තමයි හවය කියන්නෙ. එතකොට ‘හව පච්චයා ජාති’ හවය කියන කොට ඉබේම තමන්වත් නිර්මාණය වෙලා. තව පුද්ගලයො, දේවල්, වස්තු ඇතිබව ඉබේම නිර්මාණය වෙලා. ඒ ඇති බවට හම්බවෙන නමා නිසා, අනිත් අය නිසා නොයෙක් විදිහෙ දුක් පීඩා විදිමින් අපි ඉන්නව. එතකොට මේ පුද්ගලභාවය මේ ජරා, මරණ දුක් විදින්න පුළුවන් ආත්ම භාවය, දුක ඇතිවුණේ තමන්ගෙ ඇතිවෙච්චකම නිසා. තව සත්වයන්ගෙ, පුද්ගලයන්ගෙ ඇතිවෙච්චකම නිසයි.

එතකොට මේ තමන්ගෙ ඇතිවෙච්චකම තණ්හා, උපාදාන කියන කෙලෙස් ටිකයි. කෙලෙස් ටික යෙදුනෙ විපාක ස්කන්ධ ටිකේ. විපාක ස්කන්ධ ටික පෙර අවිද්‍යා-කර්මයෙන්. පෙර අවිද්‍යා-කර්මයට විපාක ස්කන්ධ ටිකක් ඇති වුණහම විපාක ස්කන්ධ ටිකට තණ්හාව ඇසුරුවෙන, දිට්ඨිය ඇසුරුවෙන ආකාරයට හිත මෙහෙයුවහම හවය කියල කියන්නෙ ඒ විපාක ස්කන්ධ ටික මම කියල, මගෙ කියල ඇති බවට පුද්ගලභාවයකින් හම්බවෙන අවස්ථාව.

එතකොට දකින අහන දේවල් එකට එකතු කරල හම්බවෙන අවස්ථාව තමයි හවය කියන්නෙ. ‘හව පච්චයා ජාති’ කියන්නෙ හවය සම්පූර්ණ වෙනකොට කෙලින්ම තමන්ව නිර්මාණය වෙල. පුද්ගලයෙක් නිර්මාණය වෙලා. මේ ඉන්න පුද්ගලයට තමයි දැන් ලෙඩ වීමේ දුක,

මහළු වීමේ දැක, මරණ දැක, අප්‍රියයන් හා එක්වීමේ දැක ඒ වගේම තව තමන් විතරක් නෙවෙයි තමන්ගේ දෙමව්පියයෝ, සහෝදරයෝ, ඥාති නිතොනිත් කියල ඒ ඒ සත්ව නිකායම හටගැනීම වෙන්හෙන් මේ හවය නිසයි. ඔන්න දැන් මේ දැක හටගත්තේ කෙලෙස් ටික නිසා නේද? කෙලෙස් ටික ඇතිවුණේ විපාක ස්කන්ධ ටිකට නේද?

මේ කෙලෙස් ටික නැති කළොත් මේ පුද්ගලභාවය, පුද්ගලභාවයේ එන දැකත් නැති කරන්න පුළුවන් නේද? ඒ සඳහා මේ විපාක ස්කන්ධ ටික පිරිසිඳ දැකල මේ කෙලෙස් ටික නැති කරල පුද්ගලභාවයේ එන දැක නැති කළ යුතුයි. ඒ සඳහා සීලයක පිහිටල හිත සමාධි කරල මේ විපාක ස්කන්ධ ටික නුවණින් බැලිය යුතුයි කියල මේ වගේ දැකත්, දැකට හේතුව මේ කෙලෙස් ටිකත්, කෙලෙස් ටික නැති වුණොත් දැක නැතිවෙනව.

ඒ නිසා කෙලෙස් ටික යෙදිවිච විපාක ස්කන්ධ ටික පිරිසිඳ දැන යුතුයි කියල අපි අද උත්තරයක් ගත්තේ නැත්නම්, අද අවිද්‍යාව දුරු නොකළොත් අද දැක දන්නේ නැතුව මේ දැක් විඳින පුද්ගලය ඇතිවුණේ මේ තණ්හාව නිසයි. තණ්හාව ඇතිවුණේ විපාක ස්කන්ධ ටික නිසයි. විපාක ස්කන්ධ ටික එක්ක නියෙන තණ්හාව නැති කළොත් මේ පුද්ගලභාවය, පුද්ගලභාවයේ නියෙන දැකත් නැතිවෙනව නේද? ඒ සඳහා මේ කටයුතුයි කියන එක දන්නේ නැති වුණහම අවිද්‍යාව කියල කියන්නේ කෙළින්ම පුද්ගලභාවය ඇත්ත වෙනව. පුද්ගලය තමයි ජීවත් වෙන්නේ. දැන් මෙන්න මේ පුද්ගලය අද දවසෙදි මොකද කරන්නේ? පුඤ්ඤාති සංස්කාර, අපුඤ්ඤාති සංස්කාර, ආනෙඤ්ඤාති සංස්කාර අද ආපහු රැස්කර ගන්නව කුමක් නිසාද අවිද්‍යා ප්‍රත්‍යයයෙන්.

අවිද්‍යාව දුරු වුණොත් මේ දුක, දුකට හේතුව තණ්හාව, තණ්හාව නැති කළොත් දුක නැතිවෙනව, ඒ නිසා විපාක ස්කන්ධ ටික පිරිසිඳු දහ යුතුයි කියන උත්තරය ඇවිල්ල පුද්ගලභාවය නැතිවෙන විදියට, දුක නැතිවෙන විදියට බුහිමවරියාවේ හැසිරෙනව. එයාට කර්ම සකස් කරන්න, දුක් විදින්න පුද්ගලයෙක් ඉතුරු වෙන්න නැහැ වගේම මතු කර්ම සකස්වීම පිළිබඳව කරුණු රැස් කිරීමට පුද්ගලභාවයත් මුල් වෙන්න නැහැ.

නමුත් අවිද්‍යාව තියෙනව කියල කියන්නෙ මේ පුද්ගලභාවය ඇතිවෙව්ව නිසා නේද සියළුම ජරා-මරණ දුක් විදින්න වුණෝ? මේ පුද්ගලභාවය ඇතිවුණෝ තණ්හා-උපාදාන කියන කෙලෙස් ටික නිසා නේද? මේ කෙලෙස් ටික නැති වුණොත්, නැති කළොත් මේ පුද්ගලභාවයත් ඒ නිසා එන දුකත් නැතිවෙනව නේද? කියන එක දන්නෙ නැහැ කියන්නෙ පුද්ගලය ජීවත් වෙනව. පුද්ගලය නමන්ව හොඳට යහපත්ව පවත්වගන්න උත්සාහවත් වෙනව. මේ පුද්ගලභාවයයි දුකට මුල කියල දන්නෙ නැතුව පුද්ගලයා රැකෙන්න පුද්ගලයා ආරක්ෂා කරගන්න උත්සාහවත් වෙනව. ඒ රැකෙන්න ආරක්ෂා කරගන්න ගියහම ඒ වගේම පුද්ගලය සැපවත් වෙන්න ගියහම පුද්ගලයට එන දුක අයිත් කරගන්න ගියහම පුද්ගලභාවයේ පැවැත්මම දුකයි කියල දන්නෙ නැතිකම නිසා පුද්ගලය එන දුකෙන් අයිත් කරගන්න කටයුතු කරන කොට අදත් පුඤ්ඤාභි සංස්කාර, අපුඤ්ඤාභි සංස්කාරම රැස්වෙනව. ආනෙඤ්ඤාභි සංස්කාරත්.

මේ වගේ කර්ම රැස් වුණහම මතුවටත් විපාක ස්කන්ධ ටිකක් ලැබෙනව. එතකොට මේ පුද්ගලය මතුවටත් කොහොටවත් යන්නෙ නැහැ. දැන් මේ පෙර කොහෙ ඉඳන්වත් ආවෙ නැහැ. පෙර කර්මට

විපාක ටිකක්. විපාක ටිකට කෙලෙස් ටික යෙදිල දැන් මේ පුද්ගලභාවය ඇතිවෙල දුකත් ඇතිවෙනව. ඒ පුද්ගලභාවය මේ කෙලෙස් ටික හිසයි. කෙලෙස් ටික නැතිකරල පුද්ගලභාවය නැතිකළ යුතුයි කියල දැක්කෙ නැත්නම් පුද්ගලභාවයෙ පිහිටල අද කර්ම රැස් කරගන්නව. කර්ම රැස්කළහම අද කර්මයට මතුටත් විපාක ස්කන්ධ ටිකක් ලැබෙනව. ඒ විපාක ස්කන්ධ ටිකට එදාටත් කෙලෙස් ටික යෙදිල කර්මයක් රැස්වෙනව. කෙලෙස් ටික යෙදිල ආපහු පුද්ගලභාවය ඇති කරගන්නව.

ඒ පුද්ගලභාවය ඇතිවුණේ මේ කෙලෙස් ටික හිසා නේද කෙලෙස් ටික නැති කළොත් පුද්ගලභාවය නැතිවෙනව නේද කියල එදාටත් අහල, දැනගන්න ක්‍රමයක් තැනක් නොතිබුණොත් එදාටත් පුද්ගලභාවය ඇතිවෙනව. ඇති වෙලා ඒ පුද්ගලය කර්ම රැස් කරගන්නව. මෙන්න මේ වගේ පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මතාවයක් වෙන දීර්ඝ පැවැත්මක් තියෙන්නෙ. එතන එතන පුද්ගලභාවයකින් දුක් විඳින කමකුත් තියෙයි. නමුත් පුද්ගලය කොභාවටත් යන්නෙවත් කොහෙවත් ඉඳන් ආවෙවත් නැතුව මෙන්න මේ පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මයක් තියෙන්නේ කියල දකිනව.

පින්වතුනි, ඒකට මම මේ පින්වතුන්ට පොඩි උපමාවක් පෙන්න්නම්. උපමාවක් කියන්නම්. උපමාව හරහාත් නුවණැති පුරුෂයෝ අර්ථ තේරුම් ගන්නට උත්සාහවත් වෙනව. අපි කියමු ලස්සන සුවඳැති මලක් ගනිමු. අපි දාස් මලක් ගනිමු. එතකොට මේ මල ගත්තහම, මේ දාස් මල ගත්තහම බොහෝම සුවඳයි. පෙනි නුගක් තියෙනව. මේ ගොඩක් පෙනි තියෙන දාස් මල ගත්තහම බොහොම මහරම් වූ මනාප වූ සුගන්ධයක් එයින් වහනය වෙනව. අපි

හොඳට බැලුවොත් මේ මලේ නියෙන සුවඳ මල පෙනී ටික ඇසුරු කරගෙන මලේ පවතින සුවඳ ගන්නහම හොඳට බලන්න මේක ඇති වෙච්ච හැටි.

මෙයට පෙර මේ වගේම දාස් මලක තිබුණු මල ඇටයක් තමයි පොළවෙ අපි හිටෙව්වෙ. හිටෙව්වහම ඒ ඇටෙන් පොළවෙ නියෙන ඔපා සාරයත් දෙක නිසා මල ගහක් හැදුණා. ඊට පස්සෙ මල ගහ ටිකක් ලොකු වෙනකොට වූටි වූටි අතු කිණිනි වටේටම හටගන්න. ඊට පස්සෙ ඒ අතු කිණිනිවල මල පොහොට්ටු හැදිල මලක් පිපුණා. මල පිපෙන කොටම ඒ මල නිසාම හට ගන්න සුවඳ ඒ මල පෙනී ටිකම ඇසුරු කරගෙන පවතිනව. බලන්න මේ මලේ සුවඳ පෙර ගහක ඉඳල ගන්නද කියල? පෙර මල ගහෙන් මේ මල ගහට සුවඳ ආවෙන් නැහැ. පෙරගහකින් මේකට සුවඳ ගන්නෙන් නැහැ.

දැන් ඔන්න සුවඳැති දාස් මලක් අදත් නියෙනව. ඒක අපි කඩල පූජා කරනව. පරිහරණය කරනව. ඉතින් මේ සුවඳැති දාස් මල යම්තාක් දවසක් පවතිද? ඒ මල පෙනී ටික, ඒ මල යම්තාක් පවතිද ඒ තාක් සුවඳ පවතිනව. යම් දවසකදී මේ මලේ පෙනී ටික එකින් එක එකින් එක එකින් එක හැලිල මල පරවෙල විසිරිල ගියහම මල විසිරීමත් එක්කම සුවඳ එනනම නැතිවෙනව මිසක මේ සුවඳ කොහොටවත් යන්නෙ නැහැ.

ආපහු මේ විසිරිලා වේලිලා තිබුණ දාස් මලේ තිබුණු ඇටයක් ආපහු බිම හිටෙව්වොත් ඔන්න වර්තමානෙ මේ දාස් මල නිසා මලේ තිබුණු ඇටයක් අරගෙන බිම හිටෙව්වහම ඒ බිජයන් පොළවෙ සාරයත් නිසා ආපහු ගහක් හටගන්නව. ඒ ගහ ටිකක් වැඩෙන කොට

ආපනු ඒ ගහ වටේට අතු කිණිති එනව. අතු කිණිති ඇවිල්ල ඔන්න එදාටත් අතු කිණිති ආවට පස්සෙ එදාටත් ඒගහේ මේ වගේම අතුවල කිණිතිවල මල් හැදෙනව. මල් පිපෙනව. එදාටත් ඒ පිපෙන මල් සුවඳයි. දාස් මල් සුවඳයි. හොඳට බලන්න දැන් මේ මලේ සුවඳ එක චුට්ටක්වත් අනිත් මලට ගියාද කියල. නැහැ.

අතීතයේදීත් ඉතාමත් සුවඳැති මල් තිබුණා. දැනත් සුවඳැති මල් තියෙනව. අනාගතයටත් සුවඳැති දාස් මල් තියෙනව. නමුත් මේ සුවඳ තියෙන දාස් මල දිහා බැලුවොත් පෙර ජීවිතයෙ මලේ සුවඳ එක චුට්ටක්වත් මෙතෙන්ට ආවෙන් නැහැ. මෙතන මලේ සුවඳ අනාගත මලට ගියෙන් නැහැ. අනාගත මල මෙතන සුවඳ ගත්තෙන් නැහැ.

එතකොට මෙතන හේතුවල දහමක් වුණා. හේතුවල දහම තමයි කළින් මල් ගහේ ඇටයක් හේතු වුණා වර්තමාන මෙතන වර්තමාන පවතින මල් ගහ හැදෙන්න. ඊට පස්සෙ මල් ගහ හේතු වුණා අතු ඊකිලි හැදෙන්න. අතු කිණිති හැදෙන්න. ඒ අතු ඊකිලි අතු කිණිති හේතු වුණා වර්තමානයේ මලක් පිපෙන්න. මල පිපෙන කොටම ධර්මතාවයක් වුණා ඒ පිපුණ මල නිසාම හටගන්න සුවඳ දැන් මේ සුවඳ මලෙන් ඔබ්බට යන්නෙ නැහැ කොහොට්ටත්. මලෙන් ඔබ්බට කොහොට්ටත් යන්නෙ නැහැ. ඊට පස්සෙ මල නිසාම හටගන්න සුවඳ ඒ මලම ඇසුරු කරගෙන පවතිනව.

බැට්ටෙලා මල නිසා හටගන්න සුවඳ මල ඇසුරු නොකළොත් මල සුවඳැති මලක් හැටියට මල සුවඳයි කියල අපිට හම්බවෙන්නෙ නැහැ. උපදින උපදින සුවඳ අතුරුදහන් වෙනව නම් නිරුද්ධ වෙනව

නම් ඒ උපදින සුවඳ ඒ මලම අල්ල නොගන්නොත් අපිට මලේ සුවඳ නිකුත් වුණාට මල සුවඳයි කියල හම්බ වෙන්නෙ නැහැ. නමුත් මලින්ම නිකුත් කරන සුවඳ ඒ මලම අල්ල ගන්නහම ඉඹල බලන කොට බොහෝම සුවඳැති මලක් හම්බවෙනව.

එතකොට ඒ සුවඳ ඉපැද්දුවෙන් මලමයි. ඒ සුවඳ අල්ල ගන්නෙන් මලමයි. ඒ සුවඳ මල නිසාම උපද්දපු සුවඳ මලම අල්ල ගන්නහම මල යම්තාක් පවතියි ද ඒ තාක් සුවඳයි. ඒ සුවඳ යම්තාක් පවතියි ද ඒ තාක් මල තියෙයි. දැන් මේ සුවඳ කොච්චර කාලයක් පවතිනව ද මේ මල පවතිනකම්ම පවතිනව. ඊට පස්සෙ මල ඉහිරෙන දවසට, මල පරවෙන දවසට පෙනි ඉහිරෙන කොට ඒ මල ඉහිරීමත් එක්ක පෙනි ඉහිරීමත් එක්ක සුවඳත් ඒ එක්කම ඉහිරිලා නැතිවෙලා යනව. නිරුද්ධම වෙලා යනව මිසක ආපහු ඒ සුවඳට වෙනම පවතින්න හෝ වෙනම පැවැත්මකට යන්න පුළුවන් කමක් නැහැ.

හැබැයි ඒ සිද්ධිය එහෙම වෙනම වෙද්දි ආපහු යටින් හේතුඵල දහම සක්‍රිය වෙනව. මොකක්ද අන්න අර මලේ තිබුණ ඉහිරිල ගිය වේලිල පරවෙල ගිය මලේ ආපහු බීජයක් හේතු වෙලා තව ගහක් හැදෙනව. ආපහු අළුතෙන් ගහක් හැදෙනව. අළුතෙන් ගහෙන් මේ විදිහටම අතු රිකිලි ඇවිල්ල ආපහු මලක් හැදෙනව. හැදෙන කොටම ඒ මලත් සුවඳයි. ඒ මලෙන් මල නිසාම හටගන්න සුවඳ ඒ මලම අල්ල ගෙන පවතිනව. මල යම්තාක් තියෙයිද සුවඳ ඒ තාක් තියෙයි. සුවඳ යම්තාක් තියෙයි ද ඒ මල ඒ තාක් තියෙයි. ඒ මල ද පරවෙන දවසට පෙනි ඉහිරෙන දවසට එතන තියෙන සුවඳ එතනම නිරුද්ධවෙලා යනව මිසක ඒ සුවඳ තනියම පවතින්න පුළුවන් කමක් නැහැ. තව දේකට යන්නෙන් නැහැ.

මේ විදියට බැලුවහම අතීතෙදින් සුවඳුර්ති මල් තිබුණා. මල සුවඳයි. වර්තමානෙදින් දාස් මල් තියෙනව. නැත්නම් සුවඳුර්ති මල් තියෙනව. අනාගතයටත් සුවඳුර්ති මල් තියෙනව. හැබැයි මේ මල්වල සුවඳ කිසිම කලක කිසිම වෙලාවක කලින් මලෙන් මේ මලටත් මේ මලෙන් තව මලකටත් ගියේවත් යන්නෙවත් නැහැ. ගන්නෙත් නැහැ. ගන්නෙත් නැහැ. නමුත් හේතුවල දහමක් වෙන තැනක මෙන්න මේ වගේ ලෝකයේ මල් පවතිනවා කියන ධර්මනාවයක් තියෙයි. ඒ වගේ උපමාවක් මම මේ කළේ අපේ ජීවිතයෙ දුක් විඳින අපිව හැදුණා හැටි බලාගන්න.

පින්වතුනි, පෙර මල් ගහක මල් ඇටයක් වගේ, කලින් ගහක මල් ඇටයක් වගේ කියල හිතාගන්න පෙර අවිද්‍යාවෙන් හට ගන්න කර්ම ටික. මල් ඇටයක් වගේ. බීජයක් වගේ. ඒ දාස් ඇටේ නැත්නම් මල් ඇටේ පොළවෙ තැන්පත් කළ අවස්ථාව වගේ කියල දැනගන්න ඒ කර්ම විඤ්ඤාණය නිසා ප්‍රතිසන්ධි විඤ්ඤාණය මව් කුසකට පැමිණීම, බැස ගන්න අවස්ථාව. ඊට පස්සෙ ඒ පොළවෙ තියෙන ඕජා සාරයත්, මේ බීජයේ, මල් ඇටයේ තිබුණා බීජ ගතියත් දෙකම එකට එකතු වෙලා අංකුරයක් නැත්නම් පොඩි ගහක් පැලයක් හැදෙනව වගේ දැකින්න ප්‍රතිසන්ධි හිතේ තියෙන නාම ධර්ම ටිකත් කන-බොන ආහාරයෙන් හැදුණු රූපයත් දෙක එකතු වෙලා මේ ප්‍රතිසන්ධි සිත නිසා නාමරූප වෙනවයි කියන ටික දැකින්න මල් ගහ හැදුණා වගේ.

මල් ගහ ටිකක් ලොකු වෙන කොට අතු ටිකිලි, අතු කිණිති විහිදෙනව වගේ තමයි මේ නාමරූප දෙක ටිකක් වර්ධනය වෙන කොට වකු, සෝත, ඝාණා, ජීවිතා, කාය, මන කියන ආයතන ටිකක් බෙදිල යනව. ඊට පස්සෙ මේ කඳේ ගහේ බෙදිල ගිය අතු කිණිති වල,

අතු රිකිලි වල බාහිර පරාග පෝෂණයන් නිසා ආපභූ පොහොට්ටුවක් හැදිල මලක් ඇතිවෙනව වගේ, මලක් ඇතිවෙනව වගේ දැකින්න මේ වර්තමාන ආයතන ටිකට බාහිර අර පරාග පෝෂණය වගේ බාහිර රූප, ශබ්ද, ගන්ධ කියන බාහිර අරමුණු ගැටීම නිසා සිත ඊට අනුගතව ඉපදිලා වඳු සම්චස්සය, සෝන සම්චස්සය කියල ස්පර්ශයකින් වේදනා, සංඥාවන් ඇතිවෙනව. වේදනාවන් ඇතිවෙන තැන දක්වාම දැකින්න.

ඔන්න ස්පර්ශයකින් වේදනාවක් ඇතිවුණා කියල කියන්නෙ හරියට මලක් පිපුණ වගේ. ධර්මතාවයක් පින්වතුනි, මේ වේදනාව ඇති වෙන කොටම වේදනාවේ රස විඳ ගැනීමේ අනුව බලන තණ්හා, උපාදාන ගති කියන ධර්මතා ටික නිරායාසයෙන් ඇතිවෙන පැවැත්මක් තුළ තමයි අපි ඉන්නෙ. එතකොට ඒ වේදනාව නිසා තණ්හා-උපාදාන කියන ගති ටික නැත්නම් ඒ වේදනාව ඇති වෙන කොටම ඇතිවෙන තණ්හා-උපාදාන කියන කෙලෙස් ටික නිසා පුද්ගලභාවය ඇතිවෙනව.

අර මලේ පෙනි ටික මල උපදින කොටම මල නිසාම සුවඳ හටගන්න වගේ ඇහැට රූපයක් පෙනෙන කොටම පෙනෙන රූපය මම මගේ, ඇහෙන ශබ්දය මම මගේ, දැහෙන ගන්ධය මම මගේ කියල තණ්හා වශයෙන් උපාදාන වශයෙන් ඇති කර ගන්නකම පෙනෙන ඇහෙන දේට අනුගතව උපදින කොට ඒ මම මගේ කියල අල්ල ගන්න, මම මගේ කියල හිතපු ගතිය ඒ ඇහැට, ඒ කණාම, ඒ නාසයම, එම දිවම, ශරීරයම අල්ල ගන්නහම.

අපි උදාහරණයක් හැටියට ගත්තොත් කණ්ණාඩියෙන් බලන කොට මුණ පේනව. මුණට මේ මගේ මුණ කියල අපි හිතනව. මගේ මුණ කියන්නේ මොකක්ද කියල අහුවම අපි මේ රූපෙම පෙන්වනව. මේ රූපය නිසාම මගේ මුණ කියල අදහස ඇතිවෙල මගේ මුණ කියන්නේ මොකක්ද කියල මේ රූපෙම පෙන්වුවහම අන දිහා බලන කොටම මගේ අන කියල හිතෙනව. මෙහෙම රූපෙ දිහා බලන කොට මගේ අන කියල හිතෙනව. මගේ අන කියන්නේ මොකක්ද කියල අහන කොට මේ රූපෙම පෙන්වුවහම එනකොට මෙන්න මේ විදිහට පින්වතුනි, අර මල නිසා හටගන්න සුවද මලම අල්ල ගන්නව වගේ මේ විපාක ස්කන්ධ ටික නිසා මම, මගේ කියන ගතියක් මේ විපාක ස්කන්ධ ටික මම, මගේ කියන ගතියක් ඇති වුණහම ඒ මම, මගේ කියල හටගන්න ගතිය මේ විපාක ස්කන්ධ ටිකම අල්ල ගන්නහම දැන් ඔන්න මේ විපාක ස්කන්ධ ටික අපිට පෙනෙන්නේ මම, මගේ වගේ.

එනකොට දැන් මේ රූප, වේදනා, සංඥා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ කියන එහෙම නැත්නම් විඤ්ඤාණ, නාමරූප, සලායනන, එස්ස, වේදනා කියල පෙන්නන මේ විපාක ස්කන්ධ ටික නිසාම හටගන්න පුද්ගලභාවය මේ විපාක ස්කන්ධ ටිකම අල්ල ගන්නව. දැන් මේ මම කියන හැඟීම වෙන කොහේවත් ඉඳුල ආවේ නැහැ.

මේ විපාක ස්කන්ධ ටික නිසාම මම කියල කියන හැඟීමක් අල්ලගෙන ඇහැන් ඇහැට පෙනුණ රූපයත්, කණත් කණට ඇහුණ ගබ්දයත්, නාසයත් නාසයට දැහුණ ගන්ධයත්, දිවත් දිවට දැහුණ රසත්, කයත් කයට දැහුණ පොට්ඨිබ්බයත්, මනසත් මනසට දැහුණ ධම්මාරම්මණත් නිසාම මේ දේවල් මම, මගේ කියන හැඟීමක්

අතීතවල ඒ මම, මගේ කියන හැඟීම ඒ දේවල්ම අල්ල ගන්නහම මල නිසා හටගන්න සුවඳ මලම අල්ල ගන්නම සුවඳැති මලක් වගේ මේ විපාක ස්කන්ධ ටික නිසා හටගන්න මම, මගේ කියන කෙලේසය ඒ විපාක ස්කන්ධ ටිකම අල්ල ගන්නහම දැන් මේ විපාක ස්කන්ධ ටික මම වගෙයි පෙනෙන්නෙ.

ඔන්න දැන් මේ ස්කන්ධ ටික යම්තාක් අතීත වෙයිද ඒ තාක් මම කියන හැඟීම තියෙයි. යම්තාක් මම කියන හැඟීම තියෙයි ද ඒ තාක් මේ ස්කන්ධ ටික තියෙයි. මේ විදිහට මම, මගේ කියන හැඟීම මේ ස්කන්ධ ටිකම අල්ලගෙන තියෙන කොට ඒ ඉන්න පුද්ගලය පුඤ්ඤාභි, අපුඤ්ඤාභි, ආනෙඤ්ඤාභි කර්ම රැස්කරනව. හොඳට හිතනව. රාග සහගතව හිතනව. ද්වේෂ සහගතව හිතනව. මෝහ සහගතව හිතනව. එතකොට අමෝහ සහගතව, අද්වේෂ සහගතව, අමෝහ සහගතව හිතනව. මේ විදිහට හිතීම, කීම, කිරීම කරමින් අර පුද්ගලභාවයෙන් ජීවත් වෙනව.

එතකොට අර මල පරවෙන දවසට පරවෙන්න කාලයක් යනව වගේ ඒ වගේ මේ ස්කන්ධයන්ගේ ආයුෂ සිඳෙන, ආයුෂ ගෙවෙන කාලයක් එනව. ඒ ස්කන්ධ ටිකේ ආයුෂ හිඳෙන කොට, ආයුෂ ගෙවෙන කොට ඒ ස්කන්ධ මම කියල හිතපු මගේ කියපු ගතිය පින්වතුනි, තනියම පවතින්නෙන් නැහැ. කොහොටුවත් යන්නෙන් නැහැ. ස්කන්ධ ටික ඉතිරෙන කොට මම කියපු, මගේ කියපු හැඟීමත් එහෙමම නිරුද්ධ වෙලා යනව. හැබැයි මෙතනදී පුද්ගලභාවයෙන් කටයුතු කරන කාලෙ කරපු කර්මයක් තියේ නම් අන්න ඒ කර්මය ගෙවිල නැහැ.

අන්ත ඒ කර්මය නිසා නැවතත් පින්වතුනි, විපාක ස්කන්ධ ටිකක් හැඳෙනව. ආපච්ඡ මේ කර්මයට අනුව ප්‍රතිසන්ධි විකද්දාණය ඇතිවෙල ප්‍රතිසන්ධි සිතට අනුව සිතේ තියෙන නාම ධර්මවලට අනුව රූපය සකස් වෙලා නාමරූප වෙලා ආපච්ඡ ආයතන ටික හැඳිල අර මල් ඇවෙ භින්න ගහ හැඳිල ගහ නිසා අතු ඉති බෙදුණා වගේ ඇහැර, කණා, දිව, නාසය, ශරීරය කියන මෙන් මේ ආයතන හැඳිල අතු ඉති නිසා මලක් පිපුණා වගේ ආයතන නිසා ස්පර්ශ වෙලා වේදනාවක් ඇති වෙනව.

ආපච්ඡ මල පිපෙන කොටම මලෙන්ම හට ගන්න සුවද මලම අල්ල ගන්නව වගේ ආපච්ඡ ඒ වේදනා පංචකය නිසා හටගන්න කෙලේසය හටගන්න මම කියන හැඟීම ඒ විපාක ධර්මයෝ ටිකම අල්ල ගන්නහම ඔන්න ආපච්ඡ පුද්ගලභාවයක් තියෙයි. ආපච්ඡ පුද්ගලභාවයෙන් දුක් විඳිනව. ඒ වගේම කර්මත් රැස් කරනව. ඒ ස්කන්ධ ටික අතහැරෙන කොටම, ස්කන්ධ ටික නැති වෙන කොටම ඒ පුද්ගලභාවයත් අතහැරෙනව. නැතිවෙනව. ආපච්ඡ පුද්ගලය කොහොටවත් යන්නෙ නැහැ. නමුත් ඒ පුද්ගලභාවයෙ පිහිටල කරපු කර්ම ආපච්ඡ මතු විපාක ස්කන්ධ ටිකක් හදන්න යොමු වෙනව.

මේ වගේ දිගින් දිගටම පවතින හේතුචල දහමක්. එතකොට අතීතෙදි සුවඳැති මල් තිබුණා වගේ අතීතයෙදින් ජරා, මරණ, සෝක, පරිදේව, දුක්, දොම්නස් විඳින පුද්ගලයෙක් හිටිය. පුද්ගලභාවයක් තිබුණා. දුකක් තිබුණා. දුක් වින්ද හැබැයි ඒ පුද්ගලය, දුක් විඳපු පුද්ගලය හෝ පුද්ගලබවින් මෙතෙන්ට ගෙනාවෙ නැහැ. ආවෙ නැහැ. අදත් නින්දා, අපහාස, ඇණුම් බැණුම් අහන, ජරා මරණ, සෝක, පරිදේව, දුක්, දොම්නස් විඳින දුකෙන් පීඩිත වෙන අළුත් සන්වයෙක්

ඉන්නව. පුද්ගලයෙක් ඉන්නව. හැබැයි ඒ සත්වය, පුද්ගලය මෙහිනි කොහොට්ටන් යන්නෙන් නැහැ. අනාගතේටත් මේ වගේමයි. අනාගතයටත් හින්දා අපහාස ඇණුම් බැණුම් අහන, ඒ වගේම ජරා මරණ දුක් විඳින පුද්ගලභාවයක් පුද්ගලයෙක් ලෝකෙ පවතියි.

අතීතෙදි සුවඳ ඇති මල් තිබුණා. දැනුත් සුවඳැති මල් තියෙනව. අනාගතේටත් සුවඳ ඇති මල් තියෙනව. හැබැයි කිසිම දවසක මේ මලේ පවතින සුවඳ එනන එනන සුවඳැති මල් තිබුණාට මල් සුවඳවත් වුණාට මල සුවඳවත් කරන සුවඳ පෙර මලකින් ගෙනාවවත් වෙන මලකට යන්නෙවත් නැතුව ඒ මල නිසාම හටගෙන ඒ මලම අල්ල ගෙන සුවඳැති මලක් ඇති කළා වගේ නමුත් මේ තුළ පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මතාවයක්, හේතුඵල දහමක් කියන ධර්මතාවයකින් හැමදාම ලෝකයේ සුවඳැති මල් වලින් හිස් නැහැ. මල් තියෙනව වගේ මේ වගේ පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මතාවයක් හරහා අතීතයේ දුක් විඳින පුද්ගලභාවයක් තිබුණා. සත්වයෙක්, පුද්ගලයෙක් හිටිය. දැනුත් දුක් විඳින පුද්ගලයෙක් පුද්ගලභාවයක් තියෙනව. සත්වයෙක් පුද්ගලයෙක් ඉන්නව. අනාගතයටත් දුක් විඳින පුද්ගලභාවයක් තියෙනව, සත්වයෙක්, පුද්ගලයෙක් ඉන්නව.

හැබැයි මේ දුක් විඳින පුද්ගලයා පෙර කොහේ හට ඉඳන් ආවෙවත් පෙර කොහොට්ටන් ගියේ වත් මේ පුද්ගලය පෙර කර්මයෙන් හට ගත්තෙවත් මේ පුද්ගලය කර්මාණුරූපව කොහොට්ටන් යනවවත් නෙමෙයි කියන නුවණක් ආර්ය ශ්‍රාවකයට පවතිනව. මෙන්න මේ පටිච්ච සමුප්පාද සිද්ධාන්තය බලන්නෙම පින්වතුනි, ඔන්න ඔය නුවණ ගන්න.

මේ පින්වතුන්ට මල උපමාවෙන් කරපු ධර්මනාවය පැහැදිලි කිරීම පැහැදිලි ඇති කියල මම හිතනව ටිකක්. හැමදාම ලෝකයේ සුවඳුර්ති මල් තියෙනව කියල කාටත් තේරෙනව. ඒ ලෝකයේ සුවඳුර්ති මලක් ඇති වෙන්නෙ කොහොමද කියන කාරණාව සිහි කරන්න. සිහි කළේ කිසිම කළෙක පෙර මලෙන් මේ මල සුවඳුවත් කරන්නවත් මේ මලෙන් අනාගත මල සුවඳුවත් කරන්නවත් මොකුත් යන්නෙන් නැති, ගන්නෙන් නැතිව නමුත් ලෝකයේ හේතුඵල දහමක් හරහා සුවඳුර්ති මල් පවතිනවා කියන ධර්මනාවයක් වෙනව නම් ඒ විදිහටමයි අතීතයේදීත් මේ දැක් විදිහ ජීවිතයක් තිබුණා. දැනුත් දැක් විදිහ මේ ජීවිතයක් තියෙනව. අනාගතයටත් දැක් විදිහ ජීවිතයක් තියෙනව.

හැබැයි මේ දැක් විදිහ ජීවිතය, දැක් විදිහ කෙනා අතීතයේ ඉඳුන් දැන් මෙනෙන්නට ආවෙවත් දැන් මෙනන ඉඳුන් කොහොටුවත් යන්නෙන් නැතුව එනන එනන විපාක ස්කන්ධ ටික තෙක් ඇති කරගන්න කෙලෙස් නිසා මේ දැක උපදවා ගෙන දැක් විදිහ කමත් ඒ එක්කම ඒ ස්කන්ධ ටික අත හැරෙනකොට ඒ පුද්ගලභාවයත් එනනම අත හැරෙන බවත් ආපනු කර්මය හේතුවෙල විපාක ස්කන්ධ ටිකක් හැඳෙන කමත් විපාක ස්කන්ධ ටිකට කෙලේසෙකින් දැක එන බවත් ඒ කෙලෙස් ටිකයි විපාක ස්කන්ධ ටිකයි එනනම අත හැරෙනව.

නමුත් එනනින් ඇතිකර ගන්න කර්ම නව විපාක ස්කන්ධ ටිකක් ඇති කරනවා කියල මෙන්න මේ පටිච්ච සමුප්පාද සිද්ධියක් ලෝකයේ හේතුඵල දහමක් වෙනකොට හැමදාම දැක් විදිහ සත්වයෙක් ලෝකයේ පෙනේවි. විද්‍යාමාන වෙයි. එනකොට මේ පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය හරහා අද සත්ව පුද්ගලභාවයක් පෙනුනත් සත්ව පුද්ගලභාවයේ දැක

ආවත් ඒ සත්ව පුද්ගලභාවයේ දුක ආවේ මෙන්න මේ නාමරූප දෙක මුල් කරගෙනයි.

නාමරූප දෙක ඇති වුණේ මෙන්න මේ වගේ කර්මයකටයි. ඒ කර්මයට හට ගන්න නාමරූප දෙකට ඇති කරගන්න තණ්හා, උපාදාන කියන කෙලෙස් නිසා අද මේ පුද්ගලභාවය ඇතිවෙල පුද්ගලභාවයේ දුකත් ඇතිවෙන බවත් දන්නව. එතකොට මේ පුද්ගලභාවයෙන් මතුටට යන්නෙන් නැහැ කියල දකින කොට එයාට ඉබේම කඩිබති අත ඇරෙනව.

අර පටිච්ච සමුප්පාද සිද්ධිය දකින කොට ඉබේම මේ මලේ ඇති සුවද මේ දැන් වර්තමානයේ සුවදැ'ති මලක් හම්බවෙනව. එයා කියටවත් මේ මලේ සුවද පෙර තිබුණද? තිබුණ නම් කොහෙ තියෙන්න ඇද්ද? මොන විදිහට තියෙන්න ඇද්ද? කොහොම කොහොම තියෙන්න ඇද්ද? කියල පූර්වන්තෙට දුවන්නෙ නැහැ. දැන් සුවද ඇති මලකුත් දකිනව. නමුත් ඒ සුවදැ'ති මල හේතුඵල දහමක්. පෙර මලක තියෙන ඇටේකින් ගහක් හැදිල ගහ නිසා හට ගන්න මලේ දැන් මේ සුවද ඇසුරු වෙනවා කියල දකින නිසා පූර්ව අන්තෙට යන්නෙ නැහැ.

මේ මලේ සුවද අනාගතයට යයිද? යනව නම් කොහොම යයිද? කොහොම යයිද? මොන වගේ මලක තියෙයිද? මොන වගේ මලක ඇසුරු කරයිද? මොන මල් පෙත්තෙ තියෙයිද? කියල මේ සුවද අරබයා අපරන්තෙට දුවන්නෙ නැහැ. ඇයි ඒ? නමුත් එයා දන්නව අනාගතයටත් සුවද ඇති මල් හැදෙනව. හැබැයි මේ මලෙන් අනාගතයට සුවද යනව කියල එයාට කෙසේද කෙසේද යන විමනියක්වත් නැහැ. එයා දන්නව මේ මලේ සුවද මේ මල පවතිනකම්

පවතිනව. මලන් එක්කම සුවඳ ඉවර වෙනව. හැබැයි මේ මලේ ඇටේකින් ආපහු ගහක් හැදෙයි. ඒ ගහෙන් අතු ටිකිලි හැදෙයි. එදාට මලක් පිපෙන කොට ඒ මල සුවඳ වෙනවා කියන ධර්මතාවයක් එයා දන්නව.

එතකොට ඒ වගේමයි අද මේ පුද්ගලභාවයක් තියෙනවා. සත්ව භාවයක් තියෙනව. සත්ව පුද්ගලභාවයේ දුක විඳින කමකුත් තියෙනව. මේ තුළ පටිච්ච සමුප්පාද බවක් දන්න හින්ද, දකින හින්ද මම අතීතයේ හිටියද? මේ සත්වයා අතීතයේ හිටියද? හිටිය නම් කොහෙ ඉන්න ඇද්ද? කොහොම ඉන්න ඇද්ද? කියල පූර්ව අන්තෙට දුවන්නෙ නැහැ.

අපි මැරීම උපදියිද? මම ආපහු මරණෙන් පස්සෙ උපදියිද? උපදියි නම් කොහෙ උපදියිද? කොහොම උපදියිද? කියල අපරන්තෙට දුවන්නෙ නැහැ. ඇයි ඒ? එයාට පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මතාවය ගැන නුවණ තියෙන නිසා.

ඒ හින්ද එයාට ‘පුබ්බන්තෙ කඛ්ඛති’ අත ඇරෙන්නව. අපරන්තෙ කඛ්ඛති’ අත ඇරෙන්නව. ‘පුබ්බන්ත අපරන්තෙ කඛ්ඛති’ ඒ කියන්නෙ පූර්වය ගැන කෙසේද කෙසේද යන විමති නැහැ. අනාගතය අරබයා කෙසේද කෙසේද විමති නැහැ. පූර්ව පෙර ඉඳුල දැන් මෙතෙන්ට ආපු දැන් කුසල අකුසල කර්ම රැස් කරගෙන අනාගතයට යන කෙනෙක් ඉන්නවද නැද්ද කියන වර්තමානයක සත්වයෙක් පුද්ගලයෙක් ගැන කෙසේද කෙසේද විමති හිටින්නෙ නැහැ. ඒ වගේම මෙතන පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මතාවයත් හේතුඵල දහමක් තියෙන්නේ කියන එක ගැන ද එයාට සැකයක් නැහැ.

මෙන්න මේ විදිහට නාමරූප ධර්මයන් බැලුවට පස්සෙ නාමරූප ධර්මයන්ට ප්‍රත්‍යය සෙවීමේ අර්ථයෙන් එයා පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මයන් නුවණින් මෙහෙහි කරන කොට එයා දන්නව මේ නාමරූප දෙක අරඹයා කෙලෙස් යෙදිල සත්ව, පුද්ගල, ආත්ම භාවයක් දැන් ඇති වෙනව. හැබැයි ඒ සත්ව, පුද්ගල, ආත්ම භාවය දැන් තණ්හා, උපාදාන කියන කෙලෙස් ටික නිසාම අර මලේ සුවද ඒ මල පෙනි ටික නිසාම හටගෙන මල පෙනි ටිකම ඇසුරු කරගන්න මිසක චූට්ටක්වත් මලෙන් ඔබ්බට සුවද එහාටවත් මෙහාටවත් පරාවර්තනය වෙන්නෙ නැහැ වගේ මේ විපාක ස්කන්ධ ටික නිසාම මම, මගෙ කියන තණ්හා, උපාදාන ගතිය පුද්ගලභාව ගතිය ඇතිවෙලා ඒ ඇති කරගන්න සත්ව, පුද්ගල හැඟීම ඒ විපාක ස්කන්ධ ටිකම අල්ල ගෙන තියෙනවා කියල දකිනව.

මේ පුද්ගලභාවය පෙර පැත්තටවත් අනාගතයේ අපර පැත්තටවත් දෙපැත්තෙන් එක පැත්තකටවත් අරගෙන දුවන්නෙ නැහැ. හෙලවෙන්නෙ නැහැ. වංචල වෙන්නෙ නැහැ. අන්න ඒ වගේ පටිච්ච සමුප්පාද සිද්ධිය නුවණින් මෙහෙහි කරන කොට සම්මර්ශනය කරන කොට වර්තමාන නාමරූප දෙකටත් වර්තමාන නාමරූප දෙක නිසා වර්තමාන කර්ම රැස්වෙන හැටින්, ඒකට කෙලෙස් යෙදිල වර්තමාන කර්ම රැස්වෙන හැටින්, වර්තමාන කර්මයට අනාගත නාමරූප දෙකක් නැවත ඇතිවන හැටින් කියන මෙන්න මේ ආකාරය දකින කොට මෙන්න මේ කඩ්බති, විමති දුරුවෙනව.

ඉතින් යම්කිසි කෙනෙක් මෙන්න මේ විදිහට පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය නුවණින් මෙහෙහි කළ යුතුයි. ඒ පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය පුද්ගලභාවයට තියල බලන්න අපහසුයි නම් මම කළින් මතක් කළ

පරිදි මේ අවිඤ්ඤාභාවක වස්තූන්ගේ නියෝග හේතුවල දහමක් නියෝග නම් මේ සවිඤ්ඤාභාවක වස්තූන්ගෙන් හේතුවල දහමේ යථාර්ථය ඒකයි. ලෝකයේ ඕනම දෙයක් පවතින්නේ මෙන්න මේ වගේ හේතුවල දහමකින්. ඒ වගේ අර මලක උපමාව හොඳට අර ගෙන උපමාව සම්මර්ශනය කරල බලන්න.

තුන් කාලෙටම නියල තුන් කාලෙටම සුවඳු'ති මලුන් නියෙනව. නමුත් දිගින් දිගටම යන එකම මලකින් යන පැවැත්මක් වෙන්නේ නැතුව හේතුවල දහමක් වෙන හැටි, පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මයක් වෙන හැටි, බලල අන්න ඒ න්‍යාය ආදේශ කරගන්න මේ සවිඤ්ඤාභාවක පුද්ගලභාවයක් පවත්වන සවිඤ්ඤාභාවක නාමරූප දෙක නියෙන නැත පුද්ගලභාවය පවත්වන ධර්මභාවයටත්. එතකොට හැමදාම දුක් විඳින කෙනෙකුත් හම්බවෙනව, දුක් විඳින ජීවිතයකුත් හම්බවෙනව, මමයි කියන පුද්ගලයෙකුත් හම්බවෙනව, ඒ පුද්ගලය කිසිම වෙලාවක දිගින් දිගටම ආපු හෝ දිගින් දිගටම යන කෙනෙක් හෝ පුද්ගලයෙක් නෙවෙයි හේතුවල දහමක් සිද්ධවෙන ආකාරය තේරුම් ගන්න පුළුවන්.

මෙන්න මේ විදියට නුවණින් බැලීමෙන්මයි දිට්ඨිය කියන ධර්මභාවය යම්කිසි කෙනෙකුට කඩිබා නැත්නම් නමන් පෙර හිටියද නැද්ද කියල විමනි නියෙනව නම් දුරු වෙන්නේ. එතකොට මෙන්න මේ පටිච්ච සමුප්පාදය හරහා චතුරාර්ය සත්‍යය අවබෝධ වෙන කොට විපාක ස්කන්ධ ටිකට දැන් මේ කෙලෙස් ටිකක් යෙදිල. ඒ කෙලෙස් ටික නිසා, ඒ විපාක ස්කන්ධ ටිකට යෙදුණ කෙලෙස් ටික නිසයි, මේ දුක් විඳින ආත්ම භාවය, පුද්ගලභාවය ඇතිවුණෝ. කෙලෙස් ටික නැති කළොත් මේ පුද්ගලභාවය නැති කරල සියළු දුක් නැති කළ හැකියි.

ඒ නිසා සීලයක පිහිටල මෙන් මේ හිත සමාධි කරල විපාක ස්කන්ධ ටික නුවණින් දැක්කහම මෙන් මේ විපාක ස්කන්ධ ටික ඇසුරු කරගෙන පවතින තණ්හා-උපාදාන කියන කෙලෙස් ටික ගෙවුණොත් පුද්ගලභාවය නැතිවෙලා ඒ පුද්ගලයෙක් විඳින ජාති, ජරා, මරණ සියළු දැකිත් නිදහස් වෙන්න පුළුවන් කියන ඥාන දර්ශනයකුත් උපදිනව.

ඉතින් අපිට උපාදාන සහිත අපේ ජීවිතය අනුපාදා පටිනිර්වාණය දක්වා අරගෙන යන්න තියෙන මේ දහම් වැඩ පිළිවෙලේදී ඒ හිතේ පවතින විමති කෙසේද කෙසේද යන කඩ්ඩා දුරු කරගන්න තියෙන්නෙ මෙන් මේ වගේ වර්තමාන ජීවිතයට නැත්නම් වර්තමාන නාමරූප දෙකට ප්‍රත්‍යය සෙවිම් වශයෙන් හේතුඵල දහම නුවණින් මෙහෙහි කරල මේ ජීවිතය ඇති වුණේ පුද්ගලභාවය ඇතිවුණේ, දක ඇති වුණේ මෙන් මෙහෙම නේද කියන අවබෝධය ලබාදීමෙන්. ඉතින් ඒ සඳහා ඒ විදියට හැම දෙනාම නුවණින් මේ ධර්මය මෙහෙහි කරන්න කියල මතක් කරනව.

මේ විදිහට නුවණින් මෙහෙහි කරන එක අතිශයම වටිනව. අතිශයම වටිනව වගේම අපිට මේ දැක් සහගත සසරින් එතර වෙන්න තියෙන ප්‍රධානම න්‍යාය තමයි මේ පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය තේරුම් ගැනීමෙන් ඒ හරහා චතුරාර්ය සත්‍යය අවබෝධ වෙන එක.

ඒ පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය හරියටම තේරුණා කියල අපිට උත්තරයක් හම්බවෙනව. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය තේරුණා කෙනෙකුට වර්තමානය තුළ දැක් විඳින පුද්ගලභාවය ඇතිවෙල දැක් විඳින පැවැත්මත් පෙනෙනව. ඒ දැකට හේතු ටික මේ විපාක ස්කන්ධ

ටික නිසාම හට ගන්නේ ඒ විපාක ස්කන්ධ ටිකේ නියෙන කෙලේසය නැති කරල මේ දුකෙන් නිදහස් වෙන්නත් පුළුවන්. ඒ සඳහා විපාක ස්කන්ධ ටිකම පිරිසිඳ දුන යුතුයි කියල විපාක ස්කන්ධ ටිකෙන් ඔබ්බට යන්නෙ නැතුව ඒ විපාක ස්කන්ධ ටික ඇසුරු කරගෙනම පවතින ඥාන දර්ශනයක් ලැබෙන්න ඕන.

අර මලේ සුවඳ මල් පෙනි ටික නිසාම හටගෙන මල් පෙනි ටිකම අල්ල ගන්න. මලෙන් ඔබ්බට මොන විදියටවත් යන්නෙ නැත්නම් මේ සුවඳ නැති කරන්න ඕන නම් මේ මල් පෙනි ටික ගලවල ගලවල ගලවල එකෙන් එක එකෙන් එක අහකට දැමීමොත් ඉබේම මල් පෙනි ටික ගැලවෙනවත් එක්කම මලේ සුවඳත් අත ඇරෙන්නව කියල දන්නව මිසක මේ මලේ සුවඳ ආපු වෙන හේතුවක්වත් මේක නැති කරන්න වෙන නැතක්වත් දකින්නෙ නැහැ. මලට සුවඳ ආවෙන් මේ මල නිසාමයි. මලේ සුවඳ නැති වෙන්නෙන් මල නැතිවෙන දවසටයි වගේ විපාක ස්කන්ධ ටික නිසාම හටගන්න කෙලේසය විපාක ස්කන්ධ ටික නියෙන කම්ම පවතිනව.

නුවණින් විපාක ස්කන්ධ ටික විසිරෙව්වොත්, අර මල් පෙනි ටික අපි විසිරෙව්වොත් සුවඳ නැහැ වගේ නුවණින් මේ විපාක ස්කන්ධ ටික විසිරවල බැලුවොත්, සම්මර්ශනය කරල බැලුවොත් අන්න ඒ පුද්ගලභාවයට ඉඩ නැහැ. ඉතින් ඒ විදිහට නුවණින් මේ පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය හරහා චතුරාර්ය සත්‍යය අවබෝධ කරගෙන 'පුබ්බන්තේ කඛ්ඛති අපරන්තේ කඛ්ඛති' කියල පෙර පිළිබඳව සැකය, අනාගතය පිළිබඳ සැකය, පෙරත් අනාගතයත් නිසා වර්තමානය ගැන එන සැකය කියල මේ විවිකිච්ඡාවන් දුරුකරල කෙසේද, කෙසේද යන

කඩිබාවන් දුරකරල හිත පිරිසිදු කරගන්න හැම දෙනාම උත්සාහවත්
වෙන්න කියල මේ දේශනාව අද දවසෙදි මම අවසන් කරනවා.

තෙරුවන් සරණයි..!
සාදු..! සාදු..! සාදු..!
ධර්ම දේශනය නිමා විස.

මග්ගාමග්ග ඥාන දර්ශන විසුද්ධිය

2020 - 09 - 26 වන දින

බෞද්ධයා රූපවාහිනී නාලිකාව මගින් ප්‍රචාරණය කරන ලද
ඔළුමග ධර්ම දේශනා මාලාවේ සප්ත විසුද්ධිය දක්වන
දේශනයන් හි පස්වැනි දේශනාව යි.

නමෝතස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමෝතස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමෝතස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස

සදා පූජනීය, චන්දනීය මහා සංඝරත්නයෙන් අවසරයි,
ධර්මශ්‍රවණාභිලාශී ශ්‍රද්ධා බුද්ධි සම්පන්න කාරුණික පින්වතුනි,

මේ පින්වත් සියලු දෙනාම දැන් මේ සුදානම් වෙන්හෙ
ලොව්තුරා බුදුරජාණන් වහන්සේ අප කෙරෙහි අනුකම්පාවෙන් දේශනා
කළ සද්ධර්මයෙන් බිඳක් ශ්‍රවණය කරන්න. ඒ නිසා බොහෝම
උවමනාවෙන්, බොහෝම ඕනෑකමෙන් මේ දේශනාව ශ්‍රවණය කරන්න
කියල මතක් කරනව.

පින්වතුනි, මීට පෙර අපි අනුක්‍රමයෙන් කතා කළා උපාදාන
සහිත බවින් ලෝකයේ ඇලිල, බැඳිල පවතින අපේ සිත නොයෙක් දුක්
පීඩාවන්ට මුල් වෙන මේ ඇලීම, බැඳීම දුරු කරගන්න ඒ වගේම
ලෝකයේ ඇලිල, බැඳිල පවතින අපේ සිත එයින් මුදවා ගැනීම සඳහා
නැත්නම් අනුපාදා පරිනිර්වාණය සඳහා පවතින ධර්මතාවය සාක්ෂාත්
කරගන්නෙ කොහොමද කියන කාරණාවෙදි ඒ සඳහා අපිට උපකාරී
වෙන සිතේ ක්ලේශයන් අනුක්‍රමයෙන් දුරුකරල වින්න පාරිසුද්ධිය ඇති
කරගන්න ක්‍රම වලදි අපි මෙයට පෙර නොයෙක් ආකාරයට ක්‍රම
රාශියක් ගෙන කතා කළා.

ඒ සප්ත විසුද්ධි ධර්මයන් අතරින් අද දවසෙදි පවතින්නෙ
පින්වතුනි, අපිට පස්වෙනි වූ මග්ගාමග්ග ඥාන දර්ශන විසුද්ධිය
ගැන. ඇත්තටම මේ විසුද්ධි අතරින් මාර්ගය අමාර්ගය කියන ධර්මතා

දෙක මොකක්ද කියල හොඳට වෙන් කරල දැනගන්නකම ගොඩාක්ම අපිට වටිනව අද දවසෙදි මොකද අපි බොහෝ දෙනෙකුට වර්තමානයෙදි උත්සාහය තිබුණත්, සීලාදි ගුණ ධර්ම පිරිමේ හැකියාව තිබුණත් අපි ආශ්‍රවක්‍ෂය සඳහා, නුමුහුකළ චිත්තය මුහු කිරීම පිණිස කළ යුතු එකම දේ මොකක්ද කියල හරියට පිරිසිදු පැහැදිලි නොවීම. පිරිසිදු නොදැකීම. පැහැදිලි නොවීම.

නැත්නම් ඊට පටිබද්ධ ධර්මයෝ නැත්නම් නොමග මොකක්ද එහෙම නැත්නම් ඒ වගේම යා යුතු නිවැරදි මාර්ගය මොකක්ද කියල මෙන්න මේ මාර්ගය අමාර්ගය කියන ධර්මනා දෙක හරියට පැහැදිලි නොවීමයි, ලෝකෙට ගොඩක්ම මේ වෙතෝ විමුක්ති සාක්‍ෂාත් කරගැනීමට නොහැකිකම තියෙන්නෙ. ඉතින් එතනදි මග නොමග කියන දෙක නොදන්නාකම නිසා ඇතිවෙන යම් කෙලේසයක් තියේ නම් පැටලීමක් තියේ නම් අන්න ඒ ටික දුරුවෙනව පින්වතුනි, මේ මග - නොමග දන්නා ඥාන දර්ශනය පහළ වුණහම. ඥාන දර්ශනය කියන්නෙ නුවණින් දැකීම.

මෙන්න මේක මාර්ගය, මේක මාර්ගය නොවන ධර්මනාවය කියල නුවණට පැහැදිලි වෙන්නට ඕන. පැහැදිලි කරගත යුතුයි. එතනදි මුලින්ම මතක් කළා. අපි සජ්ඣ විසුද්ධි අතරින් සිලයක පිහිටල නිවරණ ධර්මයන් දුරුකරල චිත්ත විසුද්ධිය ඇති කරගෙන, ඊට පස්සෙ වර්තමාන නාමරූප ධර්මයන් පිරිසිදු දැකල එතනද සත්ව පුද්ගලභාවයෙන් යුක්ත ආත්ම දෘෂ්ටියක් තියෙනවා කියන හැඟීම දුරුකරල දිට්ඨි විසුද්ධිය සම්පාදනය කරගෙන, ඒ නාමරූප ධර්මයන්ට ප්‍රත්‍යය සෙවීම අර්ථයෙන් පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය නුවණින් සම්මර්ශනය කරල කෙසේද කෙසේද යන විමති දුරු

කරගන්න යෝගාවචරයට දැන් මාර්ගය අමාර්ගය කියන ධර්මනා දෙක පැහැදිලි කරගත යුතුයි. මාර්ගය අමාර්ගය කියන ධර්මනා දෙකේ අපැහැදිලි කමක් තියේ නම් අන්න ඒ ටික දුරකරල සිත පිරිසිදු කරගත යුතුයි.

ඒකෙදි ධර්මයේ පින්වතුනි, නොයෙක් නොයෙක් පරියායන්ගෙන් නොයෙක් නොයෙක් ආචාර්යවරු පෙන්වන එක එක ක්‍රම රාශියක් තියෙයි. එක්තරා සමහර ආචාර්යවරු පෙන්වනව පින්වතුනි, මේ නාමරූප ධර්මයන් නුවණින් විදුර්ශනා කරන කොට කෙසේද, කෙසේද යන කඩ්ඩා, විමනි දුරුවෙන විදියට පටිච්ච සමුප්පාද ආදී ධර්මයන් බලන කොට, අනුක්‍රමයෙන් ඒ විදුර්ශනා ඥානය වැඩීම නිසා කෙලෙස් ප්‍රභාණය වෙලා ඒ විදුර්ශනා නුවණ නිසාම දැනට කොලරය ධර්මයන් පහළ වෙනව.

ඒ කියන්නේ රූය යම් සේද දවල්, දවල් යම් සේද රූය එසේම එක විදියට පිහිටා ගිටින මනා ආලෝකයන් එනව. ඕනෑසෙයන් ඇති වෙනව. ඒ වගේම ඉතා තීව්‍ර වූ නුවණ ඇති වෙනව. නුවණ එළඹ සිටිනව. ඒ වගේම ප්‍රීතිය එළඹ සිටිනව. පස්සද්ධිය, සැපය, අධිමොක්ඛය, විරියය, සතිය, උපේක්‍ෂාව කියල මෙන් මේ වගේ ඒකට කියනව දැනට විදුර්ශනා උපක්ලේශ කියල. විදුර්ශනා කරන කොට කෙලෙස් දුරුවෙනව. කෙලෙස් දුරුවීම නිසා ඇතිවෙන මෙන් මේ වගේ නමන් තුළ ආධ්‍යාත්මික දියුණුව නිසා ඇතිවෙන ගති ටිකක් ඇතිවෙනව.

අන්න ඒ ගති ටිකේ හිත සතුටු වෙන හිත බැඳෙන කාලයක් එනව, නිකාන්තිය කියල. එතකොට යෝගාවචරයා මේ නමන් තුළ

දැනට විදුර්ගත උපක්ලේශ නමන් තුළ දැකින කොට, ඒකෙ නිකාන්ති ස්වභාවය දැකින කොට මේ දැනට විදුර්ගත උපක්ලේශයන් කිසිම වෙලාවක මාර්ගය වෙන්නෙ නැහැ. මේ විදුර්ගත මාර්ගයට පූර්වභාග විදුර්ගතාවය, මෙයින් මිදුණු මනසයි ඒ ලෝකෝත්තර මාර්ගය වෙන්නේ කියල මාර්ගය අමාර්ගය තේරුම් ගන්න එක පරියායකුත් පෙන්නල තියෙයි.

ඒ වගේම මේ අනුක්‍රමයෙන් ඒ දිට්ඨි විසුද්ධිය, කභිබාවිතරණ විසුද්ධිය පහළ කරගන්නට පස්සෙ මග නොමග තේරුම් ගැනීම සඳහා තවත් අවශ්‍යයෙන්ම සම්පාදනය කටයුතු නුවණ මෙහෙයවිය යුතු පරියායක්, ක්‍රමයක්, ධර්මයෙ පෙන්වනව. කොයි තැනකින් මොන විදිහකට පැමිණුනත් පින්වතුනි, විශේෂයෙන් මේ මග්ගාමග්ග ඥාන දර්ශන විසුද්ධියේදී විශේෂයෙන්ම මුල් වෙන පරිඤ්ඤාවන් තුනක් තියෙනව. ඥාන පරිඤ්ඤා, තීරණ පරිඤ්ඤා, පහාන පරිඤ්ඤා කියල.

මෙන්න මේ ඥාන පරිඤ්ඤාවෙන් හොඳට පවතින ධර්මතාවයක් දැන, දැනගෙන තීරණ පරිඤ්ඤාවට එළඹෙනකල් ඒ මග මොකක්ද නොමග මොකක්ද වින්න විමුක්තිය සඳහා කියන ටික යෝගියාට හොඳට එළඹ සිටින බව තමයි ධර්මයෙ පැහැදිලි කරල පෙන්වන්නෙ. ඒකෙදී අපි පොඩ්ඩක් එහෙනම් මෙහෙති කරල බලමු මාර්ගය මොකක්ද? නොමග මොකක්ද? කියල හොඳට කරුණු කාරණා තේරුම් අරගෙන, නොමග දුරුකරල මාර්ගයෙ පිහිටා සිටීමට, එබඳු වූ ඥාන දර්ශනය ඉපදීමට හේතුවෙන ඥාන පරිඤ්ඤාව, පහාන පරිඤ්ඤාව කියන්නෙ මොකක්ද කියන කාරණාව.

එනෙදි මේ පරිඤ්ඤායයි කියල කියන්නෙ පිරිසිඳ දැක්නව. එතකොට පිරිසිඳ දැක්න ක්‍රම තුනක්. එකක් නමයි ඥාන පරිඤ්ඤාව කියල කියන්නෙ. ඥාන කියන්නෙ දැනගන්නව. තන් වූ පරිඳි තන්වාකාරයෙන් දැනගැනීමත් එක ක්‍රමයක්. එතකොට මේ කුමකද මේ ඥාන පරිඤ්ඤාව. ඒ ඥාන පරිඤ්ඤාව පින්වතුනි, ස්කන්ධයන්ගෙ, ධාතූන්ගෙ, ආයතනයන්ගෙ - ස්කන්ධ, ධාතු, ආයතනයන්ගෙ තන්වාකාරය, යථාභූත ස්වභාවය, ඇත්ත ඇති හැටියෙ පවතින ආකාරය නුවණින් ඒ ආකාරයන්ම දැනගැනීම කියනව ඥානයි කියල.

එතකොට ඇත්ත ඇති හැටිය තන්වාකාරයන්ම දැනගන්නකම ඥානයි කියල කියනව ස්කන්ධයන්ගෙ. එතකොට මොකේද? ස්කන්ධ, ධාතු, ආයතනයන්ගෙ. එතනදි හොඳට රූපය කියන කාරණාව භාත්පසකින්ම නුවණින් මේ අවස්ථාවෙදි යෝගාවචරයා නැත්නම් චිත්ත විමුක්තිය පිණිස කටයුතු කරන යෝගිවරයා මේ අවස්ථාවෙදි හොඳට රූපය ගැන නුවණින් සම්මර්ශණය කරල බලනව. යම්තාක් රූප කියල යමක් තියේ නම් ඒ රූප ටික, ඒ රූප ටික කියන්නෙ මොනවද? 'චත්තාරෝච මහා භූතා චතුන්නංච මහා භූතානං උපාදාය රූපං' එතකොට සතර මහා ධාතු සහ උපාදාය රූපයි කියල.

එතකොට එතනදි හොඳට රූපය ගැන නුවණ ඇති කරගන්නව. එතකොට මහා භූත කියල කියන්නෙ මහත් වූ මහත් වූ ස්වභාවයෙන් පෙනී සිටින, ප්‍රකට ප්‍රකට ස්වභාවයෙන් පෙනී සිටින නිසාත් මහා භූතයි කියල කියනව. ඒ වගේම තමන්ගෙ පවතින ස්වභාවය හඟවලා වෙන අන්‍යාකාරයකින් පෙනී සිටල සත්වයන් මූලා කරන ගතියක් තියෙන නිසාත් භූතයි කියල කියනව. මේ වගේ පඨවි,

ආපෝ, තේපෝ, වායෝ කියන මෙන් මේ ධර්මතා හතරට කියනව මහා භූත කියල. එතකොට මේ ධර්මතා හතර තමයි නොයෙක් නොයෙක් ආකාරයකින් ලෝකෙ තුළ එක එක ආකාරයට පෙනී ගිටල, සත්ව සන්නාහය වංචා කරල සසර ජරා, මරණ, දුකට ඇදල දාන්න කටයුතු කරන්නෙ.

ඒ මහා භූතයන්ගෙ භූත ස්වභාවය තේරුම් ගන්නහම අන්න ඒකත් අපිට පහසුවක් වෙනව මේ හමිබවෙන රූපාදි අරමුණු කෙරෙහි නොරැවිටී ඉන්න. එතකොට එතනදී පඨවි කියල කියන කොට පින්වතුනි, පඨවි කියල කියන්නෙ තද, කර්කශ, රළු ස්වභාවය. එතකොට ලක්ෂණ වශයෙන් ගන්නහම තද, කර්කශ, රළු ස්වභාවය. එතකොට ඒ පඨවියේ කෘත්‍යය තමයි පින්වතුනි, යමක් දුරාගන්න පුළුවන්කම, ධාරණය කරගන්න පුළුවන්කම. දැන් මේ ඉඳගෙන ඉන්න කොට ඉඳගෙන ඉන්න පුළුවන් හැකියාව තියෙන්නෙ මොකක්ද? මහා භූතයින්ගෙ යමක් දුරාගැනීමේ හැකියාවක් තියෙනව. එතකොට ඒකට ආසන්නම කාරණාව වෙන්නෙ මොකක්ද? මහා භූතයන්ගෙ අතින් ප්‍රත්‍යය ආපෝ, තේපෝ, වායෝ කියන ධර්මතාවය.

එතකොට මෙන් මේ පඨවි ස්වභාවය, අපිට පඨවි කිව්වහම තේරෙන්නෙ නැත්නම්, අපිට තේරෙන භාෂාවකින් ගන්නොත් පස් කියල කිව්වොත් අපි, කළුගලක හරි හුඹහක හරි තියෙන මැටි ටිකක් හරි ගන්නොත් පස් ස්වභාවය ගන්නහම සත්වයෙක් නොවී, පුද්ගලයෙක් නොවී ඒ තද, කර්කශ, රළු ස්වභාවය කියන ධර්මතාවයක් වෙනවනෙ. අන්න ඒ රූප කියල යමක් තියේ නම් අන්න එබඳු වූ තද ස්වභාවයට කියනව පඨවි ස්වභාවය කියල.

ඊට පස්සේ ආපෝ කියල කියන්නේ ගලන, වැගිරෙන, බැඳෙන ස්වභාවයට ආපෝ ගෙ ලක්ෂණය. එයාගෙ කෘත්‍යය තමයි මොකක්ද? එකට අලවල තියෙනකම. එකට බඳවල තියෙනකම. මේ එකට අලවල, එකට බඳවල තියෙනකම තමයි නැත්නම් රැස්කරන ගැලකරන ස්වභාවය තමයි ආපෝ ලක්ෂණය. දැවිලි වගේ විසිරිල යන්න නොදී වස්තු එක එක හැඩතල වලට පෙනෙන විදියට ඔවුනොවුන් ගැලකරල - කැටිකරල තියෙන කෘත්‍යය හැම වෙලේම පින්වතුනි, මේ ආපෝ කියන ධර්මතාවයෙ ලක්ෂණය. පඨවියෙන් තද, රළු රූප කලාප ටික ආපෝවෙන් තමයි එකට අලවල බඳල තියෙන්නේ. එයාගෙ ලක්ෂණය තමයි හැම වෙලේම ගලන, වැගිරෙන, බැඳෙන ස්වභාවය.

ඒ තෙත් ස්වභාවය තමයි දැවිලි වශයෙන් විසිරිල යන්න පුළුවන් මැටි ටිකකට අපි වතුර ටිකක් දැමීමම මැටි පිඬක් වගේ එහෙම විසිරිල යන්නේ නැතුව ගැලවෙනව. අන්න ඒ වගේ මේ සවිඤ්ඤාණක, අවිඤ්ඤාණක විදියට අපිට කෙලෙස් වශයෙන් පවත්වන්නට පුළුවන් විදිහේ රූප හම්බවෙන්නේ අපිට මෙන්න මේ ආපෝ ධාතුවෙන් එකට ගැලකරල, රැස්කරල තියෙන නිසයි. එතකොට එයාට ප්‍රභම කාරණාව, එයාගෙ කෘත්‍යය තමයි අලවල, එකට ගැලකරල, බඳවල තියන එක. එයාගෙ ආසන්නම කාරණාව, ප්‍රභම අය තමයි මොකක්ද? පඨවි, තේජෝ, වායෝ කියන ටික.

එතකොට තේජෝ කියල කියන්නේ එයාගෙ ලක්ෂණය තමයි දවන, තවන, දිරවන, පැසවන ස්වභාවය. එතකොට එයාගෙ කෘත්‍යයක් තියෙනව මොකක්ද? එයාගෙ කෘත්‍යය තමයි මුහුකුරවනකම. ඇතුළත නමා එක්ක බැඳිල තියෙන පඨවි, ආපෝ කියන ධර්මතා දෙකේ දෙක මුහුකුරවන ගතිය තමයි මෙයාගෙ

කෘත්‍යය. විසලවන ගතිය. දියවෙලා, ආපෝ ධාතුවෙන් දියකරල, දියවෙලා යන්න නොදී ඒක උණුසුම් කරල මුහුකුරුවල පවතින ගතිය. අපි කියමු ගහක කොළයක් ඉදෙනවා කියල කියන්නෙ පින්වතුනි, නැත්නම් මේ ජීවිතයක කෙස් පැහෙනවා, හම රැලි වැටෙනවා කියල කියන්නෙ මේ තේපෝ ගතියෙ ලක්ෂණය මුහුකුරුවන ලක්ෂණය තමයි මෙයාගෙ කෘත්‍යය මුහුකුරුවන එක. ලක්ෂණය දුවන, නවන, දිරවන, උෂ්ණ කරන ස්වභාවය. ආසන්නම කාරණාව තමයි මේ අනිත් ධර්මනා ඒ කියන්නෙ පඨවි ධාතුවත්, ඒ වගේම ආපෝ ධාතුවත්.

එතකොට අපි තේපෝ ධාතුව කියල කිව්වොත් අපිට තේරුම් ගන්න අපහසු නම් ගිනි ගොඩක් සිහිකර ගත්තොත් ගිනිගොඩ සන්වයෙක්, පුද්ගලයෙක් කියල තේරෙන්නෙ නැහැනෙ. අර මුලින් කියපු එකටත් අපිට ආපෝ කිව්වහම තේරෙන්නෙ නැත්නම් ලිඳක, වැවක, පොකුණක තියෙන වතුර ටිකක් සිහිකර ගත්තොත් අපි. අන්න ඒ එතකොට පොළවෙ තියෙන පස් ටිකක්, ලිඳක, වැවක, පොකුණක තියෙන වතුර ටිකක්, ගිනිගොඩක තියෙන ගිනිදුර ටිකක් ගත්තහම පඨවි, ආපෝ, තේපෝ කියන දේවලට අනුමාන නුවණක් අපිට ඇති කරගන්න පුළුවන්. නමුත් පඨවි, ආපෝ, තේපෝ කියනකොට ඊට වඩා ගොඩාක් ඇතුළට ගිය අර්ථයක් ප්‍රකාශ කරනව.

ඊට පස්සෙ වායෝ කියල කියන්නෙ ඒකෙ ලක්ෂණය තමයි හමන, පිම්බෙන, හැකිලෙන, සොලවන ලක්ෂණය. එයාගෙ කෘත්‍යය තමයි මොකක්ද? තල්ලු කරන, ඉඬ අරගෙන දෙන බව එයා එහාට මෙහාට තල්ලු කරවල සොලවන්න පුළුවන් ලක්ෂණය. එතකොට අනිත් ධර්මනා ටික පඨවියත්, ආපෝවත්, තේපෝවත් තමයි මෙයාට ළඟ ආසන්න කාරණාව. එතකොට මෙන්න මේ පස්, දිය, ගිනි, සුළං කියල

අපිට තේරෙන මට්ටමකට ගත්තොත් ඕකෙදි සන්වයෙක් හෝ පුද්ගලයෙක් හෝ සන්ව, පුද්ගල ආන්මයක් තියෙනව කියල අපිට හිතෙන්නෙ නැහැනෙ. අන්න ඒ වගේ තමයි පින්වතුනි, යම්ම රූප කියල යමක් තියේ නම් ඒ රූපවල ප්‍රකෘතිය නැත්නම් රූපයක සැබෑම සැකසුම තමයි පඬුව, ආපෝ, තේපෝ, වායෝ කියල කියන්නෙ.

වර්තමාන විද්‍යාවෙන් වුණත් භෞතික විද්‍යාවෙන් කියනකොට ඒකට කියනව පදාර්ථය කියල. ඝණ, ද්‍රව, තාප, වායු කියල ඒ පදාර්ථය කියන තැනින් උගන්වන්නේ ඔන්න ඔය හතරමයි. ඔන්න ඔය මහා භූත රූපය හොඳට සතර මහා ධාතුයි කියන කොට ඔන්න ඔය ධාතු ටිකේ ස්වභාවය හොඳට ඥාන වෙනව. දැනගන්නව. ඒ එක්කම ඊට පස්සෙ,

‘චතුර්නව මහා භූතානං උපාදාය රූපං’

එතකොට ඒ මහා භූතයන්ගෙ උපාදාය රූපය කියල යමක් තියෙනව. උපාදාය කියල කියනකොට පින්වතුනි, උපාදාය කියල කියන්නෙ ඇසුරු කරගෙන පවතිනව, නිසා පවතිනව කියන එක. මහා භූත ටික නිසා පවතින, මහා භූත ඇසුරු කරගෙන පවතින රූප කියල කොටසකුත් තියෙනව.

එතකොට අපි ඕකට උපමාවක් කළොත්, අපි බිත්තියක විත්‍රයක් ඇන්දොත් මේ විත්‍රය කියන එක බලන්න බිත්තිය උපාදාය කරගෙන, බිත්තිය ඇසුරු කරගෙන පවතින්නෙ. කිසිම වෙලාවක විත්‍රයට තනිවම ඉන්න බැහැ. තව යමක් ඇසුරු කරගෙන බිත්තියක් හරි, ලෂල්ලක් හරි, එතකොට කොලයක් හරි මොකක් හරි ඇසුරු කරගෙන තමයි විත්‍රයකට පවතින්න පුළුවන්. එහෙම නැතුව කිසිම

වෙලාවක විත්‍රයකට පවතින්න පුළුවන් කමක් නැතැනේ. එතකොට යම් වෙලාවක විත්‍රය අඳින බිත්තිය හෝ විත්‍රය අඳින කඩදාසිය හෝ ලෑල්ලට ඉන්න පුළුවන් විත්‍රය නැතුව. නමුත් විත්‍රයට ඉන්න බැහැ බිත්තිය හෝ ලෑල්ල හෝ කඩදාසිය නැතුව. එතකොට බිත්තිය නිසාම ලෑල්ල, කඩදාසිය නිසාම පවතින, ඒව ඇසුරු කරගෙන පවතින, ඒව තියෙනකමිම, තිබුණොත් විතරක් විද්‍යමාන වෙන රූප ටිකක් තියෙනව. ඒක විත්‍රය වගේ.

ඒ වගේ අපට ඇහැට පෙනෙන රූප ගන්නොත් පින්වතුනි, ඒව ඔක්කොම විත්‍ර. ඇහැට පෙනෙන වර්ණ සටහනක් තියේ නම්, හැඩ සටහනක් තියේ නම් දිගටි, රවුම්, හතරැස් කියල අපිට හැඩ පෙනෙන කමක් හෝ නැත්නම් කහ පාට, නිල්පාට, රතු පාට කියල වර්ණ පෙනෙන කමක් හෝ ගන්නොත් පින්වතුනි, මේ වර්ණය හැම වෙලාවෙම හොඳට දැකින්න බිත්තියක ඇන්ද විත්‍රයක් වගෙයි. මේ විත්‍රයට කිසිම වෙලාවක තනියම ඉන්න බැහැ බිත්තිය හෝ ලෑල්ල නැතුව වගේ මේ ඇහැට පෙනෙන රූපයකට තනියම පවතින්න බැහැ පින්වතුනි, අපිට පඬුව, ආපෝ, තේපෝ, වායෝ කියන මහා භූත ටික නැතුව.

එතකොට ඇහේ ප්‍රසාදය, වඳු ප්‍රසාදය කියන මේ ඔපවත්කම ගත්තහම ඒ ඔපවත්කමට තනියම පවතින්න බැහැ ඒ මහා භූතයන්ගේම ඔපවත්කමටයි වඳු ප්‍රසාදය කියල කියන්නේ. ඒ වඳු ප්‍රසාදයට ගෝවරවන රූපය, වර්ණ සටහන මහා භූතයන්ගේම උපාදාය රූපයි කියල කියන්නේ. අපි ඕකට තව නිදසුනක් ගන්නොත් පින්වතුනි, වතුරකට වැටිල තියෙන ඡායාවක් දිහා බලන්න. වතුරකට වැටිල තියෙන ඡායා රූපයක් දිහා බලන්න. දැන් ඉදිරියක ඒ වතුර

පොකුණ අයිනෙ හෝ ලීඳ අයිනෙ හෝ නියෙන ගහක හෝ නැතිනම් කුමන හෝ වස්තුවක ඡායාව වැටිල නියෙන්න පුළුවන්. දැන් වතුරට වැටිල නියෙන ඡායාව ඇහෙන් බැලුවොත් අපිට හොඳට පෙනව.

හොඳට බලන්න ඇහැට පෙනෙනව රූපයක්, ඒ ඡායා රූපය. ඇහැට පෙනෙන උපාදාය රූපයක්. ඒ ඡායාව පෙනෙනව. බැට්ටේලා හරි අපි ඒ පෙනෙන දේ අල්ලන්න කියල අත දැමීමොත් වතුරට කවදාවත් බලන්න පෙනෙන දේ අපට අනුවෙනව ද කියල. පෙනෙන දේ අනුවෙන්න නැහැ. අනුවෙන්න මොකක්ද? පෙනෙන දේ ඇසුරු කරගෙන පවතින මහා භූතයන්ගෙන් එක් ධර්මයක් වූ ආපෝ ධාතුව නැත්නම් වතුර තමයි අනුවෙන්න. දැන් බලන්න ඒ ඡායා රූපය උපාදාය රූපයක්. මොකක්ද? වතුර නැත්නම් ආපෝ ධාතුව උපාදාය කරගෙන තමයි ඒ ඡායාරූපය පවතින්න.

ඒ වගේ දැන් අපිට මේ ඉදිරියෙන් නියෙන වස්තූන් පෙනෙනව. ගොඩනැගිලි, ගස්-කොළන් පෙනෙනව. දැන් මේ පෙනෙන දේ පින්වතුනි, පඬව් ධාතුව ඇසුරු කරගෙන පවතින්න. හරියට අර පොකුණේ ආපෝ ධාතුව නැත්නම් ජලය ඇසුරු කරගෙන ඡායාවක් යම් සේ පෙනෙයිද ඒ විදිහටමයි කිසිම වෙනසක් නැහැ දැන් මේ පඬව් ධාතුව ඇසුරු කරගෙන අපිට පෙනෙන මේ වස්තුව ගහක් කියල හෝ පොළව කියල හෝ ආසනයක් කියල පෙනෙනව නම් පෙනෙන දේ අල්ලන්න අපි අත දැමීමොත් පින්වතුනි, පෙනෙන දේ අනුවෙන්න නැහැ අත ගිනිල්ල පඬව් ධාතුවේ හැපෙනව. එතකොට අතන පෙනෙන දේ අනුවෙන්න නැහැ අපිට අත ගිනිල්ල හැපෙන්නේ ආපෝ ධාතුවේ නැත්නම් වතුරේ වගේ මෙතන පෙනෙන දේ කවදාවත්

අපිට හම්බවෙන්නෙ නැහැ, පෙනෙන දේ හැපෙන්නෙ ගිහිල්ල ඒ පෙනෙන දේ වසාගෙන යථාර්ථයෙන් යටින් පවතින පඬුවි ධාතුවෙ.

ඒ වගේම තව හොඳට බලන්න කිසිම වෙලාවක මේ උපාදාය රූපය මහා භූතයන්ගෙන් වෙන්කරල ගන්න බැහැ. කිසිම වෙලාවක ගන්න බැහැ. ඒ කියන්නෙ වතුර ටික නියෙද්දි අර පෙනෙන ඡායා රූපය විතරක් ඔසවල ළඟට ගන්න පුළුවන් වෙයිද? කිසි වෙලාවක දුරස් කරන්න හෝ ළං කරන්න පුළුවන් වෙයිද? කිසිම වෙලාවක පුළුවන්කමක් නැහැ. හැබැයි අපිට මෙහෙම පුළුවන්. වතුර භාජනයකට ඡායාවක් වැටිල තිබුණොත් ඡායාව පතිතවෙල නියෙන වතුර භාජනෙන් එක්කම ළං කළොත් ඔන්න ඡායාව ළං වෙයි. භාජනෙන් එක්කම දුරස් කළොත් ඡායාව දුරස් වෙයි.

ඒ වගේ අපිට මේ පෙනෙන උපාදාය රූපයක් කවදාවත් මහා භූතයන්ගෙන් වෙන්කරල ගන්නම බැහැ. ඒක ළං කරන්නවත් දුරස් කරන්නවත් ඔසවල ගන්නවත් මොන විදියටවත් බැහැ. ඒක පුළුවන් නම් පුළුවන් වෙන්නෙ ඒ පෙනෙන රූපය නිර්මාණය කරපු මහා භූත රූප කලාප ටිකත් එක්කමයි එහාට මෙහාට කරන්න වෙන්නෙ. අර වතුර භාජනේම කළොත් මිසක අපිට මේ යම් වස්තුවක් පෙනෙන කොට පේන දේ ළඟට එනවා පෙනෙන දේ දුරට ගෙනියනවා වගේ පෙනෙන්නෙ අපිට පෙනෙන දේ නිර්මාණය කරල අපිට පෙනෙන දේ පෙනෙන්න සලස්වල ඒක ඇසුරු කරගෙන පවතිනව මහා භූත ටිකක්. අන්න ඒ මහා භූත රූපයත් එක්කම එහාට කරල මෙහාට කරල තමයි පෙනෙන දේ ළං කරනව හෝ දුරස් කරනව කියන එක අපිට තේරෙන්නෙ.

එතකොට උපාදාය රූපය කියල කියන කොට හොඳට තේරුම් ගන්න ඕන අන්න ඒ වගේ මහා භූතයන් නිසා, මහා භූතයන් ඇසුරු කරගෙන පවතින හෝ මේ රූපවල ස්වභාවය නොදන්නා කමත් අපි මේ රූපයන්ට රැවටෙන්න, ආත්ම භාවය ඇති කරගන්න, කෙලෙස් ඇති කරගන්න හේතුවක් වෙනව. ඒ නිසයි මේ ස්කන්ධයන්ගේ ඥාන ස්වභාවය, ඇති කරගන්න ඕන. ස්කන්ධයන්ගේ ඇති තතු දැනගන්නා ස්වභාවය අත්‍යවශ්‍ය යෙහිම අවශ්‍ය වෙන්නෙ.

එතකොට ඒ වගේම කණ කියල කියන්නේ මහා භූතයන් නිසාම ඔපවත් වෙච්ච ශබ්දය ගෝචර කරගන්න, ගොදුරු කරගන්න පුළුවන් ඔපවත්කම. නාසය කියල කියන්නෙ මහා භූතයන් නිසාම ඔපවත් වෙච්ච ගන්ධය කියන එක ගෝචර කරගන්න පුළුවන් ආයතනයක්. එතකොට දිව කියල කියන්නෙ මහා භූතයන් නිසාම පවතින රසයන් ගෝචර කරගන්න පුළුවන් ඔපවත්කම ප්‍රසාද ගතිය. ඒ වගේම කය කියල කියන්නේ ගැටෙන දෙයක් ගෝචර කරගන්න පුළුවන්, අල්ලගන්න පුළුවන් කයේ ප්‍රසාද ගති. ඒව ගත්තහම ඔක්කොම මහා භූත ටික නිසා පවතින රූප. ඒ වගේම බාහිර ඇහැට පෙනෙන රූපය, කණට ඇහෙන ශබ්දය, නාසයට දැනෙන ගන්ධය, දිවට දැනෙන රස කියන මෙන්න මේ ටික ගත්තහම මහා භූතයන් නිසා පවතින රූප, ඇසුරු කරගෙන පවතින රූප.

ඊට පස්සෙ නියෙනව පින්වතුනි, මේවට කියනව උපාදාය ඕදාරික රූප කියල. උපාදායයි. ඕදාරිකයි කියන්නෙ රළයි. තව නියෙනව උපාදාය සුඛුම රූප කියල කොටසක්. උපාදායයි. සුඛුමයි කියල කියන්නෙ ඒකෙ ස්වභාවය තේරුම් ගන්න හරිම අපහසුයි. හරිම අමාරුයි. මෙන්න මේ වගේ නිදර්ශනයක් පවා දෙන්න විදිහක් නැති

නිසා මේවට කියනව ඉතාමත්ම සියුම්, ගැටීමක් වෙන්නේ නැති, දුර්ගන්ධයක් වෙන්නේ නැති, දුකින්ගත් බැරි, ගැටෙන්නේ නැති ඉතාමත් සියුම් රූප ටිකක් තියෙනව ධම්මායතනය පරියාපන්න. ඒ කියන්නෙ සිතේ තියෙන සිතිවිලි කියන ගති නිසා කයෙන් ප්‍රකට වෙන රූප තියෙනව.

ඒකෙ තියෙන දේ තමයි ඒ රූපවල හරි පුදුම ස්වභාවයක් තියෙන්නෙ. ඒ රූපයේ මූලික ස්වභාවය තියෙන්නෙ සිතේ තියෙන සිතුවිලි, වේදනා, සංඥා, සංඛාර කියන සිතුවිලි. හැබැයි ඒක ප්‍රකට වෙන්නෙ මහා භූතයන්ගෙන්. අපි කියමු ඉන්ද්‍රියය, පුරිසිඤ්ඤා කියන ගතිය ගන්නොත් කර්මානුරූපව කර්මජ සිතක පවතින ස්ත්‍රී ස්වභාවය, පුරුෂ ස්වභාවය ස්ත්‍රී ලීලාව, පුරුෂ ලීලාව කියන ස්වභාවයෙන් යුක්ත ගති ටික තියෙන්නෙ චෛතසිකවල, සංස්කාර ස්කන්ධයෙ. සිතුවිල්ලක. නමුත් ඒක ප්‍රකට වෙන්නෙ මහා භූතයන්ගෙන්, මේ ශරීරයෙන්. ඔය පින්වතුන්ට ඒක තේරුම් ගන්න අපහසුයි නම් සිත නිසා කයෙන් ප්‍රකට වන රූප වලට කියනව ධම්මායතන පරියාපන්න රූප කියල.

ඒක තේරෙන්නෙ නැතිනම් මම ඔය පින්වතුන්ට තේරෙන විදිහට නිදසුනක් ගේන්නම් තේරෙන මට්ටමක. අපි උදාහරණයක් ගන්නොත් යම්කිසි කෙනෙක් මැරුණා කියල කියන්නෙ පින්වතුන්, විඤ්ඤාණය නිරුද්ධයි. සිත නිරුද්ධයි. ඒ කියන්නෙ සිතුවිලි නැහැ. හරි අන්න ඒ මැරිවිච මිනියක් දිහා බලන්න ඒ අත පය සම්පූර්ණම දුර කැලි ටිකක් වගේ රළු දුරදඬු ගැහිවිච ස්වභාවයක් තියෙන්නෙ. දැන් බලන්න මේ හිත තියෙන කොට වෙන දේ. හිතේ තියෙනවා ධම්මායතන පරියාපන්න රූපයක් තියෙනව පින්වතුන් කම්මඤ්ඤානා

රූපය කියල කාය කම්මඤ්ඤතා. කම්මඤ්ඤතා කියල කියන්නෙ කාර්මණ්‍ය බව. මේ බලන්න මේ අත, ඇඟිලි නමන්න පුළුවන්, හරවන්න පුළුවන්, කරකවන්න පුළුවන් පහසුවෙන්. මේ කයේ මේ පහසුව කයෙන් ප්‍රකට වෙන්නෙ.

කයේ මේ පහසුව නියෙන්නෙ සිතේ නියෙන සිතුවිලි ටික නියෙනකන්. එතකොට ධම්මායතනය පරියාපන්නයි. හැබැයි මහා භූත කයෙන් නමයි ප්‍රකට. ඒකට කියනව කම්මඤ්ඤතා රූපය. ඒකට කියනව ධම්මායතන පරියාපන්න රූපය කියල. ඒ රූපය කිසිම වෙලාවක සිතෙන් ප්‍රකට නැහැ. සිත නිසා පටන් ගෙන හැබැයි කයෙන් ප්‍රකට වෙන්නෙ. අපි කෙනෙක්, පුද්ගලයෙක් කියල රැවටෙන්නත් හේතුවෙලා මේ අත පය නැමෙන දිග හැරෙන ස්වභාවයත් අපි පුද්ගලයෙක් හැටියට රැවටෙන්න හේතුවෙන. අපි යම් වෙලාවක දැන ගන්නොත් සිතේ ඇති ගති ටික නිසා කයෙන් ප්‍රකට වන ධර්මතාවයක් හේද මේ කම්මඤ්ඤතාවය කියන්නෙ. කාය කම්මඤ්ඤය කියන්නෙ.

එයා හොඳට මෙනෙහි කරල බලනව බැරි වෙලා සිත නිරුද්ධ වුණොත්, විඤ්ඤාණය නිරුද්ධ වුණොත්, කයේ මේ වගේ නමන්න දිග හරින්න පුළුවන් හැකියාව ලැබෙන්නෙ නැහැ. එන්නෙ නැහැ. ඔන්න කම්මඤ්ඤතා රූපය. ඊටපස්සෙ අපි තව එකක් බැලුවොත් බලන්න මේ අත එහෙම අල්ලල අත එහෙම හොඳට මෘදුයි. මොළොක්. අනේ ඔයාගෙ අත හරි මොළොක්, මුණ හරි සිහිදුයි කියල අපි රැවටෙන්නෙ. එතකොට මේ සිතේ ඇති තව එක්තරා ගතියක් තමයි මුදිතාව කියන එක. මේ මෘදු බව කියන එක.

පින්වතුනි, මේ සිත නිරුද්ධ වුණහම සිතේ නියෙන ගති නිරුද්ධ වුණහම මේ ශරීරය රළු වෙනව. ගල් ගෙඩියක් වගේ වෙනව. කථකශ වෙනව. මේ නියෙන මෘදු ස්වභාවය පවතින්නේ නැහැ. එතකොට සිතේ නියෙන මෘදු බව එතකොට විත්ත මුදිතා, කාය මුදිතා කියල මේ සිතේ නියෙන මෘදු බව ප්‍රකටයි මහා භූතයන්ගෙන් කයේ. මේ කයයි මෘදු බව වෙලා නියෙන්නේ, එතකොට මුදිතා රූපය.

එතකොට තව එකක් අපි ගන්නොත් ලහුතා රූපය කියල. ලහුතා කියල කියන්නේ සැහැල්ලු. අපි අපේ මේ ශරීරය තරාදියකට දාල කිරුවොත් කිලෝ කියක් තියෙයිද? සමහර විට කිලෝ හැටපහක් හැත්තෑවක් තියෙන්න පුළුවන්. බලන්න මේ සිත කයට බැහැ ගන්නහම සිතේ නියෙන සිතුවිලි වලින් මොකද කරන්නේ? කය නිබර කරනව. දැන් අපි ඇවිදින කොට කිලෝ හැටපහක ශරීරයක් උස්සගෙන යනව වගේ බරක් අපිට දැනෙනවද? නැහැ. එතකොට මේ කයේ බර ස්වභාවය දැනෙන්නේ නැත්තේ, කයේ නිබර ගතිය ඇති කරල තියෙන්නේ නිතේ ගතියකින්. දැන් හිත නැති වුණොත් මේ කය කිලෝ හැටක් බරයි නම් හැටම බර බව තේරෙනව.

අපි අලියෙක් වගේ සතෙක් අර ගන්නොත් පින්වතුනි, මේ අලිය වගේ සතා තරාදියකට දැමීමොත් කිලෝ කියක් තියෙයිද? කිලෝ හාරදාහක් පන්දාහක් විතර තියෙයි. අලියට තේරෙයිද කිලෝ හාරදාහක් පන්දාහක් උස්සගෙන යනව වගේ. නැහැ. අපි මේ කිලෝ හැට උස්සගෙන යන්නේ එහා මෙහා අපිට තේරෙන්නේ නැත්තේ යම් සේද ඒ වගේම එතනත් විකද්කදාණයේ ඒ සිතුවිලිවල ලහුතා කියන ගතිය ඒ සිතේ සිතුවිලි වල යෙදුණහම ඒ කය එතන නිබර කරනව. ඒ

සනාථත් මේ කය මට වගේම කිලෝ භාරදාහක් පන්දාහක් අරගෙන යනව කියල බරක් දැනෙන්නෙ නැහැ. තමන්ට බර දැනෙන්නෙ නැහැ.

එතකොට මම මතක් කළේ මේ සිනේ තියෙන සිතුවිලිවල ගති කයෙන් ප්‍රකට කරවන රූප තියෙනව. එතකොට ඒවට කියනව සුබ්‍රම රූප කියල. මම මේ ඔය පින්වතුන්ට තේරුම් ගන්න මතක් කළේ අන්න ඒ රූපවල ස්වභාවයත් තේරුම් නොගන්නා කම අපි පුද්ගලයෙක් හැටියට රැවටෙන්න හේතු වෙනව. ඒකට කියනව උපාදාය සුබ්‍රම රූප. උපාදාය කියල කියන්නෙ මහා භූත ඇසුරු කරගෙන පවතින සුබ්‍රම රූප.

දැන් අර සිනේ ගති වුණත් මහා භූතයන්ගෙන්මයි ප්‍රකට. මේ අපි කියපු මහා භූත රූපයම කම්මඤ්ඤතාවය පෙනෙයි. එහෙම නැත්නම් කම්මඤ්ඤතාවය කියන එක කර්ම මිණුමකින් පෙනෙන තැනක් නැහැ. මහා භූතයන්ගෙන්ම මුදිතා කියන ගතිය තේරෙන්න ඕන. නැත්නම් මෘදු බව පෙන්නන්න තැනක් නැහැ. එතකොට මහා භූතයන්ගෙන් සැහැල්ලු බව පෙනෙනව. නැත්නම් ලහුතා රූපය පෙන්නන්න තැනක් නැහැ. හැබැයි සිත නිසයි වෙන්නෙ. සිත නිසා වුණාට සිතෙන් ඒක ප්‍රකට නැහැ. ප්‍රකට වෙන්නෙ කයෙන්. නැත්නම් පධිච්චි, ආපෝ, තේපෝ, වායෝ කියන මහා භූතයන්ගෙන්. මෙන්න මේ වගේ මහා භූතයි මහා භූතයන්ගෙ උපාදාය රූපයද වකඩු ප්‍රසාද, සෝන ප්‍රසාද ආදිය ඕදාරිකයි. ධම්මායතන පරියාපන්න නැත්නම් සිතුවිලි නිසා පවතින රූප සුබ්‍රමයි කියල හොඳට එයා මහා භූත සහ උපාදාය රූපයි කියල හොඳට ඒ රූපයෙ ස්වභාවය ඥානයට යනව. දැනගන්නව.

එතකොට මේ රූප කියල කියන්නේ මොනවද? රූපයනා අර්ථයෙන්, බිඳෙන අර්ථයෙන්. සිතෙන් වෙනස් වෙන්න පුළුවන්. උණේ වෙනස් වෙන්න පුළුවන්. මැසි, මදුරු, අවි ආදී ඕනම ස්පර්ශයක් නිසා රූපයේ ප්‍රකෘති ස්වභාවය වෙනස් වෙන්න පුළුවන්. මහා භූත ටික අන්‍ය ස්වභාවයකට පත්වෙන්න පුළුවන් කියන අදහසින් 'රූපයකින් බො භික්ඛවෙ රූපං' රූපය වෙනව. පළුදු වෙනව. වෙනස් වෙනව කියන අර්ථයෙන් රූපය කියල කියනව. එතකොට එතෙත්දිත් එක දෙයක් මතක තබාගන්න ඕන. කිසි වෙලාවක උපාදාය රූපයට වෙනස් වෙන්න බැහැ. උපාදාය රූපය ඇසුරු කරගෙන පවතින මහා භූත රූපය වෙනස් වෙන කොට උපාදාය රූපය වෙනස් වෙලා පෙනෙනව.

ඒකයි හිත දියුණු කරපු කෙනෙකුට මෙනහ නියෙන මේ පස් ටිකක් අරගෙන ඕනම දෙයක් මවන්න පුළුවන්. ඇයි ඒ? මැවෙන පස් ටික එක එක ආකාරයට පෙනී නිටින හැඩේට, අවකාශ ධාතුවට සාපේක්ෂව පෙනෙන හැඩේටයි අපිට විනුයක් පෙනෙන්නේ. එතකොට මහා භූත ටික වෙනස් කරන්න, වෙනස් කරන්න, එක එක හැඩවලට සටහන් කරන්න, කරන්න අපිට, ලෝකෙට විද්‍යමාන වෙන්නේ එක එක හැඩ. එකම මැටි ටික අපි එක හැඩේකට තිබ්බහම, රවුමට නියනව වළඳක් කියනව. ඒ මැටි ටිකම තව ආකාරයකට වෙනස් කළහම වෙන හැඩයක් එනව. අපි ඒකට කළය කියනව. ඒ මැටි ටිකම වෙනස් ආකාරයකට වෙන් කළහම තව විදියකට පෙනී ඉන්නව, අපි මුට්ටිය කියනව.

මහා භූත ටික වෙනස් වෙන, වෙනස් වෙන ආකාරයට අවකාශ ධාතුව තුළ හැඩ සටහන් පෙනිල හිටිනව වෙනම විදියකට. එතකොට

අපි කළය කියල, මුට්ටිය කියල, ඇතිලිය කියල යම් හැඩ සටහනකට නම් පැනෙව්වේ ඒ හැඩ සටහනට කියනව උපාදාය රූපය. ඒ හැඩ සටහන එක එක ආකාරයට වෙනස් කරන්න පුළුවන් ද්‍රව්‍ය ටිකට කියනව මොකක්ද? මහා භූත ටික කියල. බැරි වෙලා පෙනෙන හැඩය වෙනස් කරපු ද්‍රව්‍යයම මහා භූත වුණා නම්, මහා භූත ද්‍රව්‍යයම වුණා නම් කළයක් හදල පෙන්නපු මැටි ටිකෙන් ආයෙ ආයෙ ඇතිලියක් හදල පෙන්නන්න බැරිවෙනව.

නමුත් පෙනෙන දේ ද්‍රව්‍යය නොවන නිසා, ද්‍රව්‍යය පෙනෙන දේ නොවන නිසා අපිට ද්‍රව්‍යය ටික වෙනස් කරල වෙන දෙයක් පෙන්නන්න පුළුවන්. ආයෙන් ඒ ද්‍රව්‍ය ටික වෙනස් කරල වෙන දෙයක් පෙන්නන්න පුළුවන්. ඔන්න ඔය විදිහටයි පින්වතුනි, එක එක ආකාරවලට මහා භූත ටික එක එක විදිහට වෙනස් වෙව්, විකාර වෙව් අපිට එක එක විදිහේ හැඩතල පහළ වෙන්නේ. ඔන්න ඔය විදිහට හොඳට රූපයෙ ඥාන ස්වභාවය ඇති කරගන්න ඕනේ.

ඊට පස්සේ ඒකෙන් මතක් කරනව තව දෙයක්. යම්ම රූප තියෙයි නම් පින්වතුනි, මනුෂ්‍යයන්ගේ රූප, දෙවියන්ගේ රූප, බ්‍රහ්මයන්ගේ රූප, යක්කුන්ගේ, පෙරේතයන්ගේ රූප, අමනුෂ්‍යයන්ගේ රූප කොහෙවත් තිබුණො නැහැ. අතීතේදීත් තිබුණා නම් තිබුණො, දැනුත් තියෙනව නම් තියෙන්නේ, අනාගතයටත් තියෙනව නම් තියෙන්නේ මහා භූත සහ උපාදාය රූපයි කියන මෙන්න මේ රූප විතරමමයි. ඒ රූපද සිතෙන් වෙනස් වෙනව. උෂ්ණත් වෙනස් වෙන්න පුළුවන් රූප්පනය වෙන ලක්ෂණයකින් යුක්තයි කියල හොඳට රූපය ගැන එයාට නුවණයි.

ආයෙ කෙසේද කෙසේද කිසිම සැකයක් නැහැ. නංගිගෙ රූපෙ, මල්ලිගෙ රූපෙ, අම්මගෙ රූපෙ, නාත්තගෙ රූපෙ කියල අතීතෙදි මල්ලිගෙ රූපෙ දැක්ක, නංගිගෙ රූපෙ දැක්ක, අනාගතයෙදි පුතාව බලන්න පුළුවන් කියල එබදු වූ රූප නෙමෙයි මේ යෝගාවචරයට හැම රූපෙකම යථාර්ථ ස්වභාවය, පවතින ස්වභාවයයි මේ ඥාන පරිඤ්ඤා දැනගැනීමෙන් පිරිසිදු කටයුතුයි කියන තැන මේ ඥාන පරිඤ්ඤාවට හසුවෙන්නෙ.

ඊළඟට වේදනා කියල යමක් තියෙයි නම් වේදනාව කියල කියන්නෙ, සැප විඳින කමක් වෙන්න පුළුවන්, දුක විඳින කමක් වෙන්න පුළුවන්, උපේක්ෂාව විඳින කමක් වෙන්න පුළුවන්. ඒ වේදනාව ඇහැට රූපයක් ස්පර්ශ වීමෙන්, කණාට ශබ්දයක් ස්පර්ශ වීමෙන්, නාසයට ගන්ධයක් ස්පර්ශ වීමෙන්, දිවට රසයක් ස්පර්ශ වීමෙන්, කයට පොට්ඨබ්බයක්, මනසට ධම්මාරම්මණයක් ස්පර්ශ වීමෙන් වෙන්න පුළුවන් කියල උන්පන්ති ස්ථාන හයක් තියෙනව.

ඒ හය හරහා සැප හෝ දුක හෝ උපේක්ෂා වූ යම්ම වේදනාවක් තියේ නම් ඒ හැම වේදනාවක්ම, විඳීම ස්වභාවයක්ම ස්පර්ශ ප්‍රත්‍යයෙන් උපදින සිතක අවස්ථාවට ඇතිවෙන නිරුද්ධ වෙත චෛතසික ධර්මයක්ය කියල ඒකෙ ලක්ෂණය විඳීම ස්වභාවයයි, විඳින ලක්ෂණයයි කියල ලක්ෂණයන් දන්නව, ඒ ස්වභාවය දන්නව, එතකොට මගෙ වේදනාව, දෙවියන්ගෙ වේදනාව, බ්‍රහ්මයන්ගෙ වේදනාව, සත්තුන්ගෙ, පුද්ගලයන්ගෙ වේදනා එහෙම නෙමෙයි වේදනා කියල යමක් තියෙයි නම් ඒ හැම දෙයක්ම චෛතසිකයක්. ස්පර්ශ මාත්‍රයකින්ම හට ගන්නේ කියල හොඳට චෛතසිකයන්ගෙ ස්වභාවය එයා දන්නව.

ඊළඟට ශ්‍රෝත පරීක්ෂකයා, විශ්‍රෝතයේදී සංශ්‍රාව කියල යමක්
තියෙනව. සංශ්‍රාව කියන්නෙ හඳුනනව. මොකක්ද හඳුනන්නෙ? රූප
හඳුනනව. ශබ්ද හඳුනනව. ගන්ධ හඳුනනව. රස හඳුනනව. එතකොට
කයට ගැටෙන පොට්ටිබිබයන් හඳුනනව. සිතීන් සිහිකරන
ධම්මාරම්මණයන් හඳුනනව. මොනවද හඳුනන්නෙ? සැපයි කියල
හඳුනනව. දුකයි කියල හඳුනනව. උපේක්ෂායි කියල හඳුනනව.
එතකොට මේ කුමන ආකාරයක හැඳිනීමක් ආවත් සංශ්‍රාව කියල
කියන්නෙ හඳුනනකම.

ඇහැට පෙනෙන වර්ණ බව හඳුනනව. නිල් පාට, රතු පාට,
කහ පාට බව හඳුනනව. ඒ වගේම දිග, රවුම්, හතරැස් කියල
හඳුනනව. මේ වගේ රූප හඳුනනව. ශබ්ද හඳුනනව. බෙර ශබ්දක්
වෙන්න පුළුවන්. සතෙක්ගෙ ශබ්දයක් වෙන්න පුළුවන්. කුමන හෝ
ශබ්දය හඳුනනව. ගන්ධය හඳුනනව. එතකොට මල් සුවඳක් වෙන්න
පුළුවන්, කැවුම් සුවඳක් වෙන්න පුළුවන්, කෝපි සුවඳක් වෙන්න
පුළුවන්, රස, ලුණු රස වෙන්න පුළුවන්, තිත්ත රස වෙන්න පුළුවන්,
ඇඹුල් රස වෙන්න පුළුවන්, රස හඳුනනව.

සිතක් වෙන්න පුළුවන්, උෂ්ණයක් වෙන්න පුළුවන්, රළු
දෙයක් වෙන්න පුළුවන්, මෘදු දෙයක් වෙන්න පුළුවන්, කයට ගැටෙන
දෙයක් හඳුනනව. කෙනෙක්ව සිහිවෙලා වෙන්න පුළුවන්, දෙයක්
සිහිවෙලා වෙන්න පුළුවන්, අතීතය සිහිවෙලා වෙන්න පුළුවන්, හිතට
සිහිවෙන දේවල් හඳුනනව කියල යමක් තියෙයි නම් මම හඳුනනව
හෝ හැඳිනීම කෙනෙක්ගෙ හෝ පුද්ගලයෙක්ගෙ හඳුනාගැනීම
නෙවෙයි, සංශ්‍රාව කියල කියන්නෙ හඳුනනවා කියන ලක්ෂණයක්. ඒ
හඳුනනවා කියන ලක්ෂණය පින්චතුනි, දකිනව සිතේ තියෙන

වෛනසිකයක්. ඒ සිත කියන ධර්මතාවයෙ නියෙන සිතුවිලි මානුයක්, ස්පර්ශ ප්‍රත්‍යයකින් හටගන්නේ කියල හොඳට දන්නව.

ඊළඟට වේනනා, වේනනා කිව්වහම පෙනෙන රූපෙට හිතන්න පුළුවන්,

'යථා යථා නං සංජානාති තථා තථා නං වොභාරති '

යම් යම් ආකාරයකට හඳුනයිද ඒ ඒ ආකාරයට හිතනව. එක ආකාරයක හැඩය හඳුනනව. ඇතිලිය කියල හිතුව. ඒ වගේ සද්දියකට එක ආකාරයකට හඳුනනව ගිරවෙක් කියල හිතුව. තව ආකාරයකට සද්දෙ හඳුනනව, කපුටෙක් කියල හිතුව. යම් යම් ආකාරයකට හඳුනයිද ඒ ඒ ආකාරයට ව්‍යවහාර කරනව.

එතකොට සංඥාවගේ විපාකය ව්‍යවහාරය මිසක මේ මම හිතල හෝ පුද්ගලයෙක් හිතල හෝ තව කෙනෙකුගෙ හිතීම නෙවෙයි එතකොට වේනනාව කියන එක සිතේ ක්‍රියාකාරීත්වයක්, සංඥාව අරඹයා හිත හසුරුවන ආකාරයක්, සිතුවිල්ලක්, එතකොට ඒක ස්පර්ශ ප්‍රත්‍යයකින් හටගන්න, සිත අරමුණක් අරඹයා මෙහෙයවන ආකාරයක් හැටියට, හැත්නම් හිතීමේ ලක්ෂණයක් හැටියට මේ වේනනාව හඳුනනව ඒක සිතුවිල්ලක්.

ඊළඟට විඤ්ඤාණය ගත්තහම **'විජාණන්තීති විත්තං'** එතකොට **'විත්තෙන්තීති විජාණන්තීති විත්තං'** සිත ගැන විඤ්ඤාණය ගැන ගත්තහම විඤ්ඤාණය කියන්නෙ දැනගන්නව. එයාට මොකක්ද දැනගන්නෙ? ඇත්තටම දැනගත්තහම අපි රූපයක් දැනගන්නව. රූපය දැනගන්නව කියන කොට රූපය ක්‍රම රාශියකින්,

ක්‍රම හතරකින් රූපයක් දැනගන්නව. මොකක්ද? රූපයේ සැපද, දුකද, උපේක්ෂා ගතියද, රූපයේ විඳින කම දැනගන්නව. රූපයේ හැඩය හඳුනනකම දැනගන්නව. රූපයට හිතපු ආකාරය දැනගන්නව. රූපයට දැනගන්න බව දැනගන්නව. කියල මේ විඤ්ඤාණයෙන් කරන්නෙ මොකක්ද? රූපයක් විඳපු බව, රූපයක් හඳුනගන්න ආකාරය, රූපයට හිතපු දේ, දැනගන්න දේ

අපි ඉස්සරහට මෙහෙම රූපයක් ආව. මේ අරමුණ නිතෙන් විඳින බව දන්නව. මේ හැඩය හඳුනනව. හඳුනපු හැඩයට අපි වටාපන කියල හිතනව. දැනගන්නව. දැනගන්නව කියන්නෙ මොකක්ද? මේ අරමුණ වින්ද නම් වින්ද උපේක්ෂාවෙන් වේදනාවක් කියල දන්නව. මේ හැඩය දන්නව. හැඩයට වටාපන කිව්ව කියල දන්නව. වටාපන කියල දැනගන්න කියන එකත් දන්නව. කියන කොට විඤ්ඤාණය කියල කියන්නෙ රූපයත්, විඳපු, හඳුනපු, හිතපු, දැනගන්න කියල නාම ධර්ම ටිකේම කෘත්‍යය ආපනු දැනගන්න එක තමයි විඤ්ඤාණය කියල කියන්නෙ. ඒකයි අපිට හරියට මේ සිතේ තියෙන මේ දැනගැනීමේ නිපුණතාවය, දැනගැනීමේ දක්ෂතාවය, දැනගැනීමේ හැකියාව නිසයි හරියට කෙනෙක් දැනගන්න, මම දැනගන්න වගේ තැනකින් රැවටිල තියෙන්නෙ. මොකක්ද?

විඳින බවත් දැනගෙන, හඳුනපු බවත් දැනගෙන, හිතපු බවත් දැනගෙන, දැනගන්න බවත් දැනගෙන ඊට පස්සෙ මෙයා තව යමක් ගන්නව. මේ වෛතසික ටික හරි පුදුම කටයුතු ටිකක් කරනව. විඳින බව දැනගන්නහම දැනගන්න බව විඳල. ඊට පස්සෙ විඳපු බව හඳුනන කොට හඳුනපු බව විඳල. හිතපු බව දැනගන්න කොට දැනගන්න බව හිතල. එතකොට මේ විඳිනට ඔවුනොවුන්

අඤ්ඤාමඤ්ඤාසි කියල කියන්නේ මේ වෛතසික ටිකේ ගනි සිත දන්නව. සිතේ ගනි වෛතසික ටික දන්නව. වෛතසික ටිකේ ගනි වලට පැවැත්මට සිත උපකාරයි. සිතේ පැවැත්මට සිතුවිලි ටිකේ පැවැත්ම උපකාරයි.

හිත කියල යමක් නියෙනව නම් හිත කියන එක මේ වෙලාවේදි විඳින, හඳුනන, හිතන, කියන ගතිය නිසාම දැනගන්නව. දැනගන්නේ විඳින, හඳුනන ගනි ටිකමයි කියල හිත කියන එක පෙර පසු කොහෙන්නත් ආවෙවත්, කොහොටවත් යන්නේ නැති මේ සිතුවිලි නිසා විඳිනකම, හඳුනනකම, හිතනකම නිසාම දැනගන්නවා.

දැනගන්න කමම විඳුල, හඳුනල, හිතල, කියල විඳින්නේ දැනගන්නේ, දැනගන්නේ විඳින්නේ, හඳුනන්නේ දැනගන්නේ, දැනගන්නේ හඳුනන්නේ, හිතන්නේ දැනගන්නේ, දැනගන්නේ හිතන්නේ කියල ඒ සිත කියන එක එතන උපන්නේ ඒ ධර්මතා ටික නිසාම හට ගෙන කියල, ඒ ධර්මතා ටික පවතින කල්ම පැවතිල, ඒ ධර්මතා ටික නිසාම නැති වෙන ධර්මතාවයක්, මෙන්න මේකටයි විඤ්ඤාණය කියන්නේ කියල දකින කොට, විඤ්ඤාණය කියන එක කොහොටවත් යන්නෙවත් කොහෙවත් ඉඳුල ආවෙවත් නැති එතන එතන උපන්න ධර්මතා ටිකම දැනගනිමින් ඒ ටිකමම හඳුන ගනිමින් එතනම පැවතිල ඒ ධර්මතා නිරුද්ධ වෙන කොට නිරුද්ධ වෙන ධර්මයක්ය කියල හොඳට විඤ්ඤාණයේ විඤ්ඤාණ ගතිය ඥානයයි.

ශබ්දයක් නියෙන කොට එන ශබ්ද රූපය විඳිනව. හොඳට ශබ්ද රූපය හඳුන ගන්නව. කපුටෙක් කෑ ගැහුව කියල හිතනව. දැනගන්නව.

දැන් දැනගන්නෙ මොකක්ද? මේ ශබ්ද රූපයේ වේදනා ගතිය දන්නව. මේ ශබ්ද රූපයේ හැඩ සටහන හඳුනනව. ඒ හැඩයට කපුටෙක් කෑ ගැහුව කියල හිතල හිතපු බව දැනගන්නව. දැනගන්න බව දැනගන්නව.

දැන් දැනගන්නහම වින්දෙ මොකක්ද? කපුට කියල දැනගන්න බව විඳල. කපුට කියල හඳුනපු බව විඳල. කපුට කියල හිතපු බව විඳල.

හැඳිනුවෙ මොකක්ද? මේ ශබ්දයෙන් ආවෙ මේ උපේක්ෂා වේදනාවක් කියල හඳුනල. මේ විදියට කපුට කියල හිතුව කියන එක හඳුනල. කපුට කියල හිතුව කියල දැනගන්න කියන එක හඳුනල. හැඳිනීමත් මෙයින් ඔබ්බට යන්නෙ නැහැ.

හිතුවෙ මොකක්ද? සැප බව හිතල. හඳුනපු කම හිතල. ඒ දැනගන්න බව හිතල. එතකොට ඔන්න අපිට කපුට හොඳට දැනගන්න කියන කොට එතනම උපන්න සිතුවිලි ටික හිසාම දැනුමක් ඇති වුණ කපුට කියල.

ඒ දැනුම, ඒ කපුට කියල දැනගැනිලේල එන්න පෙර වත් එයින් පසුවත් නැහැ. කණට ශබ්දයක් ඇහෙන කොටම කපුට කියල දැනගැනිලේල ඇති වුණහම, ඒ දැන ගන්න හේතු වෙන සිතුවිලි ටිකම අල්ලගෙනම දැනගන්නව. දැනගන්නකමම අල්ලගෙන සිතුවිලි පහළ වෙනව කියල, මෙහෙම නේද සෝන විකද්දුකුණාය කියන්නෙ කියල දන්න කොට මටයි ඇහෙන්නෙ, මට හොඳට ඇහුණා, අහන දේ මට හොඳට තේරුණා කියල ඒක පුද්ගලභාවයෙන් ගන්නෙ නැහැ. මේ හිතේ හැකියාවයි යන ගණයට යනව.

ඒ වගේ නාසයට, දිවට, ශරීරයට කුමන හෝ අරමුණක් ගැටුනහම ඒ ඒ අරමුණ එතනම ඒ උපන්න කෙරෙනුයේම දැනගන්නකම ඉපදිල, ඒ ධර්මතා ටික නිරුද්ධ වෙන කොටම නිරුද්ධ වෙනවා කියල එයාට හොඳට හුවණයි. මෙන්න මේ විදියට විඤ්ඤාණයන්ගේ, විඤ්ඤාණයේ ඤාන ස්වභාවය ඇතිවෙනව.

ඒ වගේ රූප, වේදනා, සංඥා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ කියන ස්කන්ධ ටිකේ ස්කන්ධ ස්වභාවය ඥාන පරිඤ්ඤාවෙන් පරිඤ්ඤෙය්යයි.

ඊට පස්සෙ ආයතන ටික දන්නව, ආයතන කියල කියන්නෙ මොකක්ද කියල. යම්කිසි කර්මාන්ත ශාලාවක් වගේ දෙයක් ගන්නහම නැවත නැවත වස්තූන් නිෂ්පාදනය කරන නැහැක්. ධර්මයේ සඳහන් වෙන්නෙ ‘අයධානත්තෝ ආයතනත්තෝ ආකරත්තෝ ආයතනත්තෝ’ ඒ කියන්නෙ රජයකට නැවත නැවත අයබදු ගෙවන්න වෙනව. ඒක මේ එක සැරයක් ගෙවල ඉවරයක් වෙන්නෙ නැහැ. වාහනයක් හරි නැත්නම් මොනව හරි දෙයක් තියේ නම් මේ අවුරුද්දෙන් අයබදු ගෙව්ව. ආයෙ ඊළඟ අවුරුද්දෙන් ගෙවන්න වෙනව. ආයෙන් ඊළඟ අවුරුද්දෙන් ගෙවන්න වෙනව. නැවත නැවත ගෙවන්න වෙනව නම් මිසක මේක එක සැරයක් ගෙවල ඉවරයක් නැහැ වගේ ඒ වගේ නැවත නැවත වින්ත වෛතසික ධර්මයන් උපද්දවන නිසා මේ ආයතනයට මේ ඇහැට රූප, කණ, ශබ්ද කියන මේවට ආයතන කියල කියනව නැවත නැවත වින්ත-වෛතසික ධර්මයෝ උපද්දවන නිසා.

ඒ වගේම ‘ආකරත්තෝ ආයතනත්තෝ’ ස්වර්ණාකර, රතනාකර වගේ ආකර තියෙනව. මේ ආකරවල වස්තු එක දවසකින් ඉවර වෙන්නෙ නැහැ. ඊයෙන් හම්බ වුණා. අදත් හම්බවුණා. හෙටත් හම්බවෙනව. භාරන්න භාරන්න නැවත නැවත වස්තු උද්දීපනය වෙනව, හම්බවෙනව වගේ මේ ඇහැ, කණ, දිව, නාසය, ශරීරය කියන ආධ්‍යාත්මික ටික ආයතන කෘත්‍යයක් කරනව. රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, පොටිඨබ්බ, ධම්ම බාහිර ටික ආයතන කෘත්‍යයක් කරනව.

ආයතනයක් කියල කියන්නෙ ඇහැත් රූපයත් දෙක, වකුචු විඤ්ඤාණයත් ඒ නිසා උපන්න විත්ත-වෛතසික ධර්මයත් උපද්දෙනව. නැවත නැවත උපද්දෙනව. කණත්-ශබ්දයත් දෙක, සෝත විඤ්ඤාණයත් ඒ නිසා උපන්න විත්ත-වෛතසික ධර්මයත් උපද්දෙනව. නැවත නැවත උපද්දෙනව. ඒ නිසා ඒවට කියනව ආයතන කියල. ඊළඟට මේ ආයතනයන්ගේ තව පැවැත්මක් තියෙනව. ඇහැ රූපය කියන එකේ ආයතන කෘත්‍යය නිසා තමයි ඒ කියන්නෙ ඇති බවට, තව යමක් උපද්දන්න පුළුවන් ආයතනයක් වෙන්නෙ ඇහැ කියන එක ඇති බවක්, රූපය කියන එක ඇති දෙයක් හැටියට හම්බවුණාහමයි අපිට ඒ නිසා විත්ත-වෛතසික ධර්ම උපදින්න පුළුවන්කම වෙන්නෙ.

ඇහැ හටගෙන නිරුද්ධ වෙනව. රූපය හටගෙන නිරුද්ධ වෙන ධර්මයක් වුණොත් ආයතන නිරුද්ධයි යන ගණයට යනව මිසක නැවත නැවත විත්ත-වෛතසික උපද්දන්න බැහැ. උදාහරණයක් හැටියට මම ඒ ටික කිව්වෙ, මන ආයතනය ධම්ම ආයතනය කියන කාරණාව, කොහොමද මේක ආයතනයක් වෙන්නෙ කියල.

අපි කිව්වොත් ඔබ අම්ම කියල සිහිකරනව. එතකොට යම් හිතකින් සිතුවිලි ටිකක් සිහිකරගන්න කම නමයි වෙන්නෙ. යම් වේදනා, සංඥා ඔබ විඳපු, හඳුනපු, හිතපු ගති ටිකක් හිතකින් සිහිකරනව. ඒ හිතට කියනව මනායතනය කියල. ඉතින් සිහිකරපු සිතුවිලි ටිකට කියනව ධම්මායතනය කියල. එතකොට ආයතනය වෙන්නෙ මෙහෙමයි.

යම් වෙලාවකදි ඔබ අම්ම කියල සිහිකරන කොට, ඒ අම්මා කියල සිහිකරන සිද්ධිය මනසින් ධර්මාරම්මණයක් සිහි කෙරුවහම ඒ සිතුවිලි ටික ඔබට ඇති බවට, ඒ කියන්නෙ අම්ම ඉන්නවා කියල ඒ සිතින් සිහිකරපු සිතත්, සිතින් සිහිකරපු ධර්මතාව ඔබට ඇති බවට හම්බවෙන කෘතිය කරන හින්දයි ඒක ඇත්තක් වෙච්ච හින්දයි 'ආ අම්ම කෂම කෂවද දන්නෙ නැහැ. අම්මගෙ අසනීපෙ හොඳද දන්නෙ නැහැ.' කියල අම්ම කියන එක ඇත්ත වෙල නැවත නැවත ඔය පින්වතුන්ට සිතුවිලි පහළ කරගන්න පුළුවන්කම තිබුණො අර ධම්ම ආයතන කෘතිය අර මන ආයතන කෘතිය කරපු හිසයි. බැරිවෙල අම්ම කියල සිහිවෙන කොටම මේ සිත නිරුද්ධ වෙන කොටම මේ සිතුවිලි නිරුද්ධ වෙනව කියල ඔබ බැලුවොත් ඔබට මනත් ආයතන කෘතිය කරන්නෙ නැහැ. ධම්මත් ආයතන කෘතිය කරන්නෙ නැහැ. නැවත නැවත සිතුවිලි පහළ කරන්න ඉඩ නැහැ. ඒ නිසා ආයතන නැම වෙලාවෙම ආයතන කෘතිය වෙන්නෙ මෙන්න මේ වගේ ප්‍රමාදී බවක් ඇතුළතයි කියන නුවණකුත් නියෙන්න ඕන.

ඊට පස්සෙ ධාතුයි කියල කියන්නෙ පින්වතුනි ස්වභාව අර්ථයෙන්. එතකොට අපි කියමු වායෝ ධාතු, තේජෝ ධාතු, පඨවි ධාතු කියමු. දැන් තේජෝ ධාතුව කියල ගන්න උෂ්ණ ස්වභාවය, ඒක

ස්වභාවයක්. පෙනෙන්නේ නැහැ අපිට. අන්න ඒ වගේ වකුඳු ධාතු කියන කොට යථාර්ථය ගන්නහම අපිට මේ වගේ අල්ලන්න පුළුවන්, අල්ලල විනාශ කරන්න පුළුවන් විදිහේ ද්‍රව්‍යයක් නෙමෙයි ඇහැ කියන එක. වකුඳු ධාතු කියන එක. ඒකට ගොඩක් විස්තර කරන්න වෙලා මදි.

මම ඔබට නිදසුනක් වශයෙන් මතක් කළොත් මේ ඇහැ දැන් අපිට තියෙයි. මේ ඇහැට අපි දැන් ඇහැ කියල හිතාගෙන ඉන්න මස් ගඩුව තියෙනවනෙ. හොඳයි අපි ඉදිකටුවක් හරි නැත්නම් අල්පෙනෙන්නක් හරි මොකක් හරි එකකින් මේ ඇහැට ඇත්තොත් ඊදෙයි. වේදනා වෙයි. හොඳට බලන්න දැන් ඒ ඊදෙන්නෙ, ඒ වේදනාව ඇතිවෙන්නෙ කුමන ස්පර්ශයකින්ද කියල. වකුඳු සම්ප්‍රේෂයෙන්ද? කාය සම්ප්‍රේෂයෙන්ද? 'කාය සම්ප්‍රේෂයා වේදනා' නේ.

අපිට කාය සම්ප්‍රේෂය නිසා නමයි අපි මේ ඇහැයි කියන තැන, අපිට ඇහැයි කියල හිතෙන එකේ ඕනම තැනකට ඇහැල බලන්න ඉදිකටුවකින් වගේ එකකින්. අපිට එයි වේදනාව. ඒ එන්නෙ කාය සම්ප්‍රේෂයෙන් උපන් වේදනාව. ඉතින් කෝ ඇහැ? පින්වතුනි, මේ වකුඳු ප්‍රසාදය කියන එක මහා භූත ඊක ඇසුරු කරගෙන පහළ වෙච්ච ඔපය. ඒක කය. ඒ ප්‍රසාදය වකුඳු කියන කාරණාව වෙන්නෙ, දුර්ගත කෘත්‍යය කරන්නෙ රූපයක් හම්බවෙන කොටමයි. ඇහේ ඉපදීම රූපෙකින්ම දැකිය යුතුයි. රූපෙ ඉපදීම ඇහෙන්නම දුන යුතුයි මිසක ඉඳුගෙන, නිදාගෙන, හිටගෙන, ඇවිදින හතර ඉරියව්වේම මේ වකුඳුව කියන එක තියෙනව නෙවෙයි.

එහෙම තියෙනව නම් රූප නොපෙනෙන වෙලාවට අර වගේ ඉදිකටුවකින් ඇහැල මේ ඔබට ඇහැයි මෙන්න මෙනයි ඇහැයි

කියල හිතෙන්නෙ කියල ඕනම නැතකට ඇතගෙන ඇතගෙන ඇතගෙන යන්න. ඇහැර නියෙනව නම් වකඩු සමඵස්සයක් එන්නම ඕනෙන කොතනක හරි. නමුත් ඒ එකකින්වත් ඔබට වකඩු සමඵස්සයක් එන්නෙ නැහැ. කාය සමඵස්සයක් එන්නෙ. එතකොට මේ වකඩු ධාතු කියල කියන්නෙ වකඩු ස්වභාවය කියල කියන්නෙ වකඩු කියල කියන්නෙ දුර්ගතය වෙන ස්වභාවය කියන එක පින්වතුනි, අන්තිමට වකඩුව කියන එක ස්වභාව අර්ථයෙන් පෙනීම් මාත්‍රයක් යන අර්ථයකට යනව. ඒක තියෙන්නෙ නැතුව පෙනීමෙන් පස්සෙ නිරුද්ධ වෙන ස්වභාව මාත්‍රයක්.

ඊට පස්සෙ අපිට හම්බවෙන, ඇහැරට හම්බවෙන රූපය කියන එක අර වතුරට වැටුන ඡායාවක් වගේ ඒක ගන්නත් බැහැ. අයිත් කරන්නත් බැහැ. දකින්න විතරයි පුළුවන්. උසක් කියන්න බැහැ. මිටි බවක් කියන්න බැහැ. බරක් කියන්න බැහැ බලල වතුරට වැටුන ඡායාව පෙනීම් මාත්‍රයක්, ස්වභාවයක් විතරයි වගේ රූප ධාතු. ඒ වගේ මෙන්න මේ ධාතු අර්ථයෙන් හොඳට සිකන්ධ ටික හොඳට පිරිසිඳ දකින්න.

දැක්කහම එයාට මේ සිකන්ධ ටික අරබයා සිකන්ධයන්ගේ ස්වභාවය හේතූන්ගෙන් හටගෙන හේතු නැතිවෙන කොට නැතිවෙන අනිත්‍යය වූ ධර්මතාවයක්ය කියන නුවණ හොඳට ඵලඹ සිටිනව. අනිත්‍යය වූ ධර්මතාවයක්ය කියන නුවණ ඵලඹ සිටිනව. ඒ වගේම අනිත්‍යය නිසාම දුක් වූ ධර්මතාවයක්ය කියන නුවණ ඵලඹ සිටිනව. මේ සිකන්ධ, ධාතු, ආයතන අනිත්‍යය වූ දුක් වූ දෙයක් කියන අදහස ඵලඹ සිටිනව. එතනදිත් පින්වතුන් තේරුම් ගන්න ඕන ඒ දුකයි කියන

කොටන් ඒක ද්‍රෝණ පරිඤ්ඤාවෙන් මේ විදිහට පරිඤ්ඤාදේශය වෙන්න ඕන.

මොකද සමහර අය තර්ක කරනව 'යදනිවිලං තං දුක්ඛං' යමක් අනිත්‍යය නම් ඒක දුක්ඛය කියල ගන්නව නම් එහෙම ගන්න බැහැ. ඒක බොරු. හැම තැනදිම එහෙම වෙන්නෙ නැහැ. ඇයි ඒ අය නිදසුන් ගන්නව. 'සැප වේදනාව අනිත්‍යය වෙන කොට දුක් එනව තමයි. දුක් වේදනාව අනිත්‍යය වෙන කොට දුක් එන්නෙ නැහැනෙ. සැපයිනෙ. එහෙනම් 'යදනිවිලං තං දුක්ඛං' යමක් අනිත්‍යය නම් ඒක දුක්ඛය කියල ගන්න බැහැනෙ. එහෙනම් ඔය වචනෙ බොරුනෙ. ඒක බුද්ධ දේශනාවක් නෙමෙයිනෙ' කියල තර්ක කරන අය ලෝකෙ ඉන්නව.

එතකොට ඒ නිසා ඔය පින්වතුන් ද්‍රෝණ පරිඤ්ඤාව කියන කොට හොඳට හාත්පසම දැනගන්න ඕන. බුදුරජාණන් වහන්සේ ධර්මය දේශනා කරන කොට ඒ දේශනා කරන ධර්මයන්ගෙ විවිධත්වයක්, නානත්වයක් තියෙනව. අර්ථ නානත්වයක් තියෙනව විශේෂයෙන්. බුදුරජාණන් වහන්සේ දුක් කියන එක පනවන්නෙ එකම අර්ථයකින් විතරක් නෙවෙයි. විවිධ අර්ථයකින්. උදාහරණයක් හැටියට ගත්තම 'යදනිවිලං තං දුක්ඛං' යමක් අනිත්‍යයයි නම් ඒක දුක්ඛය කියල අපි ඔය දුක් පනවන්නෙ වේදනා අර්ථයෙන්. දුක් වේදනාවක් එන්නෙ කියන අදහසින්.

නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ හැම තැනකදිම වේදනාව කියන තැනකින්ම දුක් පනවන්නෙ නැහැ. බුදුරජාණන් වහන්සේ 'යදනිවිලං තං දුක්ඛං' යමක් අනිත්‍යයයි නම් ඒක දුක්ඛය කියන එක පනවනව

අසුභ අර්ථයෙන්, අසාර අර්ථයෙන්. එතකොට හිස් අර්ථයෙන්, ශුන්‍ය අර්ථයෙන්. විශ්වාසය තැබිය නොහැකි එතකොට කියන අර්ථයකින් බුදුරජාණන් වහන්සේ 'යදුනිවිචං තං දුක්ඛං' කියල කියන්නේ. මිසක වේදනා අර්ථයකින් නෙවෙයි. හොඳට ඒක මතක තබාගන්න ඕන. මම මතක් කරන දේ තේරෙනවද දන්නේ නැහැ යමක් අනිත්‍යයයි නම් ඒ දුක්ඛය කියල කියන්නේ පින්වතුනි, එතන දුක් පනවන කොට හිස්සාර අර්ථයෙන්, හිස් වූ අර්ථයෙන්, අනර්ථයක් අර්ථයෙන් පැහැවිව මිසක වේදනා අර්ථයකින් නෙවෙයි.

එතකොට කෙනෙකුගේ ගතිය යහපත් වෙන්නේ නැහැ කියල කියන කොට, කාලකණ්ණියෙක් කියල කියන කොට ඒක වේදනා අර්ථයකින් නෙවෙයි ඒ ඒ හිස්සාර අර්ථයකින් පැහැවිවෙ.

'අනේ මගේ බඩේ කැක්කුමයි, මගේ කණ කැක්කුමයි, මගේ ඔලව කැක්කුමයි, මට හිතට හරි දුක්ඛය' කියල කියන කොට අන්න වේදනා අර්ථයෙන්. ඒ දුක් පැහැවිවෙ අපි වේදනාවකින්.

'මේ මනුස්සය කෙරෙහි කිසිම විශ්වාසයක් තියන්න බැහැ.' කියල කිව්වහම එයාව විශ්වාස කරන්න බැරි අර්ථයකින්. දුක්ඛය ඒ විශ්වාස කරන්න බැරිකම, පිළිගන්න බැරිකම, විශ්වාසයක් තබන්න බැරි, පිළිගන්න බැරිකම යම්කිසි අපහසුකමක්. නමුත් ඒක වේදනා අර්ථයකින් නෙවෙයි. අසුභවාදී කමක් නමුත් ඒක වේදනා අර්ථයකින් නෙවෙයි. අන්න ඒ වගේ මේ ස්කන්ධ, ධාතූ, ආයතන ටිකේ හොඳට අනිත්‍යයයි කියල දන්නව. ප්‍රත්‍යය නිසාම හටගෙන ප්‍රත්‍යය නැතිවෙන කොටම නැතිවෙන මෙබඳු වූ ධර්මතාවයක් තියෙන්නේ කියල.

අනිත්‍යය නිසාම දුකයි කියල දන්නව විපරිණාම අර්ථයෙන්, එතකොට වෙනස් වෙන අර්ථයෙන්, ශුන්‍යතා අර්ථයෙන් දුකයි කියල දන්නව.

අනාත්මයි කියල දන්නව, මොකද යම් රූප කියල ටිකක් තියෙයි නම් මහා භූතයි, උපාදාය රූපයි. එතකොට ඒක සත්ව පුද්ගලභාවයෙන් තොරයි. වේදනා, සංඥා, සංඛාර ටිකක් කියල තියෙන චෛතසික ටික. විඤ්ඤාණය කියල යමක් තියෙනව නම් චිත්තය. මේව ඔක්කොම හේතු ප්‍රත්‍යයෙන් හටගන්නාය කියල දකින කොට එයා මේ ටික අනාත්මයි කියල දකිනව.

ඥාන පරිඤ්ඤාවෙන් ස්කන්ධ, ධාතූ, ආයතන ටික සම්පූර්ණම මෙයා දකිනව මොකක්ද? ස්කන්ධ, ධාතූ, ආයතන ටික අනිත්‍යය වූ, දුක් වූ, අනාත්ම ස්වභාවයෙන් යුක්තයි කියල දකිනව. ඒ දකින්නෙ නිකන් හින්දු නෙමෙයි ඒ ඒ ස්කන්ධයන්, ස්කන්ධයන්ගෙ ස්කන්ධ ලක්ෂණ ටිකත්, ඒවයිත් කෙරෙන කෘත්‍යයන් හොඳට දැක්කා, ඒ ස්කන්ධයන්ගෙ ලක්ෂණය දැක්කා, ස්කන්ධයන්ගෙ ස්වභාවය දැක්කා, ස්කන්ධයන්ගෙ කෘත්‍යය දැක්කා, ඒ විදිහට දැක්කහම ස්කන්ධ, ධාතූ, ආයතනයන්ගෙ ස්වභාවය දැක්කහම ඔන්න ඔය එතෙන්නි ඒ ස්වභාවය පිරිසිඳ දකින කමට කිව්ව ඥාන පරිඤ්ඤාව.

ඊට පස්සෙ උත්තරයක් එනව එහෙනම් මෙබඳු වූ ස්කන්ධ ටික අරබයා, මෙබඳු වූ රූපය අරබයා, පුද්ගලභාවයක් තියෙයි නම්, ආත්ම සංඥාවක් තියෙනව නම් මෙබඳු වූ වේදනා, සංඥා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ කියන ස්කන්ධ ටික අරබයා සත්ව පුද්ගල, ආත්ම සංඥාවක් තියෙයි නම්, ඒ වගේම ඇහැකණ, දිව, නාසය, ශරීරය කියන ආයතන ටික අරබයා මම හෝ මගේ හෝ නව පුද්ගලයෙක්

කියල ආත්ම සංඥාවක් තියෙයි නම්, වක්කු ධාතු, රූප ධාතු, වක්කු වික්ඛිකා ධාතු කියන මේ ධාතු අර්ඛයා මම, මගේ, මගේ ආත්මය කියල ආත්ම සංඥාවක් තියෙයි නම්, මෙන්න මේ පවතින්නේ අනාත්මයි නමුත් ආත්ම සංඥාවක්.

එතකොට ප්‍රත්‍යය නිසා හටගෙන ප්‍රත්‍යය නැතිවෙන කොට නැතිවෙන ස්වභාවයෙන් යුක්ත අනිත්‍යය වූ ධර්මතාවයක් නමයි මේ ස්කන්ධ, ධාතු, ආයතනයන්ගේ තියෙන්නේ. හැඩැසි ඉඳුගෙන, හිටගෙන, නිදාගෙන, ඇවිදින හතර ඉරියව්වම පරිහරණය කරන්න පුළුවන් ඇහැ, කණ, දිව, නාසය, ශරීරය තියෙනව. රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, පොට්ඨබ්බ, ධර්ම තියෙනව. ස්කන්ධ, ධාතු, ආයතන ටික හැමදාම තියෙනවා කියල නිත්‍යය සංඥාවක් නමයි තියෙන්නේ.

එතකොට මේ ස්කන්ධ, ධාතු, ආයතනයන්ගේ ප්‍රිය වූ, මනාප වූ, මධුර වූ දේවල් තියෙනව. ඒ ප්‍රිය වූ, මනාප වූ, මධුර වූ. රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, පොට්ඨබ්බයන් අපිට විඳින්න පුළුවන් කියල සැප සංඥාවකුත් තියෙයි. එතකොට එයා දන්නව මේ ස්කන්ධ, ධාතු, ආයතනයන්ගේ තියෙන ස්වභාවය, යථාර්ථය, ඥාන පරික්ඛිකාවෙන් ඥාන වුණා. අනිත්‍යය වූ, දුක් වූ, අනාත්ම වූ මෙඛද මෙඛද ලක්ෂණයන්ගෙන් යුක්ත වූ දෙයක් කියල. එහෙම වෙනකොට තමන්ගේ මනස පැත්තටම තමන්ට, එයාට තේරෙනව මේ අර්ඛයා නිත්‍යය වූ, සැප වූ, ආත්ම වූ දේවල් තියෙන්නේ කියන තැනක නිමිති ටිකක් නමයි අපිට තියෙන්නේ කියල.

ඒ කියන්නේ අපි රළු වශයෙන් ගත්තොත් රූපය කියන එක හැම ආකාරයෙන්ම වේදනා, සංඥා, සංඛාර වෛතසික හැම

ආකාරයෙන්ම විඤ්ඤාණය හැම ආකාරයකම අනාත්මයි කිවිව. නමුත් මේ මම මමත් සත්වයෙක්, පුද්ගලයෙක්, ආත්මයක් තව දවා දුරුවො කියන්නේ තවත් පුද්ගලයෝ, සත්වයෝ, ආත්මයි කියල ආත්ම සංඥාවක් තියෙයි. ඒ වගේ ස්කන්ධ, ධාතු, ආයතන අනිත්‍යය, දුඤ්ඤ, අනාත්මමයි. ඒව නිත්‍යයි, සැපයි, ආත්මයි කියන විපල්ලාසයක්, හැඟීමක් තමන්ගේ මනසේ නිමිති වශයෙන් පවතිනවා කියල පෙනෙනව. මෙන්න මේ නිත්‍යය වූ, සැප වූ, ආත්ම වූ විපල්ලාසයන්, තමන්ගේ මනසේ තියෙන ප්‍රතිපක්‍ෂ ධර්මයන් දුරු කළ යුතුයි, ප්‍රභාණය කළ යුතුයි කියල ප්‍රභාණ පරිඤ්ඤාවට නුවණ එනව.

ප්‍රභාණ පරිඤ්ඤාව ප්‍රභාණය කළ යුත්තේ කුමක්ද නිත්‍යය වූ, සැප වූ, ආත්ම වූ නිමිති ටිකක් තමන්ගේ මනස පැත්තේ තියෙනව. මෙව්වර වෙලා මේ ස්කන්ධ ටිකක් ධාතු ගැන, ආයතන ගැන ඉගෙන ගන්නේ, රූප, වේදනා, සංඥා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ කියන ධර්මනා ඉගෙන ගන්නේ, ඒවයේ තියෙන යථාම ස්වභාවය තමයි ඥාන පරිඤ්ඤාවෙන් පරිඤ්ඤෙය්ය වුණේ.

ඒ ටික හොඳට ඉගෙන ගන්න කොට තමන්ට තේරෙනව ඒ ස්කන්ධ, ධාතු, ආයතනයන්ගේ සැබෑ ස්වභාවය මේකයි. හැබැයි ඒ අරඹයා තමන්ට බාහිර සත්වයෝ, පුද්ගලයෝ ඉන්නව, බාහිර රන් ඊදි මුතු මැණික් ආදී වටිනා දේවල් තියෙනව, නිත්‍යය වූ, සැප වූ, ආත්ම වූ සංඥාවක් තමයි තමන්ට මේ ලෝකය අරඹයා මේ ආයතන ටික පැත්තේ, මේ ස්කන්ධ ටික පැත්තේ, මේ ධාතු ටික පැත්තේ, මේ ආයතන පැත්තේ නිත්‍යය වූ, සැප වූ, ආත්ම වූ යමක් තියෙන්නේ කියන අදහසයි තමන්ගේ චින්තයේ පවතින්නේ. තමන් ගාව තියෙන

දැක්ම වෙලා තියෙන්නෙ. මෙන්න මේ ටික ප්‍රභාණය කටයුතුයි කියල
නුවණක් එනව.

අන්න ඒයාට මාර්ගය අමාර්ගය දෙක පැහැදිලි වෙනව.
ඒකාන්තයෙන් ආශ්‍රවක්‍ෂය සඳහා, ඒකාන්තයෙන්ම අනුපාදා
පරිනිර්වාණය සඳහා කළයුත්තේ වෙන මොකුත් නෙවෙයි මේ නිත්‍යයි.
සැපයි, ආත්මයි කියල ගත්ත කෙලෙස් ටික ප්‍රභාණය කිරීමෙන්මයි
මෙන්න මේ අනුපාදා පරිනිර්වාණය සාක්‍ෂාත් කරගන්න තියෙන්නේ
කියල නුවණක් එනව.

මොකද දැන් මේ සසර ඇදල බැඳල තබල ජරා-මරණ දුකට
පත්වන උපාදාන සහිත බවක් ලෝකය තුළ පවත්වල, ආයතන ටික
තුළ පවත්වල ජරා-මරණ, දුකට තමන්ව පත්කරන එකම ධර්මතාවය
මේ ටික ගවේෂණය කරන කොට හම්බවුණත් ස්කන්ධ ඇතුළේ
තියෙනවත් නෙමෙයි, ධාතු ඇතුළේ තියෙනවත් නෙමෙයි, ආයතන
ඇතුළේ තියෙනවත් නෙමෙයි, ඒව නිසා ඇතිවෙනවත් නෙමෙයි,
ඒවයෙ කෘත්‍යය නිසා ඇතිවෙනවත් නෙමෙයි,

හරි ස්වභාවය නොදන්නාකම, නොදැකපුකම නිසා තමන්ගේ
මනසෙ හටගන්න නිත්‍යය, සැප, ආත්ම, සුභ කියන මෙන්න මේ
කෙලෙස් ටික, විපල්ලාස ටික නිසයි මෙන්න මේ උපාදාන සහිත බවක
අද ජීවිතය තියෙන්නෙ.

මෙන්න මේ නිත්‍යය, සැප, ආත්ම කියන ස්වභාවයෙන් මනස
ගලවල මේ කෙලෙස් ටික ප්‍රභාණය කිරීමෙන්මයි අනුපාදා
පරිනිර්වාණය සාක්‍ෂාත් කරගත හැක්කේ ඒ සඳහා යා යුතු මග කියල

මෙන් මේ මේකමයි කියල හොඳට මාර්ගය කියන එක නොමාර්ගය කියන එක එයාට පැහැදිලි වෙනව.

වෙන ක්‍රමයක් නැහැ මෙන් මේකයි මාර්ගය කියන එක හොඳට පැහැදිලි වෙන කොට මෙයාට මග-නොමග ගැන කෙසේද කෙසේද යන විමතියක් එන්නෙ නැහැ. ඒ කියන්නෙ නිවන් දැකීම පිණිස මෙතෙන්ට එන කොට මෙයාට පින්වතුනි සීලබ්බන පරාමාසයෙන් හිත මිදෙනව.

මුලින් නාමරූප ධර්මයන් පිරිසිඳ දකින දිට්ඨි විසුද්ධියෙදි සක්කාය දිට්ඨිය අතහැරුණා. ඊළඟට කෙසේද කෙසේද යන විමති ඇතිකරන ධර්මය වූ විචිකිචිඡාවෙන් කඩබතියෙන් හිත මිදුණා කඩබාවිතරණ විසුද්ධියෙන්.

මග්ගාමග්ග ඥාන දර්ශන විසුද්ධියේදී මාර්ග - නොමාර්ග කියන දෙක පැහැදිලි කරල මෙන් මේකයි විමුක්තිය සඳහා මේ නිත්‍යය, සැප, ආත්ම කියන මෙන් මේ කෙල්පයන් ප්‍රභාණය කිරීමෙන් මෙන් මේ මාර්ගය සාක්ෂාත් කටයුතුයි කියන නුවණ එළඹෙන කොටම තමන්ගේ විමුක්තිය සඳහා, එතකොට තමන්ගේ නිදුක්බව සඳහා, නොයෙක් විදියේ වුන සමාදන් වෙන බවක් නියෙනව නම්, ලෝකයේ නොයෙක් නොයෙක් ක්‍රම ඇසුරු කරන බවක් නියෙනව නම් අන්න ඒකෙන් සම්පූර්ණයෙන්ම එයාගෙ මනස මිදෙනව.

තමන්ගේ ඒ සාංසාරික විමුක්තිය සඳහා, දුකෙන් නිදහස් වීම සඳහා වුන සමාදන් වෙනවා කියන ලබ්ධියක් ලෝකෙ නියෙනව නම් ඒවයෙන් තමන් අතහැරිල සීලබ්බන පරාමාසයෙන් හිත මිදෙනව මෙතෙන්ට එතකොට.

මේ මග්ගාමග්ග ඥාන දර්ශන විසුද්ධිය කියන තැනට එන කොට ඵයාට මග නොමග දෙක හොඳටම පැහැදිලියි. නොමග අතහැරල මත්තේ කටයුත්තේ මෙන්න මේ ටිකමයි කියන තැනකින් ඵයාට පැහැදිලි වෙනව.

ඒ එක්කම ඵයාට මත්තේ මේ නිත්‍යයි, සැපයි, ආත්මයි කියන සංස්කාර ධර්මයන් විදර්ශනා කරල විදර්ශනා ඥාන ලබාගෙන මෙන්න මේ අනුපාදා පරිනිර්වාණය සාක්‍ෂාත් කටයුතුයි කියන නුවණ පහළ වෙනව. අන්න ඒ පහළ වෙන කොට පින්වතුන් ඵයාට සිතේ මග නොමග නොදැනීම පිණිස යම් කෙලේසයක් තිබුණ නම් අන්න ඒ කෙලේසෙ ප්‍රභාණය වෙනව.

ඉතින් මේ විදිහට හොඳට නුවණින් මෙහෙති කරල මග්ගාමග්ග ඥාන දර්ශන විසුද්ධිය සාක්‍ෂාත් කරගන්න හැමදෙනාම උත්සාහවත් වෙන්න කියන එකක් මතක් කරනව.

ඒ වගේම මේව එකින් එක අපි හිතල කරන්න ඕන නැහැ. අනුපූර්වව අනුක්‍රමයෙන් සීලයක පිහිටල හිත වඩමින් විදර්ශනා කරගෙන යනකොට අනුක්‍රමයෙන් ඒ ඒ තැන්වල ධර්මතාවයන්ට නැඹුරු වෙමින් නැඹුරු කරමින්, ගැඹුරු වෙමින් ගැඹුරු කරමින් තමන්ට මේ ධර්මතාවය විසින්ම අනුපූර්වව ලැබෙන වැඩෙන ක්‍රමයක්, නුවණ ලැබෙන, නුවණ වැඩෙන ක්‍රමයක් මේ තුළ තියෙන්නේ කියන කාරණාවන් මතක් කරනව. ඒ බව දන යුතුයි.

ඔය පින්වතුන් මේ විදිහට නුවණ වඩාගෙන යනවිට ප්‍රතිපදා ඥාන දර්ශන විසුද්ධිය පිරිනව කියන ධර්මතාවයක් එනව.

මික කරන කොට මගේගාමගේග ඥාන දර්ශන විසුද්ධිය පිරිනව කියන
ධර්මතාවයක් එනව.

ඒක කරන කොට ප්‍රතිපදා ඥාන දර්ශන විසුද්ධිය.

එහෙනම් කටයුත්තේ මේකමයි කියන එකට ඔය පින්වතුන්
නිරායාසයෙන්ම පත්වෙනව.

හොඳයි එහෙනම් කල්පනා කරගන්න අද මේ දේශනාව හොඳින්
ශ්‍රවණය කළා නම් ඒ දහම් කරුණු ටික හැවතත් හොඳට සිහිපත්
කරල මතක තබාගෙන නුවණින් මෙහෙහි කරල තමන්ගේ ඒ විත්ත
උපක්ලේශයන් තියෙනව නම් ඒව දුරුකරල අනුපාදා පරිනිර්වාණය
සාක්ෂාත් කරගන්න හැම දෙනාටම ශක්තිය ධේර්යය ලැබේවා කියල
ආශීංසනය කරනවා.

තෙරුවන් සරණයි..!
සාදු..! සාදු..! සාදු..!
ධර්ම දේශනය නිමා විය.

පරිපදා ශ්‍රේණි දර්ශන විසුද්ධිය

2020 - 10 - 04 වන දින
බෞද්ධයා රූපවාහිනී නාලිකාව මගින් ප්‍රචාරණය කරන ලද
බුදුමග ධර්ම දේශනා මාලාවේ සජීව විසුද්ධිය දක්වන
දේශනයන් හි නියවැනි දේශනාව යි.

නමෝතස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස.
නමෝතස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමෝතස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස

අති ගෞරවණීය, සදා පූජනීය, වන්දනීය, මහා සංඝරත්නයෙන්
අවසරයි, ශ්‍රද්ධා බුද්ධි සම්පන්න කාරුණික පින්වතුනි,

මේ පින්වත් සියලු දෙනාම දැන් මේ සුදානම් වෙන්වන
ලොව්තුරා බුදුරජාණන් වහන්සේ අපි කෙරෙහි අනුකම්පාවෙන් දේශනා
කළ අනුපාදා පරිනිර්වාණය සඳහා පවතින ඒ දහම් ප්‍රතිපදාවේ දහම්
කරුණු ටිකක් ශ්‍රවණය කිරීම සඳහායි. ඒ නිසා හැමදෙනාම බොහෝම
උවමනාවෙන්, බොහෝම ඕනෑකමින් මේ දේශනාව ශ්‍රවණය කරන්න
කියල මතක් කරනව.

පින්වතුනි උපාදාන සහිත අපේ ජීවිතය අනුපාදා බව සඳහා
පත් කරගැනීමට කටයුතු වැඩ පිලිවෙලේදී, අනුක්‍රමයෙන් ඒ වින්ත
පාරිසුද්ධිය ඇතිවෙන ධර්මයන්, නුවණින් සම්පාදනය කරගත යුතු ඒ
ධර්මයන් අනුක්‍රමයෙන් සම්පාදනය කරගන්නා ආකාරය ගැන
ක්‍රමාණුකූලව මම දේශනා කළා පසුගිය ටිකේදී.

මුලින්ම ඒ කායික-වාචසික සංවරය ඇති කරගන්නා වූ සීල
පාරිසුද්ධිය ඇති කරගෙන, ඊට පස්සෙ නීවරණ ධර්මයන් දුරුකරල
වින්ත පාරිසුද්ධිය ඇති කරගන්නා ආකාරයත්, ඉන් පසු ඒ පෙර
කර්මයට හටගන්න විපාක ධර්මයන්ගේ නාමරූප ධර්මයන්

සම්මර්ශනය කරල දිවිධිය දුරුකරල හිතේ වින්ත පාරිසුද්ධිය ඇති කරගත යුතු ආකාරයත්, ඒ නාමරූප ධර්මයන්ට ප්‍රත්‍යය සෙවිම් අර්ථයෙන් පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය සම්මර්ශනය කරල කඩිබා විමති දුරුකරල වින්ත පාරිසුද්ධිය ඇති කරගත යුතු ආකාරයත්, ඒ වගේම ස්කන්ධයන්ගේ ඥාන පරිඤ්ඤාවෙන් යථා ස්වභාවය දැනගෙන ඒ වගේම ප්‍රභාණය කටයුතු මේ ධර්මයෝ ප්‍රභාණය කිරීමෙන්මයි මේ මග සාක්‍ෂාත් කරගත යුත්තේ කියල නොදන්නාකම දුරුකරල මග - නොමග දන්නාකමින් මග්ගාමග්ග ඥාන දර්ශන විසුද්ධිය සාක්‍ෂාත් කරගන්න ආකාරයත් පැහැදිලි කළා.

අද දවසෙදි අපිට තියෙන්නේ එයින් හයවන ධර්මතාවය වූ ප්‍රතිපදා ඥාන දර්ශන විසුද්ධිය කියන්නේ මොකක්ද? කියන කාරණාව පැහැදිලි කරගන්න එක. පින්වතුනි, මෙන්න මේ ධර්මතාවය ඉතාමත්ම වටිනා විශේෂයෙන්ම වින්ත විමුක්තිය සඳහා කටයුතු කරන පින්වතුන් අවශ්‍යයෙන්ම දන යුතු කාරණාවක් කියල මට හිතෙනව. කුමක් නිසාද? ඒ නමන්ගේ වින්ත විමුක්තිය සාක්‍ෂාත් කරගැනීම සඳහා කටයුතු, වැඩිය යුතු ප්‍රතිපදාව මෙන්න මේකයි කියන කාරණාව අවශ්‍යයෙන්ම වටිනව. මොකද? ඒ සඳහා ඊට අනුවයි ඊට පස්සෙ අපිට හිත මෙහෙයවන්න තියෙන්නේ.

එතකොට මග - නොමග දන්නා මග්ගාමග්ග ඥාන දර්ශන විසුද්ධියේදී අපිට ලැබුණා එක කාරණාවක් ස්කන්ධයන්ගේ, ධාතු, ආයතනයන්ගේ ඒ ඥාන ස්වභාවය, ඒ කියන්නේ දන යුතු සැබෑ ස්වභාවය දැනගත්තට පස්සෙ ඒ නිසා නිත්‍යය වශයෙන්, සැප වශයෙන්, ආත්ම වශයෙන් පවතින විපරිත සංඥාව විපල්ලාසයන්

ප්‍රභාණය කිරීමෙන්ම තමන් මේ ප්‍රතිපදාව සාක්ෂාත් කරගත යුතුයි, සාධනය කරගත යුතුයි කියන නුවණයි අපිට අන්තිමට ආවෙ.

එතකොට ඒ සඳහා දැන් අපිට තීරණ පරීක්ෂකවෙන් එතකොට අනිත්‍යය වශයෙන්, දුක් වශයෙන්, අනාත්ම වශයෙන් තීරණය කර කර අන්න ඒ විපල්ලාස ධර්මයන් ගෙවන ආකාරයයි මේ ප්‍රතිපදා ඥාන දර්ශන විසුද්ධියෙදි අපිට තියෙන්නෙ. විශේෂයෙන්ම ප්‍රතිපදා ඥාන දර්ශන විසුද්ධිය කියන කොට තමන්ගෙ විත්ත විමුක්තිය සඳහා කටයුතු කරන ප්‍රතිපදාව නුවණින් දකිනව.

ඥාන දර්ශනය කියන්නෙ නුවණින් දකිනව. විසුද්ධිය කියන්නෙ පිරිසිදු වෙනව. නුවණින් දැකල පිරිසිදු භාවයට පත්වෙනව. මොකක්ද? තමන්ගෙ විත්ත විමුක්තිය ඇතිකර ගැනීම උදෙසා කටයුතු ප්‍රතිපදාව, වැඩ පිළිවෙල මෙන්න මේ ආකාරයකිනුයි තියෙන්නේ කියල දන්නා කමෙන්, දැකීමෙන් තමන්ගේ විත්ත පාරිසුද්ධිය ඇති කරගන්න ඕන.

ඒ විත්ත පාරිසුද්ධිය ඇති කරගැනීම පිණිස, ප්‍රතිපදා ඥාන දර්ශනය සඳහා අවශ්‍යයෙන්ම අවශ්‍යය වෙන්නෙ, ගොනු වෙන්නෙ පින්වතුනි විශේෂයෙන්ම නව මහා විදර්ශනා ඥාන කියන කොටසක් තියෙනව. අන්න ඒ නව මහා විදර්ශනා ඥාන හරහා තමයි මේ ප්‍රතිපදා ඥාන දර්ශනය, විසුද්ධිය සාක්ෂාත් කරගැනීමට තියෙන්නෙ.

එතකොට සංස්කාරයන්ගේ උදය - වැය දන්නා නුවණ, ඒ වගේම සංස්කාරයන්ගේ භංගය දන්නා නුවණ, සංස්කාරයන්ගේ භයතුපට්ඨාන නුවණ, ඒ වගේම ආදීනව ඥානය, නිබ්බිදා ඥානය, මුඤ්චිතුකම්පනා ඥානය, පටිසංඛා ඥානය ඒ වගේම සංඛාර

උපෙක්ඛා ඥානය, සත්‍යානුලෝමික ඥානය කියන මේ වගේ මේ නුවණවල් අනුක්‍රමයෙන් එකින් එක, එකින් එක වඩා වර්ධනය කරගනිමින් තමයි මේ ප්‍රතිපදාව පූරණය කරල මාර්ග ඵල සාක්ෂාත් කරගැනීමට තියෙන්නේ කියන කාරණාවයි පෙන්නුවේ.

එතෙන්දි දැන් මේ මග්ගාමග්ග ඥාන දර්ශන විසුද්ධිය දක්වා පැමිණෙන යෝගාවචරයාට සක්කාය දිට්ඨිය, විචිකිචිජාව, සීලබ්බත පරාමාස කියන මෙන්න මේ කෙලෙස් නැහැ. හැබැයි තවම විචිකිචිජා අනුසය, දිට්ඨි අනුසය කියන අනුසය ගෙවිල නැහැ. ඉතිරි ධර්මනා පූරණය වීමෙන් ඒ ප්‍රතිපදාව තුළ හැසිරෙන කොට ඥාන දර්ශනය කියන මට්ටමේදි ඵලයන්ට පත්වෙන කොටයි සෝවාන් ඵල, සකදාගාමි, අනාගාමි, අරිහන් ඵල කියන ඵල ධර්මනාවයන් තම තමන්ට සාක්ෂාත් වෙන්නේ කියන කාරණාවන් නුවණින් දැනගත යුතුයි.

හොඳයි එතකොට දැන් මූලින්ම තියෙන්නේ මේ ප්‍රතිපදා ඥාන දර්ශන විසුද්ධියෙදි ප්‍රතිපදාව නුවණින් දකින කොට ඉස්සෙල්ලාම තියෙන්නේ සංස්කාරයන්ගේ උදය - වැය දන්නා නුවණ, උදයව්‍යය ඥානය.

පින්වතුනි, එතෙන්දින් මතක් කරන්න ඕන අවශ්‍ය ධර්මනාවයක් තියෙනව. උදයව්‍යය ඥානය කියන කොට ඇතිවීම, නැතිවීම කියන කොට ස්කන්ධයන්ගේ උදය වැය දන්නා නුවණකුත් තියෙනව.

මෙතනදි පින්වතුනි, මේ ස්කන්ධයන්ගේ උදය - වැය දන්නා නුවණ නෙවෙයි, සංස්කාරයන්ගේ උදය - වැය දන්නා නුවණ. සංස්කාරයන්ගේ ඇතිවීම හා නැතිවීම දන්නා නුවණ තමයි මෙන්න

මෙතෙක්දී මුල් වෙන්හෙ. එතකොට ඒ සංස්කාරයන්ගේ උදය - වැය දන්නා නුවණ ඇතිකර ගත්තහම තමයි සංස්කාරයන්ගේ භංගය වැටහෙන්නෙ. ඒ සංස්කාරයන්ගේ භංගය වැටහෙන කොට තමයි සංස්කාරයන්ගේ භය ස්වභාවය දැනෙන්නෙ කියන කාරණාව අපි ඒක ගැන පොඩ්ඩක් බලමු..

මෙතන සංස්කාරයන්ගේ උදය - වැය කියන කොට සංස්කාරයන්ගේ ඇතිවීම කියන කොට එතෙතදී පින්වතුනි, මට පැහැදිලි කිරීමට අවශ්‍ය කරුණු රාශියකුත් තියෙයි. මෙතෙක්දී සංස්කාර කියල කියන කොට තම තමන්, තම තමන්ගේ පැත්තෙන් දන යුතුයි. ඒ කියන්නෙ තමන්ට මේ ලෝකයේ යම් නාක් දේවල්, සවිඤ්ඤාණක, අවිඤ්ඤාණක දේවල් ඇති බවට හම්බවෙන නිමිති වලට තමයි සංස්කාර කියල කියන්නෙ.

ඒ කියන්නෙ අපි කියමු තමන්ට ගෙවල්-දොරවල්, යාන-වාහන, ඉඩ-කඩම්, මිල-මුදල්, දුවා-දුරුවො, රටවල්, ලෝකවල්, ඉර-හඳ-තාරකා කියල මේ වගේ දේවල් තමන්ට තියෙනව කියල, තිබුණ කියල ඇති බවට සිහි කරන්න පුළුවන් ධර්මතා තියෙනව. මෙන්න මේ නිමිති වලට ධර්මතාවලට කියනව සියලු සංස්කාර, සංස්කාර කියල.

එතනදී ලෝකයාට සංස්කාර ගත්තහම නිත්‍යයි. නිත්‍යයි කියල කියන්නෙ ඉර-හඳ, ගස්-ගල්, ගෙවල්-දොරවල්, යාන-වාහන, ඉඩ-කඩම්, මිල-මුදල් කිව්වහම මේ දේවල් ඔක්කෝම තියෙන, ඉන්න අය, හිටපු ඒ වගේම තියෙන, තිබුණ දේවල් තමයි ලෝකෙට හම්බවෙන්නෙ. නමුත් මේ සංස්කාරයන්ගේ ඇතිවීමත් නැතිවීමත්

දකින කොට සංස්කාරයන්ගේ ඇතිවීම නැතිවීම දකින මනසට සංස්කාර නිත්‍යය වෙන්වන නැහැ.

එතකොට අපි ඒක හැඳෙන ආකාරය බලමු.. මෙතනදී සංස්කාරයෝ අනිත්‍යයි, සංස්කාරයෝ දුකබැර කියල කියන කොට ඒ කෙනා කෙනාගේ මනසේ පැත්තේ ඉඳල තම තමන් බාහිර ආයතන ටික පැත්තෙන් හම්බවෙන දේ ගැනයි මතක් කරන්නේ කියන කාරණාව මෙතෙන්දී මතක් කරනව. ඒ කිව්වේ තමන්ට මෙතන ඉඳල සිහිපත් කරන්න පුළුවන් සංස්කාර නිමිති. ඒ කියන්නේ අම්ම, නාත්ත, දුවා, පුතා, නංගි, මල්ලි, නෑදෑයෝ, යාළුවෝ, පුංචි කාලේ ඉඳන් ඉස්කෝලේ ගිය යාළුවෝ, උගන්නපු ගුරුවරු, වැඩපොලේ යාළුවෝ, හෙට ගිහින් හම්බවෙන්න ඉන්න යාළුවෝ කියල මෙන්න මේ වගේ අනන්ත අපරිමාණ පුද්ගල ප්‍රභේදයෙන් තියෙන නිමිති, සංස්කාර තමන් තුළ.

ඒ වගේම රන්-රිදී, මුතු-මැණික්, යාන-වාහන, ඉඩ-කඩම්, ගෙවල්-දොරවල්, කුඹුරු-වතුපිටි කියල තමන්ට තිබුණ හෝ තියෙන හෝ ලබාගන්න උත්සාහවත් වෙන තමන්ට සැනසිල්ල, සැප, සතුට ඇතිවෙන විදිහේ සිතේ පැවැත්මට උපකාර වෙන නිමිති තමයි සංස්කාර නිමිති කියල කියන්නේ.

එතකොට හොඳට බලන්න අපි මූලික මග්ගාමග්ග ඥාන දර්ශන විසුද්ධියේදී පින්වතුනි, කතා කළා ඤාන පරිඤ්ඤාව කියල කොටසක්. ඒකෙදී අපිට හම්බවෙලා තිබුණ ස්කන්ධ, ධාතු, ආයතනයන්ගේ පැවැත්ම තුළ තියෙන්නේ අනිත්‍යය වූ, දුක් වූ,

අනාත්ම වූ ලක්ෂණයක් කියල. ඒකෙම උන්තරයක් අපිට ආව නිත්‍යයි, සැපයි, ආත්මයි කියල නමන් තුළ ඇතිවෙල නියෙන විපල්ලාසයන් දුරු කිරීමෙන්මයි නමන්ට විමුක්තිය සාක්ෂාත් කරගන්න වෙන්වේ කියල.

හරී, දැන් ඔන්න එතන ඉඳන් පටන් ගන්න නියෙන්නෙ අපිට. සංස්කාර කියල කියන කොට දැන් හොඳට බලන්න නමන්ට හම්බවුණේ කුඩා කාලෙ ඉඳන් ඉස්කෝලෙ ගිය යාළු මිත්‍රාදියො කියන කොට බලන්න ආත්ම සංඥාවෙන්නෙ. ඒ වගේම වැඩ පොලේදි හම්බවෙව්ව, හම්බවෙන, හම්බවෙන්න බලාපොරොත්තු වෙන යාළුවො, යෙහෙළියො ආදී අය ගැන දිහා බලන්න, ආත්ම භාවයෙන්නෙ. ඒ වගේම දුව, පුතා, අම්ම, තාත්ත, සහෝදරය, නැන්ද, මාම කියල වර්තමානයක නමන් හෝ නමන් ඇසුරු කළ වටපිටාව, ඇසුරු කරන වටපිටාව දිහා බලන්න හම්බවෙලා නියෙන්නෙ ආත්ම භාවයෙන්නෙ.

රන්-රිදි, මුතු-මැණික්, යාන-වාහන, ඉඩ-කඩම්, ගෙවල්-දොරවල්, මිල-මුදල් තිබුණ දෙයක් හෝ නියෙන දෙයක් හෝ ඒව ලබාගන්න හෝ සිතීම, කීම, කිරීම සිතුවිලි පහළ වෙනව නම් සැප වූ, සැපවත් වූ, සැපවත් වෙන්න පුළුවන් අරමුණු රාශියක් ගැන නිමිති ටිකක්නෙ නමන් ළඟ නියෙන්නෙ. හොඳට බලන්න එතකොට පවතින යථා ස්වභාවයට විරුද්ධව නමන්ගේ මනස තුළ ඇති, ඒ මනස තුළ හටගන්නාවූ නිමිති ටිකක පැවැත්මක් නමයි මේ සංස්කාර නිමිතියි කියල කියන්නෙ.

එතකොට ඒකයි ඔන්න ඔය සංස්කාර නිමිති ටික තමයි අපිට දුක ගෙනත් දෙන්නෙ. දුක ඇති කරන්නෙ. මෙන්න මේ සංස්කාර ඇති වෙච්ච හැටි බලන්න. අපි දැන් උදයව්‍යය බලමු. අපි සංස්කාරයන්ගේ උදය, ඇස් ඉදිරිපිටට ආවෙ අපි මුලින් මතක් කළ විදිහට මහා භූත සහ උපාදාය රූප. මහා භූත සහ උපාදාය රූපයක්. සවිඤ්ඤාණාක වෙන්න පුළුවන්, අවිඤ්ඤාණාක වෙන්න පුළුවන් හැම රූපෙකම. ඊට පස්සේ ඒ රූපයට සවිඤ්ඤාණාක රූපයක් කියමු. ඒ රූපයේ ස්පර්ශය නිසා විඳින්න, හඳුනන්න පුළුවන් කමක් ආව. ඒක වෛතසික ටිකක් යථාර්ථය කතා කරපු. ඒකට අපි නිතුව පුද්ගලයෙක්, සත්වයෙක්, දුව, පුතා, අම්ම, තාත්ත, යාළුව, මිත්‍රය කියල අපි පුද්ගලභාවය, සත්ව භාවය, ආත්ම භාවයට නිතෙහි විඳිනට වේනනා පහළ කළා. ඒ සංඥාව අරඹයා අපි සංඛාර කළා කෙනෙක් කියල. එතකොට අර රූපයට අපි නිතපු, විඳල, හඳුනල ඒකට නිතපු ගති ටිකත් ඒ රූපයත් දෙකම නිසා ඒ රූපය යාළුවෙක්ය, මිත්‍රයෙක්ය, දරුවෙක්ය, කෙනෙක්ය කියල දැනගැනිල්ලක් ඇති වුණා.

ඔන්න බලන්න අපිට මේ සංස්කාර හැදුණා හැටි. ඔන්න කෙනෙක් කියල දැනගැනිල්ලක් අපිට හම්බවුණා. හැබැයි හම්බවුණෝ කොහොමද? අන්න අර ඇස් ඉදිරිපිටට පහළ වෙච්ච රූපයට ආත්ම විඳිනට නිතපු නිසා, ඒ රූපය ආත්මයි ආත්මවත් වූ, කෙනෙක්ගේ වූ රූපයක් තියෙනවා කියල දැනගැනිල්ලක් ආව.

ඊට පස්සේ ඇස් ඉදිරිපිටට පහළ වෙච්ච රූපයකට මේ රූපය නම් රත්තරන්. මේක සල්ලි. මේක ඩොලර්. මේක මෙච්චර වටිනව. මේව අරගෙන මෙච්චර මෙච්චර යමක් කරන්න පුළුවන් කියල

වටිනාකම ආරෝපණය වෙව්ව විදිහට, වටිනාකම ආරෝපණය කරපු ආකාරයට හිතුවහම, ඔන්න ඇහැට පෙනෙන රූපවල මේ මේ රූප වටිනා දේවල්, ඒ අතරින් මේ දේට වඩා මේ දේ වටිනව. මේ දේට වඩා මේ දේ වටිනව කියල නානත්වයකුත් එක්ක ඔන්න දැනගැනිල්ලක් ආව.

ඊට පස්සෙ ඇහැට පෙනෙන රූපයකට මෙන්න මේ රූපය හොඳ නැහැ, මේ රූපය හරකයි, මේ රූපයෙන් අවැඩක් වෙන්නෙ, අහිතක් වෙන්නේ කියල අපි හිතුවහම ඒ රූපය හොඳ නැහැ, හරක රූප කියල දැනුමක් ආව. ඔන්න ඇහැට පෙනෙන රූපවල සත්ව පුද්ගලයන්ගෙ රූප, හොඳ රූප, හරක රූප කියල ඊට අනුව මෙනෙහි කිරීමත් එක්කයි අපිට එබඳු වූ දැනගැනිල්ලක් ආවෙ.

ඒකයි බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළේ ‘යම් යම් ආකාරයකට මෙනෙහි කරයිද ඒ ඒ ආකාරයට තණ්හාව ඇති වෙනව’ කියල. ධාතු නානත්වය නිසා ස්පර්ශ නානත්වය. ස්පර්ශ නානත්වය නිසා වේදනා නානත්වය. වේදනා නානත්වය නිසා සංඥා නානත්වය. හඳුනනකම. සංඥා නානත්වය නිසා සංකප්පයාගේ නානත්වය. හඳුනන කමේ නානත්වය නිසා භිතන කමේ නානත්වය. සංකප්පයාගේ නානත්වය නිසා ඡන්දයාගේ නානත්වය. භිතන කමේ වෙනස්කම නිසයි තණ්හාවගේ වෙනස්කම.

අපි බලමු ඇහැට පහළවෙන එකම රූපයටම මේ මගේ අක්ක, මේ මගේ අම්ම, මේ මගේ නංගි කියල අපි හිතුවහම රාගාදී කෙලේසයක් එන්නෙ නැහැ. මේ සාමාන්‍ය දන්නෙ හඳුනන්නෙ නැති

ගැහැණු ළමයෙක් කියල හිතල ඒක රාගය ඇතිවෙන විදිහට හිතුවහම රාගය ඇතිවෙනව. පෙනෙන මට්ටම එකයි. අපිට අම්ම පෙනුනත්, නංගි පෙනුනත්, වෙන ස්ත්‍රියක් පෙනුනත් පෙනුණහ මට්ටම එකයි. නමුත් ඒකට හිත හසුරුවන ආකාරය මත රාගය ඇති වෙනවද නැති වෙනවද කියල නියෙන්නෙ. ඒ වගේ හැම වෙලාවෙම පෙනෙන දේට හිත හැසිරෙන, හසුරුවන ආකාරය මතයි ආත්මවත් වූ පුද්ගලයෝ, සත්වයෝ ඇති කියන නිමිති තමන් තුළ හිටියෙන්, ඒ වගේම පෙනෙන දේට හිත හසුරුවන ආකාරය මතයි ප්‍රිය මනාප වූ සැපදායක වස්තූන් බාහිර තියෙනවා කියල තමන් තුළ නිමිති හිටියෙන්, ඒ වගේම අප්‍රිය අමනාප වූ වස්තු බාහිරය තුළ තියෙනව කියල තමන් තුළ නිමිති හිටියෙන්.

ඒ වගේම ශබ්දයක් ඇහෙන කොට ශබ්ද සංඥාව අරඹයා මේ අහවල් ගායකයගෙ, මේ අහවල් ගායිකාවගෙ, අහවල් සින්දුව හොඳයි, අහවල් සින්දුව හොඳ නැහැ, අහවල් රසය හොඳයි, අහවල් රසය හොඳ නැහැ කියල ඒ ශබ්දයන් අරඹයා රස විඳ ගැනීමේ අනුව බලන කොට කැමැත්ත ඇතිවෙන නිමිත්තක්, ඒ ශබ්දය හොඳයි කියල නිමිත්තක් තමන්ට ඇති වුණා. හොඳ නැහැ කියල හිත හසුරුවන කොට ඒ ශබ්දය හොඳ නැහැ කියල නිමිත්තක් ආව.

ඒ විදිහට පින්වතුනි, හොඳට බලන්න පෙනෙන, ඇහෙන, ගඳ සුවඳ දැනෙන, රස විඳින, ස්පර්ශය දැනෙන හැම එකකම අවස්ථා ටික එකම විදිහයි. සමානයි. හැබැයි පෙනෙන, ඇහෙන ඒ දේ තුළ හොඳ හා නරක, සවිඤ්ඤාණාක, අවිඤ්ඤාණාක වස්තු හේදයකින් අපි තුළ නිමිති පහළ වෙල තියෙන්නෙ ඒ රූප, ශබ්ද ආදී අරමුණු

අරඛයා අපි මෙහෙහි කරන්න ගන්න නැන්වල ඉඳලයි. එතකොට අපිම ඒ රූප, ගබ්ද අරඛයා යම් යම් ආකාරයකටද මෙහෙහි කළේ ආත්මවත් වෙන විදිහට, ආත්ම දෘෂ්ටියක් ඇතිවෙන විදිහටද මෙහෙහි කළේ බාහිර සන්වයෝ, පුද්ගලයෝ තියෙනවා කියල ආත්ම දෘෂ්ටියට හිත විදිහට මෙහෙහි කළහම ආත්ම දෘෂ්ටියක් තමයි ඇතිවෙන්නේ.

සැප වූ, සැපවත් වන ස්වභාවයෙන් යුක්ත වටිනා දේවල් තියෙනවා කියල හිතුවහම තණ්හාවට හිත වූ වටිනාකමින් යුක්ත දේවල් වලට කැමැත්ත එන නිමිති තමයි අපි ළඟ ඇති වෙලා තියෙන්නේ. ඔන්න ඔය විදිහට අපි ළඟ අද අම්ම, තාත්ත, දුවා, පුතා, අයිය, අක්ක, නංගි, මල්ලි කියල යම්තාක් නිමිති තියෙයි නම් මෙන්න මේ නිමිති ටික ඔක්කෝම ඇතිවෙලා තියෙන්නේ මේ සංස්කාරයන්ගෙ උදය තියෙනවා මෙන්න මේ විදිහටයි මේව ඇතිවෙලා තියෙන්නේ. ඒ එක්කම එයාට වැයත් පෙනෙනවා ඇහැට පෙනෙන රූපය අරඛයා පුද්ගලභාවයෙන් හිත හැසිරෙව්වේ නැත්නම් අනාත්මයට, පුද්ගල නොවන ධර්මභාවයක් තියෙන්නේ කියල යම්ම දුවසක බලල තිබුණ නම්, බැලුව නම් ආත්ම දෘෂ්ටියක්, ආත්ම සංඥාවක් ඇතිවෙන්නේ නැහැ, බාහිර සන්වයෝ, පුද්ගලයෝ කියල ආත්මීය වූ සංස්කාර නිමිත්තක් හටගන්නේ නැහැ.

එතකොට ඇහැට පෙනෙන දේට හොඳයි, සැපයි, සාරයි කියල ආස්වාදය අනුව ගිය සිතකින් හිත ඊට අනුව මෙහෙහි නොකළේ නම් බාහිර වටිනා දේවල්, සැප සහගත දේවල් තියෙනවා කියල නිමිති හිටින්නේ නැහැ හේද කියල තමන්ට ඒකෙ වැය, නැත්නම් ඒකෙ අතින්

පැත්තට කළා නම්, මේ මේ දේවල් අද එහෙනම් හිතෙන් මෙහෙම ඉඳගෙන බාහිර පැත්තේ සත්ව-පුද්ගලයින් යුක්ත රූප, ප්‍රිය මනාප, වටිනාකමෙන් යුක්ත රූප ආදී අරමුණු, අප්‍රිය-අමනාප කමෙන් යුක්ත රූප ආදී අරමුණු හම්බවෙන්නේ නැහැ නේද කියල හෝ කැමති දේට අකැමති විදිහට, අකැමති දේට කැමති විදිහට මාරු කරල හිතල තිබුණා නම් අද කැමතියි කියන දේ එදා අකැමති විදියටත්, අකැමතියි කියන දේ කැමති විදිහටත් හැඳෙනව නේද කියල මේකෙ අතින් පැත්ත පෙනෙනව.

ඔන්න තමන් තුළ මේ ලෝකය නිර්මාණය කරන සංස්කාර නිමිති හටගන්න හා නැතිවෙන හැටි පෙන්වුව. ඒ එක්කම එයා දන්නව ඊට පස්සේ මේ සංස්කාරයන්ගේ භංගය. භංගය කියල කියන්නේ අපි අම්ම, තාත්ත, දුවා, පුතා අර විදියට සංස්කාරයන්ගේ ඇතිවීම, නැතිවීම බලන කොට තමයි මේ භංගය ඇතිවෙන්නේ. ඒ මොකද? සංස්කාර ටික තමන් තුළම ඒ නිමිති ඇති කරගන්න හේතුවන ඒ අරමුණු වල මුල් ස්වභාවය බොහොම පිරිසිදුයි. ප්‍රකෘතියි. ඒකට චේතනාවෙන් පස්සේ තමයි තමන්ට විපරිත සංඥාවන් ඇතිවෙන විදිහේ සංස්කාර නිමිති ඇතිවෙල තියෙන්නේ කියල තමන්ට තේරෙනව. තමන්ට වැටහෙනව.

ඊට පස්සේ ඒ නුවණ හොඳට මුහුකුරන කොට දැන් තමන්ට මේ කාලේ වෙනකොට අර පහුගිය විසුද්ධි ධර්මයන්ගේ ඇතිවෙව්ව නුවණත් එක්ක තවත් හොඳටම පිහිටල තියෙයි බාහිර තියෙන්නේ සුඤ්ඤතාවයක්. බාහිර හොඳ, හරක කියල හේදයකින් බෙදන්න බැරි, සත්ව, පුද්ගල, ආත්ම කියන හේදයකින් බෙදන්න බැරි ඒව

අරඹයා හොඳ හෝ නරක වශයෙන් බෙදුණු ඒ වගේම සත්ව, පුද්ගල, ආත්ම වශයෙන් විහිදී ගිය තමන්ගේ මනස තුළ විකාශනයට පත්වෙව්ව, වැඩිව්ව සංස්කාර නිමිති ගොඩක් තියෙන්නේ කියන නුවණක් එනව.

බාහිරයේ මොන විදියකටවත්ම පෙන්නන්න බැරි, නමුත් තමන්ගේ මනස තුළ මේ විපල්ලාස ගති ස්වභාවය ඇති කරන සංස්කාර නිමිති තමන් තුළ ඇතිවෙව්ව ආකාරය පෙනෙන කොට හොඳට ඒ නුවණ ස්ථාවර වෙනව. ස්ථාවර වෙන කොට ඵයාට හොඳට පැහැදිලියි බාහිර තියෙන්නෙ සුඤ්ඤතාවයක්, අනාත්මයි, තමන් තුළ ආත්ම සංඥාවක්. බාහිර සැප හෝ දුක් හෝ බෙදන්න බැරි නිමිති ටිකක්, තමන්ට තමයි ලෝභය ඇතිවෙනව රන්-රිදි, මුතු-මැණික් ආදී වටිනා වස්තු තියෙනවාය කියන නිමිති ටිකක් තියෙන්නේ කියන දැනුම ඇතිවෙව්ව තැනිනුයි දැන් නතර වුණේ.

ඊට පස්සෙ තව දුරටත් සමට කමටහනක හිත පිහිටුවාගෙන මේ සංස්කාර ධර්මයන් නුවණින් බලන කොට මේ සංස්කාරයන්ගෙ භංගය හම්බවෙනව. භංගය කියල කියන්නෙ මොකක්ද? ඒ කියන්නෙ අපි කිව්වොත් දැන් අම්ම කියල හිතන කොට ඵයට කලින් සිතුවිල්ලක් පහළ වුණා නම් කෙනෙක් හෝ දෙයක් ගැන අදහසක් ඇති වුණා නම් ඒ අදහස නැහැ දැන් අම්ම කියල සිහිවෙන කොට. ඊට පස්සෙ යාළුවෙක් ගැන සිහිවෙන කොට අර අම්ම කියල සිහිවෙව්ව සිත බිඳිල දැන් යාළුව කියන සිත ඇති වෙලා තියෙනව. ඊට පස්සෙ රත්තරන්, රිදි මොනව හරි වෙන බාහිර වස්තුවක් ගැන සිහිකරන කොට දැන් අර දෙයාකාර සිත් දෙකම නැහැ. දැන් මේ සිත ඉපදිලා

කියල. මේ වගේ සිතෙන් සිත, සිතෙන් සිත ඉස්සර වෙලා උපන්න සිත නිරුද්ධ වෙලා දැන් මේ සිත ඇවිල්ල. මේ සිත නිරුද්ධ වෙලා මේ සිත ඇතිවෙන කොට. මේ අදහස් මෙබඳු වූ අදහස් තමන් තුළම ඉපිද ඉපිද නිරුද්ධ වෙනව කියල පෙනෙනව. මේ නිරුද්ධ වෙන ගානට ඉපදෙන ඉපදෙන ගානට ඉපදෙන දේවල් බාහිර තියෙනව තියෙනව තියෙනවා කියල අද අපිට වෙනව වගේ අපදෙන ගතියක් එන්නෙ නැහැ.

ඒකෙන් මතක් කළේ අද අපේ සිත දිහා බලන්න. සිතට සිතුවිලි සියක් නම් එන්නෙ සිහිකරන සිතුවිලි සියම ඇත්තයි. ඒ සියම බාහිර තිබුණ හෝ තිබෙන දෙයක්ම වෙනව. යාළුවෙක් සිහිකළා කියන්න. සිත සිහි වෙන කොටම බාහිර හිටිය හෝ ඉන්නව කියන නැහැකිත් තහවුරු වෙලා. ඒ එක්කම ගෙදර සිහිකරන්න. ගෙදර සිහිකරන කොටම තිබුණ හෝ තියෙනව. ඒ එක්කම යාළුවෙක් මේ මේ වෙන භාණ්ඩයක් සිහිකරනව. වාහනය සිහිකරනව. පොතක් සිහිකරනව. පෑනක් සිහිකරනව. එතකොට මේ වගේ සිහිකරන කරන කරන දේ අද ඇත්තයි. ඒක තිබුණ හෝ තියෙන දෙයක් වෙනව.

නමුත් මේ හංගයේදී තමන්ට සිහිකරන, සිහිකරන දේ දැන් මුලින් සිහිකරපු දේ පසු, පසු සිහිකරන කොට මුලින්, මුලින් සිහිකරපු දේවල් නැහැ. එහෙනම් දැන් මේ සිහිකරන දේ තව ටිකකින් තව දෙයක් සිහිවෙන කොට මේක අනිත්‍යයි නම් ඊළඟට සිහිකරන දේ අනිත්‍යයි නම් තමන් තුළම සිහිකරන, සිහිකරන දේ හටගෙන නිරුද්ධ වෙනව කියලත් හුවුණයි. සිහිකරන, සිහිකරන දේ වෙනද වගේ බාහිර වස්තූන්ට අපදෙන්නෙ නැතුව තමන් තුළම හටගෙන නිරුද්ධ වෙනව කියල පෙනෙනව.

ඒකයි 'අනිච්චා චත සංඛාරා-උප්පාද වය ධම්මිනෝ' ඉපදිලා නිරුද්ධ වෙනව. 'උප්පජ්ජිත්වා නිරුප්පන්ති' ඉපිද නිරුද්ධ වෙනව. 'තේසං වූප සමෝ සුඛෝ' ඒ සංස්කාරයින්ගෙ සංසිදීම සැපයි, මොකද මේ සංස්කාරයෝ බාහිර භෞතික දෙයක් වුණා නම් ගස්, ගල්, ගෙවල්, දොරවල් ආදී, මේව සංසිඳුවන්න බැහැනෙ. හැබැයි ඒව සංස්කාර තමයි ලෝකෙට.

බාහිර භෞතික ගස්, ගල්, ගෙවල්, දොරවල් කියල බලන්න පුළුවන්, අල්ලන්න පුළුවන්, ඉඹින්න පුළුවන්, හොලවන්න පුළුවන්, පෙරලන්න පුළුවන් මට්ටමට සංස්කාර නිත්‍යය වෙල තියෙන්නෙ මෙබඳු මට්ටමක තියෙන නිමිත්ත බාහිර භෞතිකයට අඤජු නිසයි. නමුත් ඒ සංස්කාරයන්ගේ භංගයට වෙනව කියන කොට බාහිර භෞතිකයට අඤන්තෙ නැතුව, තමන්ගේ මනස තුළ ඉපිද නිරුද්ධ වන, හට ගෙන නැතිවෙන නිමිති ටිකක් හැටියට දැකිනව. අන්න ඒ සංස්කාරයන්ගේ භංගය. අම්ම, තාත්ත, අයිය, අක්ක, දුව, පුතා, රන්-රිදී, මුතු-මැණික්, යාන-වාහන, කුඹුරු-වතුපිටි කියල තොරතෝංචියක් නැතුව උපදින තමන්ගෙ මනස තුළ සංස්කාර ඉපිද නිරුද්ධ වෙනව.

අතිවෙනව, නැතිවෙනව. අතිවෙනව, නැතිවෙනව. ඉපිද නිරුද්ධ වෙනව. ඉපිද නිරුද්ධ වෙනව කියන එක තේරෙනව. ඒක ඉපිද නිරුද්ධ වෙනව නම්, අතිවෙලා නැතිවෙනව කියන එක වෙනෙන, ඉපිද නිරුද්ධ වුණා වෙනෙන සිහිවෙන කොට ඒ සිහිවීමත් එක්ක ඔබව බාහිර පංචායතනයට නැඹුරු නොකරන්න ඕන හිත. එහෙ තියෙන බාහිර සතර මහ ධාතු රූපෙකට හෝ ස්කන්ධ, ධාතු,

ආයතනයන්ට ඔබේ මනස තුළ ඇතිවෙන අදහස ඇඳගන්නේ නැතිවෙන්න ඕන. අන්න එහෙම චුණාහම තමයි මේ සංස්කාරයන්ගේ හංගය හම්බවෙනව කියල කියන්නේ. බිඳෙන බව හම්බවෙනව.

ඔන්න ඒ සංස්කාරයන්ගේ හංගය දකිනකොට එයාට සංස්කාරයන්ගේ හය දක්නා නුවණ එනව. මොකක්ද? මෙබඳු වූ මෙව්වර වේගෙන් හටගෙන නැතිවෙන මේ දේවල් නේද අපි සිකන්ධ, ධාතු, ආයතන ටිකට බහාලල නියල පරිහරණය කරන්නේ, කල්ලේ. මේ නිසා නේද? මේ සංස්කාර ටික නිසා නේද ජරා, මරණ, සෝක, පරිදේව, දුක්, දොම්නස් කියල සියළු දුකෙන් නොමිඳෙන්නේ? මේ සංස්කාර ධර්මයෝ මේ තමන් තුළ තොරතෝචියක් නැතුව හටගන්න මේ සංස්කාර විත්තය නිසා නේද ජරා, මරණ, සෝක, පරිදේව, දුක්, දොම්නස් පවතින්නේ? ඒ වගේම තණ්හාව නැවත නැවත වැඩෙන්නේ කියල මේ සංස්කාරයන් කෙරෙහි හය දක්නා නුවණ ඇතිවෙනව.

මොකද බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කල්ලේ ඒකයි 'විසංඛාරගතං චිත්තං තණ්හානං කය මජ්ඣිමානං' විසංඛාරගත ස්වභාවයට ගිය සිහෙහුයි තණ්හාව නැතිවෙන්නේ කියල තණ්හාව අවබෝධ කරගන්න. 'විසංඛාරගතං චිත්තං' විසංඛාර ස්වභාවයට ගිය සිහ 'තණ්හානං කය මජ්ඣිමානං' තණ්හාවගේ ඝෂය බව අවබෝධ කළා. තණ්හාවගේ ඝෂය බව අවබෝධ කළා. තණ්හාව ඝෂය වෙන්නේ මෙන්න මෙහෙම. කොහොමද? විසංඛාරගත චිත්තයකින්, සංස්කාරයන් සංසිඳුන සිතකින්. එතකොට එයාට මේ සියළු සංස්කාරයන් දකිනව මොකක්ද? හයක් හැටියට, දුකක් හැටියට, පීඩාවක් හැටියට, උපද්වයක් හැටියට මෙබඳු වූ හටගෙන තිරුද්ධ වෙන මේ

සංස්කාරයන් නමන්ට මේ මේ වගේ ජරා දුක, මරණ දුක, සෝක, පරිදේව, දුක් දොමනස් ගෙනත් දෙන්නේ මෙබඳු වූ සංස්කාර නිමිති ටිකෙන් නේද කියල.

එතකොට ඒව කෙරෙහි බයක් හැටියට දකිනව. ඒ වගේම බයත් එක්කම ඒකෙ ආදිනවයන් පෙනෙනව. මෙබඳු වූ සංස්කාර නිමිති බාහිර අනාත්ම ධර්මතාවයක්, බාහිර සැප-දුක් ආදියෙන් තොර අනිමිත්ත ලක්ෂණයක්, අප්පණිහිත ලක්ෂණයක්, ඒ වගේම අනිමිත්ත ලක්ෂණයකින් යුක්ත සුඤ්ඤත ස්කන්ධ, ධාතු, ආයතන ටික දිභා නිත්‍ය, සැප, ආත්ම, සුභ වශයෙන් මේ සංස්කාර නිමිති ටිකක් හදාගෙන විඳින ගැහැටෙ, විඳින දුකේ ආදිනව පෙනෙනව. මේ නිසා නේද මේ ජරා, මරණ, සෝක, පරිදේව, සියළු දුක් දොමනස් වලින් මිදෙන්නෙ නැත්තෙ.

මේ සංස්කාර පරිහරණය කරනව කියන්නෙ ජරාව පරිහරණය කරනව. මරණය පරිහරණය කරනව. සෝක, පරිදේව, දුක, දෝමනස්ස, උපායාස කියන මේ සියළු කෙලෙස්, සියළු පීඩාවන් පරිහරණය කරනව නේද කියල එයාට මේ සංස්කාරයන්ගේ ආදිනව දැනෙනව. ඒ වගේම මේ සංස්කාරයන් කෙරෙහි කලකිරීමක්, ඇතිවෙනව. නිබ්බිදාව ඇතිවෙනව. එතකොට මේ සංස්කාරයන්ගේ උදය - වැය දැකල හටගත්ත දේ බාහිරටත් අයිති නොවී තමන් තුළුවන් තියෙන්නෙ නැතුව ඉපිද නිරුද්ධ වෙනවා කියල බිඳෙන ස්වභාවය දැක්කහම මේකෙන් ඇතිවෙන හය ස්වභාවය, ආදිනව දැක්කහම මේ සංස්කාරයන් කෙරෙහි කලකිරීමක් ඇතිවෙනව.

ඒ කියන්නේ කලකිරීමක් ඇතිවෙනව කියල කියන්නේ හිතට සිහිවෙන, සිහිවෙන සිහිවෙන ධර්මයන් ගේ වෙනද වගේ සතුටින් ඇලෙන ගතිය, සතුටින් එන එන අරමුණේ ඇලිල පිළිගන්නකම, ගැටෙනකම වෙනුවට පින්වතුනි, මෙබඳු වූ සංස්කාරගත මානසික මට්ටම ගැන තමන් පිඩාවට පත්වෙනව. කලකිරෙන ස්වභාවයට නිරායාශයෙන්ම පැමිණෙනව. කලකිරීම නිසාම මුඤ්චිතුකමයනා ඥානය. ඒ කියන්නේ මේ සංස්කාරයන්ගෙන් මිදීමට ඇතිවන කැමතිකම, සිත. මේ සංස්කාරයන්ගෙන් හිත මුදුවගන්න ඕනකම ඇතිවෙන්නේ එදාට.

අද අපිට එහෙම වෙහෙසක් පෙනෙන්නේ නැහැ. අද එහෙම උවමනාවක් අපිට දැනෙන්නේ නැහැ. මේ සිහිවෙන සිහිවෙන දේ ගැන තමන් තුළ උපදින දෙයක්. තමන් තුළ හටගන්න දෙයක්, නිරුද්ධ වෙන දෙයක් කියල ඒක ආදීනව සහිත දෙයක්. ඒක දුක් සහිත දෙයක්, බය සහිත දෙයක් කියල ඒව අයිත් කරගන්න ඕන, ඉවත් කරගන්න ඕන කියන කමක් අපිට දැනෙන්නේ නැහැ. අපි උපදින, උපදින දේවල් ඇත්ත කියල ඒවට උත්තර බැඳ බැඳ, උත්තර බැඳ බැඳ සිහිවෙනව. මේ අවිද්‍යාවෙන් යුක්ත සංස්කාර නිමිති අපි එක්ක හරියට ක්‍රීඩා කරනව වගේ, විටෙක ඔන්න සිතුවිල්ලක් එනව. ඒ එක්කම සතුටු වෙනව. ආයෙ සිතුවිල්ලක් එනව. ආයෙ සතුටු වෙනව. ආයෙ සිතුවිල්ලක් එනව. දුක් වෙනව. ආයෙ සිතුවිල්ලක් එනව. සැපවත් වෙනව. ආයෙ සිතුවිල්ලක් එනව. තරහ ගන්නව.

මේ විදිහට එකින් එක, එකින් එක එහාට මෙහාට, එහාට මෙහාට අපිව දෝලනය කරනව හරියට අර කැරමි ලෑල්ලක මැඳ

ඉන්න ඉන්නන්ට කරුම් පහර වදිනව වගේ එනකොට මේ සංස්කාර නිමිති වලින් එහාට මෙහාට, එහාට මෙහාට හොලව හොලව, පද්ද පද්ද නොයෙක් විදිහෙ පීඩාකාරී ස්වභාවයෙන් යුක්ත ජීවිතයකට මහා දුක් ගොන්නක් උරුම කරන්නෙ මේ නිමිති ටික.

වෙන මේ ජීවිතයට දුක දෙන්න මහ විශාල ප්‍රදේශයක් නැහැ පින්වතුනි, රූප, වේදනා, සංඥා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ කියන ස්කන්ධවල, ඒක තව පැත්තකින් ගත්තොත් චිත්ත, වෛතසික, රූපවල, එහෙම නැත්නම් නාමරූප වශයෙන් ගත්තොත් ඒ නාම රූප දෙකේ, එහෙම නැත්නම් ආයතන, ධාතු කියන මේ දේවල කොහෙවත් මේ අපිට මේ තරම් පීඩා දෙන දුක් දෙන කිසිම දෙයක් තිබුණොත් නැහැ, තියෙනවත් නෙවෙයි, තියෙන්නෙත් නැහැ. ඒ ඔක්කොම ඒ ධර්මයන්ගෙ යථා ස්වභාවය නොදන්නා අවිද්‍යාව නිසා මනස තුළ හදාගෙන රැය දවල් දෙකේ තොරතෝංචියක් නැතුව සිහිකරමින් උත්තර බැඳ බැඳ ඉන්න මේ නිමිති ටිකේ විතරමමයි මුළු සංසාර දුකකටම ගෙනියන්න පුළුවන් හේතු ටික, මුළු ජරා-මරණ දුකම උරුම කරවන්න පුළුවන් සියළු වර්තමාන දුකත් ඔක්කොම ටික තියෙන්නෙ.

එනකොට මෙන්න මේ සංස්කාරයන්ගෙන් මිදීමට කැමතිකම අන්න ඒ වගේ මට්ටමකටයි ඇතිවෙන්නෙ. ඒ කියන්නෙ ඔබ බණ-භාවනා කරන කොට සීලයක පිහිටල සමථ කමටහනකින් හිත වඩ වඩා නාමරූප ධර්මයන් විදුර්භනා කරන්න. විදුර්භනා කර කර එනකොට අනුක්‍රමයෙන් ඔබව නුවණින් ඔබේ නුවණට හමුවෙයි, ඔබට පහු කරන්න වෙයි, ඔබව අනුක්‍රමයෙන් ප්‍රාප්තියට පමුණුවයි කියන

එකයි කියන්නේ. ඒ නාමරූප ධර්මයන් දැක්කහම ඒ නාමරූප ධර්මයන් ඇති වුණෝ කොහොමද කියල පටිච්ච සමුප්පාදයෙන් නිරායානයෙන් ඔබව අරගෙන යයි.

ඒ පටිච්ච සමුප්පාදයට නිරායානයෙන්ම අරගෙන යනකොට කඩ්ඩා දුරුකරල ඊට පස්සේ ඒ සංකා දුරු වුණහම ඒ ස්කන්ධ, ධාතු, ආයතනයන්ගේ යථාභූත ස්වභාවය හොඳට ඔබට පෙනෙන මට්ටමට එයි. පෙනෙන කොට තමන්ගේ ඔහස තුළ තියෙන නිමිති ටිකයි මේ ප්‍රභාණය කටයුත්තේ කියල, මග - නොමග දන්නා කමින් ප්‍රතිපදාවට ඇවිල්ල, ප්‍රතිපදාව තුළින් කෙලින්ම මහසේ තියෙන නිමිති ටික අල්ලගෙන දැන් මේ යන්නේ. නිමිති ටික ඇතිවෙච්ච හැටි පෙනුන. හටගත්ත නිමිති බාහිරේට අයිතින් නැතුව, තමන් තුළවත් තියෙන්නේ නැතුව බිඳෙන හැටි පෙනුණා.

ඊට පස්සේ ඒ නිමිතීන්ගේ හය සහිත කම, ඒ නිමිතීන්ගේ ආදිනව, එතකොට ඒ එක්කම ඒ මට්ටම දැක්නකොට නිමිතිවලින් හිත මුදුවගන්න ඕනෑකම මුඤ්චිතුකම්පනා ඥානය එනව. ඒ එක්කම පටිසංඛාර ඥානය තමන්ට එනව. මේක මැනල බලන එක. බාහිර තියෙන්නේ මෙන්න මෙහෙම ධර්මනාවයක්. තමන් තුළ තියෙන නිමිත්ත මෙන්න මේ වගෙයි. මේ නිමිත්තෙන් මෙන්න මේ අනාත්ම ස්කන්ධ ටිකට බහාලන කොට ලෝකේ උපදින්නේ මෙන්න මෙහෙම නේද? මේ විදියට නේද ජරා-මරණ දුක ඇති වුණෝ කියලත් දන්නව.

බාහිර ස්කන්ධ, ධාතු, ආයතන අනාත්මයි. ආත්ම සංඥාවක් තමන් උපදවාගන. ඒ ආත්ම සංඥාව මේ අනාත්ම ස්කන්ධ ටිකට බැහැරලවේ නැත්නම්, ආත්ම සංඥාව දුරුකළොත් මේ අනාත්ම

ස්කන්ධ ටික අනාත්මයි කියන නැනකින් අවබෝධ වෙනව. එහෙම වුණොත් ජරා-මරණ සියළු දුක් විඳින්න වෙන්නෙ නැහැ නේද කියල දුක් නොවිඳින හැටිත්, දුක එන හැටිත්, මේ විඳිනට නමන්ට සංස්කාරයන්ගෙ පැවැත්ම නිසා උරුම වෙන ජරා-මරණ දුක ආදී දුකත්, සංස්කාරයන්ගෙන් මිදීමෙන් නමන්ට ජීවිතේකට අත්වෙන සැනසිල්ල, ශාන්තියත් ඒ වගේ නුවණින් මෙහෙහි කරල බලනව. මේ සංස්කාරයන් ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කරල බලනව, පටිසංඛා ඥානය.

එතකොට අන්න ඒ මට්ටමට බලන කොට, වැඩෙන කොට සංඛාරපෙක්ඛා ඥානය එනව. දැන් තමයි පින්වතුනි, ඔබට පුළුවන්කම නියෙන්නෙ නියම විඳියටම සංස්කාරයන්ගේ උපේක්ෂා වෙන්න. සංස්කාරයන්ගේ උපේක්ෂා වෙනව කියල කියන්නෙ පින්වතුනි, ඒ කියන්නෙ ඔබේ සිත තුළ උපදින, උපදින සිතුවිලි ඇත්තම වෙන්නෙ නැතුව සවිඤ්ඤාණාක යමක් සිහිකරල වේවා, අවිඤ්ඤාණාක යමක් සිහිකරල වේවා ඒ සිහිකර ගන්න නිමිත්ත ඇත්තම වෙන්නෙන් නැතුව, ඇත්තම වෙලා ඒකෙ ඇලෙන්නෙන් නැතුව, ඒකෙ ගැටෙන්නෙන් නැතුව ඒ උපදින, උපදින නිමිත්තක ඇලෙන්නෙන්, ගැටෙන්නෙන් නැතුව උපේක්ෂා සහගත බවක් ඔබට දැන් තමයි පවත්වන්න පුළුවන් වෙන්නෙ.

ඊට මෙහා අද දවසෙදී බලන්න ඔබට ඕනම දෙයක් සිහිකරල, සිහිකරන නිමිත්ත බාහිරයට අයිතිත් නැතුව, තමන් තුළම හටගෙන නිරුද්ධ වෙන නිමිත්තක් කියල දැකල, එහෙම නොදැක්කත් කමක් නැහැ, ඇලෙන්නෙන් නැතුව, ගැටෙන්නෙන් නැතුව, සිහිවෙන දේට කැමැත්තක් ඇති කරගන්නෙන් නැතුව, අකැමැත්තක් ඇති

කරගන්නෙන් නැතුව ඔබට ඉන්න පුළුවන්ද කියල බලන්න. එහෙම නැත්නම් ඒ සිහිකරන, සිහිකරන නිමිත්ත තමන් තුළ සිහිකර ගැනීමි මාත්‍රයක්, සිතුවිලි නිමිති මාත්‍රයක් මසක බාහිර තිබුණා හෝ තියෙන දෙයක් වෙන්නෙ නැතුව ඇත්ත වෙන්නෙ නැතුව නිමිත්තක් කරගන්න පුළුවන්ද කියල බලන්න. බැහැ.

ඔබ අනුක්‍රමයෙන් මෙන්න මේ නුවණ වර්ධනය කරගෙන, කරගෙන ගියහම අන්න ඔබව වැටෙනව සංඛාරපෙකඩා ඥානය කියන තැනට. ඒ කියන්නෙ දැන් ඔබට පුළුවන් අනිවාර්යයෙන්ම, පුළුවන් නෙමෙයි මේ මට්ටමේදී හිතල කරන්න ඕන දෙයක් නෙවෙයි මේ ඥානය කියන්නෙ. නුවණක් එනව උපදින, උපදින සංස්කාරයන්ගෙ උපේක්ෂයි. දරුව කියල සිහිවුණත්, අම්ම කියල සිහිවුණත්, රත්තරන් කියල සිහිවුණත්, ඊදි කියල සිහිවුණත්, මහා කැමැත්තෙන්, තණ්හාවෙන් ඒ අරමුණේ හිත ඇසුරු වෙත කමකුත්, අකමැත්තෙන් හිත ඉවත්වෙත කමකුත් නැහැ.

කැමැත්තෙන් ඇලෙන කමකුත්, අකමැත්තෙන් ද්වේෂ සහගතව ඉවත්වෙත කමකුත් නැතුව උපේක්ෂයි. මෙන්න මේ විදිහට සිහිවෙන සිහිවෙන දේවල් උපේක්ෂයි. උපේක්ෂාවෙන් ඕනම දෙයක් සිහිකරන්න පුළුවන්. ඇලෙන කමකින් ගැටෙන කමකින් තොරව ඕන දෙයක් තමන්ට සිහිකරන්න පුළුවන්. සිහිකරල ඊට අනුව සිහිමි, කිමි, කිරීමි කරන්නත් පුළුවන්. සිහිකිරීමෙන් පස්සෙ නිරුද්ධයි.

ඒ නිසා අන්න ඒ සංඛාරපෙකඩා ඥානය ඇතිවෙන කොට ඔබට සත්‍යානුලෝමික ඥානය පහළ වෙනව. ඒ කියන්නෙ බාහිර

ස්කන්ධ, ධාතු, ආයතනයන්ගේ යථාභූත ස්වභාවය ඒ කියන්නේ සත්‍යය යම් සේද තමන්ගේ නුවණ ගතිය එසේයි. නුවණ ගතිය යම්සේද බාහිර ස්කන්ධ, ධාතු, ආයතනයන්ගේ ගතිය එසේයි. ඒකෙන් මතක් කළේ ඇහැට පෙනෙනව නම් දෙයක් පෙනීමෙන් පස්සෙ ඒක නිරුද්ධ වෙනව. එතකොට ඇහෙන දේ ඇහීමෙන් පස්සෙ නිරුද්ධ වෙනව. ඒ වගේමයි තමන් මොනව හරි දෙයක් හිතුවොත්, හිතන දේ හිතීමෙන් පස්සෙ නිරුද්ධයි කියන එක හොඳට එළඹ සිටිනව. එතකොට මේකෙන් වෙන දේතමයි පෙනෙන දේ හිතන දේටත්, හිතන දේ පෙනෙන දේටත් ගැට ගැහෙන්නේ නැහැ. මේ ප්‍රතිපදාවේ කෙළවරට යනකොට ඥාන දර්ශන විසුද්ධියට ඔන්න මෙන්න.

මේ ආයතන ටික වෙන්වෙන එක තමයි විශාලම අර්ථය මේකෙන් වෙන්වෙන, මෙනෙදි මේ යථාභූත ඥානයෙදි. එතකොට මේ දුක කියන එක පවත්වන්න පුද්ගලයෙක් එන්නේ නැහැ. අපි කියමු අසුචි ටිකක් ඇගේ ගැවුණහම ඔබට මොන තරම් පීඩාවක් දුකක් අද එයිද? හරි, මෙන්න මේ කෙරෝලට ආවහම, යථාර්ථයට ආවහම අපි බැලුවොත් ඔබට ඇහැට පෙනෙන දේක ගැ, සුවඳ දැනෙන්නේ නැහැ. පෙනෙන දේ ගැවෙන්නේ නැහැ කියන තැනකින් තමයි ඔබට පෙනෙන දේ තියෙන්නේ.

හරි. ඊළඟට ගැවුණ දේ, ඇගේ ගැවුණ දේ පෙනිල නැහැ. ගැවුණ දේතුළ ගැ, සුවඳ සම්බන්ධ නැහැ. ඊට පස්සෙ ගැ, සුවඳත් දැනෙනව. හැබැයි ගැ, සුවඳ දැනෙන දේ දැකල නැහැ. ඒක ඇගෙන් ගැවිලා නැහැ. ගැ, සුවඳ දැනෙන දේ ගැ, සුවඳ දැනීමෙන් ඉවරයි. දකින දේ දැකීමෙන් ඉවරයි. කාය ස්පර්ශය කාය ස්පර්ශයෙන් ඉවර

වුණොත් ඔබට අසුවී ටිකක් ඇගේ ගැවිලා එන දුක ආයතන රාශියක් එකට එකතු කරල සංස්කරණය කරල සංස්කාර කරල හදල දන්න දුකක්, විසංඛාරගත ස්වභාවයට යනකොට ඒ ඒ ආයතනය තනිවෙනව. ඔබට ඒ දුක විඳින්න පුළුවන් කමක් නැහැ.

ඒකයි ඥාන දර්ශන විසුද්ධියෙදි ඔබට එළඹ සිටියි ඒ තැන දක්වාම, මේ යථාභූත ඥාන දර්ශනය කියන කොට ඇහැන් රූපයත් දෙක නිසා හටගන්න වින්න, වෛතසික, රූප ධර්ම ඇහැන් රූපයත් දෙක නිරුද්ධ වෙනකොට නිරුද්ධ වෙනව. ඒ කියන්නෙ පෙනෙන දේ පෙනීමෙන් පස්සෙ නිරුද්ධයි. අනෙ දේ ඇතිමෙන් පස්සෙ නිරුද්ධයි. ගඳ-සුවඳ දැනීම ගඳ-සුවඳ දැනීමෙන් පස්සෙ නිරුද්ධයි. මේ ආයතන හයම එකට එකතු කරල පුද්ගලයෙකු මවන්න තියෙන ඉඳුගෙන, හිටගෙන, නිදාගෙන, ඇවිදින හතර ඉටියව්වක් මවන්න තියෙන කේන්ද්‍රය අතුරුදහන් වෙනව.

ඒක මැවෙනව කියන තැනින් නිදහස් වෙන තැන තමයි අපිට ඊළඟ සතියෙදි කතා කරගන්න වෙන්නෙ. නමුත් ඒ තැන දක්වා අවශ්‍ය සියලුම කාරණා ටික සම්පාදනය වෙලා තියෙනව. මේ සම්පූර්ණ ප්‍රතිපදාවම එයාට හම්බවුණේ අර විදියටම සීලයක පිහිටල, සමච් කමටහනක හිත වඩ වඩා අර විදුර්ශනා ඥාන ටික ස්කන්ධ, ධාතු, ආයතන හරහා ඇවිල්ල, ඇවිල්ල ඒවයෙ ඇත්ත දැකල, දැකල අන්තිමට ඉබේම ඇවිල්ල මනසෙ ප්‍රපංච නිමිති ටිකක් අල්ලගෙන මෙන්න මේ ප්‍රපංච නිමිති ටිකේ ආදීනව අල්ලගෙන ප්‍රපංච නිමිති ටික ප්‍රහාණය කිරීමෙන්ම එතෙර වෙන ක්‍රමයකටයි මෙන්න මේ සප්ත විසුද්ධිය ඇවිල්ල තියෙන්නෙ. එනකොට මේ ප්‍රතිපදා ඥාන

දුර්ගනයෙදි එයාට සම්පූර්ණ ඇති වුණේ ඒ පහාන සංඥාවෙන්, සම්පූර්ණ මෙන් මේ ප්‍රතිපදාව නව මහා විදුර්ගනා ඥාන හරහා සංස්කාරයන්ගේ උදය වැය, භංග ඥානය, භයතුපට්ඨාන ආදීනව කියල සංස්කාරයන් ගැන නියෙන මෙන් මේ ඥානය හරහා කටයුතු කරන එක.

ඒ කටයුතු කරන කොට යථාභූත ඥානය කියන්නේ ස්කන්ධයන්ගේ, ධාතූන්ගේ, ආයතනයන්ගේ ස්කන්ධ ගතිය, ධාතු ගතිය, ආයතන ගතිය යම් සේද නිත එසේ කියන තැනට පත්වුණා. මේ ආයතන ටික ඔක්කොම එකට එකතු කරල මැද ගැටේ ගහන්න තෘෂ්ණා නමැති බැඳුම්කාරයටයි ඉඩ නැත්තෙ. විසංඛාරගත ස්වභාවයෙන් තණ්හාව අවබෝධ වුණා කියල කිව්වෙ ආයතන එකට ගැටගහන තණ්හාව නැහැ. අන්න ඒ ටික නැති තැනට තමයි මෙන් මේ ප්‍රතිපදා ඥාන දුර්ගනයෙන් ඔබව ගෙතියන්නෙ. ඉතින් අද දවසෙ අපි මේ ප්‍රතිපදා ඥාන දුර්ගන විසුද්ධිය ගැන කතා කළා. ඉතින් මේ සප්ත විසුද්ධිය අනුක්‍රමයෙන් නුවණ මෙහෙයවල වඩා ගත්තොත් ඒකාන්තයෙන් අපිට උපාදාන සහිත අපේ මේ ජීවිතය අනුපාදා පරිනිර්වාණය දක්වා අරගෙන යන්න පුළුවන්. අනුපාදා පරිනිර්වාණෙන් පිරිනිවිල කෙලෙස් පිරිනිවීමෙන් පිරිනිවිල නිවී සැනසෙන්න පුළුවන්. ඒ සඳහා මේ දේශනාව ඔබ සියලු දෙනාට හේතු උපනිශ්‍රය වේවා කියල ආශීංසනය කරනවා. මතක් කරනවා.

තෙරුවන් සරණයි..!
සාදු..! සාදු..! සාදු..!
ධර්ම දේශනය නිමා විය.

ඌොන දර්ශන විසුද්ධිය

2020 - 10 - 11 වන දින

බෞද්ධයා රූපවාහිනී නාලිකාව මගින් ප්‍රචාරණය කරන ලද
බුදුමග ධර්ම දේශනා මාලාවේ සජීව විසුද්ධිය දක්වන
දේශනයන් හි හත්වැනි දේශනාව යි.

නමෝතස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමෝතස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමෝතස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස

සදා පුජනිය, වන්දනිය මහා සංඝ රත්නයෙන් අවසරයි, ශ්‍රද්ධා බුද්ධි සම්පන්න කාරුණික පින්වතුනි,

මේ පින්වත් සියළු දෙනාම දැන් මේ සුදානම් වෙන්හෙ ලොව්තුරා බුදුරජාණන් වහන්සේ අපි කෙරෙහි අනුකම්පාවෙන් දේශනා කළ සද්ධර්මයෙන් බිඳක් ශ්‍රවණය කරන්න. ඒ නිසා හැම දෙනාම බොහෝම උවමනාවෙන්, ඕනෑකමින් සිතේ සිතේ නොයෙක් විතර්කයන් උපද්දවන්නෙ නැතුව මේ දේශනාව හොඳින් ශ්‍රවණය කරන්න කියල මතක් කරනව.

පින්වතුනි, උපාදාන සහිත බවින් ලෝකයේ ඇලිල, බැඳිල ජාති, ජරා, මරණ ආදී සියළු දුක් විඳිමින් ඉන්න අපිට මේ ලෝකයේ ඇලිල, බැඳිල පවතින අපේ චිත්තය එයින් මුදවා ගෙන අනුපාදා පරිනිර්වාණය දක්වා අරගෙන යන්නට ඒ ජරා - මරණ සියළු දුකෙන් නිදහස් වෙන තැනට අරගෙන යන්නට, නටාගතයන් වහන්සේ නොයෙක් ආකාරයෙන්, නොයෙක් ක්‍රම වලට, පරියායන් වශයෙන් ධර්මය අපිට පෙන්වල තියෙනව.

ඒ දහම් පරියායන් අතරින් අපේ සිතේ ඇතිවෙන්නා වූ යම් යම් අඳුරු පැහැති ස්වභාවයන්, කෙලෙස් ස්වභාවයන් අනුක්‍රමයෙන් දුරුකරල, ඒ ඒ ධර්මයන් කෙරෙහි මනා වූ දැනීම සහ දැකීම ඇති

කරගෙන, ඒ නික්ලේගී මාවත ඔස්සේ අනුපාදා පරිනිර්වාණය දක්වා සිත රැගෙන යන ආකාරය පිළිබඳව තවත් පෙන්වන එක් ක්‍රමයක් තමයි, පරියායක් තමයි සජ්ඣ විසුද්ධි ක්‍රමය.

ඒ දහමි පරියායේ මූල ඉඳුලම මම මතක් කළා,

- කායික - වාචසික විනික්කමය දුරුවෙන, කායික වාචසික සංවරය ඇති කරගන්න හේතු වෙන, සීල සමාදානය ඇති කරගන්නෙ කොහොමද? කියන කාරණාවන් ඒකට අදාළ වටපිටාවන්,

- ඒ වගේම ආචරණීය ධර්මයන් දුරුකරල වින්න විසුද්ධිය ඇති කරගන්න ආකාරය,

- ඒ වගේම නාමරූප ධර්මයන් නුවණින් මෙනෙහි කරල බලල සන්වයෙක්, පුද්ගලයෙක් ඉන්නවා කියන විපරිත හැඟීම, දෘෂ්ටිය අයිත්තරල දිට්ඨි විසුද්ධිය ඇති කරගන්න ආකාරය,

- ඒ වගේම ඒ නාමරූප ධර්මයන්ට ප්‍රත්‍ය සෙවිම් අර්ථයෙන් හේතු මූලය හොයල පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මයන් අරඹයා ඇතිවන අවබෝධය තුළින් තමන් තුළ ඇතිවෙන්නා වූ කඩිබාවන් දුරු කරල විශෝධනයට පත්කිරීමට අවශ්‍යය වන ධර්මතාවය,

- ඒ වගේම මග - නොමග කියන්නෙ මොකක්ද කියල නිසි ආකාරයෙන් තේරුම් ගෙන නොමගින් දුරුකරල නියම මාර්ගය තෝරගන්නෙ කොහොමද කියන කාරණාවන්,

- ඒ වගේම ඒ මාර්ග ප්‍රතිපදාව හරහා සංස්කාරයන් අනුක්‍රමයෙන් විදුර්ගතා කරල ඒ ප්‍රතිපදා ද්‍රෝණ දුර්ගනය පුරන ආකාරයන් අපි මිට කලින් මතක් කලා.

පින්වතුනි, අද දවසෙදි නියෙන්නෙ ඒ විසුද්ධි ධර්මයන් අතරින් අවසාන ධර්මතාවය වූ ද්‍රෝණ දුර්ගන විසුද්ධියයි. ද්‍රෝණ කියල කියන්නෙ නුවණ. දුර්ගනය කියන්නෙ දැකීම. ද්‍රෝණ දුර්ගනය කියන්නෙ නුවණින් දැකීම. එතකොට මේ ද්‍රෝණ දුර්ගන විසුද්ධිය නොහොත් නුවණින් දැකීම කුමන ආකාරයකද කියල බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වනව ධර්ම වක්ක පවත්නන සූත්‍රයෙ දී,

- දුකක සත්‍යය මේ දුකයි. මේ දුක පිරිසිදු දෙනයුතුයි. මේ දුක පිරිසිදු දැනගන්න.
- මේ සමුදය සත්‍යයයි. මේ සමුදය ප්‍රභාණය කටයුත්තක්. මේ සමුදය ප්‍රභාණය කලා.
- මේ තණ්හා නිරෝධය නිරෝධ සත්‍යයයි. ඒ නිරෝධය සාක්ෂාත් කටයුතුයි. නිරෝධය සාක්ෂාත් කලා.
- මේ මාර්ගයයි. මේ මාර්ගය වැඩිය යුත්තක්. මේ මාර්ගය වඩල අවසානයයි.

කියල මේ චතුරාර්ය සත්‍යය දුකක, සමුදය, නිරෝධ, මාර්ග යන චතුරාර්ය සත්‍යය අර්බයා සත්‍යය ද්‍රෝණය, කෘත්‍යය ද්‍රෝණය, කෘත ද්‍රෝණය කියන මෙන් මේ හතර තුන් ආකාරයකට වැඩුණහම දොළොස් ආකාරයකට 'ඒවං තිපට්ඨිටං ද්විචාදසාකාරං යථාභූතං

ඥාන දස්සනං සුවිසුද්ධං අහෝසි' යථාභූත ඥාන දුර්ගතය හොඳටම පිරිසිදු වුණා කියලයි පෙන්නුවෙ.

අන්න ඒ යථාභූත ඥාන දුර්ගතය නමයි මෙතෙන්නේ, මේ ඥාන දුර්ගත විසුද්ධියේ දී සම්පූර්ණ පරිශුද්ධත්වයට පත්වෙන්නෙ. ඒ ඥාන දුර්ගතය තුළින් නමයි ආසුවයන් ගෙන්, කෙලෙසුන් ගෙන් අපේ මහස මිඳෙන්නෙ. ඒකයි 'දස අඛිගේභි සමන්නාගතෝ අරහති වුවිච්චි' කියන පටියායෙදී සම්මා ඥාන, සම්මා විමුක්ති කියන කාරණාව පෙන්නන්නෙ. සම්මා ඥාන කියන්නෙ මනා කොට ඇත්ත ඇති හැටිය නුවණට හසු වීම, දැනගැනීම. සම්මා විමුක්ති කියල කියන්නෙ මනාව කෙලෙසුන් ගෙන්, ආසුවයන් ගෙන් නිත මිඳෙන ආකාරය.

මෙන්න මේ විසුද්ධි ධර්මයන් පහ පූරණය කරල, හයවෙනි ධර්මතාවයෙදී, ප්‍රතිපදා ඥාන දුර්ගතයෙදී සියළුම ප්‍රතිපක්ෂ කෙලෙස් ධර්මයන්, සංස්කාර ධර්මයන් විදුර්ගතා කරන කොට යථාභූත ඥානය ස්වභාවය මනසට අවබෝධ වෙනව, හසුවෙනව. මොකක්ද ඒ ස්වභාවය? ඒ නමයි මේ ස්කන්ධ, ධාතූ, ආයතනයන්ගෙ පැත්තෙ තියෙන අනිමිත්ත, සුඤ්ඤත, අප්පණිහිත ලක්ෂණය.

අනිමිත්ත කියල කියන්නෙ කිසිම රාගාදී නිමිත්තක් ඇති කරගන්න පුළුවන් ධර්මතාවයක් නැහැ. ඒ වගේම සත්ව, පුද්ගල ආත්ම භාවයෙන් ගත හැකි කිසිම ධර්මයක් නැති සත්ව, පුද්ගල ආත්ම භාවයෙන් සුඤ්ඤ ස්වභාවය. ඒ වගේම හොඳ, හරක වශයෙන් බෙදුන්නට බැරි, වටිනා, නොවටිනා වශයෙන් බෙදුන්නට බැරි ස්කන්ධයන්ගේ ඇති අප්පණිහිත ලක්ෂණ ස්වභාවය. ප්‍රාර්ථනා

ප්‍රණීධි කිසිවක් ලැබෙන්නේ නැති, ලබන්න ගන්න පරිසරයක් නැති ස්වභාවය නුවණට හසුවෙනව දැකිනව.

ඒ අනිමිත්ත, සුඤ්ඤත, අප්පණිහිත ලක්ෂණය නමයි මෙනෙදී මේ ඥාන දර්ශනයන්ට ගෝචර වෙන්නේ. ඥාන දර්ශනයන්ට දර්ශනය වෙන්නේ. එතෙන්දී මේ ස්කන්ධ, ධාතු, ආයතනයන්ගේ යථා ස්වභාවය වෙනදට අපි දැකින්නට ඊට අනුලෝමව, ඊට අනුරූපව යථා ස්වභාවය බලන්න මහන්සි ගන්න. උත්සාහවත් වුණා. උත්සාහවත් වෙනව. රූපයේ නියෙන සත්ව, පුද්ගල ආත්ම භාවයෙන් තොර සුඤ්ඤත ස්වභාවය බලන්න මහන්සි ගන්නව.

මෙනෙදී පින්වතුනි ඒ රූපයේ නියෙන සත්ව, පුද්ගල ආත්ම ස්වභාවයෙන් යුක්ත කිසිම දෙයක් නැති සුඤ්ඤතාවය කිසිම ප්‍රාර්ථනාවකින්, කිසිම උත්සාහයකින් තොරව නුවණට දර්ශනය වෙනව. ඒ වගේම ප්‍රාර්ථනා කටයුතු කිසිවක් බාහිර වස්තුවල නැහැ. ඒ පිලිබඳව හොඳ, නරක නිමිති ඇත්තේම අපේ මනසෙයි කියල වෙනදට ඒ ස්වභාවය අල්ලල දෙන්න අපිට පේන්න උත්සාහවත් වෙන්න උනා.

නමුත් මේ ඥාන දර්ශනයෙදී ඒ බාහිර ආයතනයන්ගේ, ධාතූන් ගේ අප්පණිහිත ලක්ෂණය හොඳට ඥානයට, නුවණට දර්ශනය වෙනව. ඒ වගේම ඒ අරබයා ප්‍රපංච නිමිති මනසේ උපදින්නේ නැහැ. මෙන්න මේ වගේ ස්කන්ධ, ධාතු, ආයතනයන්ගේ නියෙන සුඤ්ඤත, අනිමිත්ත, අප්පණිහිත ලක්ෂණය මේ හිතට ගෝචර වෙනව. එතන දී නිවනට හිත බැස ගන්නව නිවනට හිත යොමු වෙනව කියල කියන්නේ පින්වතුනි, නාමරූප දෙක නිසා හටගන්න විඤ්ඤාණයට නැවත බැස

ගන්න හමු නොවෙන විදිහට නාමරූප ධර්මයන්ගේ නිරෝධය පෙනෙහව.

හැමදාම සසර නැත්නම් ලෝකේ කියල කිව්වේ නාමරූප ධර්මයක් නිසා යම් යම් විඤ්ඤාණයක් හටගන්න නම්, දැනුමක් හටගන්න නම්, ඒ දැනුම නැවත පවතින්න, නැවත පැවැත්මට, ඒ නාමරූප නිසා හටගන්න විඤ්ඤාණයේ පැවැත්මට ඒ නාමරූප දෙකම හේතු වුණා. හේතු වෙනව. නමුත් මේ ඥාන දර්ශනයේදී විශේෂම ලක්ෂණය තමයි පින්වතුනි, යම් යම් නාමරූප දෙකක් නිසා දැනගැනිල්ලක් හටගන්න නම්, ඒ දැනගැනිල්ලට හේතු වෙච්ච ඒ හේතු ධර්මයෝ නිරුද්ධයි කියල දකින නිසා ඒ විඤ්ඤාණයට පැවැත්මක් වෙන්න, සීතියක් වෙන්න තැනක් නැහැ.

පින්වතුනි රූපය කියන්නේ විඤ්ඤාණ සීතියක්. වේදනාව, සංඥාව, සංඛාරය කියන්නේ විඤ්ඤාණ සීතියක්, විඤ්ඤාණය පවතින තැනක්. පවතින්නට පුළුවන් තැනක්. යම්කිසි අවස්ථාවක රූප, වේදනා, සංඥා, සංඛාර කියන මේ නාමරූප ධර්මනා දෙක නිරුද්ධයි කියන ධර්මනාවය අපට පෙනෙයි නම්, සාක්ෂාත් වෙයි නම් නුවණට මේ විඤ්ඤාණයට බැස ගන්න, පවතින්න තැනක් නැහැ. ගනි, ආගනි, වුනි, උත්පත්තියක් පෙනෙන්නේ නැහැ.

ඒකට මම නිදසුනක් හැටියට මතක් කළොත් ඔබ ඇහෙන්න දැකපු සවිඤ්ඤාණක හෝ අවිඤ්ඤාණක හෝ යම් රූපයක් අරඹයා ඒ පෙනෙන දේට අනුරූපව කුමන ආකාරයකට හෝ මෙහෙහි කරල ආපහු දැනගන්නව නම්, ඒ දැනගන්න දේ සිහිකරන කොට දැනගන්න

දේ නැවත ඇති බවට, නියෙන බවට ආපනු පෙන්නන නිසයි ඔබට ලෝකය කියල යමක් ලැබෙන්නෙ. ජීවිතය කියල යමක් ලැබෙන්නෙ.

යම් ධර්මයක් නිසා ඔබ යම් දැනුමක් ඇති කරගන්න නම්, ඒ ඇති කරගන්න දැනුම, ඒ දැනුම ඇතිකර ගන්න හේතු වුණ හේතු ධර්මයෝ නමන් දැනගන්න දේ සිහිකරන කොට නිරුද්ධයි කියල, අතීතය මැකුණා බව, නිරුද්ධ වුණා බව මේ සිතට හම්බ වුණොත් ඔබට ලෝකය කියන එකක් පවතින්නෙ නැහැ. ඒකෙන් මතක් කළේ ඔබ වැඩ පොලේ නම් ඉන්නෙ වැඩ පොලේ ඉන්න කොට තමන්ට ගෙදර ඉන්න දරුව සිහිවෙනව. ගෙදර ඉන්න දරුව සිහිවුණා කියල දැන් මේ කළේ මොකක්ද? ඇස් ඉදිරිපිටට ආපු රූපයට අතීත ආසුව ගනිත් එකතු කරගෙන දරුවා කියල තමන්ගෙ සිතේ මෙහෙයවීමත් එක්ක මේ රූපෙ දරුවගෙයි කියල අපි දැනගන්න කමයි වුණෝ. ඒ දැනගන්න කොට එනන ඇහැන් රූපයත් දෙක තිබුණා. ඒ දෙන්න නිසා හටගන්න වකඩු විකද්කදාණයත් සමග වකඩු සම්ඵස්සය වුණා. ස්පර්ශය නිසා වේදනා, සංඥා පෙනුණා. හැඩ තලයක් පෙනුණා. ඒ පෙනුණා හැඩ තලයට තමයි තෘෂ්ණා නිශ්ලිත, දිට්ඨි නිශ්ලිත ආකාරයට මගෙ දරුවා කියන හැඟීම් ස්වභාවයත් එක්ක මගෙ දරුවා කියන ආකාරයට හිතල දැනගන්නෙ.

දැන් ඔබ ඒ දැනගන්න දේ දරුවා කියල සිහිකරන කොට ඇත්තටම යථාර්තය ඔබට සිහිකරන්නට පුළුවන්, ඔය දැනුම හදල දන්න ස්කන්ධයෝ ඉතුරු නැතුවම නිරුද්ධ වෙලා. නමුත් කවදාවත් ඒ ස්කන්ධ නිරෝධය ඔබට පෙනෙන්නෙ නැහැ. ඔබට ආපනු පෙනෙන්නෙ ඒ සිහිකරගන්න දරුව ඉන්නවා කියල, දරුව හැටියට තමන් හිතපු රූපය ඇති බවට හෝ ඒ දරුව ඉන්නව කියල දැනගන්න පුළුවන්

දැනගැනිලීම ඇති කරපු නාම ධර්ම ටික ඇති බවට හෝ ආපසු හමුවෙන නිසා ඔබට දරුව ඉන්නව. ගෙදර තියෙනව. අනිත් අය ඉන්නව වෙනව.

යම් දවසකදී ඔබ සිහි කරගන්න දේ සිහි කරගන්න කොට සිහි කරගන්න දැනුම ගෙනත් දන්න ඒ හේතු ටික නිරූද්ධ වෙලා කියන කාරණාවක් ඔබට පෙනෙයි නම් පින්වතුනි, ඒ මේ ලෝකෙ අවසානයයි. ලෝක නිරෝධයයි. මේ ලෝක නිරෝධය නිවනයි. හව නිරෝධය නිවනයි කියන ධර්මය හඳුන්වන්නේ ඒ විදියට.

ඔබට මෙහෙම පැත්තකට වෙලා ඉඳ ගෙන ගෙවල්, දොරවල්, දවා, දරුවො, ඉඩකඩම් මේ හැම දෙයක්ම සිහිකරන්න පුළුවන්. සිහිකරනව කියන එක කෙලේසයක් නැහැ. ඒක හිතේ හැකියාව. සිහිකරන කොට සිහිකරන මනසත් පෙනෙනව නම් එහෙම සිහිකරන කොටත් එහෙම සිහිකරන්න පුළුවන් හැකියාව ලබාදන්න ස්කන්ධ, ධාතු, ආයතන නිරූද්ධයි කියල පෙනෙනව නම් මෙන්න මේකට කියනව නිරෝධය අරමුණු වෙනව කියල. නිවන අරමුණු වෙනව කියල.

නමුත් ඒක ලෙහෙසි නැහැ. ඒක සාමාන්‍ය ලෝකෙ කෙනෙකුට පුළුවන් කමක් නැති නිසයි ඒ හැකියාව ඇති කරගන්න මහ විශාල වැඩ පිළිවෙලක් අපිට කරමින් එන්න වුණා. අද පැත්තකට වෙලා ඉඳගෙන ගෙදර සිහිකරන කොට, ගම සිහිකරන කොට, අම්ම, තාත්ත, දුව, පුතා සිහිකරන කොට ඒ සිහිකරන සිහිකරන අය ඉන්නවා කියන හැඟීමක්, ඒ සිහිකරන සිහිකරන අය හිටියා කියන හැඟීමක් තමයි මුලින්ම පැවතුණේ, මුලින්ම තිබුණේ. ඒකට තමයි ලෝකෙ කියල කිව්වේ. ඒ හිටපු අය හෝ ඉන්න අය අරඹයා තව

දුරටත් හිත මෙහෙයවීමෙන් තමයි ජරා, මරණ, සෝක, පරිදේව, දුක්, දොමනස් ආදී සියළුම දුක් විඳින්නට පුළුවන් වුණෝ. ජරා, මරණ, සෝක, පරිදේව සියළු දුක් දොමනස් අපිට විඳින්න පුළුවන් වුණෝ හිත පුරා ඉන්න අය හම්බවුණ නිසා හම්බවෙන අය අරඹයා හිත මෙහෙයවීමෙන්.

හිටපු අය හා ඉන්න අය හම්බවෙලා දුක් දොමනස් විඳපු ඒ මානසික මට්ටමේ ඉඳල තරාගනයන් වහන්සේ වැඩ පිළිවෙලක් පෙන්වනවා අනුකූලයෙන් විසංඛාරගත චිත්තයක් හදාගන්න තැනට. ඒ තමයි දැකපු, අහපු, ආක්‍රාණය කරපු මේ ස්පර්ශ ආයතන හයෙන් ගත්ත සියළුම අරමුණු හිතින් නැවත ආවර්ජනා කරන්න පුළුවන්. ආවර්ජනා කරන කොට, සිහිකරන කොට සිහිකරන සිතත් පෙනෙනව. සිහිකිරීමත් නිසා උපදින ධර්මයෝත්, සිහි කිරීමෙන් පස්සෙ ඒ ධර්මයෝ නිරුද්ධ වෙනවා කියල තමා තුළම හට ගෙන නිරුද්ධ වෙන බවත් පෙනෙනවා.

ඒ පෙනෙනවත් එක්කම ඒ සිහිකරන දේ සිහිකරන්න පුළුවන් දැනුම් හැකියාව අරගෙන දන්නු ස්කන්ධයෝ නිරුද්ධයි කියල බාහිර සුඤ්ඤතාවයකට, අනිමිත්ත ස්වභාවයකට, අප්පණිහිත ස්වභාවයකට ඔබේ මනස, අපේ මනස නැඹුරු කරන කමට අරගෙන යනව. අන්න ඒ ස්වභාවයට කියනව නිරෝධය දර්ශනය වෙනව කියල.

මේ නිරෝධය දර්ශනය වෙනකොට ඒ නිවනෙ තව එක ලක්‍ෂණයක් තියෙනව පින්වතුනි, ඒ නිවනෙ තියෙන ලක්‍ෂණය තමයි මොකක්ද මේ මානසික මට්ටම තියෙන කොට හැම වෙලාවෙම

ස්කන්ධයේ පෙර නොතිබීම හටගෙන ඉතුරු නැතුවම නිරුද්ධ වෙනවා කියන තැනකට යනව. හටගන්න දේ නිරුද්ධයි කියන නුවණ නැති වුණොතිනුයි තිබුණ දේම නැවත නැවත හම්බවෙනව, දැකපු දේම නැවත නැවත දකින්න පුළුවන්, අහපු දේම නැවත නැවත අහන්න පුළුවන් කියල නිත්‍ය සංඥාවක් එක්ක ජරා-මරණ දුක අරගෙන දෙන්නෙ.

හටගන්න දේ නිරුද්ධයි කියල දකින්න අපිට විශේෂයෙන්ම හේතු වෙලා නියෙනව ප්‍රධාන ධර්මතා දෙකක්. ඒ නමයි පින්වතුනි, මේ ආයතනයන්ගේ ස්පර්ශ කෘත්‍යය දිනා බලන කොට, ස්පර්ශය වෙන ධර්මතාවය දිනා බලන කොට පටිඝ සම්ඵස්ස සහ අධිවචන සම්ඵස්ස කියල දෙකක් නියෙනව. පටිඝ සම්ඵස්ස කියල කියන්නෙ ගැටීමෙන් හටගන්න ස්පර්ශයට. ගැටීමට.

අහැහේ, රූපයත් දෙක නිසා වකු වකු විඤ්ඤාණය උපදිනව කියන්නෙ පටිඝ සම්ඵස්සයක්. වකු සම්ඵස්සය කියන්නෙ පටිඝ සම්ඵස්සයක්. සෝත සම්ඵස්සය, ඝාණ සම්ඵස්සය, ජීවිතා සම්ඵස්සය, කාය සම්ඵස්සය කියන්නෙ පටිඝ සම්ඵස්සයක්. මේ පටිඝ සම්ඵස්සය නිසා උපන්න නාම ධර්ම ටිකට තණ්හා-උපාදාන වශයෙන් හැසිරිලා ඒ පටිඝ සම්ඵස්සයේ රූපයත් ඒ නාමයත් දෙකට තමයි අපි දැනුමක් හදාගන්නෙ. ඊට පස්සේ ඒ දැනගන්න නාම ධර්ම සිතින්ම අරමුණු කිරීම වශයෙන් උපදින ස්පර්ශයට තමයි කියන්නෙ අධිවචන සම්ඵස්සය කියල.

හැම වෙලාවෙම අධිවචන සම්ඵස්සය, පටිඝ සම්ඵස්සයටත් පටිඝ සම්ඵස්සය, අධිවචන සම්ඵස්සයටත් ඔවුහොවුන්ට ප්‍රත්‍ය වෙචී

මේ ලෝකය නිර්මාණය කරන්නේ. ඇහෙන්නේ දැක්ක දේ අරඹයා මතකයක් හදාගන්න. දැනුමක් හදාගන්න. පරිසර සම්ප්‍රදායය නිසා දරුව, පුද්ගලයෙක්, කෙනෙක් කියන දැනුමක් ආව. අධිවචන සම්ප්‍රදායයෙන් කෙනාව. දරුවව, පුද්ගලයව සිහිපත් කරනව. සිහිපත් කරන කොට මේ සිහිපත් කරන මනසට බාහිර පරිසර සම්ප්‍රදායයේ උපකාරය නොලැබුවොත් මේ විපාකය මේ විකල්පදාණය පිහිටි හිටින්නේ නැහැ. නිරුද්ධ වෙනව.

නමුත් දරුව, පුද්ගලය කියල සිහිකරන කොට මේ අධිවචන සම්ප්‍රදාය නිසා අපි ආපහු අවිද්‍යාවෙන් පරිසර සම්ප්‍රදායය පැත්තට යොමුවෙනව. දරුව කෙනා කියල සිහිකරන කොට ආපහු මේ සිහිකිරීම හදාදෙන්න හේතු වුණ හේතු ධර්මයෝ නාම තියෙනව, තිබුණා කියන නැතකින් බාහිරයට නැඹුරු වෙනව. පංචායනන නිසා එයා දැනුමක් හදාගන්නව. දැනගන්න දේ සිහිකරනව. සිහිකරන දේ ආපහු තියෙනව කියල හිතනව. මෙන්න මේක නමයි ලෝකය.

නිරෝධය අරමුණු වෙනව කියල කියන්නේ පරිසර සම්ප්‍රදායය නිසා, වකු සම්ප්‍රදායය නිසා යමක් පෙනෙනව නම් වකු සම්ප්‍රදායයාගේ නිරෝධයෙන්ම පෙනෙන දේ නිරුද්ධයි කියන නුවණ එනව. ඒ පෙනුන දේ නිරුද්ධ වුණත් දැකපු වෙලාවේ දැකපු සිද්ධිය සිහිකරන්න හිතට පුළුවන්. හටගෙන නිරුද්ධ වෙන දෙයක් වුණත් නිරුද්ධ වෙච්ච දෙයක් වුණත් දැකපු වෙලාවේ ඒක සිහිකරන්න පුළුවන්. සිහිකරන කොට මේ සිහිකරන දේ මනෝ සම්ප්‍රදාය නිසාම හටගන්න, මනෝ සම්ප්‍රදාය නිරෝධයෙන් නිරුද්ධයි කියල ඒකත් නිරුද්ධ වෙනව, දැකපු දේට ගැට ගැහෙන්නේ නැහැ.

මනෝ සම්ප්‍රේෂණයන් හටගන්න දේ මනෝ සම්ප්‍රේෂණය නිරුද්ධ වෙන කොට නිරුද්ධ වෙනවා කියල පෙනෙන එක බාහිර ඉන්න කෙනෙක්, බාහිර තියෙන දෙයක් සිහිවුණා කියල බාහිරයට යොමු කරවන්නෙ නැහැ. පෙනෙන දේ පෙනීමෙන් පස්සෙ හට ගෙන පෙනෙන දේ ඉතුරු නැතුව නිරුද්ධ වෙනවා කියල දකින කොට, පෙනෙන කෙනෙක් හෝ දෙයක් ඉන්නවා, තියෙනවා කියන, ඉන්නව, තියෙනව කියන දැනුම අත හැරෙන්නව. බාහිරය දකින කොට ඒ දේවල් ඉන්නවා, තියෙනවා කියන දැනුම අත හැරෙන්නව. සිහිකරන කොට සිහිකරන දේ බාහිර තියෙනව, ඉන්නවා කියන දැනුම අත හැරෙන්නව.

මෙන්න මේ විදිහට ආයතන තනිවෙනවා. ඇහෙන්න පෙනෙන දේ කණෙන් අහන්නවත්, නාසයෙන් ආක්‍රමණය කරන්නවත්, දිවෙන් රස විඳින්නවත්, කයෙන් ස්පර්ශවත් කරන්න බැහැ පෙනෙන දේ පෙනීමට පමණක් සීමාවෙනව. 'දිවිකේ දිවි මත්තං' කණෙන් අහන කොට අහන ශබ්දය, අහන ශබ්දයට අයිති දේ ඇහැට පෙනෙන්නෙ නැහැ. ඒ ශබ්දයට අයිති දේ ස්පර්ශ කරන්න බැහැ. ගඳ, සුවඳ ආක්‍රමණය කරන්න බැහැ. අහන ශබ්දය සීමාවෙනව. කොටු වෙනව.

යම් යම් ආහාර ප්‍රත්‍යයෙන් හටගන්න ස්කන්ධයෝ ආහාර නිරුද්ධයෙන් නිරුද්ධයි, ප්‍රත්‍ය නිසා හටගන්න දේ ප්‍රත්‍ය නිරුද්ධයෙන් නිරුද්ධයි කියල දකින එකයි මේ ඥාන දර්ශනයේ ප්‍රධානම ලක්‍ෂණය. අන්න ඒ,

'යං කිඤ්චි සමුදය ධම්මං සබ්බං තං නිරෝධ ධම්මං'

යම් යම් ධර්මයක් හේතුවෙන් හටගන්න නම් ඒ ඒ ධර්මයෝ හේතු නිරුද්ධයෙන් නිරුද්ධයි කියල මෙන්න මේ දැකීම නිසා

පංචායනනයේ යම් යම් ධර්මයක් ස්පර්ශ වුණොත් ඒ ස්පර්ශය නිරුද්ධයෙන් ඒ ධර්මයෝ නිරුද්ධයි. මනෝ සම්චස්සයෙන් හටගන්න දේ මනෝ සම්චස්සය නිරුද්ධ වෙන කොට නිරුද්ධයි කියල දකින කොට, මෙන්න මේ දැකීම නිසා ආයතන ටික ඔක්කොම එකට ගැට ගැහිල ඇතිවෙන ලෝකයක් හිටින්නේ නැහැ.

‘යං කිඤ්චි සමුදය ධම්මං සබ්බං තං නිරෝධ ධම්මං’

යමක් හේතු ප්‍රත්‍යයෙන් හටගන්න නම් සියල්ල හේතු නිරුද්ධයෙන් නිරුද්ධයි කියන කාරණාව පෙනෙනව. මෙන්න මේ සෝවාන් මාර්ග මට්ටමේදී මේ ස්වභාවය පෙනෙන්නේ බොහොම ටිකයි. ඒකද මෙහෙති කිරීම නිවනට නැඹුරුවෙලා ආවර්ජනා කරල බැලුවොත්. ඒකෙ ප්‍රධානම ලක්ෂණය හසුවෙන්නේ, ඒ ආයතන තනිවෙන්නේ වෙන මොකුත් හින්දු හෙමෙයි, නාමරූප නිසා හටගන්න විඤ්ඤාණය ඒ නාමරූප දෙක නිරුද්ධයි කියල දකින ඥාන දර්ශනය නිසා.

ඒ කියන්නේ ඇහෙන්න දැකපු, කණෙන් අහපු යම් දෙයක් නිසා දැනුමක් ඇති වුණා නම් ඒ දැනුම සිහිපත් කරන කොට, ඒ දැනුම සිහිපත් කරන කොට ඒ දැනුම ඇති කරගන්න හේතු වුණ දැකපු ඇහැන්, රූපයන් ඒ නිසා ආපු නාම ධර්ම ටිකත් නිරුද්ධයි. ඒ කණත්, ශබ්දයන් ඒ නිසා ආපු නාම ධර්ම ටිකත් නිරුද්ධයි කියල ඇහැ, රූප, වඤ්ඤ විඤ්ඤාණ නිසා යම් දැනුමක් ඇති වුණා නම්, කණ, ශබ්ද, සෝභ විඤ්ඤාණ නිසා යම් දැනුමක් ඇති වුණා නම් ඒ දැනුම පස්සෙ ආවර්ජනා කරන කොට ඒ ඇහැ, රූප, වඤ්ඤ විඤ්ඤාණ නිරුද්ධයි. කණ, ශබ්ද, සෝභ විඤ්ඤාණ නිරුද්ධයි කියල දකිනකම නිසයි,

හටගන්න දේ නිරුද්ධ වෙනවා කියල දකිනකම නිසයි මේ ආයතන වෙන් වුණෝ.

ඒ ආයතන වෙන් වෙන කොට හටගන්න දේ නිරුද්ධයි කියල දකින කොට පින්වතුනි, ඇතිවෙන එක සිද්ධියක් තියෙනව. ඒ තමයි මේ පංච උපාදානස්කන්ධයේ අනුත්පාද නිරෝධය. අනුත්පාද නිරෝධය කියන්නේ මේ සිද්ධිය දිවිබි සම්පන්න මට්ටමේ සෝවාන් මට්ටමේදී තමන් සිහිකරන කොට දැකපු දේ නිරුද්ධයි කියන එකේ බොහොම අල්ප මට්ටමක දැක්මක් තමයි තියෙන්නේ. හටගන්න දේ නිරුද්ධයි කියන නුවණක් තියෙනව. නමුත් දකින මට්ටම බොහොම සීමා සහිතයි.

දරුව කියල සිහිකරන කොටත් මම මේ සිහිකරන, සිහිකරද්දී, සිහිකරන්න හේතු වුණ දේ නිරුද්ධයි නේද කියන හැඟීම පෙනෙනව බොහොම අපැහැදිලි, අප්‍රකට මට්ටමකට. ඒ නිසා හැබැයි එයාට ගෙවුන කෙලෙස් ටිකක් තියෙනව. මේ දුර්ගනය නිසා සක්කාය දිවිබි, විචිකිචිඡා, සීලබ්බත පරාමාස කියන කෙලෙස් ටික ගෙවෙනව. විචිකිචිඡා අනුශය, දිවිබි අනුශයම ගෙවිල යනව.

මත්තේන් ප්‍රතිපදා ඥාන දුර්ගනයේ තව දුරටත් උත්සාහවත් වෙනකොට ඕදාරික කාමරාග, පටිස ගතිය ගෙවෙනව. තවදුරටත් මේ ප්‍රතිපදා ඥාන දුර්ගනයේ යෙදෙන කොට කාමරාග, පටිස නිරවශේෂයෙන් නිරුද්ධ වෙන මට්ටමටම ඥාන දුර්ගනය පිරිසිදු වෙනව. අවසන් සංයෝජන ටික යථාර්තයේදී, අරිහත් මාර්ගයේදී රූපරාග, අරූපරාග, මාන, උද්ධච්ච, අවිජ්ජා කියන සංයෝජන ටික අනහරෙන්න කොට පින්වතුනි, අනුපාදා පරිනිර්වාණය කියල කියන්නේ,

හටගන්න සියළු දේම නිරුද්ධ වෙනවා කියන එක උත්සාහයකින් තොරව නිරායාසයෙන් පෙනෙනව.

ඒ කියන්නේ තමන් පඤ්චායනනය, කෙටියෙන් ගත්තොත් පඤ්චායනනයත්, මනායනනයත් වෙනම එක පැත්තක්. ඒව අරඹයා කොයි වෙලාවක හෝ සිතීම, කීම, කිරීම කරනව නම් ඒ සිතීම, කීම, කිරීම කරන දේ වෙනමම පැත්තක් වෙනව. අර පෙනෙන විපාක පැත්තට නැත්නම් අර ධර්මයෝ තමන් හිතීම, කීම, කිරීම කරන කොටත් අර ඊට හේතු වුණ ඒ සිහි කරගන්න ධර්මයෝ නිරුද්ධයි කියන නුවණ එනව.

එතකොට කෙටියෙන් අදහසක් මම මතක් කළොත්, කෙලෙස් ඇතිකම නිසා නොදැක්කත්, කෙලෙස් නැතිකම නිසා දැක්කත් රහතන් වහන්සේලා, කෙලෙස් ඇතිකම නිසා නොදැක්කත් අපි, කෙලෙස් නැතිකම නිසා පිරිසිඳ දැක්කත් රහතන් වහන්සේලාට මේ අරමුණුවල ඇත්තක් තියෙනව.

ඒ තමයි හේතු නිසා හටගන්න දේ හේතු නැතිවෙනකොට නැතිවෙනවා කියන ඇත්ත. චක්ඛු සම්ඵස්සය නිසා පෙනෙනකම ඇතිවෙනව නම්, පෙනෙන දේ අරඹයා දැනගන්න කමක් ඇතිවෙනව නම්, ඒ පෙනීමෙන් පස්සෙ පෙනීමට හේතු වෙන දේ නැතිවෙන කොට පෙනෙන දේ නැතිවෙනවා, පෙනෙන දේ නැතිවෙන කොට ඒ දැනගන්න දේත් නැතිවෙනව කියල. කණට සද්දයක් ඇනුණොත් සද්දයක් ඇහෙන්න තියෙන හේතු ටික නිසා හටගෙන හේතු නැතිවෙනකොට නැතිවෙනව කියල අපි දැනගන්නත්, නොදැක්කත් ඇතිවුණ සද්දය නැතිවෙනව කියන ධර්මතාවයක් තියෙයි.

ඒ රූප, ශබ්ද වගේම ගන්ධ, රස, පොට්ඨබ්බ, ධර්ම කියන මේ ස්පර්ශ ආයතන හය හරහා කුමන හෝ අත්දැකීමක්, දැනුමක් අපිට ආවොත් ඒ හැම දෙයක්ම ඇතිවුණා වගේම නැතිවෙනව කියන ධර්මතාවයක් අද දවසෙදි තියෙයි. අද දවසෙදි නෙමෙයි යථාර්ථයෙන් තියෙයි. එතනදි ඇතිවෙන හැම දේකම, ඇතිවෙන හැම දේකම ඇතිවෙන බව හිතට හසුවෙනවා. ඇතිවෙන හැම දෙයක්ම නැතිවෙන කොට නැතිවෙන පැත්ත හසුවෙන්නෙ නැතිවෙනව. ඇතිවෙලා නැතිවෙන දේ තුළ, නැතිවෙන පැත්ත හසුවෙන්නෙ නැතුව ඇති දේම විතරක් හම්බ වුණහම සියල්ලම ඇති බවට හම්බවෙනව, හරියට කවුරු වගේද අපි වගේ.

ලෝකෙ කියන්නෙ එහෙමයි. හැම අරමුණක්ම හටගෙන නිරුද්ධ වෙද්දි නිරුද්ධ වෙනවා කියන ධර්මතාවය හමු නොවී, ඇති බවම හමුවෙනකොට සියළුම දකින අහන හැම දෙයක්ම තියෙනවා වගේ තැනකින් තමයි අපිට පෙනෙන්නෙ. ඔන්න ඒ හැම දෙයක්ම තියෙනවා කියල හමුවෙන තැනක ඉන්න අපි, මේ සජ්භ විසුද්ධිය හරහා අනුක්‍රමයෙන් වඩාගෙන ගිහිල්ල ඥාන දර්ශන විසුද්ධියෙදි වෙන්නෙ මොකක්ද හටගෙන, නැතිවෙන දේක නැතිවෙනවා කියන එක විතරක්ම හසුවෙනවා ඇති බවේ හිත රැඳෙන්නෙ නැතුව.

අපිට වුණෝ ඇති බවේ හිත රැඳුණා. නැති බව හමුවුණෝ නැහැ. ඒ හින්දා ලෝකයක් ඇති බව තිබුණා. ඥාන දර්ශනයෙදි වෙන්නෙ ඇති වෙලා නැතිවෙන කොට නැතිවෙනව කියන ධර්මතාවයම නුවණට දර්ශනය වෙනව හටගත්ත දේ නිරුද්ධ වෙනව නේද කියල ඇත්තම දර්ශනය වෙනව, ඇති බව තුළ හිත රැඳෙන්නෙ නැහැ. එතකොට අතරක් නැතුව වතුර පැතිර සිටිනව වගේම

පින්වතුනි, අතරක් නැතුව, අඩුවක් නැතුව, හිස් බවක්, සුඤ්ඤතාවයක් නැතුව, ඇති බවට ලෝකයම අපිට පැතිර සිටිය වගේ අතරක් නැතුව නිරෝධයම, නිරෝධ සංඥාවම ඒ ඥාන දර්ශන හිතට පැතිර සිටිනව.

ඇතිවෙලා නැතිවෙන දේක ඇති බව හසු නොවී, නැතිවෙන බවම භාන්පසක හසුවෙලා තියෙනකොට නිවනට නැඹුරු වෙලා, ඒ සිත හැම වෙලේම පවතින්නෙ නිවනට හසුවෙලා, නිවනට නැමිල, නිවනට බරවයි. එතකොට මේ ඥාන දර්ශන විසුද්ධියෙන් කරන්නෙ ස්පර්ශ ආයතනයන්ගෙ ඇති තතු දැකීම හරහා ස්පර්ශ ආයතන හය වෙන වෙනම තනිකරල, ඒ ඒ අතින් ආයතනයකින් මේ ආයතනය සිහිකරන කොටත් අර ඉස්සෙල්ල ආයතනය නිරුද්ධ වුණ බව පෙනෙන අනිමිත්ත, සුඤ්ඤත, අප්පණිහිත ලක්ෂණය අරගෙන දෙනව.

ඒකෙන් මේ දර්ශනය හරහා මේ නිරෝධය අරමුණු වෙනකොට එයාට සාක්ෂාත් වෙන තව ධර්මතාවයක් තියෙනව. දුකේ අනුත්පාද බව, පංච උපාදානස්කන්ධයේ අනුත්පාද බව. අනුත්පාද බව කියල කියන්නෙ නූපදින විදිය. කවදාවත්ම ඒ සිතකට මේ වගේ ඇහැර, කණ, දිව, නාසය, ශරීරය, මනස කියන සම්පූර්ණ ශරීරවත්වූ නාම කයකින් හෝ රූප කයකින් හෝ පුද්ගලයෙක් හම්බවෙන්නෙ නැහැ.

ඇහැර, කණ, දිව, නාසය, ශරීරය කියල ආයතන හයම එකට එක්වෙවිච පුද්ගලයෙක් නිර්මාණය වෙන්නෙ නැහැ. ඒ නිසා එන දුක එන්නෙ නැහැ. ඉඳුගෙන, හිටගෙන, නිදාගෙන, ඇවිදින හතර ඉටියවිචක් හම්බවෙන්නෙ නැහැ. ඒ නිසා එන දුක එන්නෙ නැහැ. මේ

මමයි කියල පනවන්න පුළුවන් ආත්ම භාවයක්, මේ මමයි කියල පනවන්න පුළුවන් ජීවිතයක් හම්බවෙන්නෙ නැහැ ඒ තනි තනි වෙච්ච ආයතන වලට. මේ මගෙ අත පය මේ ඇඟ කියල තමන්ගේය කියල පෙන්නන්න ශරීරයක්, රූපයක් හම්බවෙන්නෙ නැහැ; ඒ තනි තනි වෙච්ච ආයතන වලට.

ඒ නිසා ජාති, ජරා, මරණ, සෝක, පරිදේව, දුක්ඛ, දෝමනස්ස, උපායාසයන්ගෙන් යුක්ත වූ පංච උපාදානස්කන්ධ දුක අනුත්පාදයට යනව. අනුත්පාදය කියන්නෙ නූපදින ස්වභාවයට යනව. ඒ දුක කවදාවත්ම උපදින්නෙ නැහැ. ලෝකයා ජරා-මරණ දුකේ දුක් විඳින තමන්ව දකිනව නම්, තමන්ව දැක දැක දුක් විඳිනව නම්, ඒ ජරා-මරණ දුක් විඳින ලෝකයෙම ජීවත් වෙමින් අජරාමර, ජරා-මරණ නැති නිවන ස්පර්ශ කරනව ජරා-මරණයන්ගෙන් මිඳිල.

පුද්ගලයෙක් හැටියට ආයතන ටිකම එක ගොඩට ගොඩ ගහගෙන, ඉඳුගෙන, හිටගෙන, හිදාගෙන, ඇවිදින හතර ඉරියව්වේම ඇහැ, කණ, දිව, නාසය, ශරීරය තියෙන, නින්දා, අපහාස, ඇණුම්-බැණුම් අහන්න පුළුවන්, ගුටි කන්න පුළුවන්, ජරා-මරණ දුක් විඳින්න පුළුවන් ආත්ම භාවයක් තියෙන ජීවිතයක් තියෙන තැනින් පටන් අරගත්ත මේ යෝගාවචරයා ඒ ජීවිතය, ඒ රූපය, ඒ ආත්මය සුණු විසුණු කරල දාල මෙන්න මේ ඥාන දර්ශනය නිසා ඒ ඒ අරමුණක පවතින යථා ස්වභාවය දන්නා වූ, දක්නා වූ කමකින් ජීවත් වෙන සියළුම දුකෙන් මිදුණ නිව්, නිව්ල සිසිල් වෙච්ච ජීවිතයක් ගතකරන තැනකට පත්වෙනව.

ඒකයි බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළේ,

‘අප්පමාදෝ අමත පදං පමාදෝ මච්චුනෝ පදං

අප්පමත්තා න මීයන්ති යේ පමත්තා යථා මතා’

අප්‍රමාදය නිවනට මගයි. ප්‍රමාදය මරණයට මගයි. එනකොට ‘අප්පමත්තා න මීයන්ති’ අප්‍රමාද වෙත කෙනා නොමැරෙත්. ප්‍රමාද වෙච්ච කෙනා ජීවත් වුණත් මළා වගෙයි කියල. අප්‍රමාද කෙනා නොමැරෙත්.

බලන්න හොඳට, අප්‍රමාද වෙන්නෙ මේ කුසල් සහිත, මේ ක්‍ෂණ සම්පත්තිය සහිත ජීවිතයේ ඉන්න කෙනෙකුටමයි. ලෝකේ තුළ නම් තියෙන්නෙ ඉපදෙන කෙනෙක්ට නොමැරී ඉන්න බැහැ කියල. ඒක ඇත්ත ලෝකේ. නමුත් මේ ඥාන දුර්ගතයෙන් කරන්නෙ ඉපදීම නැති කරනවගේ.

කෙනෙක්ගේ ඉපදීමට තියෙන හේතු ටික, මේ වෙන වෙනම තැන් තැන්වල තියෙන ආයතන ටික ඔක්කොම එකට එකතු කරල හරියට පොඩි ළමයාට අලවල මනුස්ස රූපයක් හදන්න විනුයක් දන්න වගේ. අත වෙනම ඇඳල, අතින් අත වෙනම ඇඳල, කකුල වෙනම ඇඳල, අතික් කකුල වෙනම ඇඳල, ඔළුව වෙනම ඇඳල, බඩ වෙනම ඇඳල මේ ටික කැලි කැලි ටිකක් දන්නහම අනේ මේ අනේ මනුස්සය නැහැ. මේ කකුලේ මනුස්සය නැහැ. ඔළුවේ මනුස්සය නැහැ.

නමුත් වෙන වෙනම දන්න කැලි ටික කොලේක අලවල මනා කොට අග-පසග ඇති පුරුෂයෙක් නිර්මාණය කරගන්නව වගේ, මේ අඟුනවත් පෘථග්ජනයා මොකද කරන්නේ? නිර්මාණය කරන්නෙ මේ අග-පසග ඇති, අත-පය ඇති, ඇස්-කන් ඇති මනාකොට වූ දුක්

විදින්න පුළුවන් පුද්ගලයෙක් නිර්මාණය කරගන්න එක. ඇහෙන්න දැකින දේ, කණෙන් අහන දේ, නාසයෙන්, දිවෙන්, ශරීරයෙන් ගන්න අරමුණු ඇති බවට එකතු කරල එකතු කරල හවය කියල කියන්නෙ අර කැල්ලත් අරගෙන ඇලෙව්ව, මේ අත් කැල්ලත් අරගෙන ඇලෙව්ව, මේ ඔළුව කැල්ලත් ඇලෙව්ව, බඩ කැල්ලත් ඇලෙව්ව, පපුව කැල්ලත් ඇලෙව්ව, කකුල් කැල්ලත් ඇලෙව්ව වගේ ඇහෙන්න දැකින දේත්, කණෙන් අහන දේත්, නාසයෙන් ගඳ, සුවඳ දැකින දේත් මේ වගේ කැලි කැලි ටික ඔක්කෝම ඇලෙව්වහම, හවය කියන්නෙ කැලි කැලි, කැලි කැලි අලවනව. අලවල ඉවර වෙනකොටම හොඳට පුද්ගලයෙක් නිර්මාණය වුණා කියන්නෙ ‘හව පච්චයා ජාති’ හවය මේ ඔක්කෝම ඇති බවට තියෙන කොට හොඳට පුද්ගලය නිර්මාණය වෙලා දැන් දැක් විදින්න පුළුවන්.

ඉතින් මේ ඥාන දර්ශනය හරහා ස්කන්ධයන්ගේ ඇති තතු, ඇත්ත ඇති හැටිය තේරුම් ගන්න කොට, ඒ ස්කන්ධයන්ගේ ඇත්ත ඇති හැටිය තේරුම් ගැනීම නිසාම තමන්ගේ මනසෙ තිබුණ කෙලෙස්, ආශ්‍රව සියල්ලම ගෙවිල යනව. ඇත්ත ඇති හැටිය, ස්කන්ධ, ධාතු, ආයතනයන්ගේ ඇත්ත දැකින කොට තමන්ගේ මනසෙ තියෙන කෙලෙස් ආසුවයන්ගෙන් හිත මිදෙනව. හිත මිදෙන කොටම ඒ ඒ ස්කන්ධයන්ගේ තනි තනි ස්වභාවය හටගෙන නිරුද්ධ වෙනකම නුවණට පෙනෙනව. ඒ හටගෙන නිරුද්ධ වෙනකම නුවණට පෙනෙන කොට, ඒ නිරෝධයට හිත බැසගන්න කොටම සියළු දුකෙන් නිදහස් වෙනව කියල කියන්නෙ.

වෙන වෙනම තිබුණ කැලි බැලි ටික එකට එකතු කරල හදපු ජීවිතය පවතින්නෙ නැහැ. අර අලවල තියෙන කොලේ අත් කැල්ල

කපල අයිත් කළොත්, කකුල් කැල්ල කපල අයිත් කළොත් වෙන වෙන, වෙන වෙනම අයිත් කරන කොට පුද්ගලයෙක් නිර්මාණය වෙන්නේ නැහැ වගේ පෙනෙන දේ හටගෙන නිරුද්ධ වෙනවා, අහන දේ හටගෙන නිරුද්ධ වෙනකොට, හිතන දේ හටගෙන වෙනම නිරුද්ධ වෙනකොට මේව අදාළවෙන නැහැ. අදාළවෙන නැති වෙනකොට, ගැට ගැහන්නේ නැති වෙනකොට පිත්වතුනි, ඒ නැති වුණේ දුක් විඳින්න නියෙන ජීවිතයයි. ඒ ගෙවුණා, ඒ නිරුද්ධ වුණේ දුක් විඳින්න නියෙන ජීවිතයයි.

අනුත්පාද ස්වභාවයට යනව කියන්නේ මේ පඤ්ච උපාදානස්කන්ධ දුක මතු නුපදින ස්වභාවයටම පත්වෙනව. ඉතින් මෙන්න මේ ඥාන දර්ශනය නැත්නම් අපි බලාපොරොත්තු වෙන නිවන කියල කියන්නේ කෙනෙක්ව නිවන් දක්වනව, පුද්ගලයෙක්ව නිවන් දක්වනව කියන එක නෙමෙයි. දුක් විඳින්න පුළුවන් කෙනා පුද්ගලය කියල අද අපිට දුක් විඳින්න පුළුවන් මේ ජීවිතය අරගෙන, ඒ දුක් විඳින්න පුළුවන් කෙනා පුද්ගලය හැදුණා කොහොමද කියල බලල, ඒ කෙනා පුද්ගලය හැදුණු හේතුව අයිත් කරල, හේතුව අයිත් කරල, දුක එන විදියට කෙනා පුද්ගලයා නිර්මාණය නොවෙන විදියට ස්කන්ධයන්ගේ ස්කන්ධයන් කෙරෙහි ධාතුන්ගේ, ධාතු කෙරෙහි නුවණින් යුක්තව ඒ ටික පවත්වන එකටයි.

මේ රහතන් වහන්සේ කියල කියන්නේ, අපි රහතන් වහන්සේ කියල පුද්ගල භාවයක් මතක් කරගන්නත්, සිහිකර ගන්නත් පුද්ගල භාවයෙන් නිදහස් වෙව්ව තැනම එතන අර්භත්වය පනවන්න නියෙන හොඳම තැන මිසක විමුක්තියට පත්කරවන්න කෙනෙක් නැති කමම

එතන තියෙන විමුක්ති ස්වභාවය බව මෙතෙන්දි පින්වතුන් හොඳටම මතක තබාගන්න ඕන.

මම මේ සියළුම ධර්මතා අනුත්පාද නිරෝධය සාක්ෂාත් වෙන්න, ස්කන්ධයන්ගේ හටගන්න දේ නිරුද්ධ වෙනව කියන එක සාක්ෂාත් වෙන්න, ආයතනයන්ගේ සුඤ්ඤතාවය සාක්ෂාත් වෙන්න මේ හැම දේකටම තියෙන්නෙ පින්වතුනි, එකම දෙයයි යථාභූත ඥාන දුර්ගනය නැත්නම් මේ ඥාන දුර්ගනයයි, ස්කන්ධයන්ගේ යථා ස්වභාවය ඒ ආකාරයෙන්ම දුර්ගනය වෙන එකයි. ඒ දුර්ගනය වෙනකොට බොහෝ කල් සිට පැවත එන කෙලෙස් ගති ආසුච සම්පූර්ණම හිඳිල යන්නෙ මෙන්න මෙතෙන්දි.

අන්න ඒ සිතට සියළුම ආසුචයන්ගෙන් මිදුණු නිසා අනාසුචයි වේනෝ විමුක්තිය, අනාසුචයි ප්‍රඥා විමුක්තිය කියල කියනව. කෙනෙකුගෙ මනස අනාසුච වේනෝ විමුක්ති, ප්‍රඥා විමුක්තිය දක්වා පත් නොවෙයිද ඒ තාක් එයා සාසුච ධර්මයක් පරිහරණය කරන කෙනෙක් වෙනව. සාසුච ධර්මයන්ගෙන් මිදෙන්නේ අනාසුච වේනෝ විමුක්ති, ප්‍රඥා විමුක්ති තියෙන රහතන් වහන්සේ නමක් විතරයි කියන කාරණාව මතක් කරනව.

ඉතින් මේ ඥාන දුර්ගන විසුද්ධිය ඇතිකර ගන්නහම කිසිම වෙලාවක හිත හිතා අනිත්‍යය බැලිය යුතුයි, දුක බැලිය යුතුයි, අනාත්මයට බැලිය යුතුයි කියල මෙහෙම කරන්න එකක් නැහැ. වෙහෙසක් නැහැ. මං කලින් මතක් කරල තියෙනවා. කණ්ණාඩිය ඉස්සරහට ගිහිල්ල අපි කවදාවත් කණ්ණාඩියෙ පවුඩර් ගාන්නෙ නැහැ. කණ්ණාඩිය දිහා බලාගෙන අපේ මුහුණ පවුඩර් ගාන්නෙ. නමුත්

නිරීක්ෂණය සහතිකය පවුලේ ගෘහ වැඩේ කරන්න පුළුවන් නම්, කරන්න දැන්මත් එයා කෙලින්ම කණ්ණාඩියේ ඉන්න නව සහකාර ඉන්නවා කියල ඉන්න කෙනා ඇත්ත වෙලා කණ්ණාඩියේ ඉන්න සහාය පවුලේ ගායි.

නමුත් අපි කණ්ණාඩියේ පවුලේ ගෘහයන් නැත්තේ ඒ බලාගෙන අපේ මූල පවුලේ ගෘහයන් කියල කියන්නේ නුවණක් නිසා කියල අපි දන්නේ නැතුව ඇති. මනුස්ස කියල කියන්නේ නුවණක්. නුවණින් කරන්නේ ඒ විදියට ජීවත් කරවන එක මිසක ඔන්න මම මේ දැන් කණ්ණාඩියේ පවුලේ ගෘහයන් නැතුව ඉන්නේ ඕනෑ කිය කිය හිත හිතා කවදාවත් අපි කටයුතු කරන්නේ නැහැ. ඒ විදියට ජීවත් කරවන එකක් කරන්නේ. අන්න ඒ විදියට ජීවත් කරවනව මේ ඥාන දර්ශන විසුද්ධියෙන්.

ඒකට මම ඔය පින්වතුන්ට කෙටි උපමාවක් කියන්නම්. මම මෙයට කලින් මතක් කරල තියෙනව. අපේ ගෙවල්වල ශීතකරණ තියෙනව. මේ ශීතකරණයේ දොර ඇරියහම බල්බය පත්තු වෙනව. ඒක වැහුවහම නිවෙනව. යම් කිසි වෙලාවකදී දොර ඇරියහම බල්බය පත්තු වෙන්නේ පින්වතනි, මසැසින් නැත්නම් ඒක දැකින විකද්දාණයෙන්. යම්කිසි වෙලාවකදී දොර වැහුවහම මේක නිවෙනව නම් ඒ දොර වැහුවහම නිවුන බව බලන්න ඉන්ද්‍රියයක් නැහැ. ඒකට තියෙන එකම ඉන්ද්‍රියය ප්‍රඥා ඉන්ද්‍රියය විතරයි. නුවණින් විතරයි. මසැසට පෙනෙන්නේ නැහැ.

ශීතකරණ දොර වැහුවහම බල්බය නිවෙනවා කියල දැකින නුවණ කෙනෙකුට නැත්නම්, එයා හිතාගෙන ඉන්නේ දොර ඇරියත්

බලබය පත්තු වෙලා, දොර වැහුවත් බලබය පත්තුවෙලා කියල. පැත්තකට ගිහිල්ලත් එයා හිතාගෙන ඉන්නෙ බලබය පත්තුවෙලා තියෙනවමයි කියල. ආපහු දොර ඇරල බලන කොට ඇති බවට පෙනෙන තමන්ගේ මෝඩ මනසම ඔප්පු වෙනව. කවුරු හරි කෙනෙක් කිව්වොත් නෑ දොර වැහුවහම නිවෙනව කියල එයා පිළිගන්නෙ නැහැ. හා ඇරල බලමු කිව්වහම මෝඩ මනසම ඔප්පු වෙන විදියටයි තියෙන්නෙ. යම් වෙලාවකදී දොර ඇරියහම බලබය පත්තු වෙනව දොර වැහුවහම බලබය නිවෙනව කියල නිවෙන බව බලන්න වෙන්හෙම නුවණින්. අන්න ඒ නුවණට තමයි බලබයේ නිවීම පෙනෙන්නෙ.

අන්න ඒ වගේ මේ නිවන පිළිබඳවත්. ඇහෙන්න බලනකොට ඔබට රූපයක් පෙනෙනව. ආපහු පැත්තකට යන කොට දැකපු දේ නිරුද්ධ වෙනවමයි. නමුත් දැකපු දේ නිරුද්ධ වෙනවා කියන නිරෝධයේ නුවණ නැත්නම් ඔබට තියෙන්නෙ දැකපු දේ තාම තියෙනවමයි කියන හැඟීම. හා තියෙනවද නැද්ද කියල බලන්න එමු කියල ආපහු බැලුවොත් අර ශීතකරණ දොර ඇරිය වගේ බලන්න එනකොට ඔබේ මෝඩ මනස ඔප්පු වෙන විදිහටමයි තියෙන්නෙ ආයෙත් මේ දේ පෙනෙනව. ආපහු පැත්තකට ගියහම දැන් දැකපු දේ එහෙ නැහැ. සිහිකරන කොටත් දැකපු දේ නිරුද්ධයි කියල අර ශීතකරණ බලබය දොර වැහුවහම නැහැ වගේ සිහිකළොත් පෙනෙන්නෙ නැහැ.

අන්න ඒ නොපෙනෙන, ලෝකයාට නොපෙනෙන අන්න ඒ නිරෝධය ගන්න තමයි අපි මේ අනුක්‍රමයෙන් ආවෙ. කෙනෙකුට මසැසට නොපෙනුනත් ශීතකරණයේ දොර වැහුවහම බලබය නිවිල

කියල අනුමානයෙන් බලන්න වෙනව. ඇරල තිබුණා වෙලාවක බලන්න බැහැ වගේ දැකපු දේ අහකට ගිහිල්ල දැන් දැකපු දේ නිරුද්ධයි නේද කියල කවද හරි දවසක සිහිකරන කොට නිරෝධය පෙනෙනව නම්, නිරෝධය පෙනෙන තැනට මනස ගන්න පුළුවන් නම් අන්න එදාට ලෝකෙ හිටින්නෙ නැහැ.

ආන් ඒ වගේ, අන්න එතෙන්නටයි මේ ඥාන දර්ශනය කියල කියන්නෙ කියන එකත් මතක් කරල මෙන්න මේ උපමාවෙන් මම පෙන්නපු ටික මං කලින් විස්තර කරල තියෙනව. ඒක හොයාගෙන අහන්න කියල මතක් කරනව.

අන්න ඒ වගේ ඥාන දර්ශනය හරහා මේ නිරෝධය ඥානය දකිනකොට අනුක්‍රමයෙන් සෝවාන්, සකදාගාමි, අනාගාමි, අරිහන් කියන සතර මග, සතර ඵලයන්ට පත්වෙලා මේ ජීවිතයේදීම තමන්ට මේ උපාදාන සහිත ඇහැ, කණ, දිව, නාසය, ශරීරයන්ගෙන් මිදිලා අනුපාදා පරිනිර්වාණයකට පත්වෙන්න පුළුවන්.

මොකද ඇහැ, කණ, දිව, නාසය, ශරීරය මම, මගේ, මගේ ආත්මය කියල උපාදාන කරගත්තෙ, ඔක්කොම ගැටගහල හදාගත්තෙ පුද්ගලයෙක් හරහා.

ඒ පුද්ගලභාවය ගෙවිල යනකොට ඉබේම ඇහැ, රූප, කණ, ශබ්ද, නාසය, ගන්ධය කියන මෙන්න මේ ටික උපාදාන කරගන්න බවින් හිත නිදහස් වෙනවමයි.

ඒ ජරා-මරණ දුකෙන් නිදහස් වෙනවමයි.

ඒ ජරා-මරණ දුක ගෙනත් දෙන ඒ උපාදාන සහිත බවෙන් මිදීම, අනුපාදා පරිනිර්වාණයට පත් වෙලා සියළුම ජරා-මරණ දුකෙන් නිදහස් වෙන්න ඔබට මේ ජීවිතයේදීම මේ සියළුම දේශනාවන් හේතු උපනිශ්‍රයම වේවා කියල හැමදෙනාටම මනක් කරනව.

හොඳයි එහෙනම් හැමදෙනාටම සම්මා සම්බුදු සරණයි..!

තෙරුවන් සරණයි..!

සාදු..! සාදු..! සාදු..!

ධර්ම දේශනය නිමා විය.

ධර්ම දානය පිණිසයි. Strictly For Free Distribution

එතකොට මෙතනදී පින්වතුන්ට මතක් කරන්න තියෙන්නෙ එක දෙයයි මම. තමන්ට මේ වින්න විමුක්තිය නැත්නම්, අනුපාදා පරිනිර්වාණය පිණිස හුමුහුකළ විත්තය මුහුකිරීම පිණිස පවතින මේ විසුද්ධි ධර්මයන් වැඩෙන මේ ප්‍රතිපදාවේ සීල විසුද්ධිය නැත්නම්, දුස්සීලබව දුරුකරල සීලයකින් පිරිසිදුකම බලාපොරොත්තු වෙනව නම්, අන්න ඒ සෑම පින්වතෙක්ම වින්න විසුද්ධියට උපකාර පිණිස, හිතේ නිවරණ ධර්මයන් දුරුකිරීමට උපකාර පිණිස ඒ සීලයෙ පිරිසිදුකම ඇතිවෙන්නෙ කොහොමද කියන කාරණාව දැනගත යුතුමයි.

ඒ තමයි මෙන්න මේ චේතනා සීල, වෛතසික සීල, සංවර සීල කියන ධර්මතා තුනේ පිහිටල කය - වචන දෙකෙන් වැරද්දු කෙරෙන තැන හතර කරගත යුතුයි. අන්න ඒකට කියනව අවිනික්කම සීලය චේතනා සීල, වෛතසික සීල, සංවර සීල අවිනික්කම සීල කියල මෙන්න මේ ධර්මතා තුන පිරුන තැනට කියනව සීල විසුද්ධිය කියල. සිල්වත්කම.

මේ සීලය කියන එක කුමන අර්ථයක් සඳහාද? ඇයි මේ සීලයකින් වෙන ප්‍රධානම අර්ථය මොකක්ද? සමෝධාන ලක්ෂණය. සමෝධාන ලක්ෂණය කියල කියන්නෙ සියළුම කුසල ධර්මයන් විසිර යන්න නොදී එකට එකතු කරන ලක්ෂණය නමයි මේ

සිල්වත් කමෙන් කරන්නෙ. සිල්වත් කමෙන් කරන්නෙ සියළු
යහපත නමන් තුළ රඳා පවත්නන කම. නව පැත්තකින්
ගන්නොත් අවිජ්ජාසාරකම. මේ සිලයේ සැබෑම අර්ථය කුමක්
සඳහාද? විජිලිසර නොවීම; ලක්ෂණය.

සුප්පාද මාන්කඩවල සුදුස්සන ස්වාමීන් වහන්සේ ගේ
ධර්ම දේශනා වලට සවන් දීමට...

www.sudassana.org